

Αναγνωσματολόγιον
του μηδισού

Βασίλειου Αδωνάου 1926

ΟΧΑΡΟΣ

Αναγνωσ

Αναγνωσ

μαρία

μαρκαρία ΟΧΑΡΟΣ

Επιμνημόνιον

7 μαθώς

Αρ. Εισ. 17656

Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ & Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΧΑΡΟΞΟΧΑΡΔΟΣΙΟΥ

ΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ 3

ΤΙΜΗ ΔΡ. 17.40

Υπουργ. απόφ. $\frac{55.588}{30-9-26}$

ΑΘΗΝΑ 1926

Εκδοτικός οίκος Δ. και Π. Δημητράκου

Όδος Σταδίου 56

Τὰ γνήσια αντίτυπα ἔχουν τὴς ὑπογραφὰς τῶν συγγραφέων

Wood. Andrew

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

§ 1. Ένα ζῶο πολύτιμο γιά τόν τόπο μας.

1. Τά ζῶα προχωροῦσαν, τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, καταφορτωμένα.

Μονάχα τὰ χτυπήματα τῶν κουδουνιῶν τους ζωντάνευαν τὴν ἐρημιὰ τοῦ δρόμου.

Στὸ ἓνα ἀπ' αὐτά, ἀνεβασμένος κάποιος, κουνιόταν ἐμπρὸς καὶ πίσω ρυθμικά.

« Τὰ καημένα τὰ ζῶα ! Πόσου θὰ ὑποφέρουν ! » εἶπε ὁ καβαλάρης. « Τὸ μονοπάτι εἶναι ἀνώμαλο, καὶ ἐγὼ ὥστόσο καλοκάθομαι ! Δὲν ἐλαφρώνω τουλάχιστο τὸ ζῶο μου ! »· κι ἔκαμε νὰ ξεπεζέψη.

— « Κάμε τὴ δουλειά σου, ἀφεντικό » εἶπε ὁ ἀγωγιάντης, ποὺ εἶχε νιώσει τὸ σκοπὸ τοῦ καβαλάρη. « Τὰ μουλάρικ μου εἶναι δυνατὰ καὶ τέτοιο δρόμο μὲ τόσο βάρος τὸ ἔχουν γιά παιγνίδι. Ποῦ νὰ τὰ ἰδῆς τίς ἀνηφοριές ποὺ ἀνεβαίνουν ! καὶ μὲ ἑκατὸν εἴκοσι, παρακαλῶ, στὴν πλάτη ! Μὰ δόξα σοι ὁ Θεός, ποτὲ δέ με ντρόπιασαν ὡς τώρα ».

2. — « Θὰ τὰ τρέφης, φαίνεται, καλὰ τὰ ζῶα σου, κύρ Γιάννη, γιατί, καθὼς βλέπω, εἶναι πολὺ δυνατὰ » εἶπε πάλι ὁ καβαλάρης.

— « Εἶναι ἀλήθεια, ἀφεντικό, πὼς ποτὲ δὲν τοὺς ἔλειψε τίποτε. Πρωὶ βράδυ, λίγο πολὺ, τὸ κριθαράκι τους ταχτικό, τὸ πότισμά τους στὴν ὥρα, καὶ κάθε πρωὶ ζύστρισμα γερό ».

—«Έτσι πρέπει, κύρ Γιάννη».

—«Όσο για τὸ στάβλο τους, κανένα σπίτι, καὶ τὸ καλύτερο τοῦ χωριοῦ ποὺ πᾶμε, δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆῖ μπροστά του. Ἀπλόχωρος καὶ ψηλός, πλακοστρωμένος καὶ μὲ μεγάλα παράθυρα· καὶ ταχτικὸ καθάρισμα κάθε μέρα ὄχι μὲ τὴ σκούπα, παρὰ μὲ τὸν κουβά. Στοιχηματίζω, ἀφεντικὸ, πὼς ἂν ἔβλεπε τὸ στάβλο τῶν μουλαριῶν μου καὶ ὁ καλύτερος τοῦ χωριοῦ ποὺ πᾶμε τώρα, θὰ ἔλεγε: «Μακάρι κι ἐγὼ νὰ ἔτρωγα καὶ νὰ κοιμόμουν ἐδῶ μέσα!»

«Σὲ λαμπρὸ χωριὸ πάω!» μουρμούρισε ἀνάμεσα στὰ δόντια του ὁ καβαλάρης. Ὁ ἀγωγιάτης γέλασε μόνος του γιὰ τὸ ἀστεῖο ποὺ ξεστομίσει, καὶ πλησιάζοντας χάιδεψε τὰ καπούλια ἐνὸς ἀπὸ τὰ μουλάρια του.

Τὸ ζῶο στὸ χάιδεμα γύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὸν κύριό του, καὶ βλέποντάς τον χλιμίντρισε εὐχαριστημένο.

3. Στὸν καβαλάρη ἔκαμε ἐντύπωση τὸ χλιμίντρισμα αὐτό:

«Μοῦ φαίνεται, κύρ Γιάννη, εἶπε, πὼς πολλὴ θ' ἀγαπᾶς τὰ μουλάρια, μ' ὅλο ποὺ ἔχουν τόσες κακίες».

—«Καὶ πὼς νὰ μὴν τ' ἀγαπῶ» ὁπάντησε κουνώντας τὸ κεφάλι του ὁ ἀγωγιάτης. «Μὲ αὐτὰ ζῶα τὸ σπίτι μου· μὲ αὐτὰ καὶ μὲ τὰ λίγα χωραφάκια μου πάντρεψα τὰ δύο μου κορίτσια. Μὰ θαρρῶ κιόλας πὼς ἄδικα τὰ κακολογοῦν. Ὅσοι δὲ γνῶρυσαν τὸ μουλάρη, αὐτοὶ μονάχα πιστεύουν πὼς τὰ χα τὸ ζῶο αὐτὸ ἔχει πιὸ πολλὰ ἑλαττώματα ἀπὸ τὸ ἄλογο καὶ τὸ γαῖδουρι. Τάχα κι ἐκεῖνα δὲν τρω

Τὰ ζῶα προχωροῦσαν, τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, καταφορτωμένα (σ. 3.)

μάζουν καὶ δὲν κλοτσοῦν, ἢ μήπως δὲν τὰ πιά-
νουν πείσματα; Τί νὰ σοῦ πῶ, ἀφεντικό! Τὸ
κακομεταχειρίσιμα εἶναι πού φέρνει τὰ ἐλαττώματα
καὶ στὰ μουλάρια καὶ στ' ἄλλα ζῶα.

» Ἐνν ζῶο νηστικό καὶ διψασμένο θὰ κλοτσήση.
Γαϊδούρι παραφορτωμένο δὲν πάει ἔμπρός, ὅσο καὶ
νὰ τὸ χτυπήσης.

» Ἐπειτα, καὶ ἂν τ' ἀγαπῶ τὰ μουλάρια πὶο
πολὺ ἀπὸ τ' ἄλλα φορτηγά, μοῦ φαίνεται πῶς τὰ
ἀγαπῶ μὲ τὸ δίκιο τους» πρόσθεσε ὁ ἀγωγιότης.

4. — « Γιατί, κὺρ Γιάννη; »

— « Δὲ βλέπεις πῶς τὸ μουλάρι ἔχει μεγάλα
προτερήματα; Εἶναι καὶ ἱκανὸ νὰ ζῆ μὲ τὸ τίποτε,
σὰν τὸν πατέρα του, καὶ δυνατὸ σὰν τὴ μάνα του.

» Τὸ μουλάρι ἀξίζει ἓνα βασίλειο! Μὲ τὸ χάρι-
σμα μάλιστα πού ἔχει, νὰ σκαλώνη σὰν κατσίκι
στὶς κακοτοπιὲς καὶ στὰ βουνά, εἶναι θησαυρός.

» Ποιὸ ἄλλο ζῶο θὰ μπορούσε σήμερα νὰ κουβα-
λήση καὶ τὴν ἀφεντιά σου καὶ τὰ πράματά σου,
σκαρφαλώνοντας σ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ κατσάβραχα; Μι-
κρὸ τὸ ἔχεις αὐτό; »

5. — « Ἐχεις δίκιο, κὺρ Γιάννη. Καὶ ἀπὸ μένα
μάθε, πῶς ὁ τόπος μας θὰ ἦταν δυστυχισμένος, ἂν
δὲν εἶχε τὸ ζῶο αὐτό. Τὸ κακὸ μονάχα εἶναι, πού
λίγοι πατριῶτες μας τὸ ἀγαποῦν καὶ τὸ περιποιούν-
ται ἔτσι, σὰν καὶ σένα ».

§ 2. Ποιὸς ὁ καβαλλάρης καὶ ποῦ πάει.

1. Πολλὴ ὥρα προχωροῦσαν καὶ οἱ δυὸ τα-
ξιδιῶτες σωπαίνοντας.

Μ' ὄλο πού ὁ ἀγωγιότης εἶχε ἡρεξῆ νὰ ἐξακο-
ουθήσῃ τὴν ὀμιλία, ὅμως ἅμα εἶδε τὸ συνοδὸ του
θυσιζόμενο σὲ συλλογὴ, ἔμεινε καὶ αὐτὸς σιωπηλὸς
λέγοντας μέσα του: «Μὰ θυμῆθηκε δίχως ἄλλο τὸ
σπίτι του καὶ τοὺς δικούς του, γιὰ νὰ εἶναι ἔτσι
συλλογισμένος».

Κάπου ὅμως ἐκεῖ πού προχωροῦσαν, δὲ βιά-
σταξε: «Τί συλλογιέσαι, ἀφεντικό, ἔτσι σκυρμένος
στὸ μουλάρι;» τοῦ εἶπε.

— «Τί νὰ συλλογίζωμαι, φίλε μου! Δὲν ξέρεις;
καὶ ἡ συλλογὴ εἶναι καλὴ μὲ τὴν ὥρα της· ξεκου-
ράζει τὸν ἄνθρωπο».

2. Καὶ ἀλήθεια ὁ Πέτρος Ἀνέζης—ἔτσι ἔλεγαν
τὸν καβαλάρη—συλλογιζόταν ἐκείνη τὴν ὥρα· ὅχι
ὅμως τοὺς δικούς του καὶ τὸ σπίτι του καὶ μελαγ-
ουλοῦσε, μὰ ὅχι γιὰτὶ πήγαινε μακριὰ ἀπὸ τὴν
πατρίδα του.

Ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια ὀρφανὸς ἀπὸ πατέ-
ρα, εἶχε ὀρφανέψει καὶ ἀπὸ μητέρα ἐδῶ κι ἓνα χρό-
νο, πού ὑπηρετοῦσε στὸ στρατὸ ἑφεδρος ἀξιωματικός.

Ἡ ἀδερφή του, ὁ μόνος σπιτικός πού τοῦ εἶχε
μείνει, ἦταν καλὰ ἀποκαταστημένη στὴν πατρίδα
τους, ἓνα νησί στὶς Κυκλάδες, καὶ δὲν εἶχε ἀνάγκη
νὰ τὴ φροντίζῃ γιὰ τίποτε. Ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε
πατρικό του, τῆς τὸ χάρισε γιὰ προῖκα. «Γιὰ νὰ
ζήσω μοῦ φτάνει τὸ δίπλωμα, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς μάνας
μου γιὰ νὰ εὐτυχήσω» εἶπε παντρεύοντάς την.

3. Τί νὰ συλλογίζεται λοιπὸν αὐτὴν τὴν ὥρα ὁ
καβαλάρης, ἀνεβοκατεβαίνοντας τὸ ἀνώμαλο καὶ
γλιστερό ἐκεῖνο μονοπάτι;

Τί ἄλλο ἀπὸ τὸ χωριὸ πού πήγαινε καὶ πού

τόσο ἔλεεινὸ τὸ παράστηνε ὁ ἀγωγιότης του; «Καὶ ὅμως μὲ βεβαίωσαν, ἔλεγε μέσα του, πῶς εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα χωριά τῆς Βοιωτίας καὶ μονάχα τ' ὄνομά του εἶναι ἄσχημο: Κακορίζικο! Δὲ θὰ μπορούσαν, καθὼς φαίνεται, νὰ βροῦν ἄλλο δάσκαλο καὶ διώρισαν ἐμένα! Φαντάζομαι, τὶ ἔχω νὰ τραβήξω σ' αὐτὸ τὸ παλιοχώρι, ποὺ τὰ σπίτια του δὲν μπορούν νὰ σταθοῦν μπροστὰ στὸ στάβλο τῶν μουλαριῶν τοῦ ἀγωγιότη μου!» εἶπε ἀποτελειώνοντας τὴ σκέψη του.

§ 3. Τὸ χωριό του.

1. Καὶ τότε μόνον χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ὁ νοῦς του πῆγε στὸ δικό του τὸ χωριό.

Πέρασε μπροστὰ του ὀλόκληρο, σκαρφαλωμένο ἀπάνω στὴν καταπράσινή του βουνοπλαγιά, ποὺ ἔγερνε τόσο ἀπαλὰ κατὰ τὴ θάλασσα. Τὸ εἶδε μὲ τὸν ἀνεμόμυλο στὴν κορφή του ποὺ ἀπλωνε τὰ πελώρια φτερά του μὲ τὴν ἐκκλησία καὶ τὸ σχολεῖο πλάι πλάι, ποὺ ὕψωναν τὶς στέγες τους ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο σπίτι, καὶ μὲ τὰ σπιτάκια του ποὺ θάμπωναν τὰ μάτια μὲ τὴν ἀσπράδα τους.

2. Τότε τοῦ ἤρθε στὸ νοῦ καὶ τὸ ἀγαπημένο του σχολικὸ τραγούδι, ποὺ τὸ εἶχε κάποτε διδάξει:

Τὸ χωριό μου.

Τ' ἄσπρα σπιτάκια του ἓνα ἓνα,
σκόρπιχ, ἀσυντρόφευτα κι' ἀνάρια,
στὴ θάλασσα ἀντικρὺ ἀπλωμένα,
σὰ μονοκόμματα λιθάρια·

τ' ἄσπρα σπιτάκια του κρυμμένα
μέσα σὲ πράσινα κλωνάρια,
ἠλιόφωτα, χαριτωμένα,
μικρά, ἀσβεστόχριστα, καθάρια,

πρώτη φορά ὅποιος τὰ θωρεῖ
γλυκιὰ ἀνοιξιάτικη μιὰ μέρα
ἀπ' τοῦ βουνοῦ τῆ ράχη πέρα,

ἤμερ' ἀρνάκια τὰ θαρρεῖ,
ποὺ βόσκουνε σκόρπιο κοπάδι
σὲ χλωροπράσινο λιβάδι.

§ 4. Τί μαθαίνει ὁ Πέτρος Ἀνέζης γιὰ τὸ χωριό.

1. Τὰ μουλάρια βάδιζαν πάντα ρυθμικά. Κάποτε χαλοῦσαν τὸ βῆμα τους καὶ κοντοστέκονταν, θέλοντας νὰ πηδήσουν κανένα χαντάκι ἢ καμιὰ μεγάλη πέτρα.

Σὲ κάθε κούνημα τοῦ μουλαριοῦ του ἀναταράζονταν καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μὰ μὲ προσοχὴ κρατιόταν γερὰ στὸ μουλάρη, θαυμάζοντας ὅσο προχωροῦσε στὶς κακοτοπιές, τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ μουλαριοῦ.

2. Πολλὴ ὥρα βάσταξε ἡ σιωπὴ· στὸ τέλος ἔφτασε σὲ ὀμαλὸ δρόμο. Τότε, ἐλαφρώνοντας ὁ βαβιλάρης ἀπὸ τὴν προσοχὴ ποὺ τὸν ἐβαστοῦσε, ᾤθησε τὸν ἀγωγιάτη:

« Δὲ μοῦ λες, κύρ Γιάννη, ξέρεις καλὰ τὸ Καρορίζικο; ».

— « Νὰ σοῦ πῶ, ἀφεντικό. Ἦρθα πολλές φορές εἰς ἐδῶ μὲ ἀγῶγι, μὰ λίγες βραδιὲς ἔμεινα νὰ κοι-

μηθῶ, καὶ πάντοτε στοῦ παπαῦ τὸ σπίτι. Χάνι δὲν ἔχει, καὶ κανέννας Κακοριζικιώτης δὲ μοῦ εἶπε ποτὲ « κόπιασε ».

— «Θὰ εἶναι, φαίνεται, πολὺ φιλόξενοι ἄνθρωποι οἱ « Κακοριζιώτες ».

— «Ὅσο καὶ οἱ λύκοι, ἀφεντικό!» καὶ λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ ὁ ἀγωγιότης γέλασε, ἐνῶ Πέτρος Ἀνέζης κούνησε τὸ κεφάλι του:

3. — « Καὶ τὸ χωριὸ πῶς τὸ βρίσκεις, κύριε Γιάννη; »

« Κακοριζικο σὲ ὅλα του. Ὅνομα καὶ πρᾶμα εἶπε ὁ ἀγωγιότης καὶ σηκώθηκε στὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν του, γιὰ νὰ δῆ μακριά.

« Ἀπὸ ἐδῶ ἔπρεπε νὰ εἶχε φανῆ τώρα, γιατί εἴμαστε πολὺ κοντά του. Ἐκεῖ ὅμως πού βρίσκεται χτισμένο, μόνο ἓνα κομμάτι τ' οὐρανοῦ τὸ βλέπει »

— « Καὶ γιατί ἔτσι; »

— « Γιατί εἶναι χτισμένο πίσω ἀπ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ βουνό, μέσα σ' ἓνα στενὸ φαράγγι. Οἱ πλαγιὲς τοῦ φαραγγιοῦ αὐτοῦ εἶναι κατάγυμνες, καὶ τὸ καλοκαίρι, σὰν ἀνάψουν ἀπὸ τὸ λιοπύρι, τὸ χωριὸ φήνεται! Τὸ χειμῶνα πάλι μονάχα δυὸ τρεῖς ὄρα τὸ βλέπει ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέρι ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀνοίγει πῶς πολὺ τ' αὐτιά του τὴν ὥρα στὰ λόγια τοῦ ἀγωγιότη· ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ νὰ λέει:

« Οἱ Κακοριζικιώτες πού λές, ἀφεντικό, ἐκεῖ πού εἶναι χωμένοι, μοιάζουν σὰν τοὺς τυφλοὺς πού τὸν κόσμο ἀκοῦνε καὶ τὸν κόσμο δὲ βλέπουν. Ἔτσι καὶ αὐτοί. Ἀκοῦν τὴ βοή τῆς θάλασσας πού βρίσκεται πολὺ κοντά στὸ χωριό τους, καὶ θάλασσα δὲ βλέπουν διόλου!

» Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτὰ τὰ καλά, τὸ φεράγγι αὐτὸ κατεβάζει τὸ χειμῶνα τέτοιον ἄνεμο, πού σηκώνει καὶ τὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν τους. Γι' αὐτὸ οἱ Καχοριζικιώτες βρῆκαν ἀφορμὴ νὰ χτίζουν πολὺ χαμηλὰ τὰ σπίτια τους, νὰ τὰ σκεπάζουν μὲ πλακόπετρες καὶ νὰ μὴν ἀφήνουν κανένα παράθυρο ».

4. Σφίγγεται ἡ καρδιά τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτά, καὶ ξαναρωτᾷ :

— « Καὶ τότε ἀπὸ ποῦ μπαίνει ὁ ἥλιος στὰ δωμάτια τους; ».

— « Δωμάτια; πολλὰ μοῦ γυρεύεις στὸ Καχορίζικο! Ἐνα χαμηλὸ ἀπλόχωρο σκεπαστό, ἀπὸ παντοῦ φραγμένο· μιὰ μεγάλη πόρτα στὴ μέση του, γιὰ νὰ μπαίνουν ἄνθρωποι καὶ ζῶα· τὸ τζάκι ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ ὁ στάβλος ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ μέσα ἐκεῖ ἄνθρωποι, βόδια, μουλάρια, κότες, γουρούνια, σκύλοι, κάμποσα σακιά μὲ καλαμπόκι, μερικὰ πιθάρια τοῦ λαδιοῦ, λίγα χράμια γύρω στὸ τζάκι, στρωμένα κάτω σὶδὸ χῶμα, αὐτὰ θὰ δῆς στὸ κάθε σπίτι τοῦ χωριοῦ πού πᾶμε !

» Ὅσο γιὰ τὸν ἥλιο, ρώτησα κι ἐγὼ κάποτε ἕναν Καχοριζικιώτη· καὶ ξέρεις τί μοῦ ἀπάντησε; « Μ' ἀφοῦ βγαίνουμε ἐμεῖς στὸν ἥλιο, ποιά ἡ ἀνάγκη νὰ μπαίνει κι αὐτὸς στὰ σπίτια μας; »· καὶ λέγοντας αὐτά, ξαναγέλασε ὁ ἀγωγιάτης.

Τώρα ὅμως, δίχως νὰ τὸ θέλῃ, γέλασε καὶ ὁ καβλάρης λέγοντας περιγελαστικά: « Πολὺ σωστά, ἐπίσκεψη ὄλως διόλου περιττή! »

5.— « Εἶναι τὸ χωριὸ εἶναι μεγάλο; » ξαναρώτησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

« Θὰ ἔχη καμιὰ δακοσαριὰ σπίτια· ἔχει καὶ

μιὰ καλούτσικη ἐκκλησιά μ' ἓνα καινούριο τε-
τράψηλο καμπαναριό.

Στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ βλέπει κανεὶς κι ἓνα
μισοχλασμένο σχολεῖο. "Ὅπως βλέπω ὅμως, τὰ
σπίτια τοῦ χωριοῦ ὅσο πᾶνε καὶ λιγοστεύουν, καὶ
τὸ νεκροταφεῖο του ὄλο καὶ μεγαλώνει».

— « Μὰ βέβαια, μιὰ πού οἱ Κακοριζικιῶτες
ἔχουν τόσο λίγη φιλία μὲ τὸν ἥλιο! » εἶπε ὁ συν-
οδός του, καὶ ξανακούνησε λυπητερά τὸ κεφάλι του

§ 5. Πῶς ζοῦσαν οἱ Κακοριζικιῶτες.

1. Μὰ νά, τώρα τὰ μουλάρια ἀρχίζουν νὰ
κατεβαίνουν ἀπότομη κατηφοριά! Κόβουν τότε τὸ
δρόμο τους, σταματοῦν συχνά, κοντανασαίνουν ὄλο-
ένα κάποτε γλιστροῦν, μὰ πάντα προχωροῦν καὶ
προσπερνοῦν σὲ λίγο καὶ τὸ ἐμπόδιο αὐτό.

"Ὅταν βγῆκαν σὲ ὀμαλὸ δρομο, ὁ καβαλάρης
ξανάρχισε τὴν ὀμιλία του:

« Καὶ δὲ μοῦ λές, κύρ Γιάννη, ἔχει καλὲς ἐσο-
δεῖς τὸ χωριό; ».

— « Νὰ σοῦ πῶ, ἀφειτικό. Ἀκούω πῶς οἱ Κακο-
ριζικιῶτες ἔχουν μεγάλες στενοχώριες κάμποσα χρό-
νια τώρα. "Ἄλλοτε εἶχαν καὶ χωράφια καλὰ καὶ
ἀμπέλια ἀκόμα καλύτερα. Μ' ἀπὸ τότε πού ἔκαψαν τὸ
μεγάλο δάσος, πού ἦταν λίγο ψηλότερα ἀπὸ τὸ
χωριό τους, ἀπὸ τότε καθὼς μοῦ ἔλεγε ἓνας σιιά-
δελφός σου, ἄρχισαν νὰ τοὺς ἔρχωνται, ἓνα ἓνα,
ὄλα τὰ κακὰ.

» Τοὺς κόπηκε πρῶτα πρῶτα τὸ νερὸ τοῦ χω-
ριοῦ. Γι' αὐτὸ τώρα οἱ γυναῖκες τους ἀναγκάζονται
κάθε φορὰ νὰ κάνουν ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας δρόμο

πέρα ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰ νὰ πάρουν νερὸ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ νὰ ποτίσουν καὶ τὰ ζῶα τους.

Ἔστερα χάλασαν καὶ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ χωράφια τους, ὅσα ἦταν σιῆ ρίζα τοῦ βουνοῦ».

— « Ἦταν φυσικὸ νὰ πάθουν αὐτὸ » παρατήρησε τότε ὁ καβαλάρης. « Ἀφοῦ ξεγύμνωσαν τὸ βουνὸ ἀπὸ τὸ δάσος του, πῶς νὰ σταθοῦν τὰ λιθάρια καὶ ὁ ἄμμος, ποὺ κάθε φορὰ παρασέρνουν τὰ νερὰ τῆς βροχῆς; Γεμίζουν καὶ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ χωράφια. Ἔτσι πληρώνει τὸ βουνὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τοῦ κχινε τὰ δάση του!...»

2.— « Καὶ τώρα πῶς ζοῦν οἱ Καχοριζικιῶτες Ποιῆς ἐσοδεῖς τοὺς ἀπομένουν; » ξαναρώτησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Ἔχουν κάμποσες ἐλιές. Νά, ὅλος αὐτὸς ὁ κάμπος ποὺ τώρα ἄρχισε νὰ φαίνεται ὡς κάτω στὴ θάλασσα, εἶναι καθὼς βλέπεις, φυτεμένος ἐλιές. Μά, καὶ καλὴ χρονιά νὰ εἶναι, λίγο λάδι τοὺς ἀφήνει νὰ σοδιάσουν τοὺς Καχοριζικιῶτες ἢ βασιλόμυγα ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐνίωσε πῶς ὁ ἀγωγιάτης μιλοῦσε γιὰ τὸ δάκο, τὴν ἐπιδημικὴ αὐτὴ καταστρεπτικὴ ἀρρώστεια τῆς ἐλιᾶς· γι' αὐτὸ ρώτησε:

« Καὶ δὲν κοιτάζουν οἱ χωρικοὶ νὰ πολεμήσουν τὴν ἀρρώστια; »

« Μὴ γυρεύεις, τέτοια φιλολογήματα ἀπ' αὐτοῦς. Ἀφήνουν τὰ παιδιὰ τους καὶ πεθαίνουν ἀπὸ τὶς θέρμες γιὰ νὰ μὴν ἀγοράσουν λίγο κινίνο, καὶ τοῦ λόγου σου ζητᾶς νὰ πολεμήσουν τὴ βασιλόμυγα, ποὺ θέλει τόσα ἔξοδα; ».

— « Τὰ ἔξοδα ὅμως ποὺ χρειάζεται κανεὶς γιὰ νὰ πολεμήσῃ τὸ δάκο, τοῦ τὰ πληρώνει ὅλα, διπλά

καὶ τρίδιπλα μάλιστα, τὸ ἄφθονο καὶ διαλεχτὸ λάδι
ποῦ θὰ πάρη ».

— « Ἔχεις δίκιο, ἀφεντικό, μὰ οἱ Κακοριζικιῶτες
δὲ συλλογίζονται, σὰν καὶ τοῦ λόγου σου, μυαλωμέ-
να: «Εἶναι ἀπὸ Θεοῦ ἡ βασιλόμυγα» ἄκουσα μερι-
κοὺς Κακοριζικιῶτες νὰ λένε «καὶ τὸ Θεὸ ποιὸς
μπορεῖ νὰ τὸν πολεμήσῃ;» Ἔτσι σκέπτονται, μὰ
τί νὰ περιμένῃς ἀπὸ ἀνθρώπους ποῦ ζοῦν πίσω ἀπὸ
τὸν ἥλιο;»

— «Καὶ δὲ μοῦ λές, μιὰ ποῦ δὲν ἔχουν οὔτε
καλὰ χωράφια οὔτε ἀμπέλια τῆς προκοπῆς οὔτε λάδι
πάντα καλὰ καὶ ἄφθονο, ἀπὸ ποῦ ζοῦν τότε αὐτοὶ
οἱ ἄνθρωποι; »

— « Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν πρόβατα καὶ γί-
δια. Ἄλλοι κἀνουν τὸν ἀγωγιάτη, σὰν κι ἐμένα.
Πολλοὶ πάλι φεύγουν γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, καὶ μερι-
κοί...»

— « Τί κἀνουν, κὺρ Γιάννη; ».

— « Ζοῦν ἀπὸ τὴ ζωοκλοπὴ »..

— « Νὰ σὲ πιστέψω, κὺρ Γιάννη; »

— « Ἔτσι λένε οἱ κακὲς γλῶσσες. Ἐγὼ γιὰ λό-
γου, μου τί νὰ σοῦ πῶ... τὸ πιστεύω. Ὅλα ἐδῶ τὰ
γύρω χωριὰ δὲν ἔχουν καλὸ λόγο γιὰ τοὺς Κακοριζι-
κιῶτες.

§ 6. Καὶ ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὸ χωριό.

1. Ἔτσι μιλώντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἔμαθε ἀρ-
κετὰ γιὰ τὸ χωριό.

Δὲν ἤθελε περισσότερα γιὰ νὰ καταλάβῃ, πόσο
κακὰ θὰ περνοῦσε σ' ἓνα τόσο ἄθλιο μέρος καὶ μὴ
τέτοιους ἀνθρώπους.

Ἄρχισε λοιπὸν νὰ βυθίζεται πάλι σὲ συλλογὴ καὶ νὰ πικραίνεται.

Ξαναφέρνει στὸ νοῦ του μὲ τὴ σειρά ὅσα εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν ἀγωγιάτη του, καὶ ὅλα τὰ βρίσκει μαῦρα καὶ σκοτεινά.

Λογαριάζει τὸν ἑαυτό του, ἀνάμεσα σὲ τέτοιους ἀπολίτιστους ἀνθρώπους, καὶ τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς του.

Κάθε ἄλλος στὴ θέση του θὰ πρόσταζε τὸν ἀγωγιάτη νὰ γυρίσῃ πίσω. Δὲ θὰ πῆγαινε στὸ Καχορίζικο.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ὁ νέος δάσκαλος τοῦ Καχορίζικου, ἐξακολούθησε τὸ δρόμο του γιὰ τὸ χωριό, μ' ὄλ' αὐτιά πού ἄκουσε. «Μπορεῖ νὰ τὰ παραλέη ὁ ἀγωγιάτης μου» εἶπε μέσα του. Γιατὶ ἤξερε πῶς μερικοὺς χωρικοὺς τοὺς εὐχαριστεῖ κάποτε ἢ κακολογιά.

Ἦστερα δὲν ἦταν ἄνθρωπος πού σταματοῦσε ἐμπρὸς στὰ ἐμπόδια : « Ἄς πάω πρῶτα στὴ θέση μου », εἶπε ἀποτελειώνοντας τὴ σκέψη του, « νὰ ἰδῶ μὲ τὰ μάτια μου τὸ χωριό, νὰ μιλήσω μὲ τοὺς χωρικοὺς, νὰ καταλάβω τὴν κατάστασή τους, καὶ τότε ἀποφασίζω νὰ φύγω ἢ νὰ μείνω ».

2. Θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ συλλογίζεται ἀκόμη τὸ Καχορίζικο καὶ τοὺς Καχορίζικιωῆτες, ἂν ἐκείνη τὴ στιγμή δὲν τοῦ ἔκοβε τὶς σκέψεις του κάτι πού δὲν περίμενε.

Στρίβοντας μὲ τὸ ζῶο του ἓνα γῦρο τοῦ μονοπατιοῦ, ἀντίκρισε ἕξαφνα ὀλόκληρο τὸν Κορινθιακό, σὰ μιὰ ἀπέραντη μακρουλὴ λίμνη, καὶ πέρα στὸ βάθος εἶδε νὰ κατεβαίνει καὶ νὰ κρύβεται σιγὰ σιγὰ πε-

λώριος καὶ κατακόκκινος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου:

«'Α» ἔκαμε τότε μὲ θαυμάσμὸ ὁ Πέτρος Ἀνέζης. «'Υστερα ἀπὸ τόσες ἀσχημιές πού ἄκουσα, βλέπω καὶ μιὰ ὁμορφιά σ' αὐτὸ τὸν κακότοπο!» καὶ κάρφωσε τὰ μάτια στ' ὠραῖο θέαμα.

3. Δὲν πέρασαν πολλές στιγμές, καὶ ἄρχισαν νὰ ἔρχωνται ἀπὸ μακριὰ κάποιοι ἤχοι καμπάνας, δίχως νὰ φαίνεται οὔτε καμπαναριὸ οὔτε ἐκκλησιά: Τάγκ! τούγκ! τάγκ! τούγκ! τάγκ! τούγκ!

Ὁ καβαλάρης γύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὸν ἀγωγιάτη μὲ ἀπορία:

«'Απόψε εἶναι σαββατόβραδο, ἀφεντικό» εἶπε ἐκεῖνος, καὶ ἔκαμε τὸ σταυρὸ του. «'Αδिका ὅμως ὁ Παπασπύρος προσκαλεῖ τοὺς χωριανούς του στὴν ἐκκλησιά. Τέτοια ὦρα ἔχουν αὐτοὶ ἄλλες, οπουδαιότερες δουλειές νὰ τελειώσουν...» καὶ χαμογέλασε πονηρά.

— «Σὰν τὶ δουλειές κύρ Γιάννη;»

— «Νά, νὰ κλέψουν ἀπὸ κάπου καμιὰ γίδα ἄς εἶναι καὶ τοῦ γείτονα, νὰ τρυγήσουν κανένα ξένο ἀμπέλι ἄς εἶναι καὶ τοῦ ἀδερφοῦ...»

— «Τὰ παραλές, καημένε Γιάννη!» εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κόβοντας στὴ μέση τὴν ὁμιλία τοῦ ἀγωγιάτη του. «Τὰ παρακάνεις! Μπορεῖ νὰ ἔχουν δουλειές οἱ ἄνθρωποι· κι' ἔπειτα οἱ δουλευτάδες τί θέλουν στὸν ἑσπερινό; Στὴ λειτουργία πιστεύω νὰ τρέχουν πρόθυμα».

— «Αὔριο θὰ δῆς μὲ τὰ μάτια σου, ἀφεντικό, πόσο θεοφοβούμενοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ. Κάποια Κυριακή, πού περαστικὸς μπῆκα στὴν ἐκκλησιά τους, εἶδα μονάχα τὸν παπά, ἓνα γέρο πού ἔψελνε,

τόν ἐπίτροπο στό παγγάρι καὶ τρεῖς γριές...».

3 « Ἐσύ, κύρ δάσκαλε, φαντάζεσαι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, σὰν τοὺς χωριανούς σου ἴσως. Μὰ οἱ Κακοριζικιῶτες, πρέπει νὰ ξέρης, εἶναι ἀνθρωποὶ ἀνάποδοι. Κι ἓνα ἄλλο ἀκόμη: ἐκτὸς ἀπὸ τὸν παπά, ἀπὸ τοὺς δικούς του ποὺ εἶναι ξενοφερμένοι, κι ἀπὸ μερικὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ὅλοι οἱ ἄλλοι οὔτε τὴν καλημέρα δὲν ξέρουν νὰ σοῦ ποῦν ἐλληνικά· μιλοῦν ὅλοι ἀρβανίτικα ».

— « Φοβερὸ πρᾶμα! » μουρμούρισε τότε ὁ καβαλάρης. Ὑστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἐλεύθερη ζωὴ νὰ βρίσκωνται Ἕλληνες, ποὺ νὰ μὴν ξέρουν τὴ γλῶσσα μας! Καὶ νὰ ξέρη κανεὶς πὼς πέρασαν τόσοι καὶ τόσοι δάσκαλοι καὶ τόσες δασκάλισσες ἀπὸ τὸ χωριὸ αὐτό!... Μὰ τὴν ἀλήθεια εἶναι κρῖμα! »

§ 7. Φτάνουν στό Κακορίζικο.

1. Δὲν εἶπε ἄλλα ὁ Πέτρος Ἀνέζης κι ἔπεσε σὲ θλιβερὲς σκέψεις. Ἔτσι συλλογισμένος εἶδε κάποτε πὼς ἄρχισε νὰ νυχτώνη. « Δὲν πρέπει νὰ νυχτώσωμε κύρ Γιάννη! λέει τότε στὸν ὀδηγό του. « Ὑστερα τι θὰ κάμωμε γιὰ κατάλυμα; »

— « Βέβαια, βέβαια, ἀφεντικό! » ἀπάντησε ὁ ἀγωγιάτης. Μ' ἀντὶ νὰ χτυπήσῃ τὰ ζῶα του γιὰ νὰ τρέξουν, ἐκεῖνος τὰ χάιδεψε καὶ ἄρχισε νὰ τὰ παρακινᾷ λέγοντάς τους: « Γειά σου, Μούλα μου! Ψαρή μου, ἐμπρός, γρήγορα! Ντροπή σου, Γκιόσα, νὰ μείνης πίσω! » Κι ὅλο βιάζε κι αὐτὸς τὸ βῆμα του, δίνοντας κουράγιο καὶ ρυθμὸ στὰ ζῶα.

Ἐκεῖνα, σὰν ἔλιωσαν ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς
Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ

τῆ θέληση τοῦ ἀφεντικοῦ, ἄρχισαν ἀμέσως νὰ συντομεύουν τὰ βήματά τους ρυθμικά: τίκι, τίκι, τίκι!

2. Σὲ λίγο τὸ σκοτάδι εἶχε περιζώσει πιο πολὺ τὸ δρόμο. Τότε ἕξαφνα μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σύθαμπο τοῦ βραδιοῦ, καθὼς τὰ ζῶα ἔστριψαν καὶ προσπέρασαν ἓνα βράχο, πρόβαλε στὰ μάτια τοῦ καβαλάρη ἓνας ἄσχημος, μὰ πολὺ ψηλὸς τροῦλος μ' ἓνα μεγάλο σταυρὸ στὴν κορφή του: » Θὰ εἶναι τὸ καμπαναριὸ τοῦ χωριοῦ» εἶπε μέσα του ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Προχωρώντας λίγο ἀκόμη, μ' ὅλο πού τὸ σκοτάδι καὶ ἡ καταχνιὰ σκέπαζε τὰ σπίτια, κατάλαβε πὼς εἶχαν μπῆ μέσα στὸ χωριό. Τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ τοὺς γαβγίζουν, κάποιου γουρούνι γρύλλιζε πολὺ κοντὰ κι ἓνα γαῖδούρι φώναζε καὶ αὐτὸ παρέκει.

— « Δόξα σοι ὁ Θεὸς » εἶπε ὁ δάσκαλος, « φτάσαμε πιά! »

§ 8 Πῶς καλοδέχονται τὸ νέο δάσκαλο.

1. Ἀλήθεια, εἶχαν φτάσει στὸ χωριό.

Ὁ καβαλάρης ξεπέζεψε ἀμέσως, καὶ ἀφοῦ παράδωσε τὸ ζῶο του στὸν ἀγωγιάτη, ἄρχισε νὰ τὸν ἀκολουθῆ στὰ στενὰ καὶ βρομισμένα δρομάκια τοῦ χωριοῦ.

Σὲ λίγο, ἀφοῦ πετροβολήθηκαν δύο τρεῖς φορές ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, ἔτσι γιὰ τὸ καλῶς ὠρισες, ἔφτασαν στὰ μαγαζιά, δηλαδὴ μπροστὰ σὲ δύο μπακάλικα.

2. Μόλις πλησίασαν στὸ ἓνα ἀπ' αὐτά, ὁ ἀγωγιάτης παραδίνοντας τὰ χαλινάρια τῶν μουλαριῶν του στὰ χέρια τοῦ δασκάλου, μπῆκε μέσα, ἐνῶ ὁ

σύντροφός του από περιέργεια ἔσκυψε γιά νά ἰδῆ τὸ μαγαζί.

Μὰ πῶς νά δῆ! Μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σύννεφο τοῦ καπνοῦ τῶν τσιγάρων καὶ μὲ τὸ τρεμάμενο καὶ λιγοστὸ φῶς τῆς καπνισμένης λάμπας, δὲν ἦταν δυνατὸ τίποτε νά ξεχωρίσῃ. Ὡστόσο ὅμως ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἄκουε πολὺ καλὰ ὅ,τι λεγόταν μέσα..

Γι' αὐτὸ ἄκουσε καὶ τὸν ἀγωγιάτη του, πού προχωρώντας παραμέσα φώναξε: « Καλησπέρα, ἀφεντικά ».

— « Μίρε σούρπα! » ἀκούστηκε στὴ στιγμή, θαρρεῖς μ' ἓνα στόμα· ἐνῶ αὐτοὶ πού καλησπέρασαν ἀρβανίτικα τὸν ἀγωγιάτη ἦταν ἀπάνω ἀπὸ δέκα.

— « Σᾶς ἔφερα τὸ δάσκαλο, τὸ νέο δάσκαλο τοῦ χωριοῦ σας » ξανακούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ ἀγωγιάτη.

Ὁ δάσκαλος ἄκουσε καὶ τὴν ἀπάντηση πού δόθηκε στὸν ἀγωγιάτη του, μὰ ἐκτός ἀπὸ τὴ λέξη « πᾶρεντρο » δὲν κατάλαβε ἄλλο τίποτε, γιὰτὶ τὰ εἶπαν ἀρβανίτικα.

3. « Δὲ σοῦ τὰ ἔλεγα στὸ δρόμο, κύρ δάσκαλε; Πάλι καλὰ πού δὲ μ' ἔβρισαν! » εἶπε σὲ λίγο ὁ ἀγωγιάτης στὸν Πέτρο Ἀνέζη, βγαίνοντας ἀπὸ τὸ μαγαζί. « Ἐέρεις τί μοῦ εἶπαν ὅλοι τους, πού κάθονταν μέσα καὶ κουτσόπιναν; « Στὸν πάρεδρο νά τὸν πᾶς! Αὐτὸς πού ἔχει τὴ θέση, αὐτὸς πρέπει νόχη καὶ τὴ σκοτούρα αὐτή! » κι οὔτε γύρισαν νά κοιτάξουν, οὔτε ἐμένα οὔτε τοῦ λόγου σου! ».

Ὁ συνοδός του δὲν εἶπε τίποτε· τὸν ἀκολούθησε μόνο, καὶ τράβηξαν γιά τὸ σπίτι τοῦ πάρεδρου.

4. Δὲν εἶχαν προχωρήσει πολὺ, καὶ νά, πρόβα-

λε κοντά τους μιὰ σκιά κοντόχοντρη, μὲ χοντρή μαγκούρα στὸ χέρι, ζωσμένη ἕνα μικρὸ σελάχι στὴ μέση. Μὲ τὸ κεφάλι σλυμμένο πήγαινε κιντὰ τὰ μαγαζιά.

Ὁ ἀγωγιότης μ' ὄλο τὸ σκοταδι ἀναγνώρισε τὴ σκιά· γιατί ἀμέσως ἀκούστηκε νὰ καλησπερίζη καὶ νὰ συταίνη τὸ δάσκαλο στὸν πάρεδρο τοῦ χωριοῦ, κ. Γλίκα Ζέζα, καὶ νὰ τὸν παρχκαλῆ νὰ τοὺς δεχτῆ σπίτι του τὸ βράδυ ἐκεῖνο.

«Τὸ σπίτι μου δὲν τὸ ἔκαμα χάνι» ἀπάντησε ἐνεῖνος ἀρβανίτικα. «Νὰ ὁ παπάς! πήγαινε τον ἐκεῖ! Ὁ δάσκαλος μὲ τὸν παπὰ ταιριάζει» καὶ τοὺς ἄφησε φεύγοντας, δίχως κὰν νὰ τοὺς χαιρετήση.

5. Ὁ ἀγωγιότης θυμωμένος ἐξήγησε στὸ δάσκαλο τὰ λόγια τοῦ πάρεδρου. Ἐκεῖνος, ποὺ ἀπὸ τὸν τρόπο τοῦ πάρεδρου εἶχε καταλάβει τὴν ὄρεξή του, τοῦ ἀποκρίθηκε:

«Στάσου λίγα λεπτά, κὺρ Γιάννη, αὐτοῦ κάπου, καὶ θὰ γυρίσω γρήγορα. Πηγαίνω μόνος μου νὰ παρακαλέσω τὸν παπά. Ἄν κι ἐκεῖνος δὲ θελήση νὰ μᾶς δεχτῆ, τότε θ' ἀποφασίσωμε τί πρέπει νὰ κάμωμε».

§. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης στὸν ἑσπερινό.

1. Ἀκολουθώντας τὸ ψηλὸ καμπαναριὸ ὁ Πέτρος Ἀνέζης προχώρησε μὲ πολλὴ προφύλαξη μέσα ἀπὸ τὰ στενόδρομα τοῦ χωριοῦ, ὥσπου ἔφτασε στὴν ἐκκλησιά.

Μπαίνοντας ἀκουσε σιγανὲς ψαλμωδίες, καὶ μὲ

ὄλο τὸ σκοιάδι ξεχώρισε μιὰ σκιά ν' ἀνάβη τὰ καν-
τήλια στὸ εἰκονοστάσι.

Ἀγόρασε ἀπὸ τὸ παγκάρι κερὶ καὶ ἀφοῦ τὸ
ἀναψε καὶ προσκύνησε, προχώρησε κατὰ τὸ στασίδι
τοῦ δεξιοῦ ψάλτη. Ἐκεῖ ἓνας γέρος πηπάς, κρατών-
τας στὸ χέρι μικρὸ κεράκι ἀναμμένο, ἔσκυβε σ' ἓνα
μεγάλο βιβλίο καὶ πότε διάβαζε καὶ πότε ἔψελνε.

2. «Δέσποτά μου, δὲ μὲ ἀφήνεις νὰ σέ βοηθή-
σω ἀπόψε! Ξέρω ἀπὸ ψαλτικὴ καὶ ὁ ἔσπερινὸς μοῦ
ἀρέσει πολὺ» εἶπε κόβοντας τὴ ψαλμωδία τοῦ πα-
πᾶ. «Πήγαινε τοῦ λόγου σου στὸ ἱερό, νι ἐγὼ ἀπ'
ἐδῶ θὰ κάμω ὅ,τι χρειάζεταιαι» καὶ δίχως νὰ πε-
ριμένη ἀπάντηση, ἄρχισε ἀμέσως νὰ ψέλνη τὸ πα-
ρακάτω τροπάρι.

Ὁ Παπασπύρος, γιατί αὐτὸς ἦταν ποῦ ἔψελνε,
ξαφνισμένος ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητη ἐκείνη ἐπίσκεψη
καὶ σαστισμένος ἀπὸ τὴν ὀμορφιὰ τῆς φωνῆς καὶ
ἀπὸ τὴν τέχνη τοῦ ξένου, τὸν κοίταξε ἀρκετὲς φο-
ρές, ἀνεβοκατεβάζοντας τὰ μάτια του ἀπάνω καὶ κά-
τω ἀπὸ τὰ ματογυᾶλια του.

Στάθηκε στὴν ὠραία πύλη γιὰ ν' ἀκούη καλύ-
τερα καὶ εἶπε μέσα του: «Δίχως ἄλλο ἀπὸ τὴν Πό-
λη θὰ εἶναι ὁ ξένος αὐτός. Τέτοιους ψάλτες σπά-
νια ἀκοῦς ἐδῶ... Ὁ Θεὸς νὰ τοῦ χαρίζη ζωὴ καὶ ὄρεξη,
νὰ εὐχαριστῆ καὶ ἄλλους χριστιανούς, σὰν καὶ μένα
ἀπόψε».

3. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἦταν καὶ καλόφωνος, ἦταν
καὶ τεχνίτης ψάλτης. Ἀπὸ παιδὶ προικισμένος μὲ
ὠραία φωνή, εὐχαριστιόταν νὰ κανοναρχῆ καὶ νὰ
ψέλνη μὲ τὸν παπὰ καὶ μὲ τὸν ψάλτη τῆς ἐκκλη-
σίας τοῦ χωριοῦ του. Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ ἔμαθε ὅλες

τις ιερές ακολουθίες κι ἔφτασε νὰ βοηθῆ τὸν ψάλτη στὴ λειτουργία. Σπουδάζοντας στὴν Ἀθήνα, τελειοποιήθηκε στὴ μουσικὴ καὶ εἶχε γίνει ἕνας ξεχωριστὸς ψάλτης, πού παντοῦ καὶ πάντοτε τὸν ἄκουαν μὲ πολὺ εὐχαρίστηση.

Πάντοτε ἔψελνε τεχνικὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης· ἐκεῖνο ὅμως τὸ βράδυ, καθὼς ἡ ψυχὴ του ἦταν τότε πλημμυρισμένη ἀπὸ πίκρα καὶ ζητοῦσε κάπου νὰ ξεσπάση, καὶ καθὼς ἦρθε μὲ τὸ σκοπὸ νὰ εὐχαριστήσῃ ἐκεῖνον πού θὰ τοῦ ζητοῦσε φιλοξενία, ξεπέρασε τὸν ἑαυτό του.

Κάμποση ὥρα ἡ μικρὴ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ βούιζε ἀπὸ τὴ δυνατὴ καὶ γλυκύτατη φωνὴ τοῦ νέου δασκάλου. Ἡ καντηλανάφτρα, ξαφνισμένη καὶ αὐτὴ γιὰ ὅ,τι ἄκουε, σταυροκοπιόταν ἀδιάκοπα.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἄψυχες ἀκόμη εἰκόνες στὸ εἰκονοστάσιο θαρρεῖς κι εἶχαν ζωντανέψει ἐκείνη τὴν ὥρα μέσα στὸ τρεμάμενο φῶς τῶν καντηλιῶν τους, καὶ λὲς πὼς ἄκουαν μὲ προσοχὴ καὶ χαρὰ τὸ γλυκόφωνο ψάλσιμο τοῦ βραδινοῦ ἐκείνου ἐπισκέπτη τῆς ἐκκλησίας τους.

§ 10 «Πᾶμε τώρα στὸ φτωχικό μου».

1. Ὁ ἑσπερινὸς σὲ λίγο τελείωσε. Μόλις εἶπαν τὸ «δι' εὐχῶν», ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ ὁ Παπασπύρος βρέθηκαν μὲ τὰ χέρια πλεγμένα στὴν ὠραία πύλη: «Εὐλογεῖτε, πάτερ. Καλησπέρα σας!»

— «Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας νὰ εἶναι πάντα μαζί σου, παιδί μου!»· κι εὐλογώντας μὲ τὸ δεξιὸ χέρι τὸν ξένο, τὸν ἀγκάλιασε μὲ τὸ ἀριστερὸ καὶ τὸν ἀσπάστηκε στὸ μέτωπο.

2. «Καλῶς ὤρισες, παιδί μου! Πᾶμε τώρα στο φτωχικό μου νὰ ξεκουραστῆς! Θὰ εἶσαι κι ἀπὸ ταξίδι. Ἐπειὰ καὶ ὁ ἑσπερινός μου θὰ σὲ κούρασε πολὺ».

—«Σᾶς εὐχαριστῶ, δέσποτά μου· δὲν εἶμαι διόλου κουρασμένος. Στὸ σπίτι σας ὅμως θαρθῶ, γιατί μήτε ἐγὼ μήτε ὁ ἀγωγιάτης μου ἔχομε ποῦ νὰ κοιμηθοῦμε ἀπόψε. Οἱ χωριανοὶ σᾶς, βλέπετε...».

—«Τί; μήπως σοῦ φέρθηκαν ἄπρεπα, παιδί μου; Γιατὶ καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν σὲ πολλοὺς ξένους».

—«Ὅχι, μὰ οὔτε καὶ καταδέχτηκαν νὰ χαιρετήσουν τὸ δάσκαλο τῶν παιδιῶν τους».

—«Ἄ! εἶσαι ὁ νέος δάσκαλος τοῦ χωριοῦ μας;»

—«Μάλιστα, δέσποτά μου, κι ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα».

—«Καλῶς ὤρισες, καλῶς ὤρισες, παιδί μου! Καὶ ἄμποτε νὰ εἶσαι καλορίζικος στὸ χωριό μας, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ στερεώσῃ κανένα δάσκαλο. Τοὺς χωριανούς μου ἄφησέ τους! Θὰ τὰ ποῦμε ἀργότερα. Πᾶμε τώρα νὰ πάρωμε καὶ τὸν ἀγωγιάτη σου! Ποῦ τὸν ἄφησες;»

—«Ἐκεῖ στὰ μαγαζιά τοῦ εἶπα νὰ μὲ περιμένῃ».

3.—«Κατάλαβα. Πᾶμε νὰ τὸν πάρωμε καὶ αὐτόν! Τυχερὸς ποῦ ἤμουν τώρα στὰ γεράματα, νὰ λειτουργῶ μὲ τέτοιο ψάλτη σὰν καὶ τοῦ λόγου σου!» καὶ ἀφήνοντας πίσω τὴν ἐκκλησία, ἄρχισαν νὰ προχωροῦν κατὰ τὰ μαγαζία.

—«Σᾶς εὐχαριστῶ δέσποτά μου γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια. Μοῦ φαίνεται ὅμως, πὼς ἐγὼ στάθηκα ἀπόψε πολὺ τυχερός» εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀπαντώντας στὰ λόγια τοῦ Παπασπύρου.

— «'Αν εἶσαι τυχερός, αὐτὸ θὰ φανῆ σὲ λίγο ἀπὸ τὴν πίτα τῆς παπαδιᾶς. Ἀλήθεια! πόσο θὰ εὐχαριστηθῆ, ποὺ θὰ ἔχωμε ἀπόψε τέτοιο μουσαφίρη!»

— «Πέστε καλύτερα, δέσποτά μου, δύο».

— «Καὶ χίλιοι δύο, παιδί μου, ἅμα εἶναι καλοὶ οἰκονομιοῦνται. Ὁ κακός, καὶ ἓνας ὅταν τύχη, δὲν οἰκονομιέται» ἀπάντησε ὁ Παπασπύρος τῇ στιγμῇ ποὺ ἔφταναν στὰ μάγαζιά.

§ 11 «Βρίσκονται καὶ ἄνθρωποι στὸ Κακορίζικο».

1. «'Εσὺ εἶσαι, κύρ Γιάννη;» εἶπε ὁ Παπασπύρος, μόλις πλησίασαν στὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο μάγαζιά ἐκεῖνα καὶ ἀναγνώρισε τὸν ἀγωγιάτη. «Καὶ δὲν τραβοῦσες, εὐλογημένε, μὲ τὸ δάσκαλο ἴσια στὸ σπίτι, παρὰ κρατεῖς τὰ ζῶα σου τόση ὥρα φορτωμένα; Δὲν τοὺς ἔμαθες ἀκόμη τοὺς χωριανούς μου; Ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς περίμενες νὰ σᾶς πάρη σπίτι του; Ἐμπρός, πᾶμε τώρα» καὶ ξεκίνησαν ὅλοι μαζί κατὰ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ.

2. Γιὰ νὰ φτάσουν ὡς ἐκεῖ, βασανίστηκαν πολύ. Ἐπρεπε νὰ κατεβοῦν τὴ ρεματιά ποὺ χώριζε τὸ χωριὸ στὴ μέση, καὶ ὕστερα ν' ἀνεβοῦν στὴν ἄλλη μεριά.

Καὶ δὲν ἦταν μονάχα ὁ κατήφορος καὶ ὁ ἀνήφορος ποὺ ἔπρεπε νὰ κάμουν μέσα στὸ σκοτάδι μὲ τὰ ζῶα φορτωμένα, παρὰ εἶχαν κάθε λίγο νὰ φυλάγωνται ἀπὸ τοὺς πελώριους μαντρόσκυλους, ποὺ ἀπὸ κάθε πόρτα ρίχνονταν ἀπάνω τους μὲ γαβγίσματα ἄγρια.

Ἐπιτέλους ἔφτασαν στοῦ Παπασπύρου τὸ σπί-

τι. Βρῆκαν ὀρθάνοιχτη τὴν αὐλόπορτά του καὶ χω-
ρίς νὰ τὸ φυλάγη κανένας σκύλος. Πέρασαν μέσα
καὶ ἄρχισαν νὰ προχωροῦν στὸ λιθόστρωτο διά-
δρομο τῆς αὐλῆς του.

3. Ἐκείνη τῆ στιγμή, μέσα στὴν ἡσυχία τοῦ
βραδιοῦ, ἀκούστηκε λίγο παραπέρα μιὰ γυναίκεια
φωνή: «Κρυσταλλιῶ παιδί μου, τρέχα ἔξω! Μουσα-
φιραῖοι μὲ τὸν παππούλη σου μαῶς ἔρχονται».

Ἦταν ἡ φωνὴ τῆς Παπασπύραινας, ποὺ ἂν καὶ
σκυμμένη ἐκείνη τῆ στιγμή στὸν ἀναμμένο φοῦρνο
της, ἔνωσε πὼς μπῆκαν ἄνθρωποι στὴν αὐλὴ της.

Στὴ στιγμή πρόβαλε στὴν πόρτα τοῦ χαμόσπι-
του ἓνα κορίτσι, ὡς δώδεκα δεκατριῶν χρονῶν, κρα-
τώντις στὸ χέρι του δίφωτο λυχνάρι.

Ὁ Παπαοπύρος μὲ τοὺς ξένους του ὀλοένα πλη-
σίαζαν. Τότε ἡ παπαδιά σφουγγίζοντας τὰ χέρια
μὲ τὴν ποδιά της ἀκούστηκε νὰ λέη: «Καλῶς ὠρί-
στε στὸ φτωχικό μας, καλῶς ὠρίστε! Κοπιάστε
μέσα!»

—«Σοῦ ἔφερα, παπαδιά μου, μουσαφίρη τὸ νέο
δάσκαλο τῆς Κρυσταλλιῶς μας» εἶπε ὁ Παπασπύρος
λάμποντας ἀπὸ χαρὰ.

4. Ὁ κύρ Γιάννης, παλιὸς γνώριμος τοῦ σπιτιοῦ,
χαιρέτησε πρῶτος τὴν Παπασπύραινα καὶ ὕστερα
καὶ ὁ δάσκαλος.

Χαιρετώντας τοὺς ξένους ἡ παπαδιά τοὺς προσκά-
λεσε νὰ μποῦν ἀμέσως στὸ «φτωχικό» της καὶ ν' ἀ-
φήσουν σ' αὐτὴ καὶ στὴν Κρυσταλλιῶ νὰ ξεφορτώσουν
καὶ νὰ συγυρίσουν τὰ ζῶα. Μὰ μήτε ὁ ἀγωγιάτης
μήτε ὁ Πέτρος Ἀνέζης δέχτηκαν αὐτό, καὶ βοηθών-
τας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ξεφόρτωσαν οἱ δύο τους τὰ

ζῶα καὶ τοποθέτησαν σὲ κατάλληλο μέρος τὰ πράματα.

Ὁ κύρ Γιάννης ἔσυρε ὕστερα τὰ ζῶα του στὴν ἄκρη τῆς αὐλῆς, κάτω ἀπὸ ἓνα σκεπαστό, γιὰ νὰ τὰ συγυρίση, κι ἔκλεισε καλὰ τὴν αὐλόπορτα. Τότε κι ὁ δάσκαλος μαζί μὲ τοὺς σπιτικοὺς μπῆκαν στὸ σπίτι καὶ ἀφοῦ πέρασαν ἓναν εὐρύχωρον διάδρομον, μπῆκαν μέσα στὴ μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ κάμαρες ποὺ εἶχε ὅλες ὅλες τὸ σπίτι ἐκεῖνο τοῦ παπᾶ.

5. Χαμηλὸ μὰ καὶ ἀπλόχωρο, φτωχικὰ ντυμένο, μὰ καὶ κατακάθαρο, μοσχομύριζε ἀπὸ ἀσβέστη. Σκεπή, τοῖχοι, πάτωμα, φρεσκοασβεστωμένα ὅλα, λαμποκοποῦσαν. Τὸ τζάκι, κάτασπρο παντοῦ, ἔμοιαζε σὰ νὰ μὴν τὸ εἶχαν ἀνάψει ποτέ. Οἱ χαμηλοὶ καὶ χτιστοὶ καναπέδες δεξιά καὶ ἀριστερά του, στρωμένοι μὲ ντόπια μάλλινα στρωσίδια, μὲ τὰ μεγάλα προσκέφαλά τους ἀκουμπισμένα στοὺς τοίχους, φαίνονταν ἄγγιχτοι.

Καὶ ὁμως ἡ φτωχικὴ αὐτὴ κάμαρα τοῦ Παπασπύρου δύο τρεῖς φορές τὴν ἑβδομάδα φιλοξενοῦσε ξένους, πότε περαστικοὺς καὶ πότε ἀπὸ τὰ γειτονικὰ χωριά· καὶ στὸ τζάκι ἐκεῖνο ἀναβε πάντοτε λίγη φωτιά, γιὰ νὰ ψηθῇ ὁ καφὲς καὶ νὰ βράση τὸ γάλα γιὰ τοὺς μουσαφίρηδες. Ἡ Παπασπύραινα ὁμως, συνηθισμένη ἀπὸ τὸ νησί της νὰ κρατῇ πάντα στὸ χέρι τὴ σκούπα καὶ τὴ βούρτσα τοῦ ἀσβέστη, δὲν μποροῦσε μὲ ὅλα τὰ γερατειά της νὰ ξεχάσῃ τίς παλιὲς συνήθειες της.

6. Ὅταν ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀντίκρισε ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο, καὶ μὲ μιὰ ματιά του ἔνιωσε τὴν πάστρα, τὴν τάξη καὶ τὴ νοικοκυροσύνη του· ὅταν ἀκόμη

παρατήρησε ἔξω ἀπὸ τὸ γυάλινο παράθυρό του τὴ γλάστρα τοῦ βασιλικοῦ καὶ τῆς γαριφαλιᾶς· προπάντων ὅταν ἡ ματιά του ἔπεσε στὴ γριὰ πρεσβυτέρα καὶ εἶδε τὴν προθυμία καὶ τὴν καλοσύνη της, τότε τοῦ φάνηκε, σὰ νὰ ἔφυγε κάποιον μεγάλο βᾶρος ποῦ εἶχε στὸ στῆθος του ὡς τὴν ὥρα ἐκείνη. Καὶ ὅταν κάθισε κοντά του σὲ λίγο ὁ ἀγωγιότης του, τοῦ ψιθύρισε στὸ αὐτί : « Φαίνεται, κύρ Γιάννη, πὼς βρῖσκονται καὶ ἄνθρωποι ἐδῶ. Δὲν εἶναι ὅλοι... Κακοριζικιώτες!»

§ 12. Ὁ ἀγωγιότης ξενυχτᾷ κοντὰ στὰ ζῶα του.

1. Ἡ πίτα τῆς Παπασπύρεινας ἦταν ἀλήθεια πετυχημένη. Δάσκαλος καὶ ἀγωγιότης εἶχαν νὰ κάμουν πολλὴ ὥρα μὲ τὴ νοσιμάδα της.

Μὰ μήπως χόρτασαν μὲ αὐτὴ μονάχα; Τῆς παπαδιᾶς δὲν τῆς ἔφτασε αὐτὸ μόνον τὸ φαγητό. Γρήγορα γρήγορα ἐτοίμασε καὶ τραχανόσουπα καὶ αὐγὰ τηγανιτὰ μὲ φρέσκο βούτυρο· πρόσφερε καὶ παχύτατο τυρὶ καὶ ξιδάτες ἐλιές, ὅλα φτιασμένα ἀπὸ τὰ χέσια της.

Καὶ ὅμοιος, ὅταν ὕστερα ἀπὸ λίγο κάθισαν νὰ δειπνήσουν σταυροπόδι γύρω στὸ χαμηλὸ καὶ στρογγυλὸ τραπέζι, στὸ σουφρά, ἡ παπαδιά ζήτησε συγχώρεση ἀπὸ τοὺς ξένους της, γιατί τοὺς φιλεύει μὲ τὰ «βρισκούμενα!»

2. Τὸ δεῖπνο πῆγε μιὰ χαρά. Ἀπὸ τὴ μιὰ τὰ νόστιμα φαγητὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ καλοσύνη τῶν νοικοκυραίων ἀνοιξαν τὴν ὄρεξη τῶν δύο ξένων, καὶ τοὺς ἔκαμαν νὰ δειπνήσουν εὐχάριστα καὶ χορταστικά.

Μονάχα ὁ κύρ Γιάννης τρώγοντας φαινόταν πὸ δὲν εἶχε τὸ νοῦ του πάντα στὸ φαγὶ καὶ στὴν ὀμλία, παρὰ καὶ κάπου ἄλλοῦ. Γιατὶ ὥσπου νὰ τελειώσῃ τὸ δεῖπνο, δύο φορές σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ δὲ τὰ ζῶα του καὶ νὰ τὰ περιποιηθῆ.

Αὐτὸ ἀνάγκασε τὸν Παπασπύρο νὰ τοῦ εἰπῆ «Ἄν οἱ χωριανοὶ μου φρόντιζαν γιὰ τὰ παιδιὰ του ὅσο ὁ κύρ Γιάννης γιὰ τὰ ζῶα του, τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ μας δὲ θὰ εἶχε τόσους σταυρούς».

3. Στὸν ἀγωγιάτη δὲν ἔφτιασε αὐτὸ μονάχα. Ὁ κύρ Γιάννης, ὅσο καλονύχτισε καὶ ἀποχαιρέτισε τοὺς νοικοκυρανοὺς καὶ τὸ δάσκαλο, τράβηξε κατὰ τὸ σκεπαστὸ λέγοντας: «Ὅταν ἔχη κανεὶς καλὰ μουλάρια καὶ περὶ νῆ τὴ νύχτα του στὸ Κακορίζικο, κάνει φρόνιμα νὰ κοιμᾶται πλάι τους!» καὶ ἔκλεισε τὸ ἓνα μάτι στὸ ἱερέα.

— «Ἐχεις δίκιο, παιδί μου» εἶπε ὁ Παπασπύρος, κουνώντας λυπητερὰ τὸ κεφάλι. «Πάντοτε ὁ ὅποιος φυλάει τὰ ροῦχα του, ἔχει τὰ μισά. Στὸ χωριό μας ὅμως ὁποιος δὲ φυλάει καλὰ τὰ ζῶα του δὲ γλιτώνει κανένα!».

§ 13. Νὰ φύγῃ ἢ νὰ μείνῃ;

1. Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, ὕστερ' ἀπὸ τὴν τόση κόπωση τῆς ἡμέρας ὁ Πέτρος Ἀνέζης βυθίστηκε σὲ ὕπνο βαθύ καὶ κοιμήθηκε ὡς τὸ πρωὶ στὸ φιλόξενο σπίτι τοῦ Παπασπύρου.

Τὴν ἄλλη ὅμως νύχτα δὲν ἔκλεισε μάτι.

Οὔτε τὰ μαλακὰ στρώματα οὔτε τὰ κίθαρα σεν

τόνια τῆς Παπασπύραινας τὸν βοηθοῦν νὰ κοιμηθῆ. Ὡρες στριφογυρίζει στὸ στρώμα του ὁ νέος δάσκαλος τοῦ Κακορίζικου. Τὰ μάτια του, ἀνοιχτὰ στὸ σκοτάδι, θαρρεῖς πὼς βάλθηκαν νὰ μὴν κλείσουν ἀπὸ πείσμα.

Μὰ καὶ πὼς νὰ κλείσουν; Μήπως τ' ἀφήνει ἡ σκέψη; Ὅπως τὸ σαράκι τὸ ξύλο, ἔτσι κι αὐτὴ τρυπᾷ τὸ μυαλό του καὶ κρατεῖ ἀγρυπνο τὸ σῶμα του ὅλην τὴ νύχια.

«Νὰ μείνη στὸ Κακορίζικο ἢ νὰ φύγη;» Αὐτὸ τὸν βασανίζει.

Τὰ λόγια τοῦ ἀγωγιάτη, τοῦ Παπασπύρου οἱ πληροφορίες, τὸ φέριμο τῶν χωριανῶν ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τὸν ἔχουν ἀπελπίσει.

Βλέπει ὅλες τὶς δυσκολίες πού θὰ βρῆ, γιὰ νὰ ζήσει σ' ἓνα τέτοιο χωριό καὶ νὰ κάμῃ ὅπως πρέπει τὴ δουλειά του.

«Πὼς νὰ ζήσω ἓναν ὀλόκληρο χρόνο σὲ τέτοιο τόπο, ὅπου ὄχι μόνο τὸ κρέας, μὰ ἀκόμη καὶ τὸ σιταρένιο ψωμὶ λείπει;» συλλογίζεται. «Ἄς παραδεχτῶ ὅμως πὼς τὰ καταφέρνω καὶ κουτσοπερνῶ μὲ στερήσεις καὶ μὲ δυσκολίες. Πὼς θὰ μπορέσω νὰ κάμω ὅπως πρέπει τὴ δουλειά μου δίχως γλῶσσα, μιὰ καὶ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου καλὰ καλὰ δὲν ξέρουν νὰ μιλοῦν ἑλληνικὰ οὔτε ἀρβανίτικα;

» Ἄς παραδεχτῶ ὅμως πόλι πὼς τὰ καταφέρνω, καὶ μαθαίνω τ' ἀρβανίτικα καὶ μπορῶ καὶ κάμω τὴ δουλειά μου, καὶ μαθαίνω τὰ παιδιά νὰ διαβάξουν, νὰ γράφουν καὶ νὰ λογαριάξουν. Θὰ μπορέσω τάχα νὰ τὰ κάμω καὶ καθαρὰ καὶ ὑπάκουα καὶ θεοφοβούμενα, ἀφοῦ οἱ γονεῖς τους εἶναι ὅπως;

τούς παράστησαν ὁ κύρ Γιάννης καὶ ὁ Παπασπύρος;»

2. Τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο περνοῦν ἀπὸ τὸ νοῦ του ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια, τὴν ὥρα πού ξαπλωμένος στὰ μαλακὰ στρώματα τῆς Παπασπύρεινας θέλει νὰ κοιμηθῆ ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Ἔλα τὰ κοσκινίζει, ὅλα τὰ ζυγίζει μὲ τὸ νοῦ του καὶ ὅλα τὰ βρίσκει βαριά, ὅλα δυσκολοκατόρθωτα. Τοῦ ἔρχεται τότε ν' ἀποφασίση νὰ φύγη ἀπὸ τὸ Καχορίζικο.

«Μὰ πάλι, συλλογίζεται, ταιριάζει σὲ μένα, δάσκαλο καὶ ἀξιωματικὸ μαζί, νὰ φοβηθῶ καὶ νὰ φύγω, μόλις μοῦ παροῦσιάστηκαν τὰ πρῶτα ἐμπόδια; Δὲ θὰ ἦταν δειλία καὶ ντροπὴ νὰ σηκωθῶ καὶ νὰ φύγω τώρα ἀπὸ ἐδῶ, γιατί βρίσκω ἄθλιο τὸ χωριὸ καὶ ἔλεεινούς τούς κατοίκους του; Δὲν εἶναι χρέος μου νὰ μείνω ἐδῶ;»

3. Ἔχουν ἀρχίσει νὰ φαίνωνται τὰ πρῶτα σημάδια τῆς αὐγῆς, νὰ συχνολαλοῦν οἱ πετεινοί, νὰ πετοῦν ἀπὸ τίς φωλιές τους τὰ πουλιά, νὰ ξαναζωντανεύη τὸ χωριό, καὶ ὁ δάσκαλος στριφογυρίζοντας στὸ στρῶμα του δὲν μπορεῖ νὰ λύση ἀκόμα τὸ πρόβλημα αὐτό: νὰ φύγη ἢ νὰ μείνη;

§ 14. Κάτι πού δίνει θάρρος στὸν Πέτρο Ἀνέζη.

1. Μὰ τί τοῦ συμβαίνει τώρα καὶ ἀνασηκώνεται ἔτσι βιαστικὰ στὸ στρῶμα καὶ τρίβει τὰ χέρια του ἀπὸ χαρὰ καὶ φεγγοβολοῦν τὰ μάτια του μέσα στὸ σκοτάδι τῆς κάμαρας;

2. «Γιὰ κοίταξε, λέει, τί πήγαίνω νὰ πάθω! Ν' ἀπελπιστῶ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐμπόδια καὶ νὰ μὴν

ἀγωνιστῶ! Μόνο οἱ δυσκολίες ὅλες μου πέρασαν ἀπὸ τὸ νοῦ καὶ αὐτὲς μ' ἔκαμαν νὰ ξεχάσω τοὺς βοηθοὺς ποὺ θὰ ἔχω στὸ ἔργο μου. Νὰ ξεχάσω τὰ παιδιὰ, τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μου καὶ τ' ἄλλα, τὰ μεγάλα γόρια τοῦ χωριοῦ, ποὺ κι ἐκεῖνα θὰ εἶναι, πιστεύω, πρόθυμα νὰ μὲ βοηθήσουν!...

»Ὅταν ἔχω μὲ τὸ μέρος μου τὴν καρδιά τοῦ χωριοῦ, τὰ παιδιὰ του δηλαδή, πιστεύω πῶς θὰ ἔχω μαζί μου καὶ τὴν ψυχὴ του, δηλαδή ὅλους τοὺς χωριανούς, κι ἔτσι κερδίζω τὸν ἀγῶνα.

»Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου πιστεύω νὰ τὰ κάμω νὰ μὲ ἀγαπήσουν· μὰ καὶ τὰ πιὸ μεγάλα ἀδέρφια τους, τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ, κι ἐκεῖνα θὰ τὰ κάμω χωρὶς ἄλλο φίλους μου. Διαμιᾶς χτὲς ἔκαμα κιόλας μερικὰ ἀπ' αὐτὰ φίλους...»

3. Καὶ σὰν ἀστραπή τότε τοῦ ἤρθε στὸ τὸ νοῦ ἐπεισόδιο στὸ μαγαζί.

§ 15. Τὸ ἐπεισόδιο τοῦ μαγαζιοῦ.

Τὸ ἐπεισόδιο τοῦ μαγαζιοῦ, ποὺ θυμῆθηκε τότε ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ πῆρε θάρρος, ἦταν αὐτό:

1. Τὸ ἀπόγεμα τῆς Κυριακῆς—τῆς ἄλλης ἡμέρας τοῦ ἐρχομοῦ του—ὁ Παπασπύρος ποὺ τὸν ἐσυνώδευε, τὸν ὠδήγησε στὸ μαγαζί τοῦ Διόλιου. Ἐκεῖ λογάριζαν νὰ βροῦν τὸν πᾶρεδρο καὶ ἄλλους ἀπὸ τοὺς πατέρες τῶν μαθητῶν, καὶ νὰ τοὺς μιλήσουν γιὰ τὸ σχολεῖο ποὺ ἦταν ἐλσεινὸ κι ἔπρεπε κάτι νὰ γίνη, γιὰ νὰ μποῦν τὰ παιδιὰ μέσα!

Μπαίνοντας στὸ μαγαζί ἐκεῖνο, βρῆκαν τὰ τραπέζια καὶ τὰ καθίσματα του πιασμένα ἀπὸ τοὺς

χωρικούς. Ἐκεῖ ἐπίσης γύρω ἀπὸ ἓνα τραπέζι, κάθονταν καὶ ἑπτὰ ὄχτῳ μεγάλα ἀγόρια, δεκαεξί ὡς δεκαοχτῶ χρονῶν τὸ καθένα.

Καὶ οἱ μεγαλύτεροι πελάτες τοῦ μαγαζιοῦ καὶ τ' ἀγόρια αὐτά, καθισμένοι ὅλοι, χαρτόπαιζαν, ἔπιναν, συζητοῦσαν καὶ ἀστειεύονταν, μιλώντας πάντα ἄρβανίτικα.

2. Χαιρέτησαν μόλις μπῆκαν καὶ ὁ Παπασπύρος σύστησε τὸ νέο δάσκαλο.

Κανεὶς δὲ σάλεψε ἀπὸ τῆ θέσης του. Γύρισαν μόνο τὰ κεφάλια τους, καὶ χαιρετώντας ἄρβανίτικα ἐξέτασαν ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὸ κεφάλι τὸ νεοφερμένο ξένο. Ἐπειτα ἐξακολούθησαν τὸ παιγνίδι τους.

Ὁ Παπασπύρος μὴ βρίσκοντας θέση, κάθισε μὲ τὸ σύντροφό του σὲ μιὰ κάσα τοῦ πετρελαίου, θυμωμένος πολὺ γιὰ τὸ φέρσιμο τῶν χωριανῶν του, ἀλλὰ δίχως νὰ λέγη τίποτε. Σὲ λίγο πρόσταξε τὸν παντοπώλη νὰ τοὺς φέρη δυὸ κρασιά.

«Ὅχι, σὲ μένῃ ἄς φέρη ἓνα λουκούμι· κρασί δὲν πίνω» εἶπε ἀμέσως ὁ δάσκαλος.

3. Τὰ λόγια τοῦ δασκάλου τ' ἄκουσε ἡ συντροφιά τοῦ διπλανοῦ τραπεζιοῦ. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τότε, μεσόκοπος καὶ κοντόχοντρος, κόβοντας τὸ παιγνίδι του, κοίταξε τὸ δάσκαλο μὲ περιφρόνηση καὶ εἶπε φωναχτά: «Γκυναῖκα εἶσαι, ντάσκαλε, νὰ φᾶς ἐσὺ λουκούμι; Ὁ ἄντρας ρετσίνα πίνει. Τὸ κρασί κάνει τὸν ἄνθρωπο γερό» καὶ ἀμέσως τοῦ γύρισε τὴν πλάτη.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐρεθίστηκε, μὰ δὲν τοῦ ἀπάντησε. Σηκώθηκε μονάχα ἀπὸ τῆ θέσης του καὶ εἶπε ἤσυχα στὸν ἱερέα: «Παρακαλῶ, δέσποτα, πέ-

στε στὸν κύριο πῶς ἐγώ, ἂν καὶ δὲν πίνω οὔτε κρασί οὔτε κανένα πιωτό, εἶμαι πιὸ δυνατὸς κι ἀπὸ λόγου του καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐδῶ μέσα πὺν πίνει κρασί. "Ὅποιος θέλει νὰ βεβαιωθῆ γι' αὐτό, ἄς κοπιάσῃ νὰ μετρηθῆ μαζί μου! Ὅριστε, ὅποιος ἀπὸ τοὺς κυρίους θέλει, ἄς ἔρθῃ νὰ μοῦ στρίψῃ τὸ χέρι, ἂν μπορῆ» καὶ τέντωσε τὸ δεξί του χέρι.

4. Ὁ Παπασπύρος ἐξήγησε τὰ λόγια τοῦ δασκάλου. Οἱ ὀμιλίες καὶ τὸ παιγνίδι μονομιᾶς σταμάτησαν. Ὅλοι γύρισαν ἀπὸ περιέργεια κατὰ τὸ δάσκαλο, πὺν τοὺς προκαλοῦσε μὲ τόσο θάρρος καὶ μὲ τόση πεποίθηση.

Αὐτὸ τοὺς ἐρέθισε ὄλους, μεγάλους καὶ μικροὺς, καὶ πιὸ πολὺ τὸ μεγαλόσυμο καὶ χεροδύναμο παντοπῶλη, πὺν ἔβλεπε πῶς μὲ τίς ἰδέες αὐτὲς μπορούσαν νὰ βλαφτοῦν τὰ συμφέροντά του.

Ἄμέσως λοιπὸν αὐτὸς, δυσαρεστημένος ἀπὸ αὐτὴ τὴν αἰτία, ὅταν μάλιστα εἶδε πῶς ὁ ξένος οὔτε ψηλὸς οὔτε χοντρός ἦταν, χύθηκε ἴσια κατὰ τὸ δάσκαλο, τοῦ ἀρπάζει τὸ τεντωμένο χέρι μὲ τίς δύο χεροῦκλες του καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ στρίψῃ.

Βασανίζεται ἀρκετὴ ὥρα, μὰ τοῦ κάκου! Στὸ τέλος, ντροπιασμένος, ἀποτραβιέται στὸν πάγκο του.

5. Βλέποντας τὴν ἀποτυχία τοῦ Λιόλιου ὁ κοντοχοντρος ἐκεῖνος χωρικός, πὺν εἶχε εἰπεῖ τ' ἄπρεπα λόγια, ἀφήνει τὰ χαρτιά καὶ πετιέται ἀπὸ τὴ θέση του. Ἀρπάζει καὶ αὐτὸς μὲ πείσμα τὸ τεντωμένο χέρι τοῦ δασκάλου καὶ προσπαθεῖ νὰ πετύχῃ ὅ,τι δὲν μπόρεσε πρωτύτερα ὁ πατριώτης του ὁ παντοπῶλης. Ἀποτραβιέται ὁμως καὶ αὐτὸς ὕστερ' ἀπὸ λίγο καὶ κάθεται, ὁμολογώντας τὴ μεγάλη δύναμη τοῦ ξένου :

« Αὐτὸ δὲν εἶναι χέρι, εἶναι ἀτσάλι ».

6. Πεισματῶνουν τότε καὶ οἱ νέοι, καὶ δυὸ ἀπὸ αὐτοὺς πλησιάζουν τὸν ξένο φωνάζοντας ἀρβανίτικαι « Ντροπή μας, νὰ μᾶς προσβάλη ἕνας ξένος ! »

Ἄταραχος καὶ μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη ὁ Πέτρος Ἀνέζης τοὺς λέει : « Ἄν πίνετε κι ἐσεῖς, πηλικάρια μου, κρασί καὶ πιοτά, σὰν τοὺς κυρίους ἀπὸ ἐδῶ, ἄδικα θὰ κοπιάσετε καὶ θὰ ντροπικοστῆτε ».

Δὲν ἀκοῦν ὁμῶς ἐκεῖνοι, κι ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο ἐπιχειροῦν νὰ γυρίσουν τὸ τεντωμένο χέρι τοῦ δασκάλου. Προσπαθοῦν, ἀγωνίζονται, μὰ κι αὐτοὶ δὲν κάνουν τίποτε καὶ κάθονται στὴ θέση τους. Καθίζοντας ὁμῶς μιλοῦν κι οἱ δυὸ μὲ θαυμασμὸ στοὺς φίλους τους γιὰ τὴ δύναμη τοῦ δασκάλου.

7. Οἱ νέοι τότε, θαμπωμένοι ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ δασκάλου, δὲ βαστιοῦνται. Σηκώνονται ἀμέσως καὶ προσκαλοῦν αὐτὸν καὶ τὸν Παπασπύρο κοντὰ τους καὶ ζητοῦν νὰ τοὺς κεράσουν.

« Στὸν παπὰ ἀπ' ἐδῶ ἄς φέρη ἀκόμη ἕνα ποτηράκι ! Γέρος εἶναι, δὲν πειράζει. Γιὰ μένα ἀρκετὸ κέρασμα εἶναι ἡ συντροφιά σας » εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ κάθισε κοντὰ στὰ παλικάρια.

8. Τί ἔγινε καὶ τί εἰπώθηκε ὕστερότερα στὸ μαγαζί τοῦ Λιόλιου, δὲν τὸ θυμᾶται πιά ὁ δάσκαλος, γιὰτὶ ἄρχισε νὰ τὸν παίρνη ὁ ὕπνος. Ὅταν ὁμῶς ξύπνησε ὕστερ' ἀπὸ μιὰ δυὸ ὥρες, θυμῆθηκε πῶς εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ μείνη στὸ Κακορίζικο.

§ 16. Πάντοτε πρῶτος !

1. Μὰ πῶς ἦταν ὁ Πέτρος Ἀνέζης τόσο δυνατὸς καὶ εἶχε τόση πεποίθηση στὴ δύναμή του ;

35
Ο νέος αυτός από τὰ μικρά του χρόνια ἦταν παι-
δι φιλότιμο. Στὸ καθετὶ ἤθελε νὰ εἶναι πάντα πρῶτος·
ὄχι μονάχα στὰ μαθήματα, παρὰ καὶ στὰ παιγνίδια,
στὸ τρέξιμο, στὸ κολύμπι, στὸ κουπί, στὸ λιθάρι,
στὸ πάλεμα !

2. Αὐτὸ τὸ προτέρημά του τὸν ἔκαμε μὲ τὸν και-
ρὸ νὰ δυναμώσῃ τόσο τὸ σῶμα του, πού ὅταν ἀργό-
τερα ἤρθε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ σπουδάσῃ, ξεπερ-
νοῦσε ὄλους τοὺς συμμαθητές του σὲ ὄλα τ' ἀγωνί-
σματα.

Αὐτὸ ἀκόμη παρακίνησε τὸν Πέτρο Ἀνέζη νὰ
καταγίνη στὸν ἀθλητισμό, νὰ γυμναστῇ πολὺν καιρὸ
καὶ νὰ φτάσῃ στὸ σημεῖο, πού σὲ πολλοὺς ἀγῶνες
κέρδιζε τὰ πρῶτα βραβεῖα.

§ 17. Κατὰ τὸ χωριὸ καὶ τὸ σχολεῖο.

1. Τὴν ἄλλη μέρα πρῶι πρῶι ὁ δάσκαλος βρέ-
θηκε στὸ σχολεῖο.

Θέλει νὰ τὸ ἐξετάσῃ προσεχτικώτερα καὶ νὰ
δῇ μὲ ποιὸ τρόπο θὰ μπορούσε νὰ τὸ διώρθωνε καὶ
νὰ τὸ ταχτοποιοῦσε πρόχειρα, γιὰ νὰ βάλῃ μέσα
τὰ παιδιὰ. Βλέπει ὅμως πὼς τοῦ λείπουν τόσο πολ-
λά, πού γιὰ νὰ διορθωθῇ, θὰ χρειαζόταν καὶ χρήματα
πολλὰ καὶ τεχνῖτες ἱκανοὺς. Καὶ τὸ χωριὸ οὔτε τε-
χνῖτες ἔχει, οὔτε χρήματα δίνει γιὰ νὰ διορθωθῇ τὸ
σχολεῖο του.

Ὁ πάρεδρος καὶ οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν, πού
τοὺς μίλησε γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, τοῦ εἶπαν ὀρθὰ κο-
φτά : « Τόσα χρόνια περάσαμε μὲ τὸ σχολεῖο αὐτόν
καὶ τόσοι καὶ τόσοι δασκάλοι μπόρεσαν κι ἔμαθαν,

τὰ παιδιὰ μας γράμματα ἐκεῖ, καὶ τῆς ἀφεντιᾶς σου δὲν ἀρέσει ; »

2. Καὶ πῶς νὰ μὴ θυμώνουν καὶ νὰ μὴ μιλοῦν ἔτσι στὸ δάσκαλο τοῦ χωριοῦ οἱ χωρικοί ;

Ἄφοῦ δὲν τοὺς πειράζει πού κατοικοῦν μαζί μὲ τὰ ζῶα τους· ἀφοῦ ἄλλοι συνάδελφοι τοῦ Πέτρου Ἄνεζη παραδέχτηκαν νὰ διδάξουν σὲ τέτοιο σχολεῖο, πῶς τώρα νὰ συλλογιστοῦν οἱ χωρικοὶ διαφορετικὰ καὶ νὰ φροντίσουν καὶ νὰ ξοδέψουν, γιατί τὸ θέλει ὁ νέος δάσκαλός τους ;

Μὰ ὁ νέος δάσκαλος τοῦ Κακοριζικου δὲ σκέπτεται καθὼς ἐκεῖνοι. Βλέποντας τὸ σχολεῖο κουνεῖ τὸ κεφάλι καὶ λέει μέσα του : « Ὅχι ! ποτέ μου δὲ θὰ κλείσω ἐγὼ παιδιὰ μέσα σὲ τέτοιο ἀχούρι ! ».

3. Καὶ εἶναι ἀληθινὰ σωστὴ τρώγλη τὸ σχολεῖο.

Χτισμένο σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς τέσσερις γωνιᾶς ἑνὸς μεγάλου αὐλόγυρου καὶ μαντρωμένο μὲ χαμηλὸ καὶ μισογκρεμισμένο τοῖχο, παρουσιάζεται στὰ μάτια σὰ μιὰ εὐρύχωρη χαμοκέλα, πού τὴ δέρνουν ἀπὸ παντοῦ ὄλοι οἱ ἄνεμοι. Γιατὶ οὔτε πόρτα οὔτε παραθυρόφυλλα ἔχει. Μὰ μήπως ἔχει καὶ ταβάνι εἴτε καὶ πάτωμα ; Οἱ Κακοριζικιωῖτες λίγο λίγο φρόντισαν καὶ τοῦ πῆραν ἄλλος τὴν πόρτα του, ἄλλος τὰ παραθυρά του καὶ ἄλλος τὶς σανίδες καὶ τὰ πατόξυλά του !

Οἱ τοῖχοι του θὰ ἦταν κάποτε χρισμένοι, γιατί ἀπάνω ἀπάνω κρατοῦν ἀκόμη τὰ χρισίματά τους.

Θρανία δὲ φαίνονται πουθενά, μὰ μήτε καὶ ἔδρα μήτε καὶ μαυροπίνακας. Θὰ εἶχε ἄλλοτε, δὲν εἶναι δυνατὸ, τέτοια ἐπιπλα. Ὅταν ὅμως οἱ χωρικοὶ εἶδαν πῶς ἀργεῖ νὰ ἔρθῃ δάσκαλος, νόμισαν καλύτερο νὰ

τά μεταχειριστοῦν γιά καθόξυλα καί γι' ἄλλες ἀνάγκες τους !

Μονάχα ἕνας μικρὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδας, κερφωμένος στὸν τοῖχο λίγο ψηλά καί ξεθωριασμένος ἀπὸ τὴν πολυκαιρία, μένει ἀκόμα γιά μοναδικὸ ἐπιπλο τοῦ σχολείου.

Οἱ τοῖχοι τῆς χαμοκέλης αὐτῆς εἶναι γεμάτοι ἀράχνες καί τὸ πάτωμα γεμάτο ἀπὸ κοπριά γιδοπρόβατων. Γιατὶ πολλὲς φορές, εἴτε σὲ κακοκαιρίες εἴτε στὴ ζέστη τοῦ κλοκαριοῦ, οἱ χωριανοὶ φέρνουν καί σταλιάζουν ἐδῶ τὰ ζῶα τους.

4. « Κατὰ τὸ χωριὸ καί τὸ σχολεῖο » μουρμουρίζει ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Καί θέλουν ἐδῶ μέσα νὰ κλείσω τὰ παιδιὰ τους, γιά νὰ τὰ κάμω ἀνθρώπους ! »

Καί σὰ νὰ τοῦ φέρνῃ ὁ ἀέρας στ' αὐτιά του τὰ λόγια τοῦ πάρεδρου: « τόσοι καί τόσοι δασκάλοι..... » ἀπαντᾷ μοναχὸς του μονολογώντας πάλι: « Ὅχι ! ποτέ του δὲ θὰ κλείσω ἐγὼ παιδιὰ σὲ τέτοια τρώγλη ! »

5. Καί ὅμως, ἐνῶ τὸ διδασκῆριο ἦταν σὲ τέτοια χάλια, ἡ διπλανὴ κατοικία τοῦ δασκάλου ἦταν ἀρκετὰ καλή.

Ὅταν ὕστερα ἀπὸ τὸ διδασκῆριο ὁ Πέτρος Ἀνέζης θέλησε νὰ ἐξετάσῃ καί αὐτὴ καί ξεκλείδωσε τὴν πόρτα τῆς, εἶδε δυὸ δωμάτια εὐρύχωρα, τὸ ἕνα μέσα στὸ ἄλλο, καί πλάγι τους ἕνα μυχγεριό, ταβανωμένα καί πατωμένα μὲ διπλὰ παραθυρόφυλλα καί τὰ τρία, μὰ κητασκομισμένα, μὲ πολλὲς μουντζοῦρες στοὺς τοίχους καί μὲ λαδιὲς στὰ πατώματα.

« Κηλά ὡστόσο » μουρμούρισε τότε εὐχαριστημένος, πού βρέθηκην καί αὐτὲς οἱ δυὸ κῆμαρες ! Ἄν δὲν μπορέσω νὰ διορθώσω τὸ διδασκῆριο, κηρε-

μίζω τὸ μεσιανὸ τοῖχο τους καὶ τοποθετῶ ἐδῶ μ
σα τὰ παιδιὰ. "Ὅσο γιὰ μένα, μοῦ φτάνει τὸ μαγε
ρειό. Εἶναι πιὸ ἀπλόχωρο ἀπὸ τὸ ἀντίσκηνο ».

§ 18. Τὸ σχολεῖο ἀνοίγει.

1. Τῇ στιγμῇ ποῦ εὐχαριστημένος ἀπὸ τῆ λύ
αὐτῇ ἔβγαινε ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τὰ δωμάτι
ἀκούει ἔξαφνα τὴν καμπάνα τῆς ἐκκλησίας ν
χτυπᾶ. Νόμισε πὼς ὁ Παπασπύρος θὰ εἶχε καμ
λειτουργία. Δὲν πέρασαν ὅμως οὔτε δυὸ λεπτὰ κα
νά, προβάλλει στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου, σεμν
καὶ ντροπαλὴ μὰ καὶ πρόσχαρη, ἡ ἐγγονὴ τοῦ Πα
πασπύρου, ἡ Κρυσταλλιῶ.

Στὰ χέρια τῆς βαστᾶ ἓνα κουτάκι καὶ μιὰ και
νούρια σκούπα : « Κύρ δάσκαλε, εἶπε, χτύπησα τῆ
καμπάνα γιὰ τὰ παιδιὰ. Σᾶς ἔφερα καὶ τὸ κουτί πο
μοῦ εἶπατε. Θέλετε τώρα νὰ σκουπίσω τὸ σχο
λεῖο; »

— « Μὴ βιάζεσαι, παιδί μου! "Αφησε πρῶτα νὰ
ἰδοῦμε, ἂν θὰ ἔρθουν παιδιὰ ».

2. Δὲν πέρασε ὅμως πολλὴ ὥρα, καὶ ἄρχισαν νὰ
ξεπροβάλλουν τὰ πρῶτα μαθητοῦδια, ἀγόρια τὰ πιὸ
πολλά, ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ κανένα κορίτσι.

Νὰ ὁ Στάθης ὁ Βρανάς, κίτρινος σὰ λεμόνι, μὲ
τὰ μάτια θαμπὰ καὶ μὲ περπάτημα ἄτονο. Φορεῖ τὸ
ταγάρι του, δηλαδὴ τὴ σάκα, μ' ἀντὶ γιὰ βιβλίο καὶ
πλάκα ἔχει μέσα ἓνα χοντρὸ κομμάτι μπομπότα! Ξυ
πόλυτος καὶ ψηλὸς ὅπως εἶναι, φαίνεται σὰ λελέκι ἀρ
ρωστιάτικο· γιὰτὶ τρέμει ὀλόκληρος, ἂν καὶ δὲν κάνει
διόλου κρῦο, ἀπὸ τῆ θέρμη ποῦ τὸν ἔπιασε τὸν καη
μένο ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ.

Νά και ὁ Ντανάλιας ὁ Κίτσος. Προχωρεῖ σὰ νὰ τὸν σπρώχνη κανεὶς· πλησιάζει κατακίτρινος και τρεμουλιασμένος, γιατί κι αὐτὸν τὸν ἔχει πιάσει ἀπὸ ὠρα τώρα τὸ ρῖγος τῆς θέρμης. Φαίνεται σὰ νὰ μὴν ἔχη μέσα του αἷμα.

Νά και ὁ Πάσκας με τὴν ἀδερφή του, τὴν Ἄννιῶ· περπατοῦν πλάι πλάι μιλώντας! Μαζί τους ἔρχονται και ἡ Τασούλα τοῦ Τσούκα με τὴν Κούλα τοῦ Γκανᾶ, ἀχτένιστες και ἀνιφτες και οἱ δυό, μὰ και μαντιλωμένες πέρα πέρα, σὰ νὰ ἦταν βαρυχειμωνιά! Κοντὰ σ' αὐτοὺς προβάλλουν και ἄλλοι και ἄλλοι...

Τελευταῖοι ἔρχονται ὁ Τάσος ὁ Γουλής με τὸ Νάσο τὸν Καραμπίνια· μὰ ἀντὶ νὰ μποῦν ἀπὸ τὴν πόρτα, πηδοῦν σὰν κλέφτες ἀπὸ τὸν τοῖχο.

3. Ὁ Πέτρος Ἄνέζης καλοδέχεται ἕνα ἕνα τὰ παιδιὰ και προσπαθεῖ νὰ μάθη τὰ ὀνόματά τους. Δὲν τὸ κχορθώνει ὅμως, γιατί πολὺ λίγα καταλαβαίνουν ἑλληνικά.

Μονάχα ὁ Νάσος ὁ Καραμπίνιας, ἕνα μικρὸ και ζωηρὸ ἀγόρι ὡς δέκα χρονῶν, ἀπαντᾷ με θάρρος και καθαρά ἑλληνικά: « Ἐμένα με λένε Νάσο. Ἐχω ἀδερφές τὴ Διαμάντω και τὴ Χριστίνα, και πατέρα τὸν νωμοτάρχη τὸν Καραμπίνια. Εἶμαστε ἀπὸ τὴ Ναύπακτο. Ἐχω και γιαγιά και παππού ».

Ἄς λὲθ ὅμως ὁ μικρὸς Νάσος πὼς ὁ πατέρας του εἶναι « ἐνωμοτάρχης ». Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ὁ κύριος Καραμπίνιας Ἄπόστολος τοῦ Ἄθανασίου, ὁ πατέρας του, εἶναι μονάχα ὑποδεκανέας τῆς χωροφυλακῆς. Ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι οἱ χωριανοὶ τὸν φωνάζουν ἐνωμοτάρχη, τοῦ δίνουν δηλαδὴ τρεῖς βαθμοὺς παραπάνω γιὰ νὰ τὸν κολακέψουν, ἐκεῖνος νόμισε

πώς δὲν εἶναι σωστὸ νὰ μὴ δεχτῆ τὴν τιμὴ αὐτῆ
Γι' αὐτὸ ὀνομάζει καὶ αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ του ἔνωμο-
τάρχη παντοῦ καὶ πάντα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ γιὸς του
ὁ μικρὸς Νάσο, δὲν ἀμφιβάλλει διόλου πὼς ὁ πατέ-
ρας του εἶναι ἔνωμοτάρχης.

4. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ψυχοπόνεσε τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα.
ὅπως ἦταν τὰ περισσότερα, ἀπλута καὶ ἀχτένιστα, καὶ
πολλὰ ἀρρωστιάρικα καὶ κιτρινιασμένα, καὶ τοὺς μί-
λησε μὲ ἀγάπη· καὶ μὲ ὅλη τὴ θλίψη ποὺ αἰσθανόταν
τὴν ὥρα ἐκείνη, δυνάμωσε ἢ ἀπόφασή του νὰ φροντί-
σῃ γι' αὐτὰ τὰ δυστυχισμένα πλάσματα.

§ 19. Ἐτσι ὁ βοῦρκος τῆς βρύσης μεγαλώνει.

1. Ὄταν ὁ Πέτρος Ἀνέζης εἶδε πὼς δὲ θὰ
ἔρχονταν ἄλλα παιδιὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, φώναξε τὴν
Κρυσταλλιῶ, τῆς ἔδωσε λίγα χρήματα, τῆς μίλησε
κάτι σιγανὰ καὶ ὕστερα λέει στὸ Νάσο Καραμπίνια:
« Ἐλα τώρα, Νάσο, νὰ μᾶς πᾶς ὡς τὴ βρύση, γιὰ νὰ
τὴ μάθω κι ἐγώ ! »

Ὁ μικρὸς Καραμπίνιας, ὑπερήφανος γι' αὐτὴν τὴ
προτίμησιν, ἔβαλε τ' ἄλλα παιδιὰ στὴ γραμμὴ καὶ
ἄρχισε νὰ τὰ ὀδηγῆ κατὰ τὴν πηγὴ τοῦ χωριοῦ.
Πίσω τοὺς ἔρχόταν ὁ δάσκαλος.

2. Προχωρώντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης φανταζό-
ταν πὼς θὰ ἔβλεπε καμιὰ ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς βρουσοῦλες
τοῦ νησιοῦ του· καμιὰ σύδεντρη καὶ καταπράσινη το-
ποθεσία, ποὺ ἀνάμεσά της νὰ βγαίνη καὶ νὰ χύνεται
γάργαρο νεράκι.

Γι' αὐτὸ ξαφνίστηκε, ὅταν ὕστερ' ἀπὸ λίγο ἀν-
τίκρισε τὴν πηγὴ τοῦ χωριοῦ : « Αὐτὴ εἶναι ἡ
βρύση σας ; » ρώτησε τὸ Νάσο.

Ούτε γούρνα, ούτε παπάκια νά κολυμπούν, ούτε αλάκι νά τρέχη κελαρυστό, ούτε πρασινάδες ούτε όμορφιές! Ένας γυμνός βράχος, πού από μιὰ τρύπα του βγαίνει αδιάλοπα λίγο νερό· μιὰ κουφάλα γέρικου πλάτανου παραπέρα, κι ένας άπαίσιος βοῦρκος κάτω του, πού μέσα σ' αὐτόν βουτοῦν ὡς τὸν άστράγαλο ζῶα καὶ ἄνθρωποι! Αὐτὴ ἦταν ἡ μοναδικὴ βρῦση τοῦ χωριοῦ.

Ἄπ' αὐτὴν ἔρχονται πρῶτὶ βράδῳ νά πάρουν νερό όλες οἱ Κακοριζικιώτισσες· ἐκεῖ κάνουν καὶ τὴν πλύση τους καὶ τσαλαβουτοῦν μέσα στὸ βοῦρκο καὶ γλιστροῦν καὶ πέφτουν, δίχως νά τοὺς κάμη καμιὰ ἐντύπωση! Στὴν ἴδια βρῦση ἔρχονται καὶ ποτίζουν τὰ ζῶα τους καὶ οἱ ἄντρες τους καὶ ὁ ἴδιος ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ! Λερώνονται ἀπὸ τὶς λάσπες τοῦ βούρκου αὐτοῦ, ὅμως τὸ ἔχουν σὰν κάτι φυσικὸ πού γίνεται παντοῦ!

3. Γιατί ὅμως αὐτὸς ὁ βοῦρκος; Γιατί λείπει ἕνα μικρὸ αλάκι, μισῆς ὥρας δουλειά, πού με αὐτὸ νά μποροῦν νά χύνωνται τὸ νερὸ τῆς πηγῆς καὶ τὰ παλιόνερα τῆς πλύσης πρὸς τὰ κάτω, κατὰ τὸ Βαθύρεμα.

Καὶ τώρα, ἀκάθαρτα νερὰ τῆς πλύσης, λάσπες καὶ χῶματα πού κουβαλοῦν τὰ πόδια τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῶων, μαζί με τὸ περισσευούμενο νερὸ τῆς πηγῆς καὶ τὶς ἀκαθαρσίες τῶν ζῶων, κάνουν ἀδιάβατο τὸ πολυσύχναστο αὐτὸ μέρος.

« Καὶ ὅμως δὲ θὰ χρειαζόταν παρὰ λίγη θέληση καὶ μικρὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὸν καθένα τους γιὰ νά λείψῃ ἀμέσως ἡ ἀσχημιὰ αὐτὴ » εἶπε μέσα του ὁ Πέτρος Ἀνέξης, μόλις εἶδε τὸ βοῦρκο ἐκεῖνο. « Μιὰ Κυριακὴ, ἂν εἶχαν θέληση κι ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ χωριὸ τους καὶ δούλευαν ἀπὸ μισὴ ὥρα μόνο δέκα χω-

ριανοί, ὁ βουρκος θὰ καθαριζόταν μιὰ χαρά »
4. Τέτοια σκέψη μπορεῖ νὰ πέρασε καὶ ἀπὸ
νοῦ κανενὸς Κακοριζικιώτη, μὰ θὰ εἶπε μέσα το
« Γιατί νὰ δουλέψω ἐγὼ γιὰ τοὺς ἄλλους; Κου
εἶμαι; » Ἔτσι ὁ βουρκος τῆς βρύσης μεγαλώνει,
ὅλο μεγαλώνει!

§ 20. « Καλὸς δάσκαλος, καλὸς! »

1. Σὲ λίγο φάνηκε ἡ Κρυσταλλιὼ στὴ βρῦ
κρατώντας στὰ χέρια τῆς ἀρκετὰ πράγματα : ἓ
ψαλίδι, μιὰ χτένα, ἓνα μεγάλο κομμάτι σαποῦνι
μιὰ μικρὴ χάρτινη σακουλίτσα.

Τὰ παιδιὰ περίεργα τὴν περιτριγύρισαν. Ἐκε
πλησιάζοντας παράδωσε ὅλα αὐτὰ στὸν Πέτρο
νέζη καὶ ἀνυπόμονα περίμενε νὰ δῆ, τί θὰ κάμη
αὐτὰ ὁ δάσκαλός τῆς.

Ἐκεῖνος παίρνοντας στὰ χέρια τὸ σαποῦνι,
χώρισε μὲ τὸ μαχαιράκι του σὲ πέντε ἕξι μικρότα
κομμάτια, καὶ ὕστερα φώναξε : « Ἔ παιδιὰ, τὰ
θὰ πλυθοῦμε, καὶ πρῶτος ἐγὼ! Μοίρασε τὰ κομμά
αὐτὰ στὰ παιδιὰ, Κρυσταλλιὼ, καὶ ἐξήγησέ τους
λόγια μου!

« Πρέπει νὰ καθαριστοῦμε, πρόσθεσε, γιατί
μερὰ κάνομε ἀρχὴ τοῦ σχολείου· καὶ ἡ ἀρχὴ πρέ
νὰ μᾶς βρῆ ὅλους παστρικούς ».

2. Τὰ παιδιὰ, ἀσυνήθιστα ἀπὸ τέτοια, πα
ξενεύτηκαν πού τὸ ἄκουσαν. Πειθαρχικὰ ὅμως δὲ
ῆταν, στάθηκαν κοντὰ στὴ βρῦση καὶ πλύθηκαν
πέντε πέντε κάθε φορὰ.

Ἡ Κρυσταλλιὼ κατόπι μὲ ἄλλη διαταγὴ τοῦ
σκάλου, παίρνοντας μιὰ μιὰ τίς συμμαθήτριές τ

ἀφοῦ πρῶτα τὶς ξεμαντίλωνε, ὕστερα τὶς χτένιζε καὶ τοὺς ἐπλεκε τὴν κοτσίδα τοὺς.

Τὴν ὥρα αὐτὴ ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ ἔβγαλε ἀπὸ τὸ κουτί πού τοῦ εἶχε φέρει ἢ Κρυσταλλιῶ τὸ πρῶνι μιὰ μηχανὴ κουρευτικὴ, κήλεσε πρῶτα τὸ Νάσο κοντά του: « Ἔλα, Νάσο, νὰ κουρευτῆς πρῶτος, γιὰ νὰ γίνης καὶ στὰ γράμματα πρῶτος » τοῦ εἶπε.

Ὁ μικρὸς Καραμπίνιας ὅταν εἶδε πάλι τὴν προτίμηση αὐτῆ, ἔτρεξε πρόθυμα καὶ δέχτηκε νὰ κουρευτῆ ἔμπρὸς στ' ἄλλα παιδιὰ.

Ἐκεῖνα τριγυρίζοντας τὸ δάσκαλό τοὺς παρατηροῦσαν μὲ περιέργεια καὶ θαυμασμὸ τὸ παράξενο ἐργαλεῖο, πού γιὰ μιὰ στιγμή θέριζε ὅλες τὶς τρίχες στὸ κεφάλι τοῦ Νάσου· καὶ ὅταν σὲ λίγο εἶδαν τὸ συμμαθητὴ τοὺς νὰ σηκώνεται ἀπὸ τὴ θέση του δμορφος καὶ γελαστός, χαϊδεύοντας τὸ κουρεμένο κεφάλι του, ζήτησαν ὅλοι νὰ κουρευτοῦν.

3. Τὸ κούρεμα καὶ τὸ χτένισμα βάσταξε ἀρκετὴ ὥρα. Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ ἄρχισε καὶ τὸ κόψιμο τῶν νυχιῶν.

Ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα οἱ χωρικοὶ πού ἔρχονταν γιὰ νερὸ εἶτε γιὰ πότισμα στὴ πηγὴ, ἔβλεπαν μὲ ἀπορία ὅσα γίνονταν. Ὡστόσο κανεῖς τοὺς, οὔτε ἄντρας οὔτε γυναῖκα, δὲ ζήτησε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ δάσκαλο γιὰ ὅ,τι ἔκανε γιὰ τὰ παιδιὰ τοὺς ἐκεῖνη τὴν ὥρα. Ἰσια ἴσια, μερικοὶ τὸν περιγέλασαν ἀπὸ μέσα τοὺς!

Μόνον κάποιος γέρος ἀπὸ τὴ Μακρουργάχη, τὸ γειτονικὸ χωριό, καθὼς περνοῦσε ἀπὸ κεῖ γιὰ νὰ ποτίσῃ τὸ μουλάρι του καὶ εἶδε τὸ ἔργο τοῦ δασκάλου, κούνησε τὸ κεφάλι καὶ εἶπε: « Τὰ παιδιὰ τοῦ Κακορί-

ζικου πολεμᾶς, δάσκαλε, νὰ κάμης ἀνθρώπους; ἄδικα βασανίζεσαι ».

— « Θὰ τὸ δοῦμε αὐτό, γέροντά μου » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέζης· καὶ τὸν ἐχαιρέτησε.

4. Ὅταν τελείωσε καὶ τὸ κόψιμο τῶν νυχιῶν, ἀνοίγοντας τὴ μικρὴ χάρτινη σακουλίτσα πρόσφερε στὰ παιδιὰ ἀπὸ δυὸ καραμέλες στὸ καθένα, ἀφοῦ πρῶτα τοὺς παράγγειλε νὰ ξανάρθουν τὸ ἀπόγεμα.

Ἀλάλαξαν τὰ μαθητοῦδια ἀπὸ χαρὰ καὶ εὐχαρίστηση καὶ διηλύθησαν φωνάζοντας : « Μίρε ντάσκαλο, μίρε! », δηλαδή : « καλὸς δάσκαλος, καλὸς! »

§ 21. « Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα ».

1. Τὸ ἀπομεσήμερο, ὅταν χτύπησε πάλι ἡ καμπάνα, ὁ αὐλόγυρος τοῦ σχολείου γέμισε ἀπὸ παιδιὰ. Τώρα φαίνονταν διπλὰ ἀπὸ τὰ πρωινὰ. Ἦρθε τώρα καὶ ὁ Ἀποστόλης ὁ Μπέλος, πού τὸν εἶχε ἀκολουθήσει καὶ ἡ σκυλίτσα του, παίζοντας μαζί του στὸ δρόμο. Ἦρθαν καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγόρια καὶ κάμποσα κορίτσια.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης βλέποντας τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν παιδιῶν πού σκορπισμένα στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου βοῦιζαν σὰ μελισσολόι, τὰ μέτρησε, ὅπως μετᾶ ὁ βοσκὸς τὰ πρόβατά του καὶ ἡ νοικοκυρὰ τίς κόττες της : Ἐνα, δύο, τρία... εἴκοσι... σαράντα... ἐξήντα ! « Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀπὸ ἀνέλπιστα » εἶπε μέσα του. « Ὅπως πᾶμε, μπορεῖ νὰ φτάσουν κι ἑκατό » καὶ προσκαλώντας ἐκεῖνα πού εἶχαν πρωτόρθει τώρα, τὰ ἔστειλε μὲ τὴν Κρυσταλλιῶ στὴν πηγὴ νὰ πλυθοῦν καὶ νὰ χτενιστοῦν.

2. Στο γυρισμό τους κούρεψε όσα ήταν άκούρευτα και εύχαριστημένος τώρα άπ' όλα τους παράγγειλε ν' άρχίσουν ένα παιγνίδι, νά μιλοϋν όμως παίζοντας έλληνικά όπως μποροϋν : « Έτσι με τά παιγνίδια, συλλογίστηκε, μπορεϊ νά μιλήσουν γρηγορώτερα τά έλληνικά »· κι έκαμε ό ίδιος τήν άρχή πετώντας τό τόπι μέσα σ' ένα μεγάλο κύκλο, πού ειχαν σχηματίσει όλα μαζί.

Και χτύπησε ό Γουλης τόν Τσάκα και ό Τσάκας τήν 'Ασήμω κι ή 'Ασήμω τό Σβανά και εκείνος, χωρίς νά θέλη, τό δάσκαλο !

'Αποτραβήχτηκε ό καημένος ό Σβανάς άπό τό φόβο του, μα ό Πέτρος 'Ανέζης προσκαλώντας τον κοντά του, τόν έχάιδεψε και τοϋ ειπε : « Δέν παίζομε ; γιατί φοβάσαι ; »

Ύστερα έπαιξαν τόν κουτσό.

Οί φωνές τών παιδιών περνοϋσαν τά σύνορα τής κύλης. Και άκουε τότε ό διαβάτης μαζί με τ' άρβανίτικα ποϋ και ποϋ και κάμποσες έλληνικές λέξεις : « σέ χτύπησα », « ντέν παίζω » και άλλα τέτοια. Και άν έμπαινε άπό μέσα, θα έβλεπε ζωγραφισμένη στα πρόσωπα τών παιδιών τή χαρά, μα και τήν άπορία, πώς τάχα καταδέχεται ό δάσκαλός τους νά παίζει μαζί τους.

3. 'Εκείνη τήν ώρα ό Γκίκας ό Ζέζας, ό πάρεδρος τοϋ χωριού, περαστικός άπό τόν αύλόγυρο τοϋ σχολείου, έσκυψε άπό τό μισογκρεμισμένο τοίχο του, νά ιδή τί φωνές ήταν αυτές, και όταν ειδε τόν Πέτρο 'Ανέζη νά παίζει με τά παιδιά, θύμωσε· κούνησε τό κεφάλι και φώναξε : « Τέτοια γράμματα μαθαίνεις δάσκαλε, στα παιδιά μας ; »

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, χωρὶς νὰ κόψη τὸ παιγνίδι, χαιρέτησε ἀπὸ μακριὰ τὸν πάρεδρο καὶ τοῦ ἀπάντησε :
« Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα, κύριε πάρεδρε ! ».

§ 22. « Κάτι μπορεῖ νὰ γίνη μὲ αὐτοὺς τοὺς νέους ».

1. Τὸ ἀπόβραδο τῆς ἴδιας ἡμέρας δώδεκα μεγάλα ἀγόρια, ἀδέρφια μεγαλύτερα τῶν παιδιῶν τοῦ σχολείου, ἤρθαν στὸν αὐλόγυρο νὰ ἰδοῦν τὸ δάσκαλο.

Ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νέους οἱ ὀχτῶ εἶναι γνωστοὶ στὸν Πέτρο Ἀνέζη ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο τοῦ μαγαζιοῦ. οἱ ἄλλοι τέσσερεις ἔρχονται γιὰ νὰ γνωριστοῦν μὲ αὐτόν.

Ἐνας μονάχα, ὁ Πάνος Γκολέμης, ξέρει καὶ μιλεῖ καλὰ τὰ ἑλληνικά, γιὰτὶ ἔκαμε δυὸ χρόνια σ' ἓνα μπακάλη στῆ Λεβαδειά. Οἱ ἄλλοι τὰ νιώθουν, μὰ δὲν μποροῦν νὰ τὰ μιλήσουν, παρὰ ἀνακατεῦοντάς τα μὲ πιδὸ πολλὰ ἀρβανίτικα.

2. Βρῆκαν τὸ δάσκαλο ν' ἀβεστώνη μαζὶ μὲ τὴν παπαδιὰ τὴν κατοικία του. Ἐξω, κρεμασμένα στὸν τοῖχο, λαμποκοποῦσαν ἓνα δίκαννο κι ἓνα περὶστροφο.

Μόλις τοὺς εἶδε ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἄφησε τὴ δουλειὰ του καὶ ἀβεστωμένος, ὅπως ἦταν, ἔτρεξε νὰ τοὺς καλοδεχτῆ καὶ νὰ σφίξῃ τοῦ καθενὸς τὸ χέρι λέγοντας : « Νὰ μὲ συγχωρῆτε, παιδιά, πὺ μὲ βρίσκετε σὲ τέτοια κατάσταση. Μὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ συγυρίσω πρῶτα τὸ νοικοκυριό μου ».

— α Δάσκαλε » τοῦ ἀπάντησε ὁ Γκολέμης. « Ἄν ξέραμε πὺς εἴχετε δουλειὰ, δὲ θὰ ἐρχόμαστε νὰ σᾶς ἐνοχλήσωμε. Ἦρθαμε μόνο καὶ μόνο νὰ σᾶς καλωσ-

ορίσωμε. Ἀργότερα ἔχομε καιρὸ νὰ γνωρίσωμε καλύτερα τὸν ἀτσαλένιο δάσκαλο τοῦ χωριοῦ μας, ὅπως σᾶς σύστησαν σ' ἐμᾶς οἱ σύντροφοί μας ἀπὸ ἐδῶ ».

3. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης εὐχαριστήθηκε πολὺ γιὰ τὴν ἰδέα ποὺ σχημάτισαν γι' αὐτὸν οἱ φίλοι του. Καὶ ἐπειδὴ νόμισε, πὼς τὴν ἰδέα αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ τὴ στερεώσῃ καὶ στοὺς νεοφερμένους καὶ νὰ δείξῃ σὲ ὅλους πὼς ἔγινε ἔτσι ἀτσαλένιος, εἶπε:

« Εὐχαριστῶ πολὺ τοὺς φίλους μου, ποὺ εἶχαν τὴν καλοσύνη νὰ μὲ συστήσουν σ' ἐσᾶς τόσο κολακευτικά. Μὲ εἶπαν ἀτσαλένιο καὶ ἴσως νὰ πιστεύουν, πὼς γεννήθηκα φυσικὰ χεροδύναμος ἄνθρωπος, ἢ πὼς τάχα ἀπόχτησα τὴ δύναμή μου ποὺ εἶδαν χτέες, μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ δὲν πίνω κρασί.

» Σᾶς λέω λοιπόν, πὼς ἀπὸ μικρὸς ἤμουν ἓνα παιδί, σὰν καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ μου. Μόνον πὼς μοῦ ἄρεζε ἀπὸ τότε νὰ πηδῶ καὶ νὰ τρέχω, νὰ ρίχνω τὸ λιθάρι καὶ νὰ παλεύω.

» Βέβαια μὲ ὠφέλησε πολὺ, ποὺ δὲν ἔβαζα στὸ στόμα μου οὔτε κρασί οὔτε κανένα ἄλλο πιωτό. Γιὰ νὰ δυναμώσῃ ὅμως ἔτσι τὸ σῶμα μου, εἶναι ἄλλη αἰτία, αὐτὴ : ποὺ δὲν ἔπαυα δηλαδὴ ποτέ μου νὰ τὸ γυμνάζω. Ἡ καθημερινὴ αὐτὴ γύμναση μ' ἔκαμε νὰ γίνω ὅ,τι ἔγινε καὶ ὅ,τι εἶδαν μερικοὶ ἀπὸ σᾶς χτέες

» Καὶ γιὰ νὰ βεβαιωθῆτε γιὰ ὅσα σᾶς λέω, παρακαλῶ, περιμένετέ με μιὰ στιγμή ! ».

4. Λέγοντας αὐτά, πετιέται ἀμέσως καὶ ξεκρεμᾷ ἀπὸ τὸν τοῖχο τῆς κατοικίας του τὸ δίκαννο. Ἐπειτα λέει στὰ παιδιά : « Σᾶς παρακαλῶ, πετάξετέ μου ἑμιὰ δεκάρα στὸν ἀέρα ! » καὶ ἐτοίμασε τὸ τουφέκι γιὰ νὰ πυροβολήσῃ.

Δὲν εἶχε φτάσει πέντε ἕξι μέτρα ἢ δεκάρα, καὶ ἀκούστηκε ὁ κρότος τοῦ δίκαννου. « Κοιτάξετε τώρα τὴ δεκάρα σας ! » ξαναεῖπε.

Ἡ δεκάρα ἦταν καταπληγωμένη ἀπὸ τὰ σκάγια. Τὰ παιδιὰ τὴν κοίταξαν μὲ θαυμασμό : « Ἄς δοκιμάσωμε καὶ μὲ τὸ περίστροφο τώρα » εἶπε πάλι.

Καὶ ξεκρεμώντας το τοὺς λέει σὲ λίγο :

« Πετάξετέ μου ἀκόμη μιὰ δεκάρα, σᾶς παρακαλῶ ». Ὅλοι ἦταν πρόθυμοι, μὰ πρόλαβε ὁ Γουῆσκος ὁ Νώτης, ἓνα ψηλόλιγνο παλικάρι, ἐνθουσιασμένο καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ δάσκαλο.

Νέος πυροβολισμὸς ἀκούστηκε τὰ παιδιὰ ξανάσκυψαν πάλι γυρεύοντας τὴ δεκάρα. Τὴν εἶδαν χάρμῳ, μὰ ἀγνώριστη. Εἶχε κάμει μιὰ γουβίτσα στὴ μέση.

« Τὴν κακομοίρα ! » εἶπε ὁ δάσκαλος χαμογελώντας. Τὰ παιδιὰ γέλασαν, καὶ μαζὶ μὲ τὸ γέλιο ἄστραψε στὰ μάτια τοὺς ὁ θαυμασμὸς τοὺς πρὸς τὸ δάσκαλο.

« Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀπίστευτο » εἶπαν μερικά ἀναμεταξύ τοὺς ἀρβανίτικα. Ὅλα ὁμως ἀπὸ λαχτάρια βαθιὰ γιὰ τὸ τουφέκι, τὸ χάριδεψαν μὲ πόθο ζωγραφιστὸ στὸ πρόσωπό τοὺς, σὰ νὰ ἔλεγαν : « Νὰ εἴχαμε κι ἐμεῖς ἀπὸ ἓνα τέτοιο ! »

5. Τότε ἀκούστηκε νὰ μουρμουρίζη ἑλληνικὰ καὶ ὁ Γουῆσκος : « Νὰ μποροῦσα νὰ σημάδευα κι ἐγὼ ἔτσι, σὰν τὸν κύρ δάσκαλο ! » .

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀκουσε τὰ λόγια αὐτὰ καὶ ἀπάντησε : « Καὶ νὰ σημαδεύετε καὶ νὰ πηδᾶτε καὶ νὰ σηκώνετε βάρη, θὰ μπορέσετε, φίλοι μου, καὶ ἀτσάλενοι νὰ γίνετε, φτάνει νὰ κάνετε ὅ,τι ἔκαμα καὶ

ἐγώ. Ἐπειδὴ ὁμοῦς βλέπω πῶς ἀμφιβάλλετε ἀκόμη, σᾶς προτείνω νὰ δοκιμάσετε τὴ συμβουλή μου ἕνα μῆνα μονάχα.

» Νὰ περνᾶτε ἀπὸ ἐδῶ κάθε ἀπόγεμα, ὅταν τελειώνετε τὶς δουλειές σας, καὶ θὰ δῆτε καὶ μόνι σας, πῶς σὲ λίγο καιρὸ μὲ τὴν ταχτικὴ γύμναση θὰ γίνετε ξεφτέρια καὶ στὸ πῆδημα καὶ στὸ τρέξιμο καὶ στὸ λιθάρι καὶ στὸ σημάδι ».

Ὅλοι τότε κοιτάχτηκαν μεταξύ τους στὰ μάτια καὶ εἶπαν τοῦ Πάνου : « Πές του, Πάνο, πῶς δὲ θὰ λείψωμε κανένα ἀπόγεμα ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου. Θὰ ποῦμε καὶ στ' ἄλλα παιδιὰ νὰ ἔρχονται κι αὐτὰ ».

6. Ὅταν ὕστερ' ἀπὸ λίγο ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἰποχαιρέτησε τοὺς νέους καὶ ξανάρχισε τὸ ἀσβέστωμα τῆς κατοικίας του, τὸν ἄκουσε ἡ Παπασπύραινα νὰ μουρμουρίζη χαμογελώντας : « Κάτι μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ αὐτὰ τὰ παιδιὰ ».

§ 23. « Καλὴ βρῦση τώρα ».

1. Σήμερα εἶναι τοῦ Σταυροῦ. Τὸ σχολεῖο ἀργεῖ καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ καὶ ὅλο τὸ χωριό. Ὡστόσο ὁμοῦς στὴν ἐκκλησίᾳ δὲ βλέπεις παρὰ πολὺ λίγους χωρικούς.

Τοῦ κάκου ὁ δάσκαλος ψέλνει γλυκόφωνα τὸ « τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, δέσποτα » καὶ τὰ ἄλλα ὠραῖα τροπάρια τῆς λειτουργίας. Μονάχα τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου χαίρονται τὴν ὠραία φωνὴ τοῦ νέου δασκάλου τους.

Τοῦ κάκου ἡ Παπασπύραινα ἔκοψε ὅλα τὰ βασιλικά της καὶ τὰ ἔφερε στὴν ἐκκλησίᾳ, γιὰ νὰ τὰ

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ

μοιράση ὁ παπὰς στοὺς χωριανούς, ὅταν θὰ ἔρχονταν ν' ἀσπαστοῦν τὸ σταυρό.

Νά, τὴ στιγμὴ αὐτῇ, ὅπου ὁ Παπασπύρος, λαμπροστολισμένος, ὑψώνει τὸ σταυρὸ κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο πολυέλαιο καὶ ψέλνοντας τὸ « ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ σταυρῷ ἔκουσίως », προσκαλεῖ τὸ ποιμνιό του νὰ τὸν ἀσπαστῇ, μόνο ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας, ὁ Μπαρμπαγουλῆς, ὁ γερο-Γκανὰς καὶ τρεῖς τέσσερεις γριές, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ἔρχονται καὶ τὸν ἀσπάζονται!

« Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ γεμίζη κάθε Κυριακὴ καὶ κάθε γιορτὴ αὐτῇ ἡ ἐκκλησία » συλλογιζέται ὁ Πέτρος Ἀνέζης, βλέποντας μιὰ τέτοια μεγάλη γιορτὴ ἄδεια τὴν ἐκκλησία.

2. Ὄταν τελείωσε ἡ λειτουργία καὶ βγῆκαν ὅλοι στὸ νάρθηκα, ὁ Πέτρος Ἀνέζης εἶπε στοὺς φίλους του : « Ἐμεῖς, παιδιὰ, θὰ πᾶμε τώρα ἀπάνω στὴ βρύση τοῦ χωριοῦ. Ἐχομε νὰ κάμωμε μιὰ μικροδουλειά· νὰ καθαρίσωμε τὸ βουρκο της ».

— « Ἐρχόμαστε κι ἐμεῖς νὰ βοηθήσωμε » εἶπαν τὰ παλικάρια πρόθυμα.

— « Σᾶς εὐχαριστῶ, παιδιὰ, μὰ δὲν εἶναι καμιὰ ἀνάγκη σήμερα. Ὄταν ἄλλη φορὰ σᾶς χρειαστοῦμε, βέβαια θὰ ζητήσωμε τὴν βοήθειά σας » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος· καὶ ἀφοῦ συμφώνησαν ποῦ θ' ἀνταμώσουν, πῆγε μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου στὴν κατοικία του.

Θέλουν νὰ πάρουν ἀπὸ ἐκεῖ τὰ τσαπιά, τὰ φτυάρια, τὶς ἀξίνες, τὰ κοφίνια καὶ τὰ ζεμπίλια, ποῦ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τὰ εἶχαν φέρει τὰ ἴδια παιδιὰ κατὰ παραγγελία τοῦ δασκάλου τους.

Καὶ νά, τώρα ξεκινοῦν ὅλοι γιὰ τὴ βρύση, κρα-

τώντας ὁ καθένας κάποιο σύνεργο στὸ χέρι, καὶ ὁ δάσκαλος ἕνα φτυάρι !

Σὲ λίγο φτάνουν στὴν πηγὴ κι ἀρχίζουν ἀμέσως τὴ δουλειά. Ὁ δάσκαλος ὁδηγεῖ τὰ παιδιά, κι ἐκεῖνα ἀκοῦν κι ἐκτελοῦν πρόθυμα κάθε διαταγὴ του. Μία χαρὰ τὰ κρατεῖ ὅλα καὶ μία ὄρεξη τὰ παρακινεῖ, ποιὸ νὰ κάμη περισσότερη καὶ καλύτερη δουλειά.

3. Στὴν ἀρχὴ ἀνοίχτηκε ἕνα αὐλάκι, ποὺ ἄρχιζε ἀπὸ τὴν πηγὴ κι ἔφτανε ὡς τὴ γειτονικὴ ρεματιά, στὸ Βαθύρεμα, γιὰ νὰ χύνεται τὸ περισσευόμενο νερό. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σκάφτηκαν ἄλλα δυὸ μικρότερα αὐλάκια, γιὰ νὰ φέρνουν στὸ μεγάλο αὐλάκι τὰ παλιόνερα τῶν πλυσταριῶν. Κατόπι σκεπάστηκαν καὶ τὰ τρία αὐτὰ αὐλάκια μὲ πλακόπετρες, ποὺ κουβάλησαν τὰ πιὸ μεγάλα παιδιά ἀπὸ τὸ γειτονικὸ λατομεῖο. Τελευταῖα στρώθηκε μὲ χαλίγια καὶ μὲ ἄμμο, φερμένα ὅλα ἀπὸ τὸ Βαθύρεμα, ὅλος ὁ τόπος ποὺ ἔπιανε ὡς τότε ὁ βοῦρκος.

4. Μιὰ ὥρα πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἡ δουλειὰ ἦταν τελειωμένη, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὴ εἶχε φύγει καὶ ἡ ἀσχημιὰ ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἡ πηγὴ τώρα παρουσιάζει ἄλλη ὄψη. Ἐφτασε ἡ θέληση καὶ ἡ συνεργασία λίγων παιδιῶν, γιὰ νὰ γίνῃ ἕνα ἔργο ποὺ τόσο ἄνθρωποι χρόνια τώρα οὔτε τὸ εἶχαν συλλογιστῆ οὔτε μπόρεσαν νὰ τὸ κάμουν.

α Ἄν ἀργότερα φυτέψωμε, εἶπε ὁ δάσκαλος, καὶ λίγα πλατάνια, θὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ βρύση μιὰ ὁμορφη τοποθεσία, ὅπως παντοῦ ὅπου βρίσκεται πηγὴ ».

Τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, περήφανα τώρα, μὲ τίς ἀξίνες καὶ τὰ τσαπιά στὸν ὄμο σὰν τουφέκια, μὲ τὰ κοφίνια στὴν πλάτη καὶ τὰ ζεμπίλια στὸ χέρι, γε-

λαστά και χαρούμενα ξεκίνησαν για τὰ σπίτια τους ρίχνοντας τὴν τελευταία ματιά στὸ ἔργο τους.

Πετᾶ ἢ ψυχὴ τους ἀπὸ ἱκανοποίηση, καὶ στὰ χεῖλη ὄλων ἀνεβαίνει κύμα χαρᾶς, πὺ εἶναι σὰ νὰ τοὺς λέη : « Καλὴ βρῦση τώρα, καλὴ ! »

§ 24. Οἱ δυὸ βρῦσες τοῦ χωριοῦ.

1. Μὲ τί χαρὰ ἄκουσαν τὴν ἄλλη μέρα τὰ παιδιά τὸ δάσκαλό τους, νὰ τοὺς λέη πὺς θὰ τοὺς μάθη τὸ τραγούδι γιὰ τὶς « Δυὸ βρῦσες τοῦ χωριοῦ » Ἀκούοντάς τον, νόμισαν στὴν ἀρχὴ πὺς τάχα σὲ κάποιο χωριὸ τὰ παιδιά στοῦ σχολείου θὰ ἔφτιασαν, σὰν κι αὐτὰ χτές, κοντὰ στὴ μιὰ βρῦση τοῦ χωριοῦ τους καὶ ἄλλη μιὰ. Ὅταν ὅμως τὸν ἄκουσαν νὰ τραγουδῆ ὡς τὸ τέλος τὸ τραγούδι, τότε κατάλαβαν τὸ λάθος τους καὶ γέλασαν.

Νά καὶ τὸ τραγούδι αὐτό, πὺ γιὰ μιὰ στιγμή τὸ ἔιχθαν καὶ τὸ τραγουδοῦσαν τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ :

2. Οἱ δυὸ βρῦσες τοῦ χωριοῦ.

Στὸ χωριὸ μας τὸ μικρὸ
τρέχει ἀδιάκοπα μιὰ βρῦση,
κι ὅλο φέρνει τὸ νερὸ
περιβόλια νὰ ποτίση.

Στὸ αὐλάκι ὅπου κάνει
χῆνες, πάπιες, κολυμποῦν,
καὶ μικρὰ παιδιά βουτουῦν,
κι ὡς τὰ γόνατα τοὺς φτάνει

Και στή γούρνα πούχει ἡ βρύση
πρωὶ βράδυ οἱ χωρικοὶ
σταματοῦν τὰ ζὰ τους κεῖ,
διφασμένα νὰ δροσίση.

Τὸ μικρὸ μας τὸ χωριὸ
ἔχει καὶ μιὰν ἄλλη βρύση·
ἔχει τὸ λαμπρὸ σκολεϊό,
πού τὸ νοῦ μας θὰ φωτίση.

§ 35. « Μὲ αὐτὴ τὴν ἀρρώστια πολλὰ θὰ διορθωθοῦν » ..

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης τελειώνοντας τὸ καθάρισμα τοῦ βούρκου τράβηξε ἀμέσως στὸ μαγαζὶ τοῦ Γιουρούκου. Ἐκεῖ εἶχαν συμφωνήσει ν' ἀνταμωθοῦν μαζί του τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ.

2. Μιὰ ἀτμόσφαιρα βαριά ἀπὸ τὸν καπνὸ τῶν τσιγάρων γεμίζει τὸ μαγαζὶ.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μ' ὄλο πού τὸν ἐνωχλοῦσε δυνατὰ ἡ μυρουδιά, μπῆκε μέσα καὶ κάθισε στὸ τραπέζι τῶν φίλων του.

Πλάγι τους κάθεται μεγάλη συντροφιά ἀπὸ βοσκούς. Ἀκουμπώντας ὅλοι στὶς ἀγκλίτσες τους, μιλοῦν καὶ πίνουν, μὰ χωρὶς ὄρεξη. Συζητοῦν κατσοφιασμένοι· κάτι σπουδαῖο θὰ ἔχουν, φαίνεται.

Τοὺς βλέπει ὁ δάσκαλος καὶ τοὺς ἀκούει νὰ συζητοῦν, μὰ δὲν καταλαβαίνει.

« Δίχως ἄλλο κάποια δυσκολία στὴ βοσκὴ θὰ ἔχουν ἢ θὰ ἔπεσε καμιὰ ἀρρώστια στὰ ζῶα τους, γιὰ νὰ εἶναι ἔτσι σήμερα » λέει μέσα του.

Ἐκεῖ ὁμως πού κάνει αὐτοὺς τοὺς συλλογισμοὺς,

ἔξαφνα τὸ αὐτὶ τοῦ παίρνει ἀπὸ τῆ συζήτηση τῶν βοσκῶν τὶς λέξεις « βδέλλα » καὶ « γκούσα ».

« Ἄ Ι, λέει πάλι μέσα του, θὰ ἔπαθαν ἴσως τὰ ζῶα τους ἀπὸ βδέλλιασμα· δίκιο ἔχουν τότε νὰ εἶναι ἔτσι λυπημένοι. Ἄς βεβαιωθῶ ὅμως τί πραγματικὰ τοὺς συμβαίνει ».

Ρωτᾷ τοὺς βοσκούς μὲ τὰ παιδιά, καὶ μαθαίνει πῶς βδέλλιασαν πραγματικὰ τὰ ζῶα τους καὶ πῶς τὰ πρῶτα σημάδια τῆς ἀρρώστιας, ἡ ἀνορεξιά, ἡ δίψα ἢ μεγάλη καὶ ἡ γκούσα — ἓνα πρήξιμο στὸ κάτω σαγόνι — φάνηκαν ἀπὸ λίγες μέρες, καὶ κοντὰ σ' αὐτά, πῶς ὅλοι οἱ κτηνοτρόφοι τοῦ χωριοῦ εἶναι ἀπελπισμένοι.

3. Ὄταν πληροφορήθηκε ὅλα αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀντὶ νὰ συμπονέση γιὰ τὸ φοβερὸ αὐτὸ δυστύχημα τῶν χωρικῶν, ἔτριψε ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια του, καὶ σὰ νὰ φωτίστηκε ἔξαφνα ὁ νοῦς του ἀπὸ ἓνα δυνατὸ καὶ γρήγορο φῶς, εἶπε μέσα του : « Μὲ τὴν ἀρρώστια αὐτὴ πολλὰ μποροῦν νὰ διορθωθοῦν ἐδῶ στὸ Καχορίζικο ! » καὶ λέγοντας αὐτά, θυμήθηκε τὰ Χάλια τοῦ σχολείου καὶ τὰ κατάχλομα πρόσωπα τῶν μαθητῶν του.

§ 26. Ἡ φωτεινὴ ἐλπίδα.

1. Γιὰ νὰ κάμη τέτοια παράξενη σκέψη ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐκείνη τὴν ὥρα, θὰ ἔχη βέβαια τὸ λόγο του καὶ ἔχει πραγματικὰ σπουδαίους λόγους νὰ πιστεύη πῶς ἡ ἀρρώστια ἐκείνη τῶν ζώων μπορεῖ νὰ διορθώσῃ πολλὰ στὸ χωριό.

Πρῶτα πρῶτα γνωρίζει καὶ τὸ βδέλλιασμα καὶ τὴν γιαιτρεία του. Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια, ὅταν ἦταν δά-

σκαλος στο τελευταίο χωριό, πριν καταταχτῆ στο στρατό, ἔτυχε νὰ πάθουν ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρρώστια καὶ τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ ἐκείνου. Τότε βρῆκε τὴν περίσταση νὰ τὴ μελετήσῃ καλά. Ἦχε βοηθήσει τὸ νομοκτηνίατρο πὺ τὰ γιάτρευε, καὶ ἔτσι ἔμαθε καὶ τὸ γατρικὸ καὶ τὸν τρόπο τῆς γιατρειᾶς.

Ἀκόμη πίστευε, πὼς οἱ κτηνοτρόφοι ὅλοι τοῦ χωριοῦ, θέλοντας καὶ μὴ, θ' ἀναγκαστοῦν νὰ πληρώσουν ὅ,τι θὰ τοὺς ζητοῦσε γιὰ νὰ γιαιτρέψῃ τὰ ζῶα τους, καὶ πὼς μὲ τόσα χρήματα πὺ θὰ σύναζε, γιαιτρεύοντας τόσα γιδοπρόβατα, θὰ ἦταν εὐκολο καὶ τὸ σχολεῖο νὰ διορθωθῆ, νὰ γεμίσῃ μὲ θρανία, μὲ μαυροπίνακες καὶ χάρτες, καὶ ν' ἀγοραστοῦν ἀκόμη ἀρκετὰ κουτιά κινίνο γιὰ ὅσα παιδιὰ ὑποφέρουν ἀπὸ θέρμες.

2. Ἐκεῖνο ὅμως πὺ κάνει πιὸ πολὺ τὸν Πέτρο Ἀνέζῃ νὰ χαίρεται ἀντὶ νὰ συμπονῆ τοὺς Καχοριζικιῶτες γιὰ τὸ κακὸ πὺ τοὺς ἤρθε, εἶναι ἄλλο, πολὺ σπουδαιότερο καὶ ἀπὸ τὸ διόρθωμα τοῦ σχολείου καὶ ἀπὸ τὸ γιάτρεμα τῶν θερμασμένων μαθητῶν.

Αὐτὸ τὸ ἄλλο δὲν τολμᾷ ἀκόμη νὰ πιστέψῃ ὁ Πέτρος Ἀνέζης πὼς μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῆ. «Πρέπει καὶ τὸ βδέλλιασμα νὰ εἶναι γενικό, λέει μέσα του, καὶ τὰ στεκούμενα νερά νὰ εἶναι τέτοια πὺ νὰ μποροῦν νὰ χυθοῦν κάπου μὲ τὰ μέσα πὺ ἔχουν στὸ χέρι τους οἱ Καχοριζικιῶτες, καὶ τότε.... Μὰ ἄς μὴ παραβιάζωμαι, προτοῦ νὰ ἰδῶ τί τρέχει πραγματικά» συλλογίζεται.

Καὶ πλησιάζοντας τὸ κάθισμά του στὸ τραπέζι τῶν βοσκῶν, παίρνει τὸν Πάνο τὸν Γκολέμη διερμηνέα καὶ τοὺς λέει: «Ἦθελα νὰ ἔβλεπα τὰ ζῶα

σας, καθώς και τὸ λιβάδι πού βόσκουν αὐτὲς τὴν
ἡμέρες. Γι' αὐτὸ θὰ πάω τὸ ἀπομεινόμερο μὲ τὰ
παιδιά ἀπ' ἐδῶ, νὰ ἰδοῦμε τὰ κοπάδια σας καὶ τὸ
λιβάδι. Ἄν βεβαιωθῶ ἀληθινὰ πὼς βδέλλιασαν τὰ
ζῶα σας, μὴ φοβάστε! Ἐγὼ τὸ παίρνω ἀπάνω μου
νὰ σᾶς τὰ γιατρέψω ὅλα, ἂν μείνωμε βέβαια σύμ-
φωνοὶ στὴν πληρωμὴ. Ἄν πάλι ἔχουν ἄλλη ἀρρώ-
στια, πού δὲν ξέρω ἐγὼ νὰ τὴ γιατρέψω, θὰ φρον-
τίσω νὰ σᾶς φέρω τὸν κατάλληλο γιατρό. Εἴτε τὸ
ἔνα ὁμοῦ συμβαίνει εἴτε τὸ ἄλλο, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰ-
δοποιήσετε ὅλους τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωριοῦ, νὰ
μαζευτοῦν στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου κατὰ τὸ δειλινό,
γιὰ νὰ συμφωνήσωμε ».

Οἱ βοσκοὶ ἔμειναν σύμφωνοι. Ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ
συνεννοήθηκε μὲ τοὺς φίλους του νὰ συναντηθοῦν ὅ-
λοι στὴν κατοικία του ἀμέσως ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαγη-
τό, χαιρέτησε καὶ πῆγε νὰ γευματίσῃ.

§ 27. Ἡ θλίψη πού δυναμώνει τὴν ἀπόφαση.

1. Δὲν εἶχε ἀποφάγει ἀκόμη καλὰ καλὰ ὁ Πέ-
τρος Ἀνέξης, καὶ νὰ οἱ φίλοι του, πού ἄρχισαν νὰ
ἔρχονται ἕνας ἕνας στὴν κατοικία του.

Τώρα πιά δὲν ντρέπονται· μπαίνουν θαρρετὰ στὴν
κάμαρά του καὶ τὸν χαιρετοῦν γνώριμα.

Εἶναι ὅλοι ἀνήξεροι στὸ φέρσιμο, μ' αὐτὸ δὲ στε-
νοχωρεῖ τὸν Πέτρο Ἀνέξη. Ἐκεῖνο πού τὸν στενο-
χωρεῖ πολὺ εἶναι ἡ μεγάλη ἀγγραμματοσύνη τους.

Μ' ὅλο πού λένε ὅλοι τους πὼς τελείωσαν τὸ δη-
μοτικὸ σχολεῖο, κανεὶς τους δὲν ξέρει οὔτε νὰ δια-
βάσῃ καλὰ, οὔτε νὰ γράψῃ ἕνα γράμμα στοὺς δικούς

μια

ου στην 'Αμερική. Γι' αὐτὸ καὶ ἴνοι, ὅσες ἐφοκερὲς αἰρνοῦν γράμματα, ἀναγκάζονται νὰ τρέχουν στὸν κὺρ Χρῖστο τὸ Ζαβόπουλο, τὸ δικολάβο τοῦ χωριοῦ, ἀ τὸς τὸ διαβάση καὶ νὰ τὸς κάμη τὴν ἀπάντηση.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ κὺρ Χρῖστος ὁ «δικηόρος», ὅπως ὄν λένε ὅλοι, ξέρει ὅλα τὰ μυστικά τοῦ χωριοῦ. Θέ-
οντας καὶ μὴ, ὅλοι ξομολογιοῦνται σ' αὐτόν, ὅπως τὸν πνευματικό.

Αὐτὸς ξέρει ποιὸς ἀπὸ τοὺς χωριανούς πῆρε δο-
λάρια αὐτὲς τὲς ἡμέρες, ποιὸς ἔχει ἔτοιμη τὴν προῖκα τοῦ κοριτσιοῦ του, ποιὸς χρωστᾶ, καὶ ἄλλα τέτοια οἰ-
κογενειακὰ μυστικά.

Ἡ ἀγραμματοσύνη τῶν χωρικῶν καὶ τῶν παι-
διῶν τοὺς τοὺς ξεσκεπάζει ὅλους σ' ἓνα δικολάβο, πού γιὰ μιὰ κότα ἢ γιὰ λίγα αὐγά ἢ γιὰ ἓνα δίδραχμο ἢ τέλος καὶ γιὰ μιὰ χιλιάριχη μποτίλια, γεμάτη ρετσί-
να, τοὺς διαβάζει κάθε γράμμα ἢ τοὺς γράφει τὴν ἀπάντηση σὲ γράμμα τῶν δικῶν τους!

2. Βλέπει ὁ Πέτρος 'Ανέζης τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ γύρω του, ὅλα ἀγράμματα, ὅλα ἀμόρφωτα—
σωστὰ ξύλα ἀπελέκητα—καὶ πονεῖ ἢ ψυχὴ του καὶ στενοχωριέται πολὺ. Συλλογίζεται πόσο καλύτερα θὰ σκέπτονταν καὶ θὰ ἔβλεπαν ὅλα τὰ πράματα, ἂν εἶ-
χαν μάθει λίγα γράμματα.

«Καὶ ὅμως σὲ λίγα χρόνια ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγόρι-
θὰ γίνουν Ἕλληνες πολῖτες λέει μέσα του. Μὲ τὸ δικαίωμα πού θ' ἀποχτήσουν τότε νὰ ψηφίζουν καὶ νὰ διαλέγουν τοὺς κυβερνητὲς τοῦ κράτους, θὰ κρα-
τοῦν στὰ χέρια τους τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδας μας. Φαντάζομαι πόσο ἄξιους κυβερνητὲς θὰ μποροῦν νὰ διαλέγουν ἄνθρωποι πού μπροστὰ στὰ μάτια τους

τούς γελᾶ καὶ ζῆ ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα τοὺς ὁ κύρ Χρῆ-
στος Ζαβόπουλος! »

3. Ἐντὶ ν' ἀπελπιστῆ γι' αὐτὸ ὁ δάσκαλος, παίρ-
νει νέα δύναμη γιὰ ὅ,τι εἶχε ἀποφασίσει. Ἡ θλίψη
τοῦ δυναμώνει τὴν ἀπόφαση, νὰ δουλέψῃ ὅπως μπο-
ρέσῃ καὶ γι' αὐτὰ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, καὶ ἄς μὴν
εἶναι τοῦ σχολείου του.

Ἔτσι παρηγοριέται καὶ προσπαθεῖ. Ὁ Θεὸς ἄς
τὸν βοηθῆ καὶ σ' αὐτὲς τὶς προσπάθειες του ! ! ! ! !
} } } } }

§ 28. « Νὰ εἶχαμε κι ἐμεῖς ἓνα τέτοιο σπίτι! »

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης δέχεται σήμερα τοὺς φί-
λους του στὴν κατοικία του. « Περάσετε παιδιὰ »
λέει στὸν καθένα καὶ τοὺς βάζει μέσα. Ἐχει τὸ σκο-
πό του.

Τόσες μέρες κοπίαζε γι' αὐτό. Ἀσβέστωνε, σφουγ-
γάριζε, μετακόμιζε, τοποθετοῦσε, συγύριζε· καὶ σή-
μερα πού ἔχει πιά ταχτοποιήσει τὸ νοικοκυριό του,
νομίζει πῶς μπορεῖ νὰ δώσῃ ἓνα μάθημα στοὺς φί-
λους του χωρὶς λόγια.

Γι' αὐτὸ τοὺς βάζει τόσο πρόθυμα στὴν κατοι-
κία του καὶ τοὺς τὴ δείχνει ὅλη, ἀπὸ τὴν κρεβατο-
κάμαρα ὡς τὸ μαγειρειό.

2. Τὰ παιδιὰ βλέπουν καὶ ὄλο θαυμάζουν.

Λάμπουν φρεσκοασβεστωμένοι οἱ τοῖχοι καὶ τὰ
πατοσάνιδα ἀπὸ τὰ πολλά σφουγγαρίσματα. Γι' αὐτὸ
μπαίνοντας μέσα τὰ παιδιὰ θέλουν νὰ βγάλουν τὰ
τσαρούχια τους γιὰ νὰ μὴ λερῶσουν τὸ πάτωμα, μὰ
τὰ ἐμποδίζει ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Τὸ καθετὶ πού βλέπουν εἶναι βαλμένο στὴ θέση

του και ὅπως πρέπει. Τὸ κρεβάτι, ὠραῖα συγυρισμένο, λάμπει ἀπὸ τὰ κάτασπρα σεντόνια καὶ τὰ μαξιλάρια του. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ νιπτήρας μὲ τὴ λεκάνη, τὸ κανάτι τοῦ νεροῦ καὶ τὴ σαπουνιέρα του. Τὰ ροῦχα, κρεμασμένα στὴ σειρά ἀπὸ μιὰ μεγάλη κρεμάστρα, σκεπάζονται μ' ἓνα μεγάλο πανί. Σὲ ξεχωριστὴ κρεμάστρα εἶναι κρεμασμένο τὸ καπέλο καὶ τὸ μπαστούνι.

Τὸ γραφεῖο κοντὰ στὸν τοῖχο καθαρῶτατο, καὶ ἀπάνω ἀπ' αὐτὸ τοποθετημένη ἡ βιβλιοθήκη μ' ἓνα σωρὸ βιβλία. Ἀπάνω στὸ γραφεῖο τὸ καλαμάρι μὲ τὸν κοντυλοφόρο καὶ τὸ μολύβι της, καὶ πλάι ἡ χαρτοθήκη μὲ τὸ χαρτὶ καὶ τοὺς φακέλους. Κάτω ἓνα μικρὸ χαλάκι γιὰ τὰ πόδια, δεξιά κι ἀριστερὰ τρία τέσσερα καθίσματα καὶ ἀντικρὺ χαμηλὸς καναπὲς στρωμένος μὲ ὠραῖο στρωσίδι. Στὸ μαγειρειὸ πάλι τὸ τζάκι, ἡ πιανοθήκη μὲ τὰ πιάντα της, τὰ ράφια μὲ τίς κατσαρόλες τους, τὸ συρματένιο κλουβί, τὸ φανάρι μὲ τὰ φαγιά του, ὁ μαρμαρένιος νεροχύτης, ὅλα λαμποκοποῦν παστρικά παστρικά.

3. Τὰ παιδιά, περνώντας ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο δωμάτιο, δὲ μιλοῦν θαυμάζουν μονάχα καὶ αἰσθάνονται μέσα τους μιὰ παράξενη λαχτάρα : « Νὰ εἶχαμε κι ἐμεῖς ἓνα τέτοιο σπίτι ! »

● Πέτρος Ἀνέζης χαμογελᾷ πού τὰ βλέπει, μὰ δὲ λέει τίποτε. Τί χρειάζονται τὰ λόγια ὅπου τὰ πράμχτα μιλοῦν μόνα τους;

§ 29. «Θὰ συγυρίσω καλύτερα ἀκόμη τὸ νοικοκυριό μου».

1. Ἀφοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἔδωσε στοὺς φίλους του τὸ μάθημα πού ἤθελε, ξεκίνησε μαζί τους γιὰ τὸ λιβάδι.

Ἐπί Τάσος Τρίμηρ, ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ πού ὁ νοῦ-
τους δὲν ξεκολλοῦσε ἀπ' ὅσα εἶχαν δεῖ, θυμῆθηκ
τὸ μαγειρεῖο μὲ τίς κατσαρόλες, τὸ τηγάνι καὶ τ
πιάτα του, καὶ ρώτησε τὸ δάσκαλο:

« Εἶδα τόσα πράματα στὸ μαγειρεῖό σας, κύρ δά-
σκαλε· τί τὰ χρειάζεστε, ἀφοῦ δὲν εἶστε παντρεμέ-
νος ; »

— « Για νὰ μαγειρεύω, Τάσο. Τί, μονάχα οἱ παν-
τρεμένοι τρῶνε ; » ἀπάντησε γελώντας.

— « Μὰ ποιὸς θὰ σᾶς μαγειρεύη ἐδῶ στὸ χωριό ; »
ξαναρώτησε ὁ Τάσος ἀπορώντας.

2. « Ὅταν ἐρχόμουν στὸ χωριό σας » ἀπάντησε
τότε ὁ δάσκαλος, « ἤξερα πὼς θὰ ἔβρισκα δυσκολίες
στὴν τροφή μου. Πῆρα λοιπὸν μαζί μου ὅλα τὰ
σύνεργα τῆς μαγειρικῆς καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ καὶ τοῦ
κυνηγιοῦ καὶ τῆς ψαρικῆς.

» Ἢτὲς τὸ ἀπόγεμα, βλέποντας πὼς κοντεύουν νὰ
τελειώσουν οἱ προμήθειες πού ἔφερα μαζί μου ἀπὸ
τὴν Ἀθήνα, πετάχτηκα ὡς τ' ἀμπέλια σας καὶ χτύ-
πησα ἓνα λαγό. Ἐπειτα γύρισα καὶ τὸν ἐμαγείρεψα ».

— « Μὰ ξέρετε νὰ μαγειρεύετε κιόλας ; » ρώτησε
ἓνας ἄλλος.

— « Πῶς ὄχι ! Ἡ στρατιωτικὴ ζωὴ ἀπὸ τὴ μιὰ
μεριά καὶ ἡ δασκαλικὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέσα σὲ χω-
ριά, μ' ἔκαμαν νὰ μάθω καὶ τὴ μαγειρικὴ, καὶ νὰ
μπορῶ νὰ ζῶ ὑποφερτὰ σὲ μέρη πού δὲν ὑπάρχουν
ξενοδοχεῖα.

3. » Ἀργότερα λογαριάζω νὰ κατεβῶ καὶ στὴ θά-
λασσα γιὰ ψάρια. Εἶμαι νησιώτης καὶ ξέρω ἀπὸ
δίχτυα. Μὰ δὲ θὰ περιοριστῶ σ' αὐτὰ μονάχα· θὰ τα-
χτοποιήσω καλύτερα τὸ νοικοκυριό μου. ☉ ἀγοράσω

λγες κότες, γαλοπούλες και περιστέρια· θά πάρω και
καμιά γίδα και κανένα γουρουνόπουλο. Τότε πιά
έχοντας ταχτικά τ' αὐγά μου, τὰ κοτόπουλα, τὰ πι-
τσουνια, τὸ γάλα, τὸ βούτυρο, τὸ παστωμένο κρέας
και τὰ λουκάνικά μου, δὲ θ' ἀναγκάζωμαι νὰ κυνηγῶ
μόνο και νὰ φαρεύω » .

§ 30. Πῶς πρέπει νὰ τρεφόμεστε καλά και γιατί.

1. « Και πότε βρίσκετε καιρὸ νὰ μαγειρεύετε,
ἀφοῦ ὅλη μέρα εἴστε στὸ σχολεῖο ; » ρωτᾷ τώρα ὁ
Πάνος ἀπὸ μέρος ὅλης τῆς συντροφιάς του.

— « Νὰ σᾶς πῶ, φίλοι μου ! Τὸ φαγητό μου τὸ
έτοιμάζω πάντα ἀποβραδὶς, μόλις νυχτώνει. Τότε
κάνω και ὅλες τὶς ἄλλες δουλειές μου· παίζω βιολί,
διαβάζω, γράφω και μαγειρεύω.

» Τὸ μαγεῖρεμα ἔχει βέβαια τὶς φασαρίες του.
νὰ τρίβης τὸ κρεμμύδι, νὰ ξαφρίζης τὸ κρέας, νὰ κοι-
μάζης τόση ὥρα τὸ φαγὶ πὺ βράζει, και μάλιστα νὰ
πλένης τὰ πιάτα.

» Βέβαια θά μπορούσα νὰ ξεφεύγω ὅλον αὐ-
τὸ τὸν κόπο, τρώγοντας ὅ,τι θά ἔβρισκα πρόχειρο στὰ
μαγαζιά τοῦ χωριοῦ· πότε σαρδέλες, πότε ἐλιές, πότε
καμιά ρέγκα. Μὲ τέτοια ὅμως προσφάγιχ δὲ θά τρε-
φόμεν καλὰ και δὲ θά μπορούσα ν' ἀντέχω στὴ δου-
λειά μου.

2. » Εἶναι αὐτὴ κουραστικὴ και μοῦ χρειάζεται
ζεστὴ και θρεπτικὴ τροφή, και γιὰ νὰ ξαναβρίσκω
τὴ δύναμη πὺ χάνω, και γιὰ ν' ἀποθηκεύω καινούρια
γιὰ ὥρα ἀνάγκης, καθὼς ὅταν θά τύχη ν' ἀρρωστή-
σω και ὅταν δὲ θά μπορῶ νὰ τρώγω διόλου. Τότε

τὸ σῶμα μας γιὰ νὰ ζήσῃ μεταχειρίζεται ἀπὸ τὸ ἀπόθεμα αὐτό, κι ἔτσι μπορεῖ καὶ στέκεται στὴ ζωὴ καὶ πολεμᾷ τὴν ἀρρώστια.

» Γιὰ νὰ νιώσετε καλύτερα αὐτὸ ποῦ σᾶς λέει θυμηθῆτε πῶς εἶναι τ' ἀδερφάκια σας ποῦ ἔρχονται στὸ σχολεῖο· κιτριλιάρικα, μαραζωμένα, ἀνααιμικά καὶ ἀδυνατισμένα. Καὶ γιὰτί ὅλα αὐτά; Γιὰτί ἀπὸ τὴν μὴ τὰ δέρνουν οἱ πυρετοὶ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἢ ἀναφαγιῶν. Ἄν καλότρωγαν, θὰ ἦταν δυναμωμένα καὶ θὰ μπορούσαν νὰ παλέψουν μὲ τοὺς πυρετοὺς καὶ νὰ βαστάξουν στὰ χτυπήματά τους. Ἐνῶ τώρα, μὲ τὸ ξεκρεμμύδι καὶ τὴν μπομπότα ποῦ τὰ βλέπω νὰ τρώνε κάθε μέρα, πολὺ φοβοῦμαι μήπως, ἂν δὲν τὰ παραλάβωμε, πᾶνε νὰ συναντήσουν στὸ νεκροταφεῖο τ' ἀδερφάκια τους...»

3. — « Μὰ ἐμεῖς, γιὰ νὰ δυναμώσωμε τὰ παιδιά μας, τὰ ποτίζομε κάθε μέρα κρασί, ἀπὸ μωρὰ ἀκόμη εἶπε ἓνας ἀπὸ τοὺς νέους. Ἐνῶ ἓνας ἄλλος, ποῦ ἔγινε γιὰ μερὲς πρωτύτερα τοῦ εἶχαν πεθάνει δυὸ ἀδερφάκια του ἀπὸ τοὺς πυρετοὺς, ρώτησε :

— « Καὶ τί πρέπει νὰ κάμωμε, κ. Ἀνέζη, γιὰ νὰ προλάβωμε αὐτὸ τὸ κακὸ ποῦ λέτε ; »

— « Πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ μὴ δίνετε πιά κρασί στὰ μικρὰ παιδιὰ σας. Δὲ φαντάζεστε, τί μεγάλο κακὸ τοὺς κάνετε μὲ τὸ κρασοπότισμα. Κάβρουν ἀνααιμωμένο στὸ στομάχι ἑνὸς ἀνθρώπου δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ τόσο μεγάλο κακὸ, ὅσο τὸ κρασί στὸ στομάχι τοῦ μικροῦ παιδιοῦ.

» Τὸ κρασί φαίνεται στὴν ἀρχὴ πῶς παχαίνει τὰ μικρὰ παιδιὰ· τὰ φαρμακώνει ὅμως λίγο λίγο καὶ τὰ μαραζώνει τὸ μυαλό τους. Ὅσα παιδιὰ συνήθισαν

πίνουν κρασί, δὲν μποροῦν νὰ μάθουν γράμματα. Τὸ
πρετε αὐτό; »

Ὅταν ἄκουσαν τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια τοῦ δα-
κάλου, κοιτάχτηκαν μεταξύ τους οἱ νέοι. Ἐνας μά-
στα δὲ βάσταξε, καὶ εἶπε μὲ θυμό : « Γι' αὐτὸ καὶ
εἰς παραμάθαμε γράμματα. Τί τὰ θέλαμε ὁμως
γράμματα, μιὰ καὶ ἤπιαμε τόσο κρασί ! »

4. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξακολούθησε :

« Τ' ἀδέρφια σας πρέπει νὰ τρῶνε καλά, περισ-
τερο ὅσα ὑποφέρουν ἀπὸ πυρετούς· νὰ πίνουν τα-
κτικὰ γάλα, νὰ τρῶνε αὐγά, χυλοπίτες, τραχανά, φα-
λια καὶ ἄλλα ὀσπρια, καὶ δυὸ τρεῖς φορές τὴν ἐβδο-
μίδα κρέας. Αὐτὰ δίνουν ζωὴ στὸν ἄνθρωπο καὶ μά-
στα στὰ μικρά. Βάλετέ το λοιπὸν στὸ νοῦ σας καὶ
ἀδῦ καὶ πρῶι θυμίζετε στοὺς γονεῖς σας. Μὴ φερ-
κῶνετε τὰ μικρά ! Ὅχι κρασί καὶ πιοτά, παρὰ τρο-
φῶν πού τρέφουν ».

§ 31. Μιὰ πληγὴ Φαραῶ τῆς πατρίδας 5η.

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ὕστερα ἀπ' ὅσα εἶπε φά-
σε σὰ νὰ κουράστηκε καὶ σώπασε.

Τότε ὁ πιὸ μικρὸς ἀπ' ὅλη τὴ συντροφιά, ὁ Χα-
λάμπος Πίκουλας, τὸν ἐρώτησε, παρακαλώντας τὸν
να νὰ τοῦ διορθῶνῃ τὰ ἑλληνικά του :

« Ἀπ' ὅλα ὅσα εἶδα σήμερα σπίτι σου, κύρ
καλε, δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω, τί εἶναι ἐκεῖνο
μεγάλο πᾶνινο χωνί, πού κρεμόταν ἀπάνω ἀπὸ
κρεβάτι σου ».

— « Θὰ λήν γιὰ τὴν κουνουπιέρα ὁ Χαράλαμπος α
γελώντας ὁ Πάνος, πού ἤξερε ἀπὸ τὴ Λεβα-
τις κουνουπιέρες.

— « Νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω ἀμέσως, παιδί μου » ἀποκρίθηκε πρόθυμα ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Εἶναι αὐτὸ πού λέει ὁ Πάνος, ἡ κουνουπιέρα μου· ἓνα πολὺ ψιλλὸ καὶ ἀραιὸ ὕφασμα, πού δὲν ἀφήνει νὰ περνοῦν τὰ κουνούπια. Τὸ ἀπλώνω κάθε φορά πού θέλω νὰ κοιμηθῶ τυλίγω μὲ αὐτὸ ὀλόκληρο τὸ κρεβάτι μου, κι ἔτσι εἶμαι ἀσφαλισμένος, πῶς δὲ θὰ μὲ τσιμπήσουν τὰ ἐνοχλητικὰ καὶ βλαβερὰ κουνούπια.

2 » Ἡ κουνουπιέρα εἶναι πρόχειρο καὶ πολὺ καλὸ μέσο γιὰ νὰ φυλάγεται κανεὶς ἀπὸ τὶς θέρμες. Ἄν εἶχατε καὶ σεῖς στὰ σπίτια σας τέτοια πάνινα χωνίδια στὸν ὕπνο σας, δὲ θὰ εἶχατε διόλου θέρμες στὸ χωνίδι ».

— « Μὰ τόσο μαγικὸ εἶναι αὐτὸ τὸ χωνί; » ρώτησε πάλι ὁ Χαράλαμπος.

— « Ναί, βέβαια »· καὶ ἄρχισε νὰ ἐξηγῇ στοὺς φίλους του, πῶς ἀπὸ τὰ κουνούπια γεννιέται αὐτὸ ἡ φοβερὴ ἀρρώστια, οἱ ἐλώδεις πυρετοί· πῶς μολύνονται τὰ ζώδια, ὅταν κεντήσουν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἀρρώστια αὐτὴ· ποῦ γεννιοῦνται, πῶς μεταδοῦν καὶ ποιά ἀπὸ αὐτά, γιὰ νὰ ζήσουν, γυρεύουν νὰ ρουφήξουν αἷμα ἀνθρωπινό· καὶ τέλος πόσο μὲν ὠφελεῖ ἡ κουνουπιέρα, πού ἐμποδίζει τὰ κουνούπια νὰ μᾶς κεντοῦν τὴν ὥρα πού κοιμούμαστε ».

3. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξηγώντας τὰ παραπάνω στοὺς φίλους του καὶ ἀναφέροντας τὶς θέρμες, ἐκτόνωσε ὀνόμαζε κάθε φορά φοβερὴ ἀρρώστια. Αὐτὸ ξάφνισεν ἓναν ἀπὸ τοὺς νέους καὶ εἶπε:

« Μοῦ φαίνεται παράξενο αὐτὸ πού μᾶς λέτε. Τὶς θέρμες τίς λογαριάζετε γιὰ φοβερὴ ἀρρώστια ».

Ἐμεῖς ἐδῶ τὴν ἔχομε γιὰ παιγνίδι, ἀφοῦ τὴν περνοῦ-
με στὸ πόδι καὶ χωρὶς κανένα βοτάνι ».

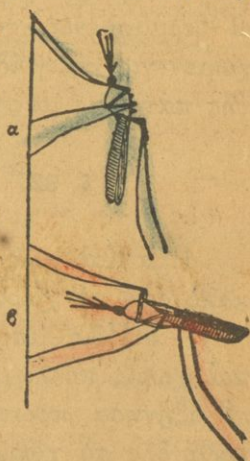
— « Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ μεγάλα κακὰ τῆς ἀρ-
ρώστιας, ἀπάντησε ὁ δάσκαλος,
νὰ παρουσιαῖται πάντα σὰν τι-
ποτένια, καὶ σπάνια σὰν κακοή-
θης πυρετός.

» Ἐρχεται στὴν ἀρχὴ μὲ ρι-
γος καὶ μὲ δυνχτὸ κεφαλόπονο.
Ὁ πυρετός ἀνεβαίνει γρήγορα πο-
λὺ ψηλά, ὕστερα ὁμοῦ ἀπὸ λίγες
ἡμέρες πέφτει, ὁ κεφαλόπονος λίγο
λίγο χάνεται καὶ ἰδρώτας ἄφθονος
καταβρέχει στὸ τέλος ὅλο τὸ σῶ-
μα. Αὐτὸ γίνεται γιὰ νὰ ξανάρθῃ
πάλι τὴν ὠρισμένη ἡμέρα καὶ ὥρα.

» Ἐνῶ φαίνεται πὼς κάθε τέ-
τοια προσβολὴ τοῦ πυρετοῦ περνᾷ
χωρὶς ν' ἀφήσῃ πίσω τῆς κανένα
κκχὸ στὸν ἄρρωστο, μὲ ὅλα αὐτὰ
ὁμοῦ οἱ ταχτικὲς προσβολὲς κάνουν μέρα μὲ τὴν
ἡμέρα πιδ ἀδύναμο τὸ σῶμα του. Ὁ ἄρρωστος σιγὰ
σιγὰ χλομιάζει καὶ κόβεται ἢ ὀρεξὴ του γιὰ κάθε
δουλειά· καὶ αὐτό, γιὰτὶ ἡ ἀρρώστια τοῦ χαλᾷ
τὸ αἷμα, καὶ ὅπως ξέρετε, τὸ αἷμα εἶναι ἡ ζωὴ μας».

4. Εἶπε καὶ ἄλλα πολλὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης γιὰ
τοὺς ἐλώδεις, κι ἔκλεισε τὴν ὁμιλίαν του ἔτσι : « Αὐτὴ
εἶναι ἡ ἀρρώστια ποὺ τρώει τὴν Ἑλλάδα μας καὶ
θὰ τὴ φάῃ δίχως ἄλλο, ἂν ἐξακολουθήσωμε νὰ τὴν
περιφρονοῦμε. Φανταστῆτε πὼς κάθε χρόνο ἀρρω-
στοῦν ἀπ' αὐτὴ δύο ἑκατομμύρια καὶ πεθαίνουν

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ

α. Κουνοῦπι ἀβλαβο-
στέκεται παράλληλα μὲ
τὸν τοῖχο.

β. Κουνοῦπι μολυσμέ-
νο· στέκεται κάθετος στὸν
τοῖχο.

ἕξι χιλιάδες ἀδέρφια μας! Ἄν κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ κακὸ λογαριάσῃ κανεὶς καὶ τὰ ἔξοδα ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ τὴν πολεμήσωμε καὶ τὰ χασομέρια ποὺ ἔχουσι οἱ θερμασμένοι, τότε θὰ ἰδῆ, ἂν πρέπη νὰ τὴν ἔχωμε γιὰ παιγνίδι, ποὺ λέτε, ἢ γιὰ πληγὴ Φαραῶ τῆς πατρίδας μας ».

§ 32. Ἡ ρίζα τῶν πυρετῶν.

1. « Καὶ πῶς μποροῦμε νὰ ξεριζώσωμε αὐτὸ τὸ κακὸ ἀπὸ τὸ χωριὸ μας ; » ρώτησαν τότε πολλοί.

— « Πῶς μποροῦσατε νὰ προφυλαχτῆτε εὐκολὰ καὶ χωρὶς πολλὰ ἔξοδα ἀπὸ τὴν ἀρρώστια αὐτῆ, σὰν τὸ ἐξήγησα πρωτύτερα. Μὰ καὶ τώρα, ποὺ ἔχει χτυπηθῆ ὅλο τὸ χωριὸ, ἔχετε ἓνα μέσο νὰ τὴν πολεμήσετε ἀποτελεσματικὰ ».

— « Ποιὸ ; » ρώτησαν ὅλοι μαζί.

— « Τὸ κινίνο » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης· καὶ ἐξήγησε πάλι τὶς πολύτιμες ιδιότητες τοῦ γιαιτρικοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸν τρόπο ποὺ πρέπει νὰ τὸ παίρνουν οἱ ἀρρωστοὶ, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ φέρῃ τ' ἀποτελέσματά του.

« Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ θὰ σᾶς γλίτωνε ὀλότελα καὶ ἀπὸ τὶς κουνουπιέρες καὶ ἀπὸ τὸ κινίνο, εἶναι ἄλλο πρὸς ριζικὸ » πρόσθεσε.

— « Ποιὸ ; ποιὸ εἶναι αὐτό ; » ξαναρώτησαν ὅλοι.

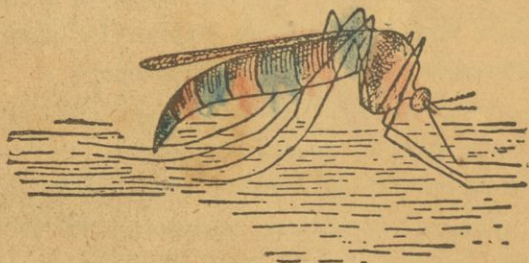
2. « Νὰ κυνηγήσετε τὰ μολυσμένα κουνούπια ἀπὸ τὸν τόπο σας, ἔτσι ποὺ νὰ τὰ ἐξαφανίσετε πέρα πέρα ».

— « Μὰ γίνεται αὐτό ; »

— « Τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατο στὸν ἄνθρωπο ποὺ θὰ εἰπῆ: θέλω. Ἄν λοιπὸν θελήσετε καὶ σεῖς, μπο

ρεά ἴτε νέξαφανίσετε τὰ κουνούπια ἀπὸ τὸ χωριὸ σας. Φτάνει νὰ μπορέσετε νὰ τὰ ἐμποδίσετε μιὰ χρονιά νὰ γεννήσουν » .

— « Καὶ ποῦ θὰ βρίσκωμε ἐμεῖς τὸ καθένα κουνούπι τὴν ὥρα πού θέλει νὰ γεννήσῃ, γιὰ νὰ τὸ ἐμποδίζωμε ; » ρώτησε ὁ μικρὸς Πίκουλας γελώντας.

Θηλυκὸ κουνούπι τὴ στιγμὴ πού γεννᾷ τ' αὐγά του σὲ στεκάμενα νερά

— « Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμετε τέτοιο μεγάλο κόπο γιὰ τὸ κάθε κουνούπι » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέζης, γελώντας καὶ αὐτός. « Φτάνει μόνο νὰ φροντίσετε νὰ μὴ βρίσκουν αὐτὰ τὰ βλαβερὰ ζώφια κοντὰ τους τέτοια μέρη, πού νὰ μποροῦν νὰ γεννοῦν τὰ αὐγά τους καὶ ὕστερα νὰ μεγαλώνουν τὰ παιδιὰ τους.

» Θυμάστε πού σᾶς εἶπα λίγο πρωτύτερα, πῶς τὰ ζώφια αὐτὰ γεννοῦν μονάχα σὲ στεκάμενα νερά. γιὰτὶ μονάχα μέσα σὲ τέτοια νερά μποροῦν νὰ ζήσουν τὰ παιδιὰ τους, ὥσπου νὰ γίνουν καὶ αὐτὰ σωστὰ κουνούπια. Ὅσο λοιπὸν αὐτὰ τὰ ζῶα βρίσκουν κατάλληλες φωλιές, τόσο γεννοῦν καὶ πληθαίνουν, καὶ πληθαίνοντας μᾶς κεντοῦν πιὸ πολὺ, καὶ ἔτσι μπολιάζουν καὶ ὅσους δὲν ἔχουν ἀκόμη χτυπηθῆ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. Ἀμα ὁμως λείψουν ἀπὸ τὸ χωριὸ τὰ στεκά-

μενα νερά, φῶς φανερό εἶναι πῶς θὰ λείψῃ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ἀπὸ τῆ ρίζα του ».

3. » Για νὰ ὑποφέρετε ἐδῶ στὸ Κακορίζικο ἀπὸ ἐλώδεις καὶ γιὰ νὰ βδελλιάζουν τὰ ζῶα σας, θὰ εἰπῆ πῶς ἐδῶ κάπου θὰ ἔχετε στεκάμενα νερά, πού πρέπει νὰ στραγγίσουν ».

— « Τὸ λιβάδι πού πᾶμε » εἶπε ὁ Κίτσος Γαλῆς, « εἶναι ὄλο βαλτότοπος, βαρκό. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ λέμε : Μεγάλο βαρκό. Νά το, φάνηκε ».

Καὶ στ' ἀλήθεια! Μόλις ἔστριψαν τὸ λόφο, παρουσιάστηκε ἐμπρὸς τοὺς ἕνας μικρὸς καταπράσινος κάμπος πού ἔφτανε ὡς τὴν παραλία, αὐλακωμένος μὲ πολλὰς φιδωτὲς ἀσημένιες γραμμές, τὰ βαλτωμένα χαντάκια.

« Νά, παιδιά » εἶπε ἀμέσως τότε ὁ Πέτρος Ἀνέζης, δείχνοντας τὸ Μεγάλο βαρκό. « Αὐτοῦ μέσα δίχως ἄλλο ἔχει τὴ ρίζα του τὸ κακὸ πού δέρνει καὶ σᾶς καὶ τὰ ζῶα σας! Περιμένετε λίγο καὶ θὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω. Εἶμαι βεβαίωτατος ».

§ 33. Κάτι σπουδαῖο ἐξηγεῖ ὁ Πάνος.

1. Ἐπιτέλους ἔφτασαν στὸ Μεγάλο βαρκό.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, βλέποντας τ' ἄφθονα νερά τοῦ λιβαδιοῦ, ἔστρεφε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ κεφάλι του.

Ἐβλεπε τὸ Βαθύρεμα, ἕνα ξεροπόταμο πού κατεβαίνοντας μονόκλαδο ἀπὸ τὸ βουνὸ ἔμπαινε στὸ Μεγάλο βαρκό κατάξερο ὡς τὸ μέρος αὐτό, γιὰ νὰ χωριστῆ ὕστερα σὲ πολλὰ αὐλακάκια, γεμάτα νερό. Τὸ νερὸ ἄλλοῦ στεκόταν ἀκίνητο καὶ ἄλλοῦ μόλις σάλευε κατὰ τὴ θάλασσα.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης μὴν μπορώντας νὰ ἐξηγή-

ση τὸ φαινόμενο αὐτό, ρώτησε τὰ παιδιὰ κατὰ ποῖο μέρος χύνει τὰ νερά του στὴ θάλασσα τὸ Βαθύρεμα.

«Κὺρ δάσκαλε, τοῦ ἀπάντησε ὁ Πάνος, ἄλλοτε, ὅταν τὸ χωριό μας ἦταν χτισμένο κοντὰ στὴ θάλασσα, ἐκεῖ δά!—κι ἔδειξε ἓνα μικρὸ λιμανάκι—δλο αὐτὸ τὸ λιβάδι ποὺ βλέπομε, δὲν εἶχε πουθενὰ νερά. Ἦταν μάλιστα, ὅπως ἄκουσα ἀπὸ τὸν παππού μου, ἔλαιῶνας. Τὸ Βαθύρεμα ὅμως, ποὺ εἶναι πάντα τρελό, πλημμυρώντας κάποτε κατέβασε πέτρες καὶ κορμούς δέντρων, κι ἐδῶ δά, στὸ μέρος ποὺ στεκόμαστε, ἔφραξε τὸν παλιὸ δρόμο του καὶ χύθηκε στὸν ἔλαιῶνα.

» Ἀπὸ τότε—κι εἶναι πάνω κάτω ἐξήντα ἐβδομήντα χρόνια—μόλις φτάση ὡς ἐδῶ, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ χύση τὰ νερά του στὸν παλιὸ του δρόμο, τὰ ρίχνει μέσα στὸ Μεγάλου βαρκό. Ἐκεῖ σταματᾷ πιά, καὶ μόνο ὅταν κατεβάση πάρα πολὺ νερό, τότε ξεχειλᾷ στὴ θάλασσα ».

3. Ὅταν ἄκουσε τίς πληροφορίες αὐτές, εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέζης: « Τώρα ἐξηγῶ καὶ τίς θέρμες τοῦ χωριοῦ σας καὶ τὸ βδέλλιασμα τῶν ζώων. Αὐτὰ τὰ νερά ποὺ σκορπίζονται στ' αὐλάκια τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ, ἐπειδὴ ἄλλοῦ σταμάτοῦν καὶ ἄλλοῦ προχωροῦν πολὺ ἀργά, καλοτρέφουν τὰ χόρτα τοῦ λιβαδιοῦ, καὶ ἐτοιμάζουν ἀμέτρητες φωλιές γιὰ τὰ κουνούπια καὶ γιὰ τὸ δίστομο ».

§ 34. «Νά το, νά το τὸ κουνούπι! ».

1. « Τί εἶναι πάλι αὐτὸ τὸ δίστομο ; » ρώτησε τότε ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ.

— « Εἶναι τὸ ζώο ποὺ κάνει τὰ γιδοπρόβατά

σας νὰ βδελλιάζουν » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέζης· καὶ προχωρώντας μὲ τὰ παιδιὰ στὸ λιβάδι, ἔφτασε κοντὰ σ' ἕνα αὐλάκι, πού τὸ νερό του μόλις σάλευε.

Ἐσκυψε τότε στὴ μιὰ ὄχθη του παρατηρώντας μὲ προσοχὴ κατὰ τὸ νερό. Σὲ λίγο φώναξε καὶ τὰ παιδιὰ νὰ πλησιάσουν καὶ νὰ σκύψουν· καὶ τοὺς ἔδειξε κάτι πολὺ μικρὰ σκουληκάκια, πού ἀνεβοκατέβαινον σὸ νὰ χοροπηδοῦσαν μέσα στὸ νερό, καὶ μερικὰ ἄλλα πού τυλιγμένα σ' ἕνα ὀλοστρόγγυλο διάφανο πέπλο, μόλις κουνιόνταν στὴν ἐπιφάνειά του ▽

Σκουληκάκια κουνουπιῦ μέσα σὲ νερό.

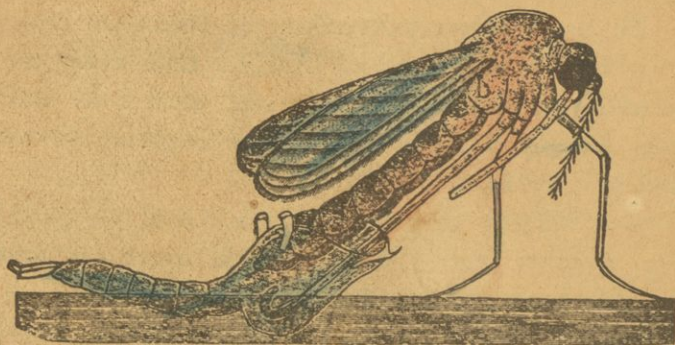
α. Σκουληκάκι συνηθισμένου κουνουπιῦ—β. Σκουληκάκι μολυσμένου κουνουπιῦ.

« Αὐτὰ τὰ σκουληκάκια πού βλέπετε ἐδῶ, τοὺς εἶπε, εἶναι ἡ νέα γενεὰ τῶν κουνουπιῶν, πού ἐτοιμάζεται νὰ βγῆ σὲ λίγο καὶ νὰ μᾶς ἔρθη στὸ χωριό.

» Τ' ἀρσενικά τῶν κουνουπιῶν αὐτῶν, ὅπως σᾶς εἶπα καὶ πρωτύτερα, θὰ μείνουν ἐδῶ στὸ λιβάδι καὶ θὰ ζοῦν ρουφώντας τὸ γλυκὸ χυμὸ τῶν λουλουδιῶν. Τὰ θηλυκὰ ὁμῶς, πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ δυναμωτικὴ τροφή γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ καθένα τᾶ τετρακόσια ὡς πεντακόσια αὐγά του, θὰ πετάξουν στὸ χωριό, θὰ σκορπιστοῦν στὰ σπίτια του, καὶ ρουφώντας τὸ αἷμα μας θ' ἀποτελειώσουν τὸ κακὸ πού ἔκαμαν οἱ προηγούμενες γενεές τους ».

2. Ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ δασκάλου οἱ φίλοι του δὲν τὰ πίστεψαν: « Πῶς εἶναι δυνατόν » ἔλεγαν μέσα τους, « ἀπὸ τὰ σκουληκάκια ποῦ δὲν ἔχουν οὔτε φτερά, νὰ ξεπεταχτοῦν κουνούπια μὲ ἕξι πόδια καὶ μὲ δύο φτερά ! »

Ἐνῶ ἔλεγαν αὐτά, ἓνα σκουληκάκι ἀρχίζει νὰ σπάζῃ τὸ διάφανο κουκούλι του, νὰ ξεκουκουλώνεται λίγο λίγο καὶ στὸ τέλος νὰ ξεπετᾶ στὸν ἀέρα, σωστὸ πιά κουνούπι.

Κουνούπι τῆ στιγμῆ ποῦ σπάζει τὸ κουκούλι του καὶ ξεπετᾶ.

Τὸ εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους « Νά το, νά το, κύρ δάσκαλε, νά το κουνούπι ! » φώναξαν ὅλοι.

§ 35. « Καὶ τὸ δίστομο ; ».

1. « Τώρα πιά ποῦ βεβαιωθήκατε, πῶς ἐδῶ μέσα στὰ νερά τοῦ λιβαδιοῦ ἔχει τίς φωλιές του ὁ ἓνας ἐχθρὸς τοῦ χωριοῦ σας, μένει ἀκόμη νὰ βεβαιωθῆτε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸν ἄλλο » ἀρχισε νὰ λέῃ πάλι ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Ποιὸν δηλαδὴ ; » ρώτησαν μερικοί.

— « Τὸ ζώυφιο ποῦ γυνᾶ τὸ βδέλλιασμα τῶν

ζώων σας. Ἐδῶ κάπου θὰ ἔχη καὶ αὐτὸ τὶς φωλιές του » ἀποκρίθηκε ὁ δάσκαλος· καὶ ἀφοῦ τοὺς παρακάλεσε νὰ χωριστοῦν σὲ δύο ομάδες, ὠδήγησε τὴ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς νὰ σκορπιστῇ στὸ λιβάδι καὶ ν' ἀρχίσῃ νὰ παρατηρῇ προσεχτικὰ τὰ κοτσάνια τῶν χόρτων, μήπως ἐκεῖ ἀπάνω βρῆ κολλημένες τίποτε μικρὲς φουσκίτσες.

« Ἐσεῖς πάλι ἀπὸ ἐκεῖ, εἶπε στὴν ἄλλη ομάδα, νὰ ψάχνετε στοὺς ὄχτους τοῦ αὐλακιοῦ. Κοιτάζετε, μὴ δῆτε τίποτε μικροῦτσικα κοχύλια ».

Σὲ λίγο πρῶτος ὁ Χαράλαμπος Πίκουλας φώναξε:

« Ἐλάτε νὰ ἰδῆτε, κ. Ἀνέζη! Ἐδῶ εἶναι πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ κοχυλάκια ποῦ μᾶς εἶπατε »· καὶ ἔδειξε ἓνα σωρὸ μικρὰ μαυριδερὰ κοχύλια, ἀνακατεμένα μὲ τὸν ἄμμο τῆς ὄχτης.

— « Νὰ καὶ οἱ φουσκίτσες, κ. Ἀνέζη » φώναξαν λίγο παρέκει καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ, σκυμμένα ἀπάνω στὰ χορτάρια τοῦ λιβαδιοῦ· κι ἔδειχναν κάτι μικρὲς φουσκίτσες, ἴσαμε τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας, κολλημένες γύρω ἀπὸ τὰ κοτσάνια τῶν χόρτων.

2. Τὰ παιδιὰ ἔφεραν μερικὰ κοχύλια. Τότε ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀρχισε νὰ λήη στοὺς φίλους του:

« Κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς μικρὲς κίτρινες φουσκίτσες ποῦ βλέπετε κολλημένες στὰ κοτσάνια, κρύβει μέσα της κι ἓνα ζώφιο, ἀπὸ ἓνα δίστομο. Νὰ το, γιὰ κοιτᾶτε! »· καὶ σπάζοντας τὸ τσόφλι μιᾶς φουσκίτσας δείχνει στὰ παιδιὰ ἓνα μικρότατο μαυριδερὸ ζώφιο.

« Βλέποντάς το ἔτσι ἀκίνητο, θὰ τὸ περνᾶτε δίχως ἄλλο γιὰ ψόφιο. Πόσο εἶστε ὁμῶς γελασμένοι! Ἐτσι τυλιγμένο μέσα στὸ καυκί του τὸ δίστομο,

είναι μονο ναρκωμένο, και περιμένει πότε να τὸ καταπιῆ μαζί με τὸ χόρτο κανένα πρόβατο ἢ καμιὰ γίδα σας, γιὰ νὰ ξαναζωντανέψη. Γιατὶ πρέπει νὰ ξέρετε, πῶς πρὶν κλειστῇ μέσα στὴ φουσκίτσα και ν' ἀποναρκωθῇ, ζοῦσε μέσα σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ κοχύλια »· κι ἔδειξε τὰ κοχυλάκια πού εἶχε φέρει ὁ Πίκουλας. « Ζοῦσε, χωρὶς νὰ φροντίζη διόλου γιὰ τὴν τροφή του. Ζοῦσε, ἀναγκάζοντας τὸ ζῶο πού εἶναι κλεισμένο μέσα στὸ κοχύλι, νὰ τὸ τρέφῃ ἀπὸ τὸ σῶμα του, ὥσπου νὰ μεγαλώσῃ!

Κοχύλια τοῦ δίστομου.

» Ἄν παρήτησε τώρα τὴν παραμάνα του και βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὸ κοχυλάκι της γιὰ νὰ κολλήσῃ στὸ κοτσάνι, ἔχει τὸ σκοπὸ του : Θέλει νὰ βρῆ ἄλλη, καλύτερη ἀπὸ τὴ πρώτη παραμάνα, πού νὰ μπορῆ νὰ τὸ θρέψῃ και νὰ τὸ μεγαλώσῃ πιὸ γρήγορα, χωρὶς αὐτὸ πάλι νὰ κοπιάσῃ διόλου ».

— « Καὶ ποῦ θὰ βρῆ αὐτὸ πού θέλει, ἀφοῦ εἶναι ἀκίνητο, κολλημένο ἀπάνω στὸ χόρτο ; » ρώτησε ὁ Πάνος.

— « Θὰ τὴ βρῆ πολὺ εὐκολα τὴ νέα παραμάνα του, χωρὶς νὰ κινηθῆ διόλου ἀπὸ τὴ θέση του » ἀποκρίθηκε χαμογελώντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Νὰ πῶς : Μόλις περάσουν σὲ λίγο ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος τὰ γιδοπρόβατά σας γιὰ νὰ βοσκῆσουν, κόβοντας τὰ χόρτα ὅπου εἶναι κολλημένα αὐτὲς οἱ φουσκίτσες, θὰ καταπιοῦν μαζί με τὰ χόρτα και τὰ ναρκωμένα αὐτὰ ζωύφια. Μέσα στὸ στομάχι τῶν γιδοπρόβατων τότε τὰ ζωύφια αὐτὰ θὰ ζωντανέψουν, θὰ βγοῦν ἀπὸ τίς φουσκίτσες τους και σιγὰ σιγὰ προχωρώντας παραμέσα, θὰ χωθοῦν στὸ συκώτι τους. Ἐκεῖ τότε, ρουφών-

τας τὸ ἄφθονο καὶ θρεπτικὸ αἷμα τοῦ θὰ μεγαλώσουν. Καὶ ὅταν πιά τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ γίνη σωστὴ βδέλλα, θ' ἀρχίσῃ νὰ γεννᾷ τὰ τριακόσια αὐγά του. Τότε ὅμως καὶ ἡ δεύτερη παραμᾶνα τοῦ, δηλαδή τὸ κάθε βδελλισσόμενο ζῶο, θὰ καταντήσῃ ἐλεεινὸ. Νά λοιπὸν ποῦ τὸ βαλτολίβαδο αὐτὸ χρησιμεύει καὶ γιὰ φωλιά στὸ δεύτερο μεγάλο ἐχθρὸ σας! »

3. Βλέποντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης, πῶς οἱ νέοι ἄκουαν μὲ προσοχὴ τὰ λόγια του, ἀρχίσε νὰ τοὺς ἐξιστορῇ ὅλη τὴν παράξενη ζωὴ τοῦ δίστομου, ποῦ δὲν

Τέλειο δίστομο τὸν καιρὸ ποῦ βρίσκεται στὸ σικώτι τῶν γιδοπρόβατων

ἐννοεῖ νὰ δουλέψῃ καὶ νὰ κοπιᾷ ποτέ του, παρὰ θέλει νὰ ζῇ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ παιδιά του ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ἄλλων, καὶ τοὺς ἐξήγησε πῶς μὲ αὐτὴ τὴν τεμπελιά του κάνει τόσο μεγάλο κακὸ καὶ στὰ κοζυλάκια ἐκεῖνα καὶ στὰ γιδοπρόβατα καὶ σὲ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 36. Πῶς θὰ μπορούσαν νὰ ξεριζωθοῦν τὰ δύο κακά.

1. Ἡ περιέργεια τῶν νέων γίνεται πῶς μεγαλύτερη μὲ τὰ ὅσα ἀκούνε ἀπὸ τὸ δάσκαλο. Προχωρώντας τώρα κατὰ τὰ κοπάδια, ἀρχίζουν νὰ παιοῦν πῶς πολὺ σὲ βαλτωμένα μέρη. « Καὶ δὲν ὑπάρχει κανέναν γιατρικὸ ποῦ νὰ πολεμᾷ αὐτὸ τὸ δίστομο ; » ρώτησε κάποιον παιδιὸ κτηνοτρόφου.

— « Πῶς δὲν ὑπάρχει; » ἀποκρίθηκε ὁ δάσκαλος. « Ὅλοι οἱ γραμματισμένοι κτηνοτρόφοι ξέρουν τὸ γιατρικὸ πὺ γιατρεύει τὸ βδέλλιασμα, καὶ ὅταν τὸ μεταχειριστοῦν στὴν περίστασι πὺ πρέπει καὶ ὅπως πρέπει, γλιτώνουν τὰ ζῶα τους. Σὲ τρεῖς τέσσερις ἡμέρες ὅλα τὰ δίστομα, τὰ φωλιασμένα σιὰ συκώτια τῶν γιδοπρόβατων, καταστρέφονται κι ἐκεῖνα γιατρεύονται.

» Δὲ φτάνει ὅμως νὰ γιατρευτοῦν τὰ βδελλιασμένα ζῶα. Πρέπει καὶ νὰ μὴν ξαναβοσκήσουν πιά σιὸ ἴδιο λιβάδι, ὅπου ἔχει ἀκόμη κολλημένες σιὰ χόρτα του φουσκίτσες τοῦ ζωύφιου αὐτοῦ· γιὰτι ἐτσι πάλι θὰ ξαναβδελλιάσουν. Ἀπαράλλαχτα σὰν τοὺς ἀνθρώπους, πὺ μὲ τὸ κινίνο γιατρεύονται ἀπὸ τίς θερμές, ἀν τοὺς ξανατσιμπήσουν ὅμως μολυσμένα κουνούπια, πάλι ἀρχίζουν καὶ θερμαίνονται ».

2. « Καὶ δὲ βρίσκεται κανεὶς τρόπος, πὺ μήτε νὰ ξαναθερμαίνωνται οἱ ἀνθρώποι μήτε νὰ ξαναβδελλιάζουν τὰ γιδοπρόβατα ἐνὸς χωριοῦ; » ρώτησαν μαζὶ δυὸ ἀπὸ τοὺς νέους.

— « Ἀμα χτυπηθῆ στὴ ρίζα του τὸ καθένα ἀπὸ τὰ κακὰ αὐτά, κόβονται μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ οἱ θερμές καὶ τὸ βδέλλιασμα » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Γιὰ νὰ γίνῃ ὅμως αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ καταστραφοῦν πρῶτα ὀλότελα ὅλες οἱ νεροφωλιές πὺ εἶπαμε ».

— « Καὶ μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτὸ ἐδῶ; » ρώτησε ὁ Γιαχνής ».

— « Μπορεῖ, μὰ χρειάζεται νὰ γίνουν δυὸ δύσκολα πράγματα· πρῶτα νὰ ἐμποδιστῆ τὸ Βαθύρεμα νὰ χύνεται ἐδῶ μέσα, καὶ ὅστερα νὰ στραγγίσουν πέρα

πέρα δλα τὰ νερά, πού γεμίζουν τώρα τ' αὐλάκια τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ.

3. » Γιὰ νὰ γίνη τὸ πρῶτο, θὰ ἔπρεπε νὰ ξεφραχτῆ ὁ παλιὸς δρόμος του καὶ νὰ φραχτῆ ὁ νέος. Γιὰ νὰ στραγγίσουν πάλι γρήγορα τὰ νερά τοῦ λιβαδιοῦ, θὰ ἔπρεπε τ' αὐλάκια του νὰ φτάνουν ὡς τὴ θάλασσα· κι ἐγὼ ὑποψιάζομαι πὼς δὲ φτάνουν ὡς ἐκεῖ ».

— « Εἶναι ἀλήθεια, δάσκαλε, πὼς πλησιάζουν ὡς τὸ γιאלό, μὰ δὲ χύνουν τὰ νερά τους στὴ θάλασσα, γιατί μπροστὰ στὸ γιאלό εἶναι ὄχτος ψηλός » εἶπε ὁ Πάνος.

— « Γι' αὐτὸ θὰ χρειαζόταν ν' ἀνοιχτοῦν κάμποσα στόματα στὸ γιאלό, γιὰ νὰ στραγγίσουν τὰ νερά, καὶ ὕστερα νὰ γεμίσουν ὅλα τ' αὐλάκια μὲ χῶματα καὶ πιὸ πολὺ μὲ χαμόδεντρα ».

— « Βέβαια θὰ χρειαζόνταν πολλὲς χιλιάδες γιὰ νὰ γίνουν τέτοια μεγάλα πράματα στὸ χωριὸ μας » εἶπε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους.

— « Μόνο λίγη θέληση καὶ τίποτε ἄλλο » ἀπάντησε σοβαρὰ ὁ δάσκαλος. « Θυμηθῆτε πὼς διωρθώθηκε ἡ ἀσχημιὰ τῆς βρύσης! » καὶ τοὺς κοίταξε κατάματα.

4. — « Πὲς τοῦ δασκάλου, πὼς ἂν καταλαβαίνη ὅτι ἐμεῖς μονάχοι μας θὰ μπορούσαμε νὰ καταφέρωμε αὐτὴν τὴ δουλειά, εἴμαστε πρόθυμοι νὰ κάμωμε ὅ,τι μᾶς προστάξῃ » φώναξαν τοῦ Πάνου, γιὰ νὰ τὸ πῆ στὸν Πέτρο Ἀνέζη οἱ πιὸ ζωηροὶ τῆς συντροφιάς.

Ὅταν ὁ Πάνος ἐξήγησε στὸ δάσκαλο τὰ λόγια τῶν συντρόφων του, ἐκεῖνος ἀπάντησε :

« Περίμενα ν' ἀκούσω ἓνα τέτοιο πράμα ἀπὸ

σᾶς, καὶ σᾶς συγχαίρω. Βέβαια κι ἐσεῖς καὶ ἐγὼ πρέπει νὰ ἐργαστοῦμε ὅσο μπορέσωμε, γιὰ νὰ γίνη αὐτὸ τὸ καλὸ στὸ χωριό· νὰ τὸ κατορθώσωμε ὁμῶς μονάχοι μας εἶναι ἀδύνατο· ξεπερνᾶ τὴ δύναμή μας.

» Γιὰ νὰ γίνη τέτοιο ἔργο πού θὰ ὠφελήσῃ ὅλους μας, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ θελήσουν ὅλοι οἱ χωριανοί· καὶ γιὰ νὰ τὸ θελήσουν ὅλοι, θὰ χρειαστῇ ὁ καθένας μας νὰ παρακινήσῃ δικούς καὶ φίλους νὰ τὸ δεχτοῦν. Ἐγὼ παίρνω ἀπάνω μου τοὺς κτηνοτρόφους. Ἐλπίζω νὰ τοὺς πείσω. Μὰ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα θὰ ξαναμιλήσωμε καὶ ἀργότερα. Τώρα πού φτάσαμε στὰ κοπάδια, ἄς δοῦμε ἂν εἶναι ἀληθινὰ βδελλιασμένα τὰ ζῶα καὶ ἂν μπορῇ ἀκόμη νὰ γιαιτρευτοῦν ».

§ 37. Μὲ τὰ κοπάδια.

1. Ἀληθινὰ εἶχαν πλησιάσει στὸ πρῶτο κοπάδι. Ἐνας βοσκὸς πελώριος μὲ πλούσια γενειάδα, μακριὰ μουστάκια, ξεσκουφωτὸς καὶ μὲ ἀναμαλλιασμένο τὸ κεφάλι, ἂν καὶ εἰδοποιημένος ἀπὸ τὸν κύριό του γιὰ αὐτὴν τὴν ἐπίσκεψη, δὲν ἔνιωσε τὴ συντροφιά τοῦ Πέτου Ἀνέζη πού εἶχε πλησιάσει πιά στὸ κοπάδι του. Ὄρθιος καὶ ἀκουμπισμένος στὴ μακριὰ γκλίτσα του, ἔπαιζε φλογέρα. Τὰ σκυλιὰ του ὁμῶς, πιὸ προσεχτικὰ ἀπ' αὐτόν, σκορπισμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ γύρω ἀπὸ τὸ κοπάδι, σὰ σκοποὶ στρατιῶτες γύρω ἀπὸ τὸν καταιλισμὸ τοῦ τάγματός τους, μόλις εἶδαν ἀπὸ μακριὰ τὸ δάσκαλο καὶ τὴ συντροφιά του νὰ πηγαίνουν κατὰ τὸ κοπάδι τους, σήκωσαν τὰ κεφάλια, τέντωσαν τ' αὐτιά τους, ἀνοιξαν τὰ ρουθούνια καὶ ἄρχισαν νὰ βγάλουν ἕνα σιγανὸ βραχνὸ μουγκρητό.

Ἦθελαν μὲ αὐτὸ νὰ εἰδοποιήσουν τὸν κύριό τους πὼς πλησιάζει ὁ ἐχθρὸς. Ὅταν ὁμως εἶδαν πὼς ἐκείνος ἐξακολουθοῦσε νὰ σφυρίζη καὶ νὰ μὴν προσέχη, καὶ πὼς ὁ ἐχθρὸς ὅσο πάει πλησιάζει, ἄρχισαν ὅλα μαζί νὰ γαβγίζουν κάτι γαβγίσματα ἀριά ἀριά καὶ μεστωμένα.

Δὲν πρόφτασε ὁ τσοπάνης νὰ ἰδῆ τί τρέχει, καὶ νὰ, τὰ βλέπει καὶ τὰ τέσσερα νὰ χύνονται μὲ ἀνοιχτὰ τὰ στόματά τους καὶ δίχως νὰ γαβγίζουν τώρα. Ἐνα μάλιστα ἀπὸ αὐτά, μιὰ μαύρη καὶ φοβερὴ σκύλο, πῶ γοργοκίνητη ἀπὸ τ' ἄλλα, πλησίασε μὲ μεγάλα πηδήματα, ἔτοιμη νὰ δαγκάσῃ.

« Πίσω, Γκέσα! Ἐδῶ, Γκέσα! » ἀκούεται τότε μιὰ φωνὴ δυνατὴ καὶ στὴ στιγμὴ κόβεται ἡ λύσσα τῶν σκυλιῶν, καὶ μὲ κατεβασμένα τὰ κεφάλια ξαναγυρίζουν στὴν πρώτη τους θέση.

2. Ἐτσι μπόρεσαν οἱ ἐπισκέπτες νὰ ζυγώσουν στὸ κοπάδι, καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης νὰ ἐξετάσῃ τὰ ζῶα του.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ πού ἔρριξε γύρω του, ἀμέσως κούνησε τὸ κεφάλι καὶ δείχνοντας στὰ παιδιὰ « Τὰ καημένα τὰ ζῶα, εἶπε, εἶναι βδελλιασμένα. Κοιτάξτετε! » καὶ ἄρχισε νὰ δείχνῃ στὰ παιδιὰ ἕνα ὅλα τὰ σημάδια τῆς ἀρρώστιας, τὸ ἀνόρεχτο βόσκημα, τὸ συχνὸ ξεδίψασμα, τὸ πρήξιμο κάτω ἀπὸ τὸ σαγόνι καὶ τὰ κίτρινα καὶ θολὰ ματόφυλλα τους.

Ἀφοῦ παρατήρησε τὰ ἴδια σημάδια καὶ στὰ ζῶα δυὸ τριῶν ἄλλων γειτονικῶν κοπαδιῶν, πού τὰ ἐξέτασε μὲ τὴ σειρά, εἶπε στοὺς φίλους του: « Ὅλα δυστυχῶς εἶναι χτυπημένα ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρρώστια ».

μά και όλα μποροῦν νὰ γιατρευτοῦν, γιατί ἀκόμη δὲν προχώρησε πολὺ τὸ κακό » .

Σὲ λίγο ξαναγύρισαν στὸ χωριό.

§ 38. Μὲ τοὺς κτηνοτρόφους.

1. Φτάνοντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου μὲ τοὺς φίλους του, βρῆκε συναγμένους ἐκεῖ ὄλους τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωριοῦ. Μαζί τους ἦταν καὶ ὁ πάρεδρος καὶ ὁ δικολάβος, ὁ κύρ Χρίστος Ζαβόπουλος.

Ὅταν εἶδε ἔτσι ὄλους αὐτοὺς μαζεμένους, καὶ μάλιστα στὸ σχολεῖο, χαμογέλασε καὶ εἶπε μέσx του : « Γιὰ τὸ ἀτομικό τους συμφέρον ὄλοι ἔτρεξαν. Ἄν τοὺς προσκαλοῦσε κανεὶς γιὰ κανένα γενικό καλό, δὲ θὰ ἐρχόταν οὔτε ἕνας! Ὡὰ ἰδῆτε ὁμως σήμερα πόσο στοιχίζει στὸν καθένα ἡ ἀδιαφορία σας αὐτὴ γιὰ τὰ γενικά καλὰ τοῦ χωριοῦ! » καὶ λέγοντας αὐτά, πλησίασε τοὺς χωρικούς καὶ ἀνοιχτόκαρδα καὶ εὐγενικά ἄρχισε νὰ σφίγγη τοῦ καθενὸς τὸ χέρι.

2. Ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ ἔφτασε καὶ ὁ Παπασπύρος.

Μ' εὐλάβεια τὸν ἐδέχτηκε ὁ δάσκαλος καὶ ἀμέσως ἄρχισε νὰ μιλῇ, ἀφοῦ πρῶτα παρακάλεσε τὸν Ζαβόπουλο νὰ ἐξηγῇ τὰ λόγια του στοὺς χωρικούς,

« Τὰ γιδοπρόβατά σας, ὅσα τουλάχιστο ἔχω ἰδεῖ εἶναι πραγματικά βδελλιασιμένα. Μὰ καὶ ἂν μερικά δὲν ἔχουν ἀκόμη χτυπηθῆ ἄπ' αὐτὴν τὴν ἀρρώστια, θὰ τὴν πάθουν.

» Ἡ ἀρρώστια εἶναι πολὺ προχωρημένη. Γι' αὐτὸ δὲ χρειάζεται ἀργοπορία. Πρέπει νὰ βιαστῆτε, γιὰ νὰ προλάβετε τὸ κακό. Ἄλλιῶς θὰ μείνετε μὲ τὴν γκλίτσα στὸ χέρι. » .

— « Τί νά κάμωμε ; » ρώτησε κάποιος βιαστικά και τρέμοντας ἀπὸ τὸ φόβο του.

— « Νά πληρώσετε τὰ ἔξοδα κι ἐγὼ σᾶς τὰ γιατρεύω » .

— « Καὶ ξέρεις ἐσὺ ἀπὸ τέτοιες δουλειές ; Ποῦ ἀκούστηκε αὐτό, δάσκαλος ἄνθρωπος νά γιαιτρεύη τὴ βδέλλα ; » εἶπε ὁ πάρεδρος, κοιτάζοντας περιφρονητικὰ τὸν Πέτρο 'Ανέζη.

— « Θὰ τὸ δῆτε, κ. πάρεδρε, ἂν ξέρω καὶ ἀπ' αὐτές τις δουλειές » ἀποκρίθηκε μὲ πεποίθηση ὁ δάσκαλος.

3. — « Καὶ τί θέλεις γιὰ τὸν κόπο σου ; » ρώτησε ὁ πρῶτος, ἔτοιμος νά δώσῃ ὅσα τοῦ ζητήσουν, φτάνει νά γλιτώσῃ τὰ ζῶα του.

— « Γιὰ τὰ γιατρικά, τὰ ἐργαλεῖα ποῦ θὰ μοῦ χρειαστοῦν, καὶ γιὰ τὸν κόπο μου θέλω πέντε δραχμὲς γιὰ τὸ κάθε κεφάλι » ἀπάντησε ὁ Πέτρος 'Ανέζης. Ὁ παπὰς ἀπὸ δῶ θὰ κρατήσῃ τὰ χρήματα. Ἐγὼ τότε μόνο θὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νά τὰ πάρω, ἅμα θὰ γιατρευτοῦν ὁλότελα τὰ ζῶα σας. Ἄν ὄχι—καὶ ὁ Θεὸς νά μὴν τὸ δώσῃ—παίρνετε τὰ χρήματά σας πίσω » .

— « Πολὺ γρήγορα θέλει νά γίνῃ πλούσιος ὁ δάσκαλός μας » μουρμούρισε ἀρβανίτικα ὁ δικολάβος στὸν πάρεδρο, χαμογελώντας περιγελαστικά.

Ὁ Πέτρος 'Ανέζης ἔξακολούθησε :

« Ἀπὸ τὰ χρήματα ποῦ θὰ πληρώσετε, θὰ κρατήσω μονάχα ὅσα θὰ μοῦ χρειαστοῦν, γιὰ ν' ἀγοράσω τὰ γιατρικά καὶ τὰ ἐργαλεῖα. Ὅσα θὰ περισσέψουν—καὶ θὰ περισσέψουν πολλὰ—θὰ τὰ ξοδέψω πρῶτα γιὰ νά γιατρέψω τὰ παιδιά τοῦ σχολείου μου ἀπὸ τίς θέρμες καὶ ὕστερα νά διορθώσω τὸ σχο-

Λεῖο πού νά μποροῦν νά μένουν μέσα του ἄνθρωποι καί ὄχι ζῶα σάν τώρα.

» Ἐτσι θά μποροῦν ἀπό ἐδῶ καί ἔμπρός νά μαθαίνουν τὰ παιδιά σας γράμματα. Ἄν εἶχατε ὡς τώρα σχολεῖο τῆς προκοπῆς καί εἶχαν μάθει ὅσα γράμματα ἔπρεπε αὐτὰ ἐδῶ τὰ μεγάλα σας παιδιὰ· κι ἔδειξε τὸν Πάνο καί τοὺς συντρόφους του—σήμερα οὔτε ἀρρώστιες τῶν ζώων σας θά εἶχατε, οὔτε οἱ θέρμες θά σᾶς ἔλιωναν, ὅπως τώρα ».

39. Πείσματα καὶ ἀπαιτήσεις.

1. Ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ δασκάλου ὁ Ζαβόπουλος δάγκασε τὰ χεῖλη του, ἐνῶ ὁ πάρεδρος ἄναψε πιὸ πολὺ ἀπὸ πείσμα.

« Δὲ θά δώσω ἐγὼ ἓνα πεντακοσάριο γιὰ τὰ ἑκατὸ γιδοπρόβατά μου » εἶπε. « Νὰ πληρώνω ἐγὼ, γιὰ νὰ διασκεδάζῃ ἢ ἀφεντιά του μὲ τὰ παιδιὰ, μαθαίνοντάς τα τάχα γράμματα ».

— « Δὲ σᾶς βιάζει κανεὶς, κ. πάρεδρε » ἀπάντησε ἀτάραχος ὁ δάσκαλος.

— « Πάρα πολλὰ ζητεῖς, κ. δάσκαλε. Πέντε δραχμὲς τὸ κεφάλι εἶναι πολλές· δυὸ θά ἔφταναν » πετάχτηκε τότε καί ὁ Ζαβόπουλος, γιὰ νὰ δείξῃ στοὺς χωρικοὺς πὼς τάχα τοὺς ὑποστηρίζει.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπάντησε : « Ἐγὼ δὲ δέχομαι οὔτε μιὰ δεκάρα λιγώτερο. Βρῆτε ἄλλο γιατρὸ φτηνότερο. Ὅποιος θέλει, ὑπογράφει τὸ συμφωνητικὸ καί δίνει σὶνὸν παπὰ τὰ χρήματα· πέντε δραχμὲς γιὰ τὸ κάθε ζῶο! »

2.— « Θέλω εἴκοσι πέντε δραχμὲς γιὰ τὸ συμφω-

Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ

6

νητικό και μιὰ γιὰ νὰ ὑπογράψω τὸν κάθε ἀγράμματο » φωνάζει τότε ὁ Ζαβόπουλος.

— « Τὸ συμφωνητικὸ τὸ κάνω ἐγὼ χωρὶς καμιὰ πληρωμή. Ὅσο γιὰ τὶς ὑπογραφὰς τῶν ἀγράμματων κτηνοτρόφων, μπορεῖ νὰ τὶς βάζῃ καὶ ὁ παπὰς ἐπὶ ἐδῶ » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Σύμφωνα μὲ τὸ νόμο εἶναι ἄκυρη ἡ ὑπογραφή τοῦ παπᾶ » ξαναφωνάζει δυνατώτερα καὶ μὲ πῖθ πολὺ θυμὸ τώρα ὁ δικολάβος, νομίζοντας πὼς ἔτσι θὰ τὰ χάσῃ ὁ δάσκαλος.

Γελώντας ἐκεῖνος τοῦ εἶπε : « Μήπως, κ. Ζαβόπουλε, μᾶς νομίζετε πὼς κατεβήκαμε ἀπὸ τὰ βουνά ; »

— « Οἱ δάσκαλοι δὲν ξέρουν ἀπὸ νόμους ».

— « Καταλαβαίνουν ὅμως τὴν κάθε πονηρία » ἀποκρίθηκε ὁ δάσκαλος, κουνώντας λυπητερὰ τὸ κεφάλι του.

— « Πονηρία εἶναι, ὅταν ζητῆτε πέντε δραχμὲς γιὰ τὸ κάθε ζῶο, ἐνῶ τὸ γιατρικὸ ἀξίζει μόνο μία » ἀπάντησε ὁ δικολάβος καὶ κουνώντας φοβεριστικὰ τὸ δάχτυλο στὸ δασκαλο, ἔφυγε τάχα θυμωμένος.

3. « Μυρίστηκε τὸ ψοφίμι καὶ πλάκωσε τὸ κοράκι ! » εἶπε γελώντας ὁ γερο-Μάντακας, ὁ μεγαλύτερος κτηνοτρόφος τοῦ χωριοῦ, ἅμα εἶδε νὰ φεύγῃ ὁ Ζαβόπουλος καὶ ἀμέσως ὑπόγραψε τὸ συμφωνητικὸ καὶ μέτρησε τοῦ Παπασπύρου τὰ γιατρικὰ γιὰ πεντακόσια γιδοπρόβατα.

Βλέποντας αὐτὸ οἱ ἄλλοι ἔκαμαν τὸ ἴδιο.

Μόνο ὁ πάρεδρος δὲ θέλησε ἀπὸ πείσμα νὰ ὑποκύψῃ στὴν ἀνάγκη. « Ὅχι, δὲν ὑπογράψω οὔτε πληρώνω ἐγὼ πεντάρα » εἶπε προσπαθώντας νὰ ἐμποδίσῃ καὶ ἄλλους, δίχως ὅμως νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Αὐτὸ ἀνάγκασε τὸν Πέτρο 'Ανέζη νὰ τοῦ εἰπῇ:
«Λυποῦμαι τὰ ζῶα σας περισσότερο ἀπὸ σᾶς, κ. πά-
ρεδρε. Γι' αὐτὸ θὰ γιατρέψω τὰ δικά σας χωρὶς κα-
μία πληρωμὴ».

— «Ὅχι, δὲ δέχομαι» ἀπάντησε ἐκεῖνος περισ-
σότερο πεισνωμένος. «Ἀπὸ λόγου σου δὲ δέχομαι νὰ
μοῦ γιατρέψης τὰ ζῶα μου. Ἄς ψοφήσουν ὄλα!»

— «Ὅπως ἀγαπᾶτε, κ. πάρεδρε. Ἐγὼ ὅμως καὶ
μὲ ὄλα αὐτὰ θὰ εἶμαι πάντα πρόθυμος νὰ σᾶς φανῶ
χρήσιμος σὲ ὅ,τι μπορῶ» εἶπε στὸν πάρεδρο, τῆ στιγ-
μῇ πού ἐκεῖνος ἔφευγε χτυπώντας μὲ θυμὸ τῆ μαγ-
κούρα του στὸ χῶμα.

§ 40. « Πολλὰ μᾶς γυρεύεις, δάσκαλε ».

1. Τὸ Κακορίζικο δὲν εἶχε οὔτε γιατρικὰ οὔτε τὰ
ἐργαλεῖα πού χρειάζονταν γιὰ νὰ γιατρευτοῦν τὰ ζων-
τανά του. Γι' αὐτὸ ὁ Πέτρος 'Ανέζης, ἀφοῦ διάλεξε τὴν
ἴδια ὥρα ἀπὸ τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ τὸν Πάνο
Γκολέμη καὶ τοῦ ἔδωσε ἀρκετὰ χρήματα καὶ γραπτὲς
ὁδηγίες, τὸν ἔστειλε στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ προμη-
θευτῇ ἀπὸ ἐκεῖ γιατρικὰ καὶ ἐργαλεῖα.

2. Οἱ κτηνοτρόφοι ὕστερα ἀπ' αὐτὸ ἐτοιμάστηκαν
νὰ διαλυθοῦν. Ὁ Πέτρος 'Ανέζης ὅμως τοὺς κρά-
τησε λέγοντάς τους: « Τώρα πού εἶστε ὄλοι συγκεν-
τρωμένοι, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκούσετε ἀπὸ μένα καὶ
μερικὰ ἄλλα γιὰ νὰ τὰ ξέρετε.

» Ἐγὼ θὰ γιατρέψω τὰ ζῶα σας, μὰ ἂν τ' ἀφή-
σετε νὰ ξαναβοσκήσουν στὸ ἴδιο λιβάδι, πᾶνε χαμένοι
οἱ κόποι μου καὶ τὰ ἐξοδά σας. Θὰ ξαναβδελιάσουν.
Τὸ γιὰτί τὸ ξέρουν τὰ παιδιὰ σας ἀπὸ ἐδῶ ».

— « Ναι, είναι μολυσμένο ὄλο τὸ Μεγάλο βαρκό » εἶπαν οἱ νέοι.

— « Λοιπὸν τί πρέπει νὰ κάμωμε ; » ρώτησαν τότε οἱ κτηνοτρόφοι ἀνήσυχα.

— « Πρέπει πρῶτα πρῶτα νὰ ξεμολύνωμε τὰ χόρτα τοῦ λιβαδιοῦ αὐτοῦ σκονίζοντάς τα μὲ ἀσβέστη. Θὰ χρειαστῆ ἔπειτα νὰ χωρίσετε τὰ γερὰ ἀπὸ τὰ χτυπημένα ζῶα σας, καὶ ἀφοῦ γιατρευτοῦν, νὰ μὴν τ' ἀνακατεύετε πιά μὲ ἄλλα ζῶα, φερμένα ἀπὸ ξένα κοπάδια· γιατί μπορεῖ κι ἐκεῖνα νὰ εἶναι μολυσμένα, κι ἔτσι πάλι θὰ μολύνουν καὶ τὰ δικά σας »

3. Οἱ Καλοριζικιῶτες, μαθημένοι νὰ κλέβουν ἀπὸ ξένα κοπάδια, ταραχτήκαν πολὺ ἀκούοντας τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ δασκάλου. Ἀλληλοκοιτάχτηκαν στὰ μάτια, κι ἓνας ἀπ' αὐτοὺς εἶπε : « Τὸ τελευταῖο ποὺ εἶπες, κύρ δάσκαλε, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐδῶ, στὸ χωριό μας, γιατί ἐμεῖς ὄλοι μας ἀγοράζομε πάντοτε ἀπὸ ξένα κοπάδια καὶ πουλοῦμε ἀπὸ τὰ δικά μας. Δὲν ἔχει ἄλλο γιατρικό ; »

— « Ἄν αὐτὸ δὲν μπορῆ νὰ γίνῃ » εἶπε συλλογισμένος ὁ Πέτρος, « τότε..... » καὶ σταμάτησε·

— « Τότε ; » ρώτησαν ὄλοι μὲ ἀγωνία.

— « Τότε πρέπει νὰ κάμετε ξερικὸ τὸ Μεγάλο βαρκό » καὶ τοὺς ἐξήγησε πῶς θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ αὐτὸ καὶ πῶς ἔτσι θὰ κόβονταν καὶ οἱ πυρετοὶ ἀπὸ τὸ χωριό τους.

4. Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι πού τοὺς ἔμελε περισσότερο νὰ μὴν ἀφήσουν τῆ ζωοκλοπῆ πικρά νὰ κοποῦν οἱ θέρμες τῶν παιδιῶν τους, ξανακοιτάχτηκαν πάλι, συνεννοήθηκαν καὶ ὕστερα εἶπαν : « Πολλὰ μᾶς γυρεύεις, δάσκαλε, μὰ θὰ κάμωμε ὅ,τι μᾶς πῆς.

Λυπούμαστε τὰ καημένα τὰ παιδιὰ μας πού λιώνουν ἀπὸ τὶς θέρμες, καὶ θὰ προσπαθήσωμε νὰ στραγγίσωμε τὸ Μεγάλο βαρκό. Θέλομε ὅμως πρῶτα νὰ δοῦμε, ἂν θὰ γιαντρευτοῦν τὰ ζῶα μας ἀπὸ τὴ βδέλλα ».

— « Ὅσο γι' αὐτὸ νὰ εἶστε βέβαιοι. Σὲ μιὰ ἐβδομάδα τὰ ζῶα σας θὰ εἶναι ὅλα κατάγερα » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, ξεπροβοδώντας τοὺς κτηνοτρόφους.

§ 41. « Καὶ τὸ θέλομε καὶ τὸ ἀποφασίζομε ».

1. Σὲ λίγο ἡ αὐλὴ τοῦ σχολείου εἶχε ἀδειάσει ἀπὸ τοὺς χωρικούς. Ἐμεινε ὁ δάσκαλος μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ. Χαρούμενος γιὰ τὴν πρώτη ἐπιτυχία, μιὰ γελοῦσε καὶ μιὰ χωράτευε μὲ τοὺς φίλους του. Ὅστερα θυμήθηκε τὸ βιολί. Ἐτρεξε, τὸ πῆρε ἀπὸ τὴν κἀμαρὰ του καὶ ἄρχισε νὰ παίξει διάφορους χορούς.

Τὰ παιδιὰ αὐτὸ ἤθελαν! Τὸ ἔστρωσαν στὸ χορὸ, ἐνθουσιασμένα γιὰ τὸ ἐξαφνικὸ αὐτὸ καλὸ πού τοὺς χάριζε ὁ μεγάλος φίλος τους, ὁ καλὸς ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ τους. Καὶ χόρευαν καὶ χόρευαν ὦρα πολλὴ μὲ χαρὰ καὶ μ' εὐχαρίστηση.

2. Ὁ ἥλιος στὸ μεταξύ εἶχε κατεβῆ πολὺ χαμηλά. Τὰ γύρω βουνὰ ρόδιζαν στὶς κορφές τους καὶ οἱ σκιὲς τῶν δέντρων μάκραιναν ὅλο καὶ περισσότερο.

Σὲ λίγο κρύφτηκε ὁ ἥλιος καὶ ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζει. Τὰ παιδιὰ εἶδαν πὼς ἦταν καιρὸς πιά νὰ πάνε στὰ σπίτια τους. Ἄφησαν λοιπὸν τὸ χορὸ κι εὐχαρίστησαν τὸ δάσκαλο.

3. Τότε ἐκεῖνος ξεπροβοδώντας τοὺς φίλους του, δὲ βάσταξε καὶ τοὺς ξεμυστηρεύτηκε τὴ χαρὰ του.

« Τώρα, παιδιά, είναι ώρα να χωριστούμε, έσεις για τὸ σπίτι σας κι ἐγὼ για τὸ δικό μου. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ κρύψω τὴ χαρὰ πού μοῦ πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ μου. Φαντάζομαι πὼς τὸ βδέλλιασμα τῶν γιδοπρόβατων τοῦ χωριοῦ σας ἤρθε ἀπὸ τὸ Θεό. Πολλὰ κακὰ βγαίνουν σὲ καλό! Μοῦ φαίνεται πὼς μὲ τὸ βδέλλιασμα αὐτὸ ὄχι μόνο τὸ σχολεῖο σας θὰ διορθωθῆ, μὰ θὰ χτυπηθοῦν κατακέφαλα καὶ οἱ θέρμες τοῦ χωριοῦ. Κοντὰ σ' αὐτὰ θὰ πετύχωμε καὶ δυὸ ἄλλα, σπουδαιότερα καλὰ. Ξέρετε ποιά ;

» Πρῶτα θὰ λείψη ἀπὸ τὸ χωριό σας ἡ ζωοκλοπὴ καὶ ὕστερα οἱ χωριανοὶ σας ὅλοι θὰ νιώσουν πόσο εὐκολὰ κατορθώνονται μεγάλα πράματα, φτάνει νὰ τὰ θελήσουν πολλοί » .

4. — « Ἐγὼ φοβοῦμαι, κ. Ἀνέζη, μὴ μᾶς χαλάσῃ τὴ δουλειὰ ἐκεῖνος ὁ δικηγόρος, ὁ κύρ Χρῖστος » εἶπε τότε ὁ Τάσος.

— « Καὶ δὲ λογαριάζεις καὶ τὸν πάρεδρο; » πρόσθεσε ὁ Κίτσος. « Οἱ δυὸ τους αὐτοὶ μποροῦν νὰ γυρίσουν τὰ μυαλὰ πολλῶν χωριανῶν μας. Εἶναι φοβεροὶ γιὰ τέτοιες δουλειές » .

— « Μὴ φοβάστε, παιδιά! Καὶ τὸ Ζαβόπουλο καὶ τὸν πάρεδρο θὰ τοὺς ἀντικρίσωμε μὲ τὴ θέλησή μας. Καὶ ἂν οἱ κτηνοτρόφοι δὲ θελήσουν νὰ στραγγίσουν τὸ λιβάδι, τότε... »

— « Τὸ στραγγίζομε ἐμεῖς μονάχοι μας, κύρ δάσκαλε » συμπλήρωσε ὁ μικρὸς Χαράλαμπος Πίκουλας

— « Μπράβο σας, παιδιά! » εἶπε ἐνθουσιασμένος ὁ δάσκαλος. « Καλὰ τὸ ἀποφασίσατε· μὰ ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ πῶ αὐτό. Γιατὶ δὲ φοβοῦμαι πὼς θὰ φτάσωμε ὡς ἐκεῖ. Ἦθελα νὰ πῶ, πὼς καὶ ἂν οἱ κτηνο-

τρόφοι τοῦ χωριοῦ δὲ θελήσουν νὰ καταπιαστοῦν στὸ στράγγισμα τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ, ἐμεῖς θ' ἀναγκάσωμε ὅλο τὸ χωριό, θέλοντας καὶ μὴ, νὰ κάμη αὐτὸ τὸ ἔργο. Φτιάνει μονάχα νὰ τὸ θέλετε ἐσεῖς ».

— « Καὶ τὸ θέλομε καὶ τὸ ἀποφασίζομε » ἀπάντησαν τὰ παιδιὰ μ' ἓνα στόμα.

— « Σᾶς συγχαίρω καὶ πάλι, φίλοι μου. Τὸ πῶς θὰ γίνη αὐτό, δὲ σᾶς τὸ λέω ἀπὸ τώρα. Ἔχετε λίγη ὑπομονή καὶ δὲ θ' ἀργήσετε νὰ τὸ μάθετε » εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ καλονύχτισε ὅλους.

§ 42. Πόλι θυμωμένος ὁ πάρεδρος.

1. Ὅσο περνοῦν οἱ μέρες, τόσο ὁ κύρ Γκίκας Ζέζας, ὁ πάρεδρος, δὲ χωνεύει τὸ νέο δάσκαλο τοῦ χωριοῦ του. Τὸ παραμικρὸ πού θὰ πῆ ἢ θὰ κάμη, τὸν πειράζει. Ὅταν βλέπη τὸν Πέτρο Ἀνέζη νὰ καταγίνεται μὲ τὴν γιαιτρεία τῶν βδελλιασμένων ζώων, καὶ δταν μαθαίνῃ ἀπὸ τὸ μικρὸ τὸ γιό του, μαθητὴ τῆς Δ', πῶς ὁ δάσκαλος καθημερινὰ μοιράζει κουφετάκια κινίνο στὰ θερμασμένα παιδιὰ τοῦ σχολείου καὶ φτιάνει περιβόλι στὸν αὐλόγυρό του, θυμώνει τρομερά. « Δὲν κοιτάζει τὴ δουλειά του, παρὰ καταγίνεται μὲ ξένες ἔννοιες » λέει γιὰ τὸ δάσκαλο, ὅπου σταθῆ καὶ ὅπου βρεθῆ.

2. Πραγματικὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης αὐτὲς τὶς ἡμέρες φροντίζει λιγώτερο γιὰ τὴν διδασκαλία του.

Μόλις ξημερώσῃ ὡς τὴν ὥρα τοῦ σχολείου γυρίζει ἀπὸ στάνη σὲ στάνη καὶ ἀπὸ σπῖτι σὲ σπῖτι, καὶ ὀδηγεῖ τοὺς κτηνοτρόφους καὶ τοὺς βοηθοὺς των, πῶς νὰ γιαιτρέψουν τὰ βδελλιασμένα ζῶα μὲ τὸ γιαιτρικόν.

και με τα εργαλεια που εφερε ο Πάνος, απο την Αθηνα, και πως να ξεμολύνουν το λιβάδι με τον ασβέστη. Τους οδηγεί πόσο γιατρικό να δίνουν κάθε φορά στα ζώα τους, πως να το ανακατεύουν με το λάδι, πως να το ρίχνουν μέσα στο στόμα των ζώων και ποτε ύστερ' από το φάρμακο να τ' αφήνουν τα τρώνε και να πίνουν.

Όταν πάλι έρθη η ώρα για το μάθημα και μαζευτούν τα παιδιά, αρχίζουν άλλες φροντίδες του δασκάλου, για να γιατρέψη τις θέρμες τους. Βάζει στη σειρά όσα υποφέρουν, και αρχίζει να τους μοιράζει από δυο κουφετάκια κινίνο του κράτους, ύστερα από μια ώρα άλλα τόσα κι έπειτα τους αναγκάζει να τρώνε το βραστό αυγό, που φέρνει ο καθένας από το σπίτι πρωί και απόγεμα.

Μα και με το περιβόλι του σχολείου περνά πολλή ώρα ο Πέτρος Ανέζης. Αφού πρώτα έφραξε με καλάμια κάμποσο μέρος του μεγάλου αυλόγυρου, άρχισε έπειτα το έργο του. Και να τώρα, κάθε μέρα μαζι με τα παιδιά χωρίζει, σκάβει, βωλοκοπά, λιπαίνει κι έτοιμάζει το μέρος αυτό, για να το φυτέψη με λαχανικά και με δεντράκια. « Το νερό μονάχα θα μάς δυσκολέψη » λέει ποτε ποτε. « μα θα βρούμε τρόπο να το βολέψωμε και αυτό » .

4. Ο πάρεδρος τα βλέπει και τα μαθαίνει όλα. Αντί όμως να χαιρέται, λυσοάζει από το κακό του και αντί να καλοτυχίζη το χωριό, φοβερίζει το δάσκαλο, όταν πίνη με τους φίλους του: « Θα του δείξω εγώ, σαν περάση από εδώ ο επιθεωρητής » λέει χτυπώντας τη χοντρή μαγκούρα του στο πάτωμα του μαγαζιού και άδειάζοντας το ένα κοντά στο άλλο τα κρασοπό-

σηρα, ξαναφοβερίζει. « Θὰ τοῦ δείξω ἐγὼ πόσα ἀγλάδια χωρᾶ τὸ σακούλι του ! »

§ 43. Μὲ τὴν ἀγκλίτσα στὸ χέρι !

1. Τὰ πείσματα καὶ οἱ θυμοὶ τοῦ κύρ Ζέζα, τοῦ πάρεδρου, ἀντὶ νὰ λιγοστέψουν, μεγάλωσαν πιὸ πολὺ, δταν γιατρεύτηκαν τὰ βδελλιασμένα ζῶα τοῦ χωριοῦ καὶ καταστράφηκε τὸ δικό του τὸ κοπάδι.

Καὶ ἀλήθεια ! Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες, καὶ μὲ τίς ὁδηγίες καὶ τὸ γιατρικὸ τοῦ δασκάλου τὰ ζῶα ὄλων τῶν ἄλλων κτηνοτρόφων εἶχαν ἀρχίσει ἕνα ἕνα νὰ γίνωνται καλά. Μονάχα τὰ γιδοπρόβατα τοῦ πάρεδρου, μὲ ὅλα τὰ ξόρκια τῆς γριᾶς Μπίλιως, ὄχι μόνο εἶχαν χειροτερέψει, μὰ καὶ ἀρχισαν νὰ ψοφοῦν.

Ὁ πάρεδρος, στενοχωρημένος, δὲν ξέρει τί νὰ κάμῃ. Σήμερα πέντε, αὔριο δέκα, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα χάνει τὸ κοπάδι του ! Βλέποντας τὴν καταστροφή, ἀναγκάστηκε νὰ σφάξῃ τὰ ἐτοιμοθάνατα καὶ νὰ πουλήσῃ τὸ κρέας τους γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί στὰ γύρω χωριά !

Ὅπως εἶπε ὁ δάσκαλος, ἔμεινε στὸ τέλος μὲ τὴν ἀγκλίτσα στὸ χέρι !.

2. Καὶ ὅμως ὁ πείσμα του δὲ γύρισε· καὶ τώρα ἀκόμη λέει : « Βέβαια ἔπρεπε νὰ δώσω τὰ χρήματα μου, γιὰ νὰ γλεντᾶ καλύτερα ὁ δάσκαλος μὲ τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ, χορεύοντας καὶ ξεφαντώνοντας ! »

Χύνει τὸ φαρμάκι, μὰ δὲν πιάνει. Οἱ χωριανοὶ του ἔχουν μάτια καὶ βλέπουν. Βλέπουν πῶς ὁ δάσκαλος δὲ διασκεδάζει μὲ τὰ χρήματα τῶν κτηνοτρόφων. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔχει ἀγγίξει ὡς τώρα μῆτε μιὰ δραχμὴ. Ὅλα τὰ κρατεῖ ἀπείραχτα ὁ Παπασπύρος. Δεκαπέντε χιλιάδες ! Πρὶν τ' ἀγγίξῃ, θέλει νὰ δώσῃ λογαριασμό.

§ 44. Ὁ Ζαβόπουλος εὐχαριστημένος.

1. Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, πού ἀκούστηκε πᾶρεδρος νὰ ξεστομίζη τὴν παραπάνω κατηγορία γιὰ τὸ δάσκαλο, ἐκεῖνος εἶχε καλεσμένο ὅλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ δώσῃ λόγο γιὰ ὅ,τι εἶχε κάμει ὡς τώρα καὶ γιὰ ὅ,τι λογαριάζει ἀκόμη νὰ κάμῃ.

Γεμίζει σὲ λίγο ὅλη ἡ αὐλὴ ἀπὸ χωρικούς, καὶ τότε μπροστὰ σὲ ὅλους ὁ Πέτρος Ἀνέζης τοὺς δίνει κῦτὸν τὸ λογαριασμό :

« Γιὰ τρεῖς χιλιάδες βδελλισμένα γιδοπρόβατα πού γιάτρεψα, κάνει νὰ πάρω—ἀπὸ 5 δραχμὲς τὸ κεφάλι — δρ. 15000

Ἄν βγάλωμε ἀπ' αὐτὲς 1200 δρ. πού πληρώθηκε ὁ φαρμακοποιός, ὁ τενεκετζῆς καὶ ὁ ἀσβέστας γιὰ τὸ γιατρικό, γιὰ ἑκατὸ κουτιά κινίνο τοῦ κράτους, γιὰ τρακόσια μικρὰ χωνιά καὶ μέτρα, καὶ τέλος γιὰ πενήντα καντάρια ἀσβέστη πού σκορπίστηκαν στὸ Μεγάλο βαρκό, ὅλα σύμφωνα μὲ αὐτὲς ἐδῶ τίς ἀποδείξεις, μοῦ μένουν καθαρὸ κέρδος δρ. 13800.

» Τὰ χρήματα αὐτὰ ὅλα τὰ χαρίζω στὸ σχολεῖό σας—κι ἔδειξε τὸ χαλασμένο διδαντήριον—γιὰ νὰ διορθωθῇ ὅπως πρέπει. Δέχεστε τὴ δωρεά μου ; »

— « Σύμφωνα μὲ τὸ νόμο πρέπει νὰ συνταχθῇ συμβόλαιον· ἀλλιῶς εἶναι ἄκυρη ἡ δωρεά » εἶπε τότε ὁ Ζαβόπουλος.

— « Ἐκεῖνο πού χρειάζεται γιὰ νὰ τελειώσῃ γρήγορα ἡ ἐπισκευή » ἀπαντᾷ ἀμέσως ὁ Πέτρος Ἀνέζης, « εἶναι νὰ βρεθῇ ἕνας καλὸς ἐργολάβος, πού ν' ἀναλάβῃ νὰ τελειώσῃ τὴ δουλειά. Ἄμα τελειώσῃ, ἄς ἀκυρώσῃ τὴ δωρεά μου ὁ κ. Ζαβόπουλος. Μπορεῖτε

νά μου προξενέψετε κανένα καλὸ γνωστό σας ἔργο-
λάβο ; »

3. — « Τὴν Παρασκευὴ πού μᾶς ἔρχεται, περι-
μένομε τὸ Μαστρομανόλη ἀπὸ τὴ Λεβαδειά. Αὐτὸς
ἔχτισε τὸ καμπαναριὸ ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια » ἀπάν-
τησε ὁ γερο-Βλάσης Γουλῆς, ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλη-
σίας. « Τοῦ γράψαμε νὰ ἔρθη γιὰ νὰ συμφωνήσωμε
καὶ γιὰ τὸ δεύτερο καμπαναριὸ. Βλέπεις, κύρ δά-
σκαλε, τὰ παιδιὰ μας στὴν Ἀμερικὴ βγάζουν πολλὰ
δολάρια καὶ μᾶς γράφουν πὼς ἔχουν εὐχαρίστηση νὰ
ξοδέψουν καὶ γιὰ τὸ δεύτερο καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησί-
ας μας, κι ἔτσι ν' ἀκούεται γιὰ πάντα τ' ὄνομα τους ».

— « Ὁραῖα ! » εἶπε ὁ διδάσκαλος. « Θὰ γράψω καὶ
ἐγὼ στὴ Θήβα καὶ στὴν Κόρινθο. Μπορεῖ νὰ μᾶς ἔρ-
θουν καὶ ἀπὸ κεῖ ἔργολάβοι, κι ἔτσι μὲ τὸ συναγω-
νισμό νὰ ὠφεληθῇ τὸ σχολεῖο μας πιὸ πολὺ.

» « Ὅ,τι ὁμως κι ἂν γίνῃ, ἐγὼ ἀπὸ τώρα διορί-
ζω τὴν ἐπιτροπὴ πού θὰ διχειριστῇ τὰ χρήματα
τῆς δωρεᾶς μου καὶ θὰ βαστᾶ τοὺς λογαριασμοὺς
τοῦ ἔργου. Παρκαλῶ τὸν ἱερέα ἀπ' ἐδῶ, τὸν κύ-
ριο πάρεδρο καὶ τὸ δικηγόρο κ. Ζαβόπουλο, νὰ δε-
χτοῦν αὐτὸ τὸ βᾶρος. Στὸν τελευταῖο, ἐπειδὴ θὰ βα-
στᾶ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ θὰ πληρώνη τοὺς ἔργο-
λάβους, γιὰ τὸν κόπο του τοῦ προσφέρω στὸ τέλος
τῆς δουλειᾶς διακόσιες δραχμές. Δέχεστε κύριοι ; »

— « Δεχόμαστε, δεχόμαστε εὐχαρίστως καὶ σᾶς
συγχαίρομε, κ. Ἀνέζη » φώναξε δυὸ φορές ὁ Ζαβό-
πουλος, καταευχαριστημένος ὅχι γιὰ τὸ καλὸ πού θὰ
γινόταν στὸ χωριό, παρὰ γιὰ τίς διακόσιες δραχμές
πού θὰ ἔπαιρνε, καὶ πιὸ πολὺ γιὰ τὸν τίτλο τοῦ δικη-
γόρου πού τοῦ χάριζε ὁ δάσκαλος.

4. Οἱ Κακοριζικιῶτες ποὺ ἦταν ἐκεῖ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Παπασπύρο, νόμισαν πὼς δὲν ἄξιζε τὸν κόπο νὰ συγχαροῦν τὸ δάσκαλο γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ καλὸ ποῦ ἔκανε στὸ χωριὸ τους. Οἱ πῖο πολλοὶ μάλιστα ἔφυγον μουρμουρίζοντας ὁ ἓνας στὸ αὐτὸ τοῦ ἄλλου: « Πολλὰ λεπτά, φαίνεται, θὰ ἔχη ὁ δάσκαλός μας, γιὰ νὰ πετᾷ ἔτσι στὸ βρόντο δεκαπέντε χιλιάδες! »

§ 45. Ὁ πρῶτος συνεταιρισμός.

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης θέλοντας νὰ διορθώσῃ τὸ σχολεῖο, δὲν ἀναφέρει τίποτε στὸν προϊστάμενό του ἐπίτηδες, γιὰ νὰ τὸ βρῆ ἔτοιμο, ὅταν ἔρθῃ.

Βάζει ἀμέσως ἐμπρὸς τὸ ἔργο, φροντίζοντας μαζὶ μὲ τὴν ἐπιτροπὴ γιὰ ὅλα: γιὰ τὸν ἐργολάβο, γιὰ τὰ ὕλικά, γιὰ τὰ ἐπιπλα καὶ γιὰ τὸ καθετί.

Ἔτσι σ' ἐνάμιση μῆνα μέσα ἡ ἐπισκευὴ τελειώσῃ καὶ τὸ σχολεῖο ἐφωδιάσθηκε μὲ ὅ,τι χρειαζόταν. Καὶ ὅλα αὐτὰ μόνον μὲ δώδεκα χιλιάδες δραχμὲς μαζὶ μὲ τὶς διακόσιες τοῦ Ζαβόπουλου. Ἐμείνε καὶ περίσσεμα 1200 δραχμὲς γιὰ τὸ σχολικὸ ταμεῖο.

Τὰ παιδιὰ ὅλον αὐτὸ τὸν καιρὸ ἔκαναν μάθημα, ἄλλοτε στὴ κατοικία τοῦ δασκάλου καὶ ἄλλοτε στὸ ὑπαιθρο. Ὅταν εἶχαν καιρὸ, βοηθοῦσαν στὴν ἐπισκευή.

2. Τελειώνοντας τὸ ἔργο του ὁ Πέτρος Ἀνέζης θέλει νὰ γιορτάσῃ τὰ ἐγκαίνιά του ἐπίτηδες. Θέλει νὰ ἴδουν ὅλοι οἱ χωριανοὶ τὸ σχολεῖο, νὰ φιλοτιμηθοῦν, καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ δείξουν διάθεσιν γιὰ νὰ ταχτοποιήσουν τὸ Βαθύρεμα καὶ νὰ στραγγίσουν τὸ Μεγάλον Βαρκό.

Σαστισμένοι οἱ περισσότεροι χωρικοὶ, βλέπουν

ἀπὸ κοντὰ γιὰ πρώτη φορά τὸ σχολεῖο τους. Δὲν τὸ γνωρίζουν. Εἶναι τώρα ψηλότερο δυὸ μέτρα, γιὰ νὰ ἔχη περισσότερο ἀέρα. Φεγγοβολᾷ μέσα ὀλόκληρο, γιατί μεγάλωσαν τὰ παράθυρά του καὶ ἀνοίχτηκαν κι ἄλλα. Τώρα εἶναι ταβανωμένο καὶ πατωμένο μὲ τετράγωνα χρωματιστὰ πλακάκια. Οἱ τοῖχοι του κάτασπροι μοσκομουρίζουν, στολισμένοι ὄλοι μὲ κρεμάστρες κατακαίνουριες.

Πενήντα θρανία δίδρα στέκουν σὲ δυὸ σειρές, φρεσκοβαμμένα καὶ περιμένοντας ἀνυπόμονα νὰ δεχτοῦν τὰ χωριατόπουλα, εὐτυχισμένα νὰ ἔχουν φέτος δάσκαλο πού νὰ τὰ φροντίζῃ τόσο πολύ. Σημμένοι σὲ τρίποδα, τέσσερεις μαυροπίνακες περιμένουν καὶ αὐτοί, πότε νὰ βοηθήσουν τὰ ἴδια παιδιά στοὺς λογαριασμούς τους, στὴν ἰχνογραφία, στὴν καλλιγραφία καὶ στὴ γεωγραφία.

Μὰ νὰ παραπέρα κι ἓνα ἀριθμητήριο μὲ τὰ χρωματιστὰ σφαιρίδια, καὶ τὸ ἀναγνωστήριο μὲ τὰ κουτάκια, γεμάτα γράμματα! Ἐνας μεγάλος χάρτης τῆς Ἑλλάδας καὶ μιὰ ὁμορφὴ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, κρεμασμένα ἐκεῖνος δίπλα κι αὐτὴ ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἔδρα τοῦ δασκάλου, καὶ σὲ μιὰ γωνιά στημένη μιὰ μεγάλη ντουλάπα, δίφυλλη καὶ κλειστή.

3. Ὁ δάσκαλος δείχνοντας στοὺς χωρικούς ἓνα ἓνα ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιπλῆ καὶ τὰ ὄργανα τοῦ σχολείου του, σταματᾷ στὴ μεγάλη ντουλάπα. Τὴν ἀνοίγει, δείχνει σ' αὐτοὺς τὰ ράφια τῆς γεμάτα ἀπὸ βιβλία, τετράδια, πλάκες, κοντύλια, καὶ μολύβια, καὶ τοὺς λέει :

« Ἐδῶ ἡ ἔταιρεία τῶν παιδιῶν σας ἔχει τὸ ἐμπορικό της »· καὶ τοὺς ἐξηγεῖ, πῶς τὰ παιδιά τοῦ σχολείου μὲ τὴ συμβουλή καὶ τὶς ὁδηγίες του ἔκαμαν

«συνεταιρισμὸς προμηθευτικὸς» δικό τους, πού τοὺς προμηθεύει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα φτιγνά καὶ σὲ καλὴ ποιότητα ὅ,τι χρειάζονται κάθε μέρα γιὰ τὸ σχολεῖο. Ἐξηγεῖ ἀκόμα στοὺς ξαφνισμένους χωρικοὺς πῶς λειτουργεῖ ὁ συνεταιρισμὸς αὐτός, καθὼς καὶ τὴν ὠφέλεια πού θὰ ἔχη ἀπὸ αὐτὸν κάθε μαθητῆς. Τοὺς πληροφορεῖ τέλος πῶς τὸ σχολικὸ ταμεῖο δάνεισε στὸ συνεταιρισμὸ αὐτὸν τὰ πρῶτα κεφάλαια, δραχμὲς διακόσιες, καὶ πῶς σὲ λίγο καιρὸ θὰ ξεπληρωθῇ τὸ χρέος του ἀπὸ τὰ κέρδη τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἀναφέρει καὶ τὰ ὀνόματα τῆς ἐπιτροπῆς τῶν μαθητῶν πού τὸν διευθύνουν.

4. Ἀποροῦν οἱ χωρικοὶ γιὰ ὅσα βλέπουν, μὰ περισσότερο γιὰ ὅσα ἀκοῦνε. Μερικοὶ μάλιστα, κλείνοντας τὸ ἓνα μάτι τους, λένε μεταξύ τους περιγελαστικά : « Αὐτὰ τὰ πράματα δὲν τὰ εἶχαμε στὰ χρόνια τὰ δικά μας. Θὰ εἶναι, φαίνεται, ἀπὸ τὰ καινούρια γράμματα » .

§ 46. Τί ζητεῖ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τοὺς χωριανούς.

1. Ὄταν τελείωσε ὁ ἀγιασμός, ἓνας μαθητῆς ἀπάγγειλε τὸ γνωστὸ μας ποίημα « οἱ δυὸ βρύσες τοῦ χωριοῦ » καὶ οἱ ἄλλοι τὸ τραγούδησαν ὁμορφα.

Τότε βλέπουν οἱ καλεσμένοι τὸν Παπασπύρο νὰ προχωρῇ ἀπὸ τὴ θέση του, ν' ἀναβαίνει στὴν ἔδρα καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγο τὸν ἀκοῦνε νὰ τοὺς μιλῇ ἀρβανίτικα.

Τί τοὺς λέει ; Συγχαίρεται πρῶτα τοὺς χωριανούς του, γιατί ἔτρεξαν ὅλοι πρόθυμα στὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου σχολείου. Τοὺς ἐξηγεῖ ἔπειτα ἀπλά,

πώς αὐτὸ πού ἔγινε, ἔγινε γιὰ τὸ καλὸ ὄλου τοῦ χωριοῦ, γιατί μονάχα μέσα σ' ἓνα τέτοιο διδακτῆριο θὰ μπορέσουν τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, ἢ νέα του γενεά, καὶ τῆ ὑγεία τους νὰ βροῦν καὶ γράμματα ὅσα πρέπει νὰ μάθουν, καὶ νὰ γίνουν σωστοὶ ἄνθρωποι· κι ἔτσι νὰ μποροῦν νὰ φαίνωνται χρήσιμοι καὶ στὴ μεγάλη τους πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, καὶ στὴ μικρὴ, τὸ χωριὸ τους.

« Αὐτὸ τὸ μεγάλο καλὸ τοῦ χωριοῦ μας » εἶπε τελειώνοντας τὴν ὁμιλία του ὁ ἱερέας, « τὸ χρωστοῦμε σ' ἓναν ἄνθρωπο ὄχι πατριώτη μας, παρὰ ξένο, στὸ νέο δάσκαλό μας, πού μᾶς ἔστειλε φέτος ὁ Θεός. Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, πού ὄχι μόνο τόσα χρήματα χάρισε γιὰ τὸ καλὸ μας, ἀλλὰ καὶ μᾶς πονεῖ ὅλους σὰ νὰ μᾶς ἔχη ἀδέρφια του, καὶ μέρα νύχτα σκέπτεται γιὰ τὸ καλὸ μας, πρέπει ὅλοι νὰ τὸν εὐχαριστήσωμε μέλη μας τὴν καρδιά.

Ἐνα δυνατὸ « εὐχαριστοῦμε, κύρ δάσκαλε » ἀκούστηκε ἀμέσως, κι ὁ Παπασπύρος κατεβαίνοντας ἀπὸ τὴν ἔδρα ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ ἀσπάστηκε στὸ μέτωπο τὸν Πέτρο Ἀνέζη.

2. Ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ πρῶτα εὐχαρίστησε τὸν παπὰ γιὰ τὰ καλά του λόγια καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ στοὺς χωρικοὺς καὶ τὴ δική του ὁμιλία. ἀμέσως ἀνέβηκε κι αὐτὸς στὴν ἴδια ἔδρα.

Εἶναι συγκινημένος, μὰ τὸ πρόσωπό του λάμπει καὶ ἡ γλῶσσα του βρίσκει εὐκολὰ τὰ λόγια πού θέλει νὰ εἰπῆ ἐκείνη τὴν ὥρα στοὺς χωρικοὺς. Σ' αὐτὸ τὸν βοηθεῖ πολὺ καὶ ἡ προηγούμενη ὁμιλία τοῦ Παπασπύρου, πού ἂν καὶ εἰπώθηκε ἀρβανίτικα ἐκεῖνος τὴν ἔνωσε, ἔχοντας δίπλα του τὸν Πάνο

Γκολέμη. Γιατί μόλις ανέβηκε στην έδρα, κοιτάζοντας κατά τόν ιερέα άρχισε νά μιλή έτσι :

« Όχι, δέσποτά μου ! Δέν έχετε δίκιο νά νομίζετε, πώς τó καλό πού όλοι βλέπομε αύτήν τή στιγμή, κατωρθώθηκε άπό μένα. "Ό,τι καλό έγινε έγινε άπό μιá άρρώστια τών ζώων τοῦ χωριοῦ σας. "Αν δέ βδέλλιαζαν τά γιδοπρόβατα τοῦ χωριοῦ, τά παιδιά σας καί τά έγγόνια σας θά ήταν καταδικασμένα, ποιός ξέρει πόσα χρόνια ακόμη νά μαθαίνουν γράμματα μέσα σ' εκείνη τήν τρώγλη. Τή θυμάστε βέβαια; Έγώ όταν τή θυμοῦμαι, ανατριχιάζω, κι εύλογῶ τή τύχη πού έστειλε στά ζῶά σας εκείνη τήν άρρώστια.

» Μ' αύτό πού έγινε, δέν είναι διόλου σωστό. Ν περιμένετε δηλαδή νά γίνη ένα καλό στό χωριό άπό τήν τύχη. Καί αν δέ βοηθήση ή τύχη, νά μή γίνη !

» Τό σωστό είναι, έσεΐς καί νά τó θέλετε καί νά προσπαθήτε νά γίνη. Γιατί έτσι μονάχα θά μπορήτε ν' άποκτήσετε ό,τι καλό θελήσετε ».

3. » Καί πόσο εύκολα μπορεΐτε νά κατορθώνετε ένα άγαθό πού νά ώφελῆ όλους σας, ένα άγαθό γενικότερο μέγáλο καί αν είναι, όταν τó θελήσετε ! Τό είδατε σήμερα, τó βλέπετε αύτήν τή στιγμή μέ τά μάτια σας. Εΐκοσι πέντε άπό σάς τούς ίδιους, αύτοί έδωσαν τήν άρρώστια, οί κτηνοτρόφοι, διώρθωσαν τó σχολείο καί τó έφωδίασαν μέ ό,τι χρειάζεται, για νά λειτουργήση όπως πρέπει.

» Εΐδατε καί πώς τó κατώρθωσαν αύτό τó μέγáλο καί γενικό καλό; Πρῶτα πρῶτα θέλησαν, ύστερα ενώθηκαν κι έτσι έγινε αύτό πού έγινε. "Αν δέν ήθελαν, αν έκαναν ό,τι έκαμε καί ό πάρεδρος κι

τὰ ζῶα τους θὰ ἦταν χαμένα τώρα καὶ ἡ ἐπισκευὴ τοῦ σχολείου δὲ θὰ γινόταν.

» Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτό, ὠφέλησε ἀκόμη καὶ γιατί ἐνώθησαν. Ἄν δὲ συμφωνοῦσαν καὶ ὁ καθένας φρόντιζε μόνο γιὰ τὰ δικά του ζῶα, δὲ θὰ γινόταν τίποτε, οὔτε γιὰ τὰ ζῶα του οὔτε γιὰ τὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ. Γιατὶ πῶς θὰ μποροῦσε ὁ καθένας νὰ βρῆ τὸν κατάλληλο γιατρὸ καὶ νὰ φέρῃ γρήγορα τὰ κατάλληλα γιαιτρικὰ καὶ ἐργαλεῖα; Ὡσπου νὰ γίνουν όλα αὐτά, θὰ ψοφοῦσαν τὰ ζῶα του! Μὰ καὶ ἂν κατάρθωνε νὰ τὰ προφτάσῃ, θὰ ἔπρεπε νὰ ξοδέψῃ δέκα καὶ εἴκοσι φορὲς περισσότερα ἀπὸ ὅσα ξόδεψε τώρα.

4. » Ἄλλὰ κι ἓνα ἄλλο ἀκόμη θέλω νὰ σᾶς θυμίσω, γιὰ νὰ τὸ ἔχετε καλὰ στὸ νοῦ σας: πόσο δηλαδὴ εὐκόλα μπορεῖ νὰ γίνῃ ἓνα γενικό καλό, δταν τὸ θελήσουν καὶ τὸ καταπιαστοῦν πολλοὶ μαζί.

» Θυμάστε τὴ βρῦση τοῦ χωριοῦ, σὲ ποιά κατάσταση βρισκόταν τόσα χρόνια καὶ πῶς στὸ τέλος διωρθώθηκε; Ἐφτασε νὰ ἐργαστοῦν μονάχα δύο ὄρες μαζί μ' ἐμένα αὐτὰ ἐδῶ τὰ παιδιὰ σας—κι ἔδειξε τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου—γιὰ ν' ἀποχτήσωμε τὴ σημερινή μας βρῦση.

» Ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο παραδείγματα μπορεῖτε νὰ νιώσετε πῶς καὶ ἄλλα, πολλὰ καὶ μεγάλα καλὰ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν ἐδῶ στὸ χωριό, ἂν ἐσεῖς θέλατε νὰ γίνουν ».

5. — « Σὰν τί καλὰ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν, δὲ μᾶς λές, δάσκαλε; » ρώτησε τότε κάποιος γέρος.

— « Πολλά· μὰ ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται, ποὺ εἶνα

Ὁ φόρος τοῦ χωριοῦ

ἀπαραίτητο νὰ γίνῃ πρῶτα ἀπ' ὅλα» ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, «εἶναι νὰ κατορθώσωμε νὰ χύνεται τὸ Βαθύρεμα ἀπὸ ἐδῶ κι ἐμπρὸς στὴ θάλασσα ἀπὸ τὸν παλιό του δρόμο, καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ νὰ στραγγίσωμε ὅλα τὰ νερά τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ. Καὶ νὰ γιατί» καὶ ἀμέσως ἄρχισε νὰ τοὺς ἐξηγῇ, γιατί θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα, πολὺ γρήγορα καὶ ἀπ' ὅλους τοὺς χωριανούς· καὶ τελείωσε τίς ἐξηγήσεις του ἔτσι : «Μετρήστε τὰ κακὰ πού σᾶς ἔκαμνε καὶ σᾶς κάνει τὸ ἄλλαγμα τοῦ δρόμου τῆς ρεματιᾶς

» Πρῶτα πρῶτα χάλασε τὸ πρῶτο σας χωριὸ καὶ ἀνάγκασε τοὺς παπποῦδες σας νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν ὠραία θέση πού βρισκόταν χτισμένο, γιὰ νὰ χωρῶν μέσα σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ φαράγγι.

» Ἐπειτα σᾶς χάρισε καὶ σᾶς χαρίζει ἀκόμη ἄλλὰ τώρα τοὺς ἐλώδεις καὶ τὰ βδελυγμάτα. Πόσο σᾶς κόστισαν καὶ σᾶς κοστίζουν οἱ δύο αὐτὲς ἀρρώστιες, μπορεῖτε νὰ τὸ καταλάβετε, ἀμα θυμηθῆτε πόσα παιδιὰ ἔχετε χάσει ὡς τώρα ἀπὸ τοὺς πυρετούς καὶ πόσα ζῶα σᾶς ἔχουν ψοφήσει ἀπὸ τὸ βδελυγμάτα.

» Ἀπ' ὅλα αὐτὰ θὰ γλιτώσετε ἀμέσως, ἂν θελήσετε νὰ διορθώσετε τὸ δρόμο τῆς ρεματιᾶς καὶ νὰ στραγγίσετε τὸ Μεγάλο βαρκό » .

§ 47. Ἀντιλογίες.

1 — «Μποροῦν λοιπὸν ἄνθρωποι νὰ διορθώσουν δρόμους ποταμιῶν ; » ρώτησε τότε, κόβοντας τὴν ὁμιλία τοῦ δασκάλου ἕνας χωρικός.

— «Μελέτησα τὸ πρᾶμα καὶ εἶδα πὼς δὲν εἶναι

ἀκατόρθωτο, φτάνει νὰ τὸ θελήσωμε » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Πῶς θὰ γίνῃ μιὰ τόση μεγάλη δουλειά; » ρώτησαν πολλοί.

— « Θὰ ξεφράξωμε πρῶτα τὸν παλιὸ δρόμο τῆς ρεματιᾶς καὶ μὲ τὰ χῶματα θὰ φράξωμε ὕστερα τὸ μέρος, ὅπου σήμερα μπαίνει τὸ Βαθύρεμα στὸ Μεγάλο βαρκό. Ἔτσι τὰ νερά τῆς ρεματιᾶς θὰ χύνωνται ἴσια στὴ θάλασσα, χωρὶς νὰ περνοῦν διόλου ἀπὸ τὸ λιβάδι. Γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ, ἂν ἐργαστοῦμε ὅσοι μποροῦμε ἐδῶ στὸ χωριό, δὲ θὰ χρειαστοῦμε περισσότερο ἀπὸ ὀχτὼ ἡμέρες.

» Ὅσο γιὰ τὰ νερά πού σταματοῦν τώρα στὸ Μεγάλο βαρκό, ὅταν δὲ θὰ χύνεται πιά τὸ Βαθύρεμα στὸ λιβάδι, ἂν φροντίσωμε κι ἐμεῖς ν' ἀνοίξωμε τρία τέσσερα στόματα στὴ θάλασσα, θὰ στραγγίσουν πολὺ γρήγορα καὶ ἄλλη φορὰ δὲ θὰ ξανασταθοῦν στὸ μέρος αὐτό ».

2.— « Ἀφοῦ εἶναι νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὴ δουλειὰ αὐτὴ οἱ κτηνοτρόφοι, ἄς τὴ φτιάσουν αὐτοί » παρατήρησαν τότε δύο τρεῖς γεωργοί.

— « Ἐμεῖς μονάχοι μας δὲν μποροῦμε νὰ τελειώσωμε τόσο μεγάλη δουλειὰ » εἶπαν οἱ κτηνοτρόφοι.

— « Τὸ καλὸ πού θὰ γίνῃ δὲ θὰ ὠφελήσῃ μόνο τοὺς κτηνοτρόφους, παρὰ ὅλους ὅσοι κατοικοῦμε ἐδῶ. Γιατὶ κι ἐμεῖς πού δὲν ἔχομε ζῶα θὰ γλιτώσωμε ἀπὸ τὶς θέρμες, ὅπως σᾶς ἐξήγησα πρῶτύτερα. Ὅσοι ἀπὸ σᾶς ἔχετε παιδιὰ, θὰ ὠφεληθῆτε περισσότερο ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους, ὅταν στραγγίσῃ τὸ Μεγάλο βαρκό » πρόσθεσε ὁ δάσκαλος.

— « Ἐγὼ οὔτε ζῶα οὔτε παιδιὰ ἔχω. Γι' αὐτὸ

δέν έχω καμιά ὑποχρέωση νά δουλέψω, γιά νά ὠφεληθοῦν ἄλλοι » πετάχτηκε ἀπό τή θέση του ἕνας μεσόκοπος.

— « Ἄν δέν ἔχετε δικά σας παιδιά, θά ἔχετε ὁμοίως ἀνεψάκια καί ἄλλα συγγενικά παιδιά. Δέν τὰ λυπάστε, νά λιώνουν καί νά πεθαίνουν ἀπό τίς θέρμες ; Καί ἂν δέν ἔχετε δικά σας ζῶα, δέ λυπάστε τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ σας, ὅταν τὰ βλέπετε τὰ κακόμοιρα νά ὑποφέρουν καί νά ψοφοῦν ἀπό τή βδέλλα ; » ἀπάντησε Πέτρος Ἀνέζης.

3.—«Κι ἂν θελήσωμε ὅλοι οἱ χωριανοί νά στραγγίσωμε τὸ Μεγάλο βαρκό » εἶπε τότε ὁ Ζαβόπουλος, « δέ θά μᾶς τὸ ἐπιτρέψη ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις χωρὶς ἄδεια. Τὴν αἴτηση γιά τὴν ἄδεια αὐτὴ τὴν κάνω ἐγὼ μὲ πενήντα μόνο δραχμές, ἐπειδὴ εἶναι γιά γενικὸ καλό ».

—« Ἡ κυβέρνησις θά μᾶς εὐχαριστήσῃ, ὅταν πληροφορηθῇ πὼς τελείωσε αὐτὸ τὸ ἔργο χωρὶς νά ξοδέψῃ τὸ κράτος. Καμιά λοιπὸν ἄδεια δέ χρειάζεται γιά νά μᾶς ἐπιτρέψη » ἀπάντησε στὸ δικολάβο ὁ δάσκαλος.

— « Ἐμεῖς δέν μπορούμε ν' ἀνακατευτοῦμε σὲ τέτοιες δουλειές, δάσκαλε. Ὅπως βρήκαμε ἀπὸ τὸν πατέρα μας αὐτὰ τὰ πράματα, ἔτσι πρέπει νά τ' ἀφήσωμε » παρατήρησαν μερικοὶ ἄλλοι.

— « Ἔτσι λέμε κι ἐμεῖς » εἶπαν καί ἄλλοι, κι ἔτοιμάστηκαν ὅλοι γιά νά φύγουν.

§ 48. Ἐνα σχέδιο τοῦ δασκάλου ποὺ πετυχαίνει.

1. — « Ἄν ἐσεῖς δέ λυπάστε οὔτε τὰ παιδιά σας οὔτε τὰ ζῶα σας, ἐμεῖς λυπούμαστε τ' ἀδέρφια

μας και τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ. Γι' αὐτὸ μόνοι μας θὰ καταπιαστοῦμε και θὰ τελειώσωμε αὐτὴν τὴ δουλειά. Δὲ θέλομε κανέναν ἀπὸ σᾶς νὰ μᾶς βοηθή-
ση » φώναξε τότε μὲ θάρρος ὁ Πάνος Γκολέμης,
συνεννοημένος ἀπὸ τὴν περασμένη ἡμέρα μὲ τὸ δά-
σκαλο.

— « Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό » εἶπαν τότε μερικοὶ
γονεῖς, πὺ πραγματικὰ φιλοτιμῆθηκαν ἀπὸ τὰ λόγια
τῶν νέων. « Νὰ ντροπιαστοῦμε ἐμεῖς ἀπὸ τὰ παιδιὰ
μας ! Ν' ἀφήσωμε σ' αὐτὰ μονάχα νὰ κάμουν τὸ καλὸ,
χωρὶς ἐμεῖς νὰ ἐργαστοῦμε διόλου ! »

— « Κι ἐμεῖς αὐτὸ λέμε » εἶπαν πολλοὶ γεωργοί.

— « Ὅταν εἶναι ἔτσι, κι ἐμεῖς δεχόμεστε νὰ
βοηθήσωμε » εἶπαν και οἱ κτηνοτρόφοι.

— « Τότε δίνω χέρι κι ἐγὼ » πρόσθεσε ὁ μεσό-
κοπος χωρικός, πὺ λίγο πρωτύτερα εἶχε ἀρνηθῆ.

— « Ἐγὼ ὅμως δὲ θ' ἀνακατευτῶ στὴν ἐπιχεί-
ρηση αὐτή, κ. Ἀνέζη, χωρὶς πληρωμὴ » εἶπε ὁ
Ζαβόπουλος· κι ἔφυγε τρέχοντας νὰ βρῆ τὸν πάρεδρο,
γιὰ νὰ τὸν πείση νὰ καταγγείλῃ τὸ δάσκαλο γιὰ τὸ
ἔργο πὺ θὰ δοκίμαζε νὰ κάμῃ.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, χαρούμενος πὺ πέτυχε
τὸ σχέδιό του, και πὺ πολὺ γιὰτὶ θὰ γινόταν ἕνα
ἔργο ὠφέλιμο γιὰ ὅλους, εὐχαρίστησε τοὺς καλε-
σμένους. Ἀφοῦ τοὺς παρακάλεσε νὰ παρακινήσουν
και τοὺς ἄλλους χωριανούς πὺ δὲν εἶχαν ἔρθει στὴ
συγκέντρωση, ὥρισε πότε θ' ἄρχιζε και πῶς θὰ
ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ τὸ ἔργο.

Ἐμειναν τότε σύμφωνοι νὰ δουλεύουν ὅλοι, ἄν-
τρες, γυναῖκες, παιδιὰ τοῦ σχολείου και γέροι
ἀκόμη· πὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἐργαστοῦν, κάθε ἀπομε-

σήμερα, κι ὅλο τὸ πρωινὸ νὰ κοιτάζουν τὶς δουλειές τους· κι αὐτό, γιὰ νὰ μὴν κοπῆ στὴ μέση ὁ σπαρτὸς ποὺ εἶχε ἀρχίσει.

3. Ὅταν σὲ λίγο νύχτωσε, καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κλεισμένος στὴν κατοικία του, συλλογιζόταν τὸ τί εἶχε κατωρθώσει λίγο πρωτύτερα, μονολογώντας ἔλεγε :
« Χωρὶς τὰ παιδιὰ τίποτε δὲ θὰ κατώρθωνα ! »

§ 49. Πανηγύρι δουλειᾶς.

1. Ὅλο τὸ χωριὸ στὸ πόδι, ἐκτὸς ἀπ' ὄσους δὲ θέλουν ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια τους, γεμάτοι ἀπὸ πείσμα.

Μαζεμένοι ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, στὸ μέρος ποὺ εἶχε φραχτῆ ὁ παλιὸς δρόμος τῆς ρεματιᾶς τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ τσαπιά, τὶς ἀξίνες, τοὺς κασμάδες, τὰ φτυάρια, τὰ κοφίνια καὶ τὰ χειραμάξια στὰ χέρια, μὲ τὰ κάρα τους ζεμένα, περιμένουν ὅλοι τὸν Παπασπύρο νὰ τελειώσῃ τὸν ἀγιασμό, γιὰ ν' ἀρχίσουν· κι ὅταν σὲ λίγο τὸν βλέπουν νὰ δίνῃ τὶς πρῶτες τσαπιές μαζί μὲ τὸ δάσκαλο, ἀρχίζουν καὶ αὐτοὶ πρόθυμα.

2. Πρώτη φορὰ τὸ χωριὸ παρουσιάζει τέτοια συνεργασία σὲ κοινοτικὸ ἔργο, μὰ καὶ τόση συνεριά σ' αὐτὴν τὴ δουλειά.

Κάθε πρωὶ ὡς τὸ μεσημέρι στὰ κτήματα καὶ στὰ ζῶα του ὁ καθένας καὶ τὰ παιδιὰ στὸ σχολεῖο. Τὸ ἀπομεσήμερο ὅμως ὅλοι μαζί στὸ « ἔργο τοῦ χωριοῦ ». Αὐτὸ γίνεται μέρες τώρα !

Τοὺς ὀδηγεῖ σ' αὐτὸ μόνον ἓνας ἄνθρωπος. Γιὰ κοιτάξετε πῶς τρέχει ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἄλλοῦ κάτι λέει καὶ ἄλλοῦ κάτι δείχνει καὶ ἄλ-

λοῦ πάλι κάτι διορθώνει! Κοιτάζετε αὐτοὺς ποὺ ὀδηγεῖ, πῶς προσέχουν στὰ λόγια του καὶ πῶς ἐκτελοῦν τὶς ὀδηγίες του! Ἄλλοι τραβοῦν τὰ χῶματα καὶ τὰ κουβαλοῦν μὲ τὰ ζῶα καὶ μὲ τὰ κάρρα τους καὶ φράζουν τὸν καινούριο δρόμο τῆς ρεματιᾶς. Ἄλλοι στερεώνουν τὰ χωματιασμένα μέρη, φυτεύοντας κλαδιά καὶ ρίζες ἀπὸ ἰτιές, λυγαριές, πικροδάφνες καὶ καλάμια, ποὺ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μεταφέρνουν ἀπὸ μακριά.

3. Ὅλοι δουλεύουν, μὰ καὶ γελοῦν καὶ ἄστειεύονται· πολλοὶ τραγουδοῦν. Ἀκούτε τὸ τραγούδι ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ γυαλό; Ἐκεῖ δουλεύουν μαζεμένα τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ. Προσέχετε στὸ σκοπό, μὰ καὶ στὰ λόγια του, γιὰ νὰ νιώσετε τί λένε ἐκεῖνα τὰ παλικάρια τοῦ Κακορίζικου, τραγουδώντας καὶ δουλεύοντας!

Στὴ δουλειά.

Στὴ δουλειά, στὴ δουλειά
ὁ καθένας ἄς μπαίνει!
Τὸ φωμί, τὸ φωμί
ἢ δουλειά τὸ γλυκαίνει.

Ἡ δουλειά εἶναι ὑγεία,
ἢ δουλειά εἶναι ζωὴ·
αὐτὴ φέρνει εὐτυχία,
κι ὁ Θεὸς τὴ βλογεῖ.

Ὅλο ρόζοι τὰ χέρια
καὶ οἱ φοῦχτες χοντράδες,
μὰ τὰ μπράτσα μας στέρια
γιὰ τσαπί, γιὰ κασμάδες.

Στὴ δουλειά, στὴ δουλειά
ὁ καθένας ἄς μπαίνει !
Τὸ ψωμί, τὸ ψωμί
ἢ δουλειά τὸ γλυκαίνει.

4. Πῶς ζηλεύουν τὰ παιδιά τοῦ σχολείου ποὺ ἀκοῦνε τὸ τραγούδι αὐτό ! Νά τα ! Παρατοῦν τ' ἀξινάρια καὶ τὰ κοφίνια, τὰ σκαλιστήρια καὶ τὰ ζεμπίλια καὶ στέκονται γιὰ νὰ τὸ ἀκούσουν καλύτερα. « Ἄχ, τί ὥραϊο πού εἶναι » λένε. « Νὰ τὸ ξέραμε κι ἐμεῖς ! »

— « Δουλειά, παιδιά » τοὺς φωνάζει τότε ὁ δάσκαλος, περνώντας κοντά τους. « Οἱ μικροὶ γιὰ τοὺς μεγάλους, οἱ μεγάλοι γιὰ τοὺς μικροὺς, καὶ ὅλοι μας γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ μας ! » καὶ τὰ χωριόπουλα σκύβουν καὶ ξαναπιάνουν τὴ δουλειά τους.

Ὁ Θεὸς ἄς εὐλογῇ τὸ ἔργο τους !

§ 50. Ἔρχεται ὁ ἐπιθεωρητής.

1. Τὸ ἔργο βρίσκεται στὸ τέλος του. Τότε μιὰ ἡμέρα, μόλις εἶχε ἀρχίσει ἡ δουλειά, νά σου καὶ φτάνει κατὰ τὸ μέρος ποὺ δούλευαν οἱ περισσότεροι, κάποιος καβαλάρης

Φαίνεται ἄντρας μεστωμένος καὶ τὸ μουλάρι του δυνατὸ. Ταξιδεύει ἀπὸ μακρινὸ μέρος. Φτάνοντας σταματᾷ τὸ ζῶο του καὶ ρωτᾷ : « Τί κάνετε ἐκεῖ ; »

Κάτι τοῦ ἀπάντησε κάποιος, μὰ ἔτσι πού τοῦ μίλησε ἀρβανίτικα, δὲν κατάλαβε τίποτε.

Ἐτοιμάστηκε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του, μὰ νά, τὴ στιγμὴ ἐκείνη πλησιάζει ἡ Κρυσταλλιώ, ἡ ἐγ-

γονή τοῦ Παπασπύρου, ζητώντας ἓνα φτυάρι. Μόλις ἀντίκρισε τὸν καβαλάρη, ἀμέσως τὸν ἀναγνώρισε, γιατί ἀκούστηκε νὰ φωνάζη : « Καλῶς ὤριστε, κ. ἐπιθεωρητῆ ! Ἐδῶ κοντὰ εἶναι καὶ ὁ δάσκαλος. Θέλετε νὰ τὸν φωνάξω ; »

— « Εὐχαριστῶ, παιδί μου. Φώναξέ τον, σὲ παρακαλῶ, γιὰ νὰ μάθωμε ἐπιτέλους, τί γίνεται ἐδῶ ». Λέγοντας αὐτὰ ξεπέζεψε· ἡ Κρυσταλλιῶ ἔδωσε τὸ ζῶο σ' ἓνα ἄλλο παιδί νὰ τὸ βαστᾷ, καὶ ἔτρεξε παρκαμέσα στὸ Μεγάλο βαρκό.

2. Σὲ λίγο νὰ σου καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, τρεχάτος, ἰδρωμένος, καιαλασπωμένος καὶ μὲ τὸ τσαπὶ στὸν ὄμο. Χαιρέτησε εὐγενικὰ τὸν ἐπιθεωρητῆ καὶ χωρὶς νὰ τοῦ δώσῃ τὸ χέρι, τὸν καλωσῶρισε λέγοντάς του : « Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε ἐπιθεωρητῆ, ἔτσι ποὺ παρουσιάζομαι ».

— « Καὶ πῶς ἐδῶ τέτοια ὦρα, κ. Ἀνέζη », ρώτησε ἐκεῖνος.

— « Στὸ χωριό μας, αὐτὲς τίς ἡμέρες ἔχομε σπουδαῖες δουλειές, σπουδαιότερες καὶ ἀπὸ τὰ μαθήματά μας. Γι' αὐτὸ κάθε ἀπομεσήμερο, ἑννέα δέκα μέρες τώρα, ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ κάνομε μόνο τὸ πρωὶ μάθημα. Νὰ γιατί μᾶς βλέπετε ἐδῶ τέτοια ὦρα » καὶ ἐξήγησε στὸν προϊστάμενό του τὴν αἰτία καὶ τὸ σκοπὸ τοῦ ἔργου, τὰ ἐμπόδια καὶ τὴν προκοπή του.

3. Ὁ ἐπιθεωρητῆς ἀπόρησε, καὶ πιάνοντας μὲ τὰ δυὸ του χέρια τὸ κατλασπωμένο χέρι τοῦ δασκάλου, τοῦ λέει : « Ἀφῆστε με, κ. Ἀνέζη, νὰ σᾶς σφίξω τὸ χέρι καὶ νὰ σᾶς συγχαρῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά γιὰ τὸ κατόρθωμά σας. Ὅστερ' ἀπὸ τρεῖς μῆνες μόνο ἐδῶ, στὸ χειρότερο χωριὸ τῆς περιφέρειάς μου, ἔχετε

νά παρουσιάσετε ένα μεγάλο έκπολιτιστικό έργο. Εϋγε σας, κ. 'Ανέζη, εϋγε σας ! »

— « Σᾶς εϋχαριστῶ, κ. ἐπιθεωρητή, γιὰ τὰ καλά σας λόγια » εἶπε ὁ δάσκαλος· καὶ ὠδήγησε τὸν προϊστάμενό του πρὸς τὸ ἔργο, ὅπου τοῦ ἔδειξε μίαν ἰδίαν ὄλεσ τὶς λεπτομέρειές του.

Βλέποντας ὅλα αὐτὰ ὁ ἐπιθεωρητής, δὲν ξέρεي ποῖον νὰ θαυμάσῃ περισσότερο, τὸ δάσκαλο ποὺ κατάφερε τοὺς χωρικοὺς, ἢ αὐτοὺς που κοντεύουν ν' ἀποτελειώσουν ἕνα τόσο μεγάλο ἔργο. Γι' αὐτὸ σὲ κάθε βῆμα του ἀκούεται νὰ λέῃ : « Εϋγε σας, κ. 'Ανέζη ! μπράβο σας, κύριοι, μπράβο ! »

Ὅλοι τότε, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, καταλαβαίνοντας τὰ λόγια τοῦ ξένου, καμαρώνουν μὲ ὑπερηφάνεια.

§ 51. « Ἦρθα γιὰτὶ σᾶς κατάγγειλαν ».

1. Ἀφοῦ ὁ ἐπιθεωρητής μαζί μὲ τὸ δάσκαλο ἐπιθεώρησαν τὸ ἔργο, ξεκίνησαν πεζοὶ κατὰ τὸ χωριό.

« Δὲν εἶχα σκοπὸ νὰ ἔρθω τόσο γρήγορα στὸ χωριό σας, κ. 'Ανέζη » ἄρχισε νὰ λέῃ τότε ὁ πρῶτος. Οἱ συχνὲς καταγγελίες ὅμως ποὺ σᾶς κάνουν οἱ χωρικοί, μ' ἔφεραν σήμερα ἐδῶ. Τὰ περισσότερο ἀπ' ὅσα γράφουν, εἶναι σὲ βάρος τους. Μὰ ἐπειδὴ δὲ σᾶς γνώριζα, εἶπα : « Ἄς πάω, εὐκαιρία εἶναι ». Εἶχα κί τὴν περιέργεια νὰ ἰδῶ πῶς κάματε, μόλις ἦρθατε, τῶσους ἐχθρούς ».

Ὁ δάσκαλος ρώτησε χαμογελώντας, ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ τὸν καταγγέλλουν τόσο συχνά.

« Ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ, οἱ δυὸ μπακάληδες,

ὁ δικολάβος Ζαβόπουλος καὶ μερικοὶ ἄλλοι ὑπογρά-
φουν ὅλες τὶς καταγγελίες » ἀποκρίθηκε ὁ ἐπιθεω-
ρητής.

2.—« Καὶ γιατί μὲ κατηγοροῦν ; Μπορῶ νὰ τὸ
μάθω, κ. ἐπιθεωρητή ; »

— « Τί νὰ σᾶς πῶ πρῶτο καὶ τί δεύτερο ! Εἶναι
τόσες πολλὲς οἱ κατηγορίες τους ! Ὡστόσο ὁμοῦς ἀ-
κοῦστε » καὶ βγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη του ἄρκε-
τὰ χαρτιά, ἄρχισε νὰ λέη : « Πρῶτα πρῶτα σᾶς κα-
τηγοροῦν, πῶς κουρεύετε τὰ μαλλιά τῶν μαθητῶν
σας μὲ τὴ μηχανὴ καὶ τὰ παιδιὰ κρυώνουν ! Ἐπειτα
λένε πῶς ὑποχρεώνετε τὶς μαθήτριάς σας νὰ ἔρχων-
ται κάθε μέρα στὸ σχολεῖο χτενισμένες, καὶ ἔτσι χα-
σομερᾶτε τὶς μητέρες τους, ποὺ ἔχουν τόσες δου-
λειὲς στὰ σπίτια τους.

» Ἀκόμη σᾶς κατηγοροῦν, πῶς ἀναγκάζετε τὰ
παιδιὰ τοῦ σχολείου σας, ποὺ δὲν εἶναι καλὰ πλυμένα
ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ πηγαίνουν στὴ βρύση καὶ νὰ πλέ-
νονται κάθε φορὰ μὲ τὸ σαποῦνι, κι ἔτσι κρυολογοῦν
καὶ θερμαίνονται. Ἀκόμη, πῶς ὑποχρεώνετε τὶς μα-
θήτριάς σας νὰ ἔρχονται στὸ σχολεῖο χωρὶς νὰ κου-
κουλώνουν μὲ τὶς μαντίλιες τὸ κεφάλι καὶ τὸ λαιμὸ
τους, νὰ φοροῦν κάλτσες καὶ παπούτσια καὶ ὅλα τὰ
παιδιὰ νὰ μιλοῦν ἑλληνικά, καὶ στὸ σπίτι τους
ἀκόμη.

» Λένε ἀκόμη πῶς τάχα κάνετε τ' ἀγόρια τους,
τὰ μεγαλύτερα, νὰ μὴ θέλουν νὰ ξεκολλοῦν ἀπὸ κοντὰ
σας, κι ἔτσι οἱ σπιτικοὶ τους νὰ χάνουν πολλὰ ὥρες
τὴν ἡμέρα τὴ βοήθειά τους· πῶς ἔχετε χαρτοπωλεῖο
καὶ βιβλιοπωλεῖο στὸ σχολεῖο καὶ προμηθεύετε ὁ
ἴδιος τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδια τῶν μαθητῶν σας, γιὰ

νά κερδίζετε· και τελευταία πώς υποχρεώνετε κάθε μαθητή σας νά σᾶς φέρνη δυὸ αὐγά κάθε μέρα »

52. « Ἄξιζει νά με καταγγέλλουν ».

1. Ἀνηφορίζοντας εἶχαν φτάσει τῆ στιγμῆ ἐκείνη στήν πηγῆ τοῦ χωριοῦ.

Ἀμέσως ἀπαντᾷ ὁ δάσκαλος : « Ἄξιζει νά με καταγγέλλουν, κ. ἐπιθεωρητῆ, οἱ Κακοριζικιωῖτες, γιατί διορθώνοντας μέ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου τῆ βρῦση τους αὐτῆ πού βλέπετε, τοὺς ἀνάγκασα νά μὴ χώνωνται καθὼς πρῶτα μέσα στοῦ βοῦρκο της ὡς τὸν ἀστράγαλο »· και διηγήθηκε στὸν προϊστάμενόν του, πῶς διώρθωσε τὴν ἀσχημιὰ ἐκείνη.

Ὁ ἐπιθεωρητῆς τὸν ἐσυγχάρηκε πάλι θερμά, ἐνῶ ἐκεῖνος πρόσθεσε : « Πᾶμε τώρα, παρακάλῳ, και στοῦ σχολεῖο, γιὰ νά ἰδῆτε και ἐκεῖ τὸ μεγάλο κακὸ πού ἔκαμα στὰ παιδιὰ τους. »

2. Σὲ λίγο εἶχαν πλησιάσει στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου. Τότε λέει ὁ Πέτρος Ἀνέζης : « Δὲν ἔχετε, παρὰ νά τὸ θυμηθῆτε ὅπως τὸ ξέρατε ἀπὸ πέρσι »· και ξεκλειδώνοντας τὴν πόρτα εἶπε : « Περάσετε μέσα και κοιτάξετε ! »

Ἐκεῖνος μόλις μπῆκε στήν αὐλῆ και ἀντίκρισε τὴν ἀλλαγῆ, δὲν πίστεψε τὰ μάτια του.

« Μὰ αὐτὸ εἶναι σωστὸ θαῦμα, παιδί μου ! Πῶς τὰ κατάφερες ὅλα αὐτά, χωρὶς ἐγὼ νά πάρω εἶδηση ; »

— « Περιμένετε νά ἰδῆτε πρῶτα ὅλες τὶς λεπτομέειες τοῦ κακοῦ πού ἔκαμα στὰ παιδιὰ, και ὕστερα νά με κατηγορήσετε » εἶπε γελώντας ὁ Πέτρος

Ἀνέζης· καὶ ὠδηγήσῃ τὸν ἐπιθεωρητὴ μέσα στὴν αἴθουσα τοῦ γυμνασίου.

3. Ὄταν ἐκεῖνος μπῆκε μέσα καὶ μὲ μιὰ ματιὰ τοῦ ἀντίκρισε ὀλοκλήρῃ τὴν κατακάθαρη ἐκείνη αἴθουσα μὲ τὰ μεγάλα ἀνοιχτὰ παράθυρα καὶ τὰ καινούρια ἐπιπλά της· ὅταν προπάντων ἄκουσε ἀπὸ τὸ δάσκαλο, μὲ ποιὸν τρόπο κατωρθώθηκε αὐτὸ τὸ θαῦμα, ξανασφίγγοντας τὸ χέρι τοῦ εἶπε ἐνθουσιασμένος: « Φτάνει, φτάνει, φίλε μου. Καὶ ὕστερα ἀπ' ὅλα ὅσα τοὺς ἔκαμες σὲ τόσο λίγο καιρὸ, δὲν ντράπηκαν νὰ κηταγγεῖλουν αὐτὰ τὰ γελοῖα ; »

— « Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν καλοσύνη σας, κ. ἐπιθεωρητῆ. Ὅσο γιὰ τίς κατηγορίες ποῦ μοῦ κάνουν οἱ φίλοι μου, θ' ἀφήσω καὶ ἄλλα πράγματα νὰ μιλήσουν γιὰ μένα » .

§ 53. Τὸ ἑσπερινὸ καὶ τὸ νυχτερινὸ μάθημα.

1. Δὲν εἶχε τελειώσει τὴν ὁμιλία τοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, καὶ νὰ, φάνηκαν στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, μιὰ ὁμάδα ἀπὸ καμιά τριανταριά ἀγόρια δεκαπέντε ὡς εἴκοσι χρονῶν, κρατώντας ἀπὸ ἓνα ἔργαλειο, ἄλλοι τσαπὶ καὶ ἄλλοι φτυάρι. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ γνῶριζαν τὸν ἐπιθεωρητῆ. Βγάζοντας τὸ σκοῦφο τους, πλησίαζαν μὲ σεβασμὸ καὶ τὸν καλωσῶριζαν· στὰ τελευταῖα τὸν παρακάλεσαν νὰ μείνῃ καὶ στὰ δικά τους τὰ μαθήματα, τὸ ἑσπερινὸ καὶ τὸ νυχτερινό.

Ὁ Πάνος, θελοντας νὰ δικαιολογηθῆ γιὰ τὰ μαθήματά τους αὐτά, εἶπε τὴν παροιμία : « Ὄταν ἔπρεπε δὲν ἔβρεχε, καὶ τώρα χαλαζώνει » .

— « Ποτέ δὲν εἶναι ἀργά, παιδί μου. Ξέχασε τὴν παροιμία: « Κάλλιο ἀργά παρά ποτέ » ;

2. Ἦταν ἓνα παράξενο μάθημα. Ὁ ἐπιθεωρητὴς δὲν ἄκουε τίποτε, παρά μόνο ἔβλεπε. Τὸ μάθημα ἐκεῖ ἄρχισε μὲ τὴ σκοποβολή, προχώρησε στὸ τρέξιμο κατόπι στὸ πῆδημα καὶ παρέκει στὸ λιθάρι. Λίγη ξεκούρασμα, καὶ ὕστερα πάλεμα καὶ χορὸς μὲ τὸ βιολὶ τοῦ δασκάλου.

Εἶχε νυχτώσει πιά, ὅταν τελείωσε. Τὰ παλικάρια δέχτηκαν τὰ συγχαρητήρια τοῦ ἐπιθεωρητῆ γιὰ τὸν πρόδοό τους, καὶ ἀφοῦ τὸν εὐχαρίστησαν, τὸν ξαναπααρακάλεσαν νὰ μείνη καὶ στὸ νυχτερινὸ μάθημα.

« Μὲ χαρά μου θὰ μείνω καὶ σ' αὐτό, γιὰ νὰ σαμακαμαρώσω ἀκόμη μιὰ φορά καὶ γιὰ νὰ διαλαλῶ ὅπου σταθῶ κι ὅπου βρεθῶ, πῶς τὰ παλικάρια τοῦ Κακορίζικου, ἂν δὲν ἐγιναν ἀκόμη, θὰ γίνουν χωρὶς ἄλλο τὰ πρῶτα ἑλληνόπουλα » τοὺς ἀπάντησε ὁ ἐπιθεωρητὴς, ἀποχαιρετώντας τα.

3. Μόλις ἐφυγαν οἱ νέοι, γυρίζει καὶ λέει : « Δὲν ἀμφιβάλλω, κ. Ἀνέζη, πῶς αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ξελόγισμα τῶν νέων τοῦ χωριοῦ, ποὺ σᾶς καταγγέλλουν οἱ κατήγοροί σας. Ἄν εἶναι αὐτό, δὲν μπορῶ παρά νὰ εὐχηθῶ ὅλοι οἱ δάσκαλοι τῆς Ἑλλάδας μας ἔστω νὰ ξελογοιάζουν τοὺς νέους τῆς πατρίδας τους ».

§ 54. Ὁ Παπασπύρος στὸ τραπέζι τοῦ δασκάλου.

1. Εἶχε νυχτώσει πιά καὶ ὁ ἐπιθεωρητὴς παρακάλεσε τὸ δάσκαλο νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στοῦ Παπασπύρου, γιὰ νὰ περάσῃ τὴ βραδιά του.

« Ὅχι, ὄχι ! Ἀπόψε θὰ περάσετε στὸ φτωχικὸ

μου. Ὡστόσο ὁμως πιστεύω νὰ μᾶς ἔρθῃ καὶ ὁ Παπασπύρος, μόλις μάθῃ πῶς ἤρθατε » εἶπε ὁ δάσκαλος.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς τὸν εὐχαρίστησε καὶ τὸν ἀκολούθησε στὴν κατοικία του.

Μπαίνοντας ἀπόρησε, ὅταν μὲ τὸ φῶς τῆς λάμπας ἀντίκρισε τὸ γραφεῖο τοῦ δασκάλου μὲ τὴν πλούσια βιβλιοθήκη του, τὴν τάξη, τὴν πάστρα καὶ τὴ φιλοκαλία τῆς κάμαρας. Τὸ ἴδιο αἰσθάνθηκε καὶ ὅταν ἀπὸ περιέργεια ζήτησε νὰ ἰδῇ καὶ τὴν κρεβατοκάμαρα. Τὰ ἔχασε ὁμως περισσότερο ὅταν εἶδε στὸ μαγειρειὸν κρεμασμένα ἓνα λαγὸ καὶ πέντε μπεκάτσες.

« Πῶς τὰ καταφέρνετε, κ. Ἀνέζη, ἀνύπαντρος ἐσεῖς καὶ χωρὶς βοηθῶ, ὅχι μόνο νὰ φροντίζετε τόσο καλὰ τὸν ἑαυτὸ σας, ὅπως βλέπω κι ὅπως νιώθω, παρά νὰ δέχεστε καὶ ξένους; » ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητὴς.

Ὁ δάσκαλος τοῦ ἐξήγησε τότε πῶς μὲ τὸ νὰ εἶναι καλὸς σκοπευτὴς καὶ κυνηγὸς βρίσκει εὐκολὰ ἄφθονο κυνήγι γύρω στὸ χωριό, καὶ πῶς ἔπειτα καὶ ὅταν δειπνᾷ καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ νυχτερινὸ μάθημα, ἐπειδὴ ἔχει ἀρκετὸ καιρὸ, ἐτοιμάζει τὸ φαγητὸ τῆς ἄλλης ἡμέρας.

2. Πάνω σ' αὐτὰ τὰ λόγια νὰ σου καὶ ὁ Παπασπύρος μὲ τὴν πρεσβυτέρα του καὶ τὴν ἐγγονή τους ἰ Κρατώντας ἓνα φαναράκι ἀναμμένο στὸ ἓνα χέρι καὶ στὸ ἄλλο μιὰ χιλιάρικη μπουκάλα, πῆγαινε πρῶτος. Τὸν ἀκολουθοῦσε ἡ παπαδιά μ' ἓνα καλάθι σταφύλια, κι ἔκλεινε τὴ συνοδεία ἡ Κρυσταλλιῶ μ' ἓνα ταψὶ στὸ κεφάλι, ποὺ μοσκομύριζε σὰν τυρόπιτα.

« Εὐλογία Κυρίου » εἶπε ὁ ἱερέας μπαίνοντας

καὶ ἀφοῦ ἄφησε σὲ μιὰ γωνιά τὸ φαναράκι καὶ τὴν μπουκάλα, φώναξε : « Καλῶς ἤρθατε, κ. ἐπιθεωρητῆ ! »

— « Ἡ εὐχή σας, πάτερ· καλῶς σᾶς βρῆκα »·

— « Καλησπέρα, καλῶς ὤρισες » εἶπε ἡ παπαδιά.

Ἡ Κρυσταλλιῶ, ντροπαλή, καλησπέρισε μονάχα, καὶ ἀμέσως κατέβασε μὲ τὴ βοήθεια τῆς γιαγιᾶς τῆς τὸ ταψί.

« Βλέπετε, κ. ἐπιθεωρητῆ, πῶς φιλοξενῶ ἐγὼ τοὺς φίλους μου. Ἔρχονται μὲ τὰ χέρια γεμάτα στὸ σπίτι μου » εἶπε ὁ δάσκαλος χαμογελώντας.

— « Νὰ σᾶς πῶ » ἀπάντησε ὁ ἱερέας. « Ὁ δάσκαλος ἀπὸ ἐδῶ δὲν πίνει κρασί. Ὁ ἐπιθεωρητῆς ὁμοίως, ἡ παπαδιά κι ἐγὼ, ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι, θὰ πιοῦμε λίγο ἀπάνω στὸ φαγί μας. Δὲν εἶναι ἔτσι, κ. ἐπιθεωρητῆ ; »·

— « Βέβαια, βέβαια » ἀποκρίθηκε, γελώντας ἐκεῖνος.

— « Πῶς μπορούσα τὸ λοιπὸν νὰ μὴ φέρω ἓνα μπουκαλάκι κρασί γιὰ τὸ δεῖπνο μας ; » ἀποτελείωσε ὁ ἀγαθὸς ἱερέας.

— « Κι ἐγὼ » εἶπε ἡ παπαδιά, « ἤξερα πῶς τ' ἀμπέλια τοῦ δασκάλου μας, δὲν κάρπισαν ἀκόμη. Γι' αὐτὸ τοῦ ἔφερα λίγους σιδερίτες ἀπὸ τοὺς δικούς μας »·

— « Μὰ καὶ ἡ ἐγγονή μας αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα ἔμαθε νὰ πλάθῃ » ξανάειπε ὁ παπάς, « καὶ ἀπόψε θέλησε νὰ μᾶς δείξῃ τὴν τέχνη τῆς· μᾶς ἔπλασε τὸ λοιπὸν καὶ μᾶς ἔφερε μιὰ τυρόπιτα. Ἄν δὲν εἶναι ὅπως θὰ ἔπρεπε, νὰ τὴν συμπαθᾶτε. Σᾶς δίνει τὴν ὑπόσχεση πῶς ἄλλη φορὰ θὰ τὴν καταφέρῃ καλύτερα ! »

3. Ὁ ἐπιθεωρητῆ καὶ ὁ δάσκαλος γέλα μὲ σαντίς

δικαιολογίες αὐτὲς τοῦ Παπασπύρου καὶ τῆς Παπασπύραινας καὶ τοὺς εὐχαρίστησάν γιὰ τὰ διαλεχτά τους δῶρα. Ὑστερα κάθισαν ὅλοι καὶ δεῖπνησαν με ὄρεξη.

§ 55. Τὸ μάθημα ποὺ δίνει ὁ ἐπιθεωρητής.

1. Ἀπ' ὅσα εἶδε με τὰ μάτια του ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνο καὶ ἄκουσε συζητώντας με τὸ δάσκαλο ἐκείνη τῇ βραδιᾷ ὁ ἐπιθεωρητής, πείστηκε πὼς μονάχο ὁ φθόνος ἔσπρωχνε τὸν πάρεδρο καὶ τὸ δικολάβο στὶς καταγγελίες τους.

Ἄλλὰ καὶ τὴν ἄλλη μέρα, ὅταν παρακολουθώντας τὸ ἔργο τοῦ Πέτρου Ἀνέζη στὸ σχολεῖον τὸν εἶδε νὰ ἐργάζεται με ὄρεξη καὶ με τέχνη καὶ νὰ φροντίζει γιὰ τὴν ὑγεία καὶ τὴν καθαριότητα τῶν μαθητῶν του· ὅταν παρατήρησε με πόση τάξη κρατοῦσε τὰ βιβλία τοῦ σχολείου καὶ τὸ βιβλίον τοῦ « μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ », τότε πιά πείστηκε πὼς ἔχει ἐμπρὸς του ἓνα σπάνιον δάσκαλο. Με τὴν ἐντύπωση αὐτὴ φεύγοντας ἀπὸ τὸ σχολεῖο λίγο πρὶν νὰ σχολάσουν τὰ παιδιά, ξεκίνησε γιὰ νὰ βρῆ ἐκείνους ποὺ τὸν εἶχαν καταγγεῖλει.

2. Τοὺς βρῆκε καθισμένους στὸ μαγαζὶ τοῦ Γιουρούκου. Ἦταν ὅλοι ὅλοι τρεῖς : ὁ πάρεδρος, ὁ δικολάβος καὶ ὁ μπακάλης. Τοὺς ἄλλους δέκα τοὺς εἶχε ὑπογράψει χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν ὁ Ζαβόπουλος!

« Κύριοι » ἄρχισε νὰ τοὺς λέη τότε ὁ ἐπιθεωρητής, μόλις κάθισε κοντὰ τους, « πῆρα τίς καταγγελίες σας καὶ ἀπὸ χτές δὲν κάνω ἄλλη δουλειά, παρὰ νὰ ἐξετάζω γιὰ ὅσα καταγγέλλετε τοῦ δασκάλου

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ

σας. "Όσο όμως κι αν προσπάθησα, δέν μπόρεσα νά βρω κανένα φταιξιμο στον άνθρωπο αυτό. "Όσα του καταγγέλλετε είναι άλλα άστεία, άλλα ψέματα και μερικά μάλιστα είναι για έπαινό του » .

3. 'Ο Ζαβόπουλος πετάχτηκε από τή θέση του και είπε φωναχτά : « Μέν συγχωρεΐτε, κ. επιθεωρητή ψευτες δέν είμαστε. Δέν κουρεύει τά παιδιά ; Δέν, ζητεΐ αύγά κάθε μέρα ; Δέν υποχρεώνει τά παιδιά νά μιλοϋν έλληνικά ; »

— « Όλες αυτές οι κατηγορίες σας είναι για τιμή του. 'Αν δέν κούρευε τά παιδιά σας, θά εξακολουθοϋσαν νά μην είναι καθαρά. Τ' αύγά που φέρνουν από τά σπίτια τά παιδιά σας, τά τρώνε τά ίδια στα διαλείμματα, για νά δυναμώνουν και ν' άντέχουν στις θέρμες. 'Ο κ. 'Ανέζης έχει από τις κότες του περισσότερα αύγά, απ' όσα του χρειάζονται. "Όσο για τον εξαναγκασμό που κάνει στα παιδιά σας νά μιλοϋν πάντα έλληνικά, μάθετε πως είναι άξιέπαινος, γιατί είναι ντροπή ύστερα από εκατό χρόνων ελεύθερη ζωή νά βρίσκωνται ακόμη μερικοί 'Ελληνες, που νά μην ξέρουν νά μιλοϋν τή γλώσσα τους !

» Μά και όσα είπατε για τά μεγάλα παιδιά του χωριού και αυτό είναι συκοφαντία. 'Από αυτά που είδα και άκουσα χτες τó βράδυ, κατάλαβα πώ-τά παιδιά σας γίνονται άνθρωποι έξ αίτίας του Πέτρου 'Ανέζη. 'Εσεΐς τ' άφήσατε τυφλά, κι εκείνος τους άνοίγει τά μάτια. Πολεμá νά τους μάθη γράμματα και άλλα χρήσιμα πράματα, και άγωνίζεται γι' αυτό χωρίς καμιά πληρωμή » .

4. — « Πόσα όμως παίρνει από τά βιβλία και από

τὰ τετράδια τῶν μαθητῶν του ; » παρατήρησε τότε ὁ μπακάλης, ἀλλάζοντας τὴν ὀμιλία.

— « Ἐξέτασα καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα, κ. Γιουροῦ-
κε, καὶ πείστηκα πὼς ἐκεῖνοι ποὺ κερδίζουν ἀπὸ τὰ
τετράδια καὶ ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν μαθητῶν, εἶναι
οἱ γονεῖς. Μὲ τὸν τρόπο ποὺ προμηθεύεται ὁ μα-
θητικὸς συνεταιρισμὸς ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, οἱ γο-
νεῖς κερδίζουν ἀρκετὰ ὄλον τὸ χρόνο. Νά καὶ ἡ ἀπό-
δειξη ! »

Καὶ ἀμέσως βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη καὶ δεί-
χνει στοὺς τρεῖς κατήγορους τοῦ δασκάλου τοὺς λο-
γαριασμοὺς τοῦ μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν δύο
μηνῶν, τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἀπὸ
αὐτοὺς φαινόταν καθαρὰ πὼς ὄχι μόνο πολὺ φτη-
νότερα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μαγαζιά τοῦ χωριοῦ ἀγόρα-
ζαν τὰ παιδιὰ ὅ,τι τοὺς χρειαζόνταν, παρὰ καὶ ὅτι
μοιράστηκαν στὸ τέλος τῶν δύο μηνῶν 42 δραχμὲς
κέρδος.

5. « Ὅσο τέλος γιὰ τὸ ἄλλο ποὺ τοῦ κατηγο-
ρεῖτε, πὼς τάχα γελαῖ τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωριοῦ
καὶ τοὺς παίρνει χρήματα, αὐτὲς οἱ δυὸ ἀποδεί-
ξεις, γραμμένες μὲ τὸ δικό σας χέρι, κ. Ζαβόπουλε,
λένε τὸ ἀντίθετο. Διαβάστε, σᾶς παρακαλῶ, κι ἐξη-
γῆστε τις καὶ στοὺς συντρόφους σας ἐδῶ, γιὰ νὰ πει-
στοῦν καὶ αὐτοί, πὼς ὁ δάσκαλός σας ὄχι μόνο δὲν
παίρνει τίποτε, παρὰ καὶ δίνει ἀπὸ τὴν τσέπη του
γιὰ τὸ χωριό » καὶ λέγοντας αὐτά, τοῦ ἔδωσε δυὸ
χαρτιά γραμμένα.

— « Αὐτὴ ἡ ἀπόδειξη, ἄρχισε τότε ἀρβανίτικα
ὁ Ζαβόπουλος, λέει πὼς ὁ κ. Ἀνέζης δώρισε δέκα
τρεῖς χιλιάδες δραχμὲς στὴν κοινότητα τοῦ χω.

ριού για την έπισκευή του σχολείου, πώς οι κάτοικοι δέχτηκαν τή δωρεά και πώς τὰ χρήματα του μετρήθηκαν από τους κτηνοτρόφους του χωριού για τή γιατρεία τριῶν χιλιάδων γιδοπρόβατων ».

— « Διαβάσετε, παρακαλῶ, και τή δεύτερη ! »

— « Ἡ απόδειξη αὐτή λέει πώς ἐγὼ πῆρα διακόσιες δραχμές για τὸν κόπο, πού βᾶστοῦσα τούτους λογαριασμούς τῆς ἐπιτροπῆς » ἀποκρίθηκε με χαμηλότερη τώρα φωνή ὁ δικολάβος.

— « Αὐτὰ φτάνουν, κ. Ζαβόπουλε, για ν' ἀποδείξουν, ποιὸς χρηματίζεται ἐδῶ στὸ χωριὸ και ποιὸς συκοφαντεῖ » εἶπε αὐστηρὰ ὁ ἐπιθεωρητής.

§ 56. « Αὐτὸς θ' ἄλλαξε και τῶν Ἀμερικάνων τή γνώμη ».

1. Ἀπάνω στὴν ὁμιλία αὐτὴ φάνηκαν ἀπὸ μακριὰ νὰ ἔρχονται ὁ κ. Ἀνέζης και ὁ ἀγροτικὸς ταχυδρόμος· ὁ πρῶτος για νὰ συναντήσῃ τὸν ἐπιθεωρητὴ και ὁ ἄλλος για νὰ παραδώσῃ στὸν πάρεδρο ἓνα γράμμα του συστημένο.

Ὁ πάρεδρος, πού δὲν ἤξερε οὔτε νὰ γράφῃ οὔτε νὰ διαβάσῃ, παίρνοντας τὸ γράμμα παρακάλεσε τὸν Ζαβόπουλο νὰ ὑπογράψῃ γι' αὐτὸν και νὰ τοῦ τὸ διαβάσῃ. Ἐκεῖνος τότε ἀφοῦ πρῶτα ἔβαλε τὴν ὑπογραφή του, διάβασε αὐτά :

2. Σικάγο Ἀμερικῆς, 25 Ὀκτωβρίου 1903

Ἀξιότιμε κύριε Γκίκα Ζέζα,

Στὸ περασμένο μας γράμμα σᾶς εἶχαμε εἰδοποιήσει, πώς ὁ σύλλογός μας ἀποφάσισε νὰ δωρήσῃ σὴν

οιότητα τοῦ χωριοῦ δύο χιλιάδες δολάρια, γιὰ νὰ
πιστῆ καὶ δεύτερο καμπαναριό. Ἐπειδὴ μάθαμε
ὡς ἦρθε τώρα αὐτοῦ δάσκαλος, πού καὶ τὶς ἀ-
γκές τοῦ χωριοῦ μας θὰ ἔχη καταλάβει, πιστεύο-
ε, καὶ ὄρεξη θὰ ἔχη γιὰ νὰ τὶς διορθώσῃ, γι' αὐτὸ
ποφασίσαμε νὰ στείλωμε τὰ χρήματα σ' αὐτόν. Καὶ
ὄν παρακαλοῦμε νὰ τὰ ἐξοδέψῃ γιὰ τὸ χωριό, ὅπως
αὐτὸς μαζί με τὸν ἱερέα μας, τὸν Παπασπύρο, θὰ
ροῦνε καλύτερα.

Χαιρετισμούς σέ ὅλους τοὺς πατριῶτες ἀπὸ τὸ
συμβούλιο τοῦ συλλόγου μας.

Με ἀγάπη καὶ ὑπόληψη

Κωστής Κάρπος

πρόεδρος τοῦ συλλόγου τῶν Κακοριζικιωτῶν.

3. Στὸ μεταξὺ εἶχε φτάσει στὸ μαγαζὶ καὶ ὁ
δάσκαλος, καὶ ἀκούοντας τὸ τί ἔλεγε τὸ γράμμα
κεῖνο, μόνο πού δὲ φώναξε ἀπὸ τὴ χαρά του :
"Ὅστε ἔπιασε τόπο τὸ γράμμα μου ! ».

"Ὅταν ἄκουσε ὁ πάρεδρος τί ἔλεγε τὸ γράμμα,
ὁ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ζαβόπουλου, καὶ ἀφοῦ
ὁ ἔσκισε, εἶπε κάποια βρισιὰ ἀρβανίτικα γιὰ τοὺς
πατριῶτες του στὴν Ἀμερική. Καὶ σὰ νὰ μάντεψε
τὴν ἐνέργεια τοῦ δασκάλου, τὸν ἀγριοκοίταξε καὶ
εἶπε πάλι ἀρβανίτικα : « Αὐτὸς ἐδῶ θ' ἄλλαξε καὶ
τῶν Ἀμερικάνων τὴ γνώμη » καὶ κούνησε φοβερ-
τικὰ τὸ δάχτυλό του.

§ 57. « Θὰ πολεμήσω καὶ αὐτὴν τὴ βδέλλα ! »

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης με ὄλο πού κατάλαβε τὰ
ὄγια τοῦ πάρεδρου, δὲν καταδέχτηκε νὰ τοῦ μιλήσῃ.

ἴσα ἴσα προσκαλώντας τὸν ἐπιθεωρητὴ στὸ γεῦμα πρόσθεσε μ' εὐγένεια : « Θὰ μὲ ὑποχρεώσουν ποὶ καὶ οἱ κύριοι, ἂν θελήσουν νὰ τιμήσουν τὸ φτωχικό μου ». Ποῦ ὅμως νὰ δεχτῆ κανεῖς τους, ποῦ δὲν ἔχαν προσκαλέσει ποτὲ ὡς τότε τὸ δάσκαλο !

2. Ὁ ἐπιθεωρητὴς κατὰ τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ θυμήθηκε τὸ Ζαβόπουλο καὶ εἶπε στὸ δάσκαλο : « Ν φυλάγεστε, κ. Ἀνέζη, ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο. Ἐναι πολὺ ἐπίφοβος· μπορεῖ νὰ σᾶς κάμη μεγάλη κακὸ ! »

— « Τὸν ἔνιωσα ἀπὸ καιρὸ καὶ φυλάγομαι, κ. ἐπιθεωρητὴ. Γι' αὐτὸ δὲν πιστεύω νὰ μπορέση νὰ μὲ κάμη τίποτε. Ἐκεῖνος ποῦ δὲ μπορεῖ νὰ φυλαχτῆ καὶ ὑποφέρει φοβερὰ ἀπ' αὐτόν, εἶναι τὸ χωριό. Τὸ ἔχει ζώσει μὲ τὶς πανουργίες του. Δὲ φαντάζεστε τί κακὸ κάνει καθημερινὰ στοὺς χωρικούς ! Μὲ τὶς διαβολές του τοὺς κρατεῖ πάντοτε χωρισμένους σὲ δυὸ κόμματα, ἐνῶ στὸ φανερὸ δείχνει πὼς τάχα λυπᾶται γιὰ τὴ διαίρεσή τους.

» Τοὺς σπρώχνει μὲ τρόπο στὴ ζωοκλοπὴ καὶ τοὺς ἀνάβει ὅλες τὶς κακὲς συνήθειες καὶ ὅλα τὰ κακὰ φυσικά τους, τὸ πιετό, τὰ χαρτιά καὶ περισσότερα τὸ πείσμα καὶ τὶς φιλονικίες. Τὸ κάνει ἐπίτηδες, γιὰ νὰ μπορῆ ἔτσι μὲ τὶς ἰγρίνιες καὶ μὲ τὶς ἀλληλοκαταγγελίες νὰ ζῆ ἀπὸ τοὺς κόπους τους. Ἀπαράλληλα σὰν τὴ βδέλλα, ποῦ ζῆ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ζώων.

» Ἐνῶ ὅμως ἐκείνη ἢ βδέλλα, καθὼς εἶδατε, μὲ εὐκόλυνε στὰ σχέδιά μου, αὐτὴ ἢ βδέλλα τοῦ χωριοῦ μὲ δυσκολεύει φοβερὰ νὰ πετύχω ὅσα λογαριάζομαι. Μὰ θὰ βρῶ, πιστεύω, τὸν τρόπο νὰ πολεμήσω ἀπὸ

λεσματικά και αὐτὴ τὴν ἐπίφοβη βδέλλα» πρόσθε-
τελευταῖα μὲ πεποίθησις ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

§ 58. « Μόνο τ' ἀγόρια δὲν εἶναι ἀρκετὴ βοήθεια ».

1. « Καὶ τί σχέδια ἔχετε γιὰ τὸ χωριό σας,
Ἀνέζη; Μπορῶ νὰ τὸ μάθω κι ἐγώ, ἂν μοῦ ἐπι-
πέται ; » ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Δὲ μοῦ ἀρέσει νὰ μιλῶ γιὰ ὅ,τι δὲν ἔγινε
κόμη. Ἀφοῦ ὁμως μὲ ρωτᾶτε σεῖς, θὰ σᾶς πῶ τί
ἐπέτομαι » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος.

« Ἐπιθυμῶ τὸ πέρασμά μου ἀπὸ αὐτὸ τὸ χωριὸ
ἀφήση σημάδια. Μιὰ και μ' ἔρριξε ἡ τύχη νὰ γνω-
σω ἀπὸ κοντὰ τὴν κακομοιριά του, ἀντὶ νὰ τὸ σι-
κθῶ, τὸ πόνεσα και θέλω, ἂν μποροῦσα, νὰ λιγό-
τευα αὐτὴ του τὴν κακομοιριά.

» Μὰ θὰ μοῦ πῆτε : « Ὅριστε, κ. Ἀνέζη ! Ἐρ-
άσου, ὅσο μπορεῖς ! Δίδαξε καλύτερα τὰ παιδιὰ
τοῦ σχολείου σου ! Ἐτσι θὰ βγῆ ἀργότερα μιὰ γενεὰ
ραμματισμένη και θεοφοβούμενη, και τότε θὰ λιγο-
τέψῃ μόνῃ της ἡ ἀθλιότητα τοῦ χωριοῦ.

» Αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ βέβαια, ἂν οἱ γονεῖς
τῶν μαθητῶν μου και ὅλοι οἱ ἄλλοι ἡλικιωμένοι χω-
κοί, ἄντρες και γυναῖκες, μὲ ἄφηναν νὰ μορφώσω
ὡς θέλω ἐγώ και ὅπως πρέπει, αὐτὴν τὴ νέα γε-
νεὰ. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, μ' ἐμποδίζουν.

» Ὅ,τι προσπαθῶ κάθε μέρα νὰ δημιουργήσω
ἔσα στὸ σχολεῖο γιὰ τὰ παιδιὰ τους, οἱ μεγάλοι
τοῦ χωριοῦ τὸ χαλοῦν στὸ σπίτι μὲ τὸ κακό τους τὸ παρά-
δειγμα. Ἐτσι πάει χαμένος ὅλος μου ὁ κόπος.

» Γιὰ νὰ μπορέσω νὰ κάμω κάτι καλό, θὰ ἔπρε-
πε παράλληλα μὲ τὴν ἀνήλικη γενεὰ τοῦ χωριοῦ νὰ

μορφώσω καὶ τὴν μεγάλην, τὴν ἡλικιωμένην. Νὰ σταματήσω πρῶτα τοὺς μεγάλους ἀπὸ τὸν κατήφορο καὶ ἀπὸ τὸ στραβὸ δρόμο πού ἔχουν πάρει, καὶ ὕστερα νὰ τοὺς ὀδηγήσω στὸν ἴσιον, στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ. Τότε μόνο θὰ μὲ ἄφηναν ἡσυχά νὰ δουλέψω ἀποτελεσματικὰ γιὰ τὰ παιδιὰ τους ».

— « Πολὺ σωστά ! » παρατήρησε ὁ ἐπιθεωρητής.

2. « Ὄταν εἶδα πῶς ἔτσι μονάχα θὰ μπορούσα νὰ κάμω κάτι γι' αὐτὸ τὸ χωριό, τὸ πῆρα ἀπόφαση νὰ μοιράζω τὴν ἐνέργειά μου στὸ σχολεῖο καὶ στὴν κοινωνία. Ἐπειδὴ ὅμως καταλάβαινα πῶς ἓνα τόσο δύσκολο ἔργο δὲ θὰ μπορούσα νὰ τὸ ἀποτελειώσω μονάχος μου, πῆρα βοηθοὺς τὰ μεγάλα ἀγόρια, τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ.

» Εἶδατε πόσο μοῦ χρησίμεψαν ὡς τώρα αὐτὰ Ἄργότερα φαντάζομαι πῶς γιὰ τὸν ἴδιον σκοπὸ μου ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ θὰ μοῦ χρειαστοῦν καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μου. Βλέπω ὅμως πῶς μόνο τ' ἀγόρια δὲ φτάνουν. Γιὰ νὰ πετύχη καλὰ τὸ σχέδιό μου, θὰ ἔπρεπε νὰ μὲ βοηθήσουν καὶ οἱ μεγάλες κοπέλες, πού σὲ λίγο θὰ παντρευτοῦν καὶ πού σήμερον εἶναι τὸ δεξιὸ χέρι τῶν σπιτιῶν τους σὲ ὅλες τὶς δουλειές ».

§ 59. Χρειάζεται καὶ δασκάλισσα.

1. « Καὶ πῶς θὰ σᾶς βοηθοῦσαν οἱ κοπέλες αὐτές, κ. Ἀνέζη; » ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητής μὲ ἀπορία.

— « Νὰ πῶς, κ. ἐπιθεωρητή ! Οἱ κοπέλες αὐτές μαζί μὲ τὰ μεγάλα ἀγόρια εἶναι τὰ νεῦρα τοῦ κάθε σπιτιοῦ. Ὄταν ἔχη κανεὶς μὲ τὸ μέρος του τὰ μεγάλα ἀγόρια καὶ τὰ μεγάλα κορίτσια ἑνὸς χωριοῦ, ἔχει τὰ

εὔρα τῶν χωρικῶν, δηλαδή τοὺς ἰδίους τοὺς χωρικούς » .

— « Ἐχετε πολὺ δίκιο κ. Ἀνέζη » .

2. — « Ἄν λοιπόν » ἔξακολούθησε ὁ δάσκαλος, μποροῦσε νὰ βρεθῆ ἓνα πρόσωπο, πού μπαίνοντας τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ νὰ σχετιστῆ μὲ τὶς κοπέλες αὐτές, καὶ μὲ τοὺς εὐγενικούς του τρόπους νὰ ποχτήση τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τους· ἄστερα μεταχειριζόταν αὐτὸ τὸ πρόσωπο τὶς κοπέλες, καθὼς ἐγὼ τὰ παλικάρια, δὲ νομίζετε πὼς ὅτε θὰ πετύχαινε γρηγορώτερα καὶ τελειότερα τὸ ἔργο πού σᾶς εἶπα παραπάνω ; »

— « Βέβαια, βέβαια, κ. Ἀνέζη. Μὰ ἐγὼ δὲ βρῆκα γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ ἄλλο καταλληλότερο πρόσωπο ἀπὸ μιὰ καλὴ δασκάλισσα » εἶπε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Μὲ προλάβετε, αὐτὸ θὰ σᾶς ἔλεγα καὶ ἐγώ. Πλέπω πὼς μόνο ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος θὰ μποροῦσε νὰ ξυπνήση τὶς κοπέλες καὶ νὰ τὶς μεταχειριστῆ ἔπειτα, ὅπως ἐγὼ τ' ἀγόρια τοῦ χωριοῦ, καὶ νὰ τὶς ὀδηγήση ἀνεμπόδιστα ὅπου θὰ ἤθελε, καὶ ὅπου ὀδηγεῖ τὸ χωριὸ ὁ δικολάβος Ζαβόπουλος » .

3. — « Μιὰ δασκάλισσα θὰ ἦταν βέβαια πολὺ χρήσιμη, μὰ ποῦ θὰ βρεθῆ ἡ δεύτερη αἴθουσα τοῦ σχολείου ; » ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Ἐσχνατε τὶς δύο χιλιάδες δολάρια τῶν Ἀμερικάνων ; Μὲ τόσα χρήματα καὶ δεύτερη αἴθουσα μπορεῖ νὰ χτιστῆ στὸ σχολεῖο καὶ τὸ νερὸ νὰ ἔρθη ἔσα στὸ χωριὸ καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ γίνουν » παρατήρησε ὁ δάσκαλος.

— « Ἄν εἶναι ἔτσι, σᾶς δίνω τὰ λόγῳ μου, κ

Ἄνέζη, πὼς θὰ φροντίσω νὰ διορίσω δασκάλισσα, ἂν καὶ τὸ θεωρῶ πολὺ δύσκολο. Καμιὰ δὲ δέχεται νὰ ὑπηρετήσῃ σ' ἓνα τέτοιο ἄθλιο χωριό, ἢ ἂν δεχτῆται φεύγει σὲ λίγο καιρὸ » εἶπε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Ἐχω νὰ σᾶς προτείνω μία, κ. ἐπιθεωρητή, τὴν πρωτοξαδέρφη μου, Δέσποινα Ἄνέζη. Ἐχει δύο χρόνια ποὺ τελείωσε τὸ ἀρσάκειο, καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ κάμῃ τὴ δασκάλισσα. Μὰ τὸ ναυάγιο τοῦ πατρὸς τοῦ πατέρα καὶ ὁ θάνατος τοῦ πατέρα τῆς τὴν ἀναγκάζουν νὰ γυρεύῃ ἐργασία, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὸ ψωμὶ τῆς ».

4. Ὁ ἐπιθεωρητής ἐσιμείωσε τ' ὄνομά τῆς καὶ ὑποσχέθηκε πὼς θὰ φρόντιζε γιὰ τὸ διορισμὸ.

Ἦστερα τὸν ἀποχαιρέτησε καὶ τοῦ εἶπε : « Ὁσα κατωρθώσατε ὡς τώρα, κ. Ἄνέζη, μὲ κάνουν νὰ πιστεύω πὼς χωρὶς ἄλλο θὰ μπορέσετε νὰ πετύχετε πέρα πέρα ὅλους τοὺς εὐγενικοὺς σας σκοποὺς. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δίνη υἱεία καὶ φώτιση γιὰ τὸ μεγάλο σας ἔργο. Ἐγὼ σᾶς συγχαίρω μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά καὶ σᾶς εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ μέρος τοῦ χωριοῦ. Καλὴ ἀντάμωση ! »

§ 60. Οἱ Κακοριζικιώτες πληρώνονται γιὰ τὸν κόπο τους.

1. Μιὰ ἡμέρα μόνο ἔλειψε ὁ Πέτρος Ἄνέζης ἀπὸ τὸ ἔργο, καὶ τοῦ φάνηκε χρόνος. Ὁ νοῦς του ὡστόσο δὲν ἔφυγε στιγμὴ ἀπὸ ἐκεῖ. Μόλις ξεκίνησε ὁ ἐπιθεωρητής, τὴν ἴδια στιγμὴ κι ἐκεῖνος στὴ δουλειά του.

Καὶ οἱ χωρικοὶ ὅμως ὅσο πιά κοντεύει νὰ τελειώσῃ τὸ ξέφραγμα τοῦ παλιοῦ δρόμου τῆς ρεματιᾶς, ἄλλο

σο δουλεύουν πιό πολὺ. Τώρα δουλεύουν καὶ τὸ πρωί, ἔποντας μὲ χαρὰ πὼς οἱ κόποι τους θὰ πλη-
υθοῦν πλουσιοπάροχα. Γιατὶ καθὼς ἔσλαβαν, ξε-
πέπασαν μεγάλους κορμούς δέντρων ποὺ ὅσο προ-
ωροῦσε τὸ σκάψιμο, τόσο γίνονταν μεγαλύτεροι καὶ
επισσότεροι.

2. Πῶς βρέθηκαν ἐκεῖ θαμμένα αὐτὰ τὰ δέντρα,
ν ἄργησαν νὰ καταλάβουν οἱ Κακοριζικιῶτες. Οἱ
εροντότεροι ἀπὸ αὐτοὺς θυμῆθηκαν πὼς πρὶν ἀπὸ
ὀλλὰ χρόνια ὅλα τὰ γύρω τοῦ χωριοῦ βουνὰ ἦταν
κωμένα. Θυμῆθηκαν ἀκόμη πὼς τὰ δάση αὐτὰ
εἶχαν κάψει οἱ βοσκοὶ τοῦ χωριοῦ γιὰ νὰ ἔ-
ουν χόρτο τὰ ζῶα τους. Ἔτσι ξεγυμνώθηκαν αὐ-
τὰ βουνὰ καὶ κατάντησαν οἱ χωρικοὶ νὰ μὴν
ουν οὔτε ξυλαράκι νὰ κάψουν τὸ χειμῶνα, καὶ νὰ
εἶνε ἡλιασμένη κοπριά βοδιῶν καὶ φρύγανα ξερά,
μάρια καὶ ἀγκάθια !

ἌΟταν λοιπὸν εἶδαν νὰ ξεσκεπάζονται οἱ θεό-
ατοι ἐκεῖνοι κορμοὶ τῶν δέντρων, ἀναγάλλιασαν.
ῆσαν θησαυρό ! Γι' αὐτὸ τώρα προσπαθοῦν μὲ
επισσότερη ὄρεξη νὰ τελειώσουν τὸ ξέφραγμα καὶ
νὰ μοιραστοῦν τὰ ξύλα.

3. ἌΟταν ἔγινε κι αὐτὸ καὶ εἶδαν πὼς ὁ καθένας
ους ἐξασφάλισε τὰ χρειζόμενα καψόξυλα γιὰ ὄλον
ὸ χειμῶνα, ἔτριβαν ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια, κι εὐ-
αριστώντας τὸ δάσκαλο ἔλεγαν : « Ποτὲ δὲ φαν-
αζόμαστε πὼς τόσο ἀκριβὰ θὰ πληρωνόταν ὁ κό-
ος μας, δάσκαλε ! »

— « Εἶναι παρατηρημένο » ἀπάντησε ἐκεῖνος,
πὼς ὅταν κἀνη κανεὶς τὸ καλὸ, ἄργὰ ἢ γρήγορα
νὰ πληρωθῆ » .

§ 61. Νέες φροντίδες και ἀγρύπνιες τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.

1. Ἡ τελευταία μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ δασκάλου νὰ βάλῃ τὸ Βαθύρεμα στὸν παλιό του δρόμο και νὰ στραγγίσῃ τὸ Μεγάλο βαρκό, τοῦ δυναμώνει τὴ θέληση και τοῦ μεγαλώνει τὶς φροντίδες του γιὰ τὸ χωριό.

Ἐχει τόσα πολλὰ νὰ φροντίσῃ! Πρέπει νὰ φέρῃ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς μέσα στὸ χωριό. Πρέπει νὰ χτίσῃ και δεύτερη αἶθουσα στὸ σχολεῖο, πρέπει νὰ διορθώσῃ τοὺς δρόμους, πρέπει....., πρέπει..... και τί δὲν πρέπει νὰ φροντίσῃ γι' αὐτό!

Κοντὰ σὲ ὅλα αὐτά, τοῦ ἔρχεται τώρα στὸ νοῦ πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ δασώσῃ και τὰ γύρω βουναλάκια. « Ἄν δὲ γίνῃ αὐτό, λέει μέσα του, πολὺ γρήγορα θὰ χαλάσῃ τὸ Βαθύρεμα ὅ,τι μὲ τόσο κόπο ἔγινε ».

2. Αὐτὴ ἡ σκέψη βασανίζει τώρα τὸ νοῦ του. Συλλογίζεται μία μία ὅλες τὶς δυσκολίες και τὶς βρῖσκει πολλὰς και μεγάλας.

Γιὰ νὰ γίνῃ τὸ ξαναδάσωμα, θὰ χρειαστῇ νὰ γίνῃ πρῶτα ἓνα σπορεῖο και ὕστερα ἓνα μεγάλο φυτώριο ἀπὸ ἄγρια δέντρα—πράματα δύσκολα και τὰ δύο. Ὑστερα θὰ χρειαστῇ και διαταγὴ τοῦ ὑπουργείου γιὰ νὰ ἐμποδιστῇ ἡ βοσκὴ σὲ ὅλο τὸ μέρος ποὺ θὰ ξαναδασωνόταν—πρᾶμα ἀκόμη πιὸ δύσκολο ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα. Τέλος θὰ χρειαστῇ νὰ πειστοῦν και οἱ χωρικοί, ὅταν μεγαλώσουν τὰ δεντράκι στὸ φυτώριο, νὰ βοηθήσουν ὅλοι στὸ φύτεμά του, τὸ δυσκολώτερο ἀπ' ὅλα.

Αὐτὰ συλλογίζεται ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Σχεδιάζει, λογαριάζει, ξαναμετρᾷ τὴ δύναμή του, και βλέποντας πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ τὰ κατορθώσῃ, ἀρ-

χίζει και βάζει κάθε μέρα σὲ πράξη κάτι ἀπὸ τὶς σκέψεις του αὐτές.

§ 62. Σωστὸ μελισσοκόφινο πάλι τὸ χωριό.

1. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ μεταφορὰ τοῦ νεροῦ κι ἀπὸ τὸ χτίσιμο τῆς δεύτερης αἰθουσας τοῦ σχολείου. Εἶναι καὶ τὰ δύο τὰ πιὸ βιαστικά, πού θὰ τὸν ἐβοηθοῦσαν περισσότερο καὶ γρηγορώτερα στὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του. Ὅσο γιὰ τὸ διόρθωμα τῶν δρόμων, συλλογίζεται πὼς ἦταν ἐρθουν οἱ χτίστες γιὰ νὰ χτίσουν τὴ δεύτερη αἰθουσα, τότε θὰ εἶναι καταλληλότερη ἢ περίστασις νὰ βάλῃ σὲ πράξη καὶ αὐτὴν τὴ δουλειά. Ἐπειτα δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ζητῇ ὄλα μαζὶ ἀπὸ τοὺς χωρικούς. « Ἐτσι δὲ θὰ θελήσουν νὰ κάμουν οὔτε ἓνα » λέει μέσα του.

Τὰ λέει αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, γιὰτὶ θέλει τὸ κάθε γενικὸ καλὸ πού γίνεται στὸ χωριό, νὰ γίνεαι ἀπὸ ἐδῶ κι ἐμπρὸς, καθὼς τὸ ξέφραγμα τῆς ρεματιᾶς, μὲ τὴ ουνεργασία ὄλων.

2. Καὶ νὰ, ὅπου σταθῆ καὶ ὅπου βρεθῆ τώρα, παντοῦ καὶ πάντα, λέει πὼς πρέπει νὰ ἔρθῃ τὸ νερὸ μέσα στὸ χωριὸ καὶ νὰ χτιστῆ καὶ δεύτερη αἰθουσα στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ διοριστῆ καὶ δασκάλισσα. Προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς ἀσυγκίνητους χωρικούς, πού ἔνα μόνον τοὺς συγκινεῖ κι ἓνα μόνον τοὺς κάνει νὰ πιστεύουν, τὸ συμφέρον.

Τί ἔχουν νὰ ὠφεληθοῦν αὐτοί, λένε, ἀπὸ τὴ μεταφορὰ τοῦ νεροῦ ; Ἄς εἶναι καλὰ οἱ γυναῖκες καὶ τὰ μεγάλα κορίτσια τους, πού μέρα νύχτα κουβαλοῦν στὴν πλάτη ἢ στὸν ὄμο τὸ νερὸ στὰ σπίτια. Ἄς εἶναι

καλά και τ' ἀγόρια τους, πού ὀδηγοῦν μὲ κρύο και
μὲ ζέστη τὰ ζῶα τους στήν πηγὴ και τὰ ποτίζουν!

« Τί ἔχομε, ἀδερφέ, τοῦ εἶπε κάποιος χωρικός,
νὰ κερδίσωμε ἑμεῖς και ἀπὸ τίς δυὸ αὐτὲς δουλειές,
πού μᾶς παρακινεῖς ν' ἀνακατευτοῦμε ; Ἄφησέ μας
ἡσυχούς ! »

3. « Ἔτσι εἶστε σεῖς ; » λέει μέσα του ὁ Πέτρος
Ἀνέζης, και ἀμέσως βάζει σὲ κίνηση τοὺς νέους. Αὐ-
τοὶ μὲ τίς ὀδηγίες του ἔπεισαν τίς μητέρες και
τίς μεγάλες ἀδερφές τους, κι ἐκεῖνες πάλι τίς
γειτόνισσες και τίς φίλες τους, πῶς μὲ τὴ μεταφορὰ
τοῦ νεροῦ θὰ εἶχεν μεγάλη εὐκολία, και ὅτι μιὰ
δεύτερη αἵθουσα στὸ σχολεῖο θὰ ἦταν γι' αὐτὲς δῶρο
μεγάλο. Γιατὶ ἡ δασκάλισσα πού θὰ ἐρχόταν, θὰ τίς
βοηθοῦσε πολὺ και στὸ ράψιμο και στὸ κέντημά.

Ἢταν οἱ γυναῖκες και οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ
πεῖστηκαν, ἄρχισαν και τὰ δύο ἔργα. Οἱ δικοὶ τους
δὲν μπόρεσαν νὰ τὰ βγάλουν πέρα. « Πρέπει νὰ δου-
λέψωμε ὅλοι, γιὰ νὰ ἔρθῃ τὸ νερὸ στὸ χωριὸ και νὰ
χτιστῇ κι ἡ ἄλλη κάμαρα τοῦ σχολείου » τοὺς ἔλε-
γαν. « Ἄν δὲ θέλετε σεῖς, θὰ πᾶμε ἑμεῖς νὰ δουλέ-
ψωμε μόνες μας ».

4. Θέλοντας και μὴ, οἱ χωρικοὶ ὑποχώρησαν στὴ
θέληση τῶν γυναικῶν τους, και ἀποφάσισαν νὰ κα-
ταπιαστοῦν και στὰ δύο αὐτὰ κοινοτικὰ ἔργα πού
τοὺς παρακινοῦσε ὁ δάσκαλός τους.

Πάλι εἶναι τὸ χωριὸ ἄνω κάτω, τόσες μέρες τώ-
ρα! Τὰ μολάρια του πηγαινοέρχονται κάθε λίγο στὸ
γειτονικὸ λατομεῖο και κουβαλοῦν πέτρες, ἀσβέστη
και ἄμμο στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου. Ἄλλα πάλι
μεταφέρουν ἀπὸ τὴν παραλία τοὺς σωλῆνες γιὰ τίς

βρύσες και τὴν ξυλεία ποῦ θὰ χρειαστῆ γιὰ τὸ πάτωμα καὶ γιὰ τὰ κουφώματα. Οἱ χτίστες χτίζουν τοὺς τοίχους. Οἱ μαραγκοὶ στὸ νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας ἐτοιμάζουν τὶς οαλίδες γιὰ τὸ πάτωμα, τὰ δοκάρια τῆς στέγης καὶ τὰ κουφώματα. "Αντρες, γυναῖκες, μεγάλα ἀγόρια καὶ κορίτσια, ἐδῶ κι ἐκεῖ, μὲ τοὺς κασμάδες ἀνοίγουν τ' αὐλάκια ὅπου θὰ μποῦν οἱ σωλῆνες, καὶ ἰσοπεδώνουν τὸ μέρος ὅπου θὰ περάσῃ τὸ ὑδραγωγεῖο. "Αλλοὶ σβῆνουν τὸν ἀσβέστη, ἄλλοι ἐτοιμάζουν τὴ λάσπη καὶ ἄλλοι τὴν κουβαλοῦν μὲ τὰ πηλοφόρια. Σωστο μελισσοκόφινο πάλι τὸ Κακορίζικο!

§ 63. "Αλλα κοινοτικὰ ἔργα.

1. Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες καὶ νὰ, οἱ τοῖχοι τῆς νέας αἰθουσας ἄρχισαν νὰ σκεπάζονται μὲ τὴ στέγη, καὶ τὸ νερό, ἀπὸ τόση μακριὰ ποῦ ἦταν πρῶτα, τρέχει τώρα στὴ μέση τῶν δύο συνοικιῶν τοῦ χωριοῦ καὶ σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς ἀγλῆς τοῦ σχολείου ἀπὸ τρεῖς ὁμορφες μαρμαρένιες βρύσες.

« Νὰ ἔχης τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας. παιδί μου » εἶπε στὸν Πέτρο Ἀνέζη ἡ γριά Μπούχραινα, παίρνοντας πρώτη φορὰ νερὸ ἔξω ἀπὸ τὸ σπιτι τῆς. Πόσες ἄλλες τέτοιες εὐχὲς κι εὐλογίες πῆρε τὴν ἡμέρα ἐκείνη, χωρὶς νὰ τὶς ἀκούσῃ ὁ δάσκαλος!

Μὰ καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, πίνοντας τώρα ἀπὸ τὴν καινούρια βρύση τοὺς καμαρώνουν, γιὰτὶ καὶ αὐτὰ δούλεψαν νὰ γίνῃ. Κουβάλησαν τόσους σωλῆνες ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ τοὺς!

2. Τελειώνοντας οἱ χτίστες τοὺς τοίχους τῆς δευτέρας αἰθουσας, ἄρχισαν νὰ χτίζουν κι ἓνα μικρὸ γεφυράκι ἀπάνω στὴ μικρὴ ρεματιὰ, ποῦ χωρίζει τὶς

δύο συνοικίες τοῦ χωριοῦ. « Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνη καὶ αὐτό, γιὰ ν' ἀδερφωθοῦν οἱ δυὸ συνοικίες » λέει ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κρύβοντας τὸ πῶς ἔτσι θὰ εὐκολυνόταν πολὺ ἡ συγκοινωνία μέσα στὸ χωριό. Θέλει νὰ τὸ καταλάβουν μόνοι τους οἱ χωρικοί.

Τὸ χωριὸ ὅλο, ἀφοῦ τὸ θέλει ὁ δάσκαλος, βοηθεῖ πάλι τοὺς τεχνῖτες καὶ σ' αὐτὸ καὶ ἀργότερα στὸ διόρθωμα τῶν δρόμων του. Ἔτσι μέσα σ' ἓνα μῆνα τελειώνουν μὲ τὴ γενικὴ συνεργασία τέσσερα νέα κοινοτικὰ ἔργα.

3. Τὸ σπορεῖο καὶ τὸ φυτώριο, τὸ πέμπτο ἔργο, ποὺ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ καὶ αὐτό, φαίνεται στὸν Πέτρο Ἀνέζη πιὸ δύσκολο. Δὲ χρειάζεται μονάχα ξεχαλίκωμα, σκάψιμο, κόπρισμα καὶ φράξιμο. Τὶς δουλειές αὐτὲς ὅλες τὶς κάνουν πρόθυμα καὶ γρήγορα, ἄλλες τὰ μικρότερα καὶ ἄλλες τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ τοῦ χωριοῦ.

Χρειάζεται νὰ βρεθοῦν καὶ σπόροι καὶ δεντράκια ἀπὸ ἄγρια καὶ ἀπὸ ἡμερα δέντρα· καὶ τέτοια πράγματα δὲ βρίσκονται στὸ χωριό, μήτε στέλνονται εὐκολὰ σὲ τόσο ξέμακρο καὶ ἀπόμερο χωριό, καθὼς τὸ Κακορίζικο. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη μόνος του ὁ Πέτρος Ἀνέζης νὰ γράψῃ ἐδῶ, νὰ παρακαλέσῃ ἐκεῖ, καὶ νὰ ζητήσῃ ὁδηγίες ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ξέρουν ἀπὸ τέτοιες δουλειές.

Οἱ φροντίδες καὶ οἱ δυσκολίες αὐτὲς εἶναι μεγάλες, εἶναι καὶ πολλές. Μὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης εἶναι, ὅπως ξέρομε, ἄνθρωπος ἐπίμονος καὶ θεληματικός. Ἐπιμένει λοιπὸν καὶ νικώντας μία μία ὅλες αὐτὲς τὶς δυσκολίες, κατορθώνει νὰ φτιάσῃ τὸ σπορεῖο

καὶ τὸ φυτώριον σὲ μιὰ ἄκρην τοῦ μεγάλου αὐλόγυρου τοῦ σχολείου.

§ 64. Τί ἄλλο κατορθώνει ὡς τὰ Χριστοῦγεννα.

1. Μ' ὄλο πού ἔχει τόσες φροντίδες μὲ τὰ περασμένα ἔργα καὶ μὲ τὴ διδασκαλία τῶν μαθητῶν τοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, δὲν ξεχνᾷ πῶς ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ μένη ἄδεια κάθε Κυριακῆ καὶ κάθε γιορτῆ. Καὶ συλλογίζεται πῶς θὰ μπορέσῃ νὰ τραβήξῃ τοὺς χωρικοὺς στὴν ἐκκλησία.

Παρακαλεῖ τὰ παιδιὰ, παρακαλεῖ καὶ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ νὰ παρακινουῦν τοὺς δικούς των νὰ ἔρχονται στὴ λειτουργία. Τοῦ κάκου! Οἱ χωρικοὶ δὲν πᾶνε βέβαια στὶς δουλειές τους τίς Κυριακές καὶ τίς γιορτές· ἀντὶ ὅμως νὰ ἔρχονται στὴν ἐκκλησία, γερμίζουν τὰ δυὸ μαγαζιά τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ὅμως δὲν ἀπελπίζεται. Συλλογίζεται, λογαριάζει καὶ στὸ τέλος παίρνει τὴν ἀπόφαση: « Ἄν κατορθώσω, λέει μέσα του, ἐκείνη τὴν ἡμέρα νὰ τοὺς ξαφνίσω καὶ νὰ τοὺς συγκινήσω, θὰ μπορέσω νὰ τοὺς τραβήξω ταχτικά στὴν ἐκκλησίαν. Γιὰ νὰ τοὺς ξαφνίσω, ἔχω τὸ μέσο· γιὰ νὰ συγκινηθοῦν, θὰ μεταχειριστῶ τὰ παιδιὰ τους, πού θὰ εἶναι τώρα οἱ καλύτεροὶ βοηθοὶ μου ».

Αὐτὰ λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ ἀμέσως βάζει σ' ἐνέργεια τὸ σχέδιόν του. Διπλασιάζει τίς ὥρες τῆς μουσικῆς, ἀντὶ ὅμως νὰ διδάξῃ ἄλλα τραγούδια, προτιμᾷ τὰ λειτουργικά, ἀπὸ τὴ « δοξολογία » ὡς τὸ « εἶδομεν τὸ φῶς ».

3. Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτό, — διπλασιάζει καὶ
ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ

τὴν προσπάθειά του γιὰ νὰ μάθη τ' ἄρβανίτικα.

Ἐπειδὴ εἶδε πὼς τοῦ χρησίμευαν στὴ συνεννόηση μὲ τοὺς χωρικούς, ἄρχισε νὰ τὰ μαθαίνει μόλις ἐγκαταστάθηκε. Καὶ φαίνεται πὼς πρόκοβε πολὺ, γιὰτὶ τὸν τρίτο μῆνα καταλάβαινε καλοῦτσικα τοὺς ἄλλους, ὅταν τὰ μιλοῦσαν.

Τώρα ὁμως θέλει νὰ κατορθώσῃ νὰ μιλῇ ἐλεύθερα τὴ γλῶσσα αὐτὴ σὰν Ἀρβανίτης. Ἔχει τὸ σκοπὸ του. Ἀρχίζει λοιπὸν νὰ μιλῇ πάντα ἄρβανίτικα, καὶ μὲ τοὺς μεγάλους καὶ μὲ τοὺς νέους. Μονάχα μὲ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου μιλεῖ ἐλληνικά. Καὶ σὰ νὰ μὴν τοῦ φτάνη αὐτό, προσκαλεῖ ταχτικά στὰ δεῖπνα του ἓνα δυὸ ἀπὸ τοὺς νέους, γιὰ νὰ μιλῇ μαζί τους ἄρβανίτικα ὅλη τὴν ὥρα τοῦ τραπεζιοῦ κι ἔτσι νὰ γυμνάζεται.

Ἔτσι κατορθώνει νὰ προχωρήσῃ τόσο, πὺ ἐκαμε τὸ φίλο του, τὸ Χαράλαμπο Πίκουλα, νὰ τοῦ εἰπῆ ἓνα βράδυ : « Ἐσεῖς, κ. Ἀνέζη, τὰ μιλεῖτε καλύτερα ἀπὸ μᾶς τ' ἄρβανίτικα ! »

— « Αὐτὸ προσπαθῶ κι ἐγὼ νὰ κατορθώσω » ἀπάντησε εὐχαριστημένος ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

§ 65. Ὅλοι στὴν ἐκκλησία.

1. Εἶναι μεσάνυχτα. Ἐξω ὁ βοριάς σφυρίζει τσουχτερός, σκορπίζοντας τὸ παγωμένο χιόνι πὺ ἄρχισε νὰ πέφτῃ ἀπὸ τὸ βράδυ.

Ὅλοι κοιμοῦνται. Ἐνας μόνο ἀγρυπνᾷ τέτοια ὥρα, καὶ ἀγρυπνᾷ γιὰ ὅλους τοὺς χωριανούς πὺ κοντὰ στὰ ζωντανά τους κοιμοῦνται καὶ ὄνειρεύονται, δίχως νὰ τὸν συλλογίζονται διόλου.

Σκυμμένος ἀπάνω στὸ γραφεῖο του, γεμάτο ἀπὸ

αρτία και από βιβλία, γράφει στο φῶς μεγάλης
σημασίας λάμπας τοῦ πετρελαίου. Γράφει και σβή-
νει ἀπὸ ὥρα τώρα. Κάποτε σηκώνεται ἀπὸ τὴ θέ-
ση του και βηματίζοντας ἀκούεται νὰ μονολογῇ:

« Αὐτὰ θὰ εἰπῶ, μὰ πῶς θὰ τοὺς φανοῦν ; Θὰ
ἀκούσουν τόπο τάχα ; "Ἐπειτα ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ θὰ
πῶ τὰ καταφέρουν ; Και πῶς ἤθελα νὰ τὰ κατάφερ-
ν, ὅπως και στὸ σχολεῖο ! "Αχ, και νὰ τοὺς συγκι-
νῶσαν τοὺς ἀσυγκίνητους ! »

Αὐτὰ μονολογεῖ, πότε βηματίζοντας και πότε
σταματώνοντας ἐμπρὸς στὸ τζάκι.

Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ ἀγρυπνᾷ τέτοια ὥρα στὸ
κοιμητήριο, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ποῦμε. Ποιὸς
ἦταν ἀπὸ τὸν Πέτρο Ἀνέζη μπορεί νὰ ἐνδιαφέρεται
ἐν τὸ χωριὸ αὐτό, και ποιὸς ἄλλος ἔχει ὄρεξη ν' ἀ-
κουσθῆ, νὰ λογαριάζῃ και νὰ συλλογίζεται γιὰ τὴν εὐ-
τυχία του ;

2. Μὰ νὰ, μέσα στὴ σιγαλιά τῆς χειμωνιάτι-
κης νύχτας ἀκούεται διαπεραστικὸς ὁ ἤχος τῆς καμ-
βάνης : Τάγκα, τούγκα ! τάγκα, τούγκα !

« "Α, μεσάνυχτα κιόλας ! Πῶς πέρασε τόσο γρή-
γορα ἡ ὥρα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω ! Καιρὸς νὰ συ-
μμερισθῶ, γιατί ὁ Παπασπύρος δὲν περιμένει και πο-
τε. Αὐτὰ λέει ὁ δάσκαλος και παρατώντας τὸ γρά-
μμα συγυρίζεται, φορεῖ τὰ καλά του χειμωνιάτικα
πόδια, ρίχνει ἀπάνω του ἓνα ἀδιάβροχο πανωφόρι
καὶ ξεκινᾷ γιὰ τὴν ἐκκλησία.

3. Μὲ τὰ χαρούμενα χτυπήματα τῆς καμπάνης
ἀκούεται ὅλο τὸ χωριὸ. Ἐημερώνουν Χριστούγεννα ! Οἱ
πολλοὶ πρέπει νὰ πᾶνε στὴ λειτουργία μὲ τὴν γυναῖ-
κα καὶ τὰ παιδιὰ τους, ἀκόμη και μὲ τὰ μωρὰ τους.

Εἶναι μία ἀπὸ τὶς λίγες ἡμέρες τοῦ χρόνου, ποὺ νομίζουν πὼς πρέπει νὰ λειτουργηθοῦν. Γι' αὐτὸ τέτοια μέρα δὲ λείπει κανεὶς τοὺς ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Ξυπνοῦν οἱ μεγάλοι μὲ τὰ χτυπήματα τῆς καμπάνας, ξυπνοῦν ὕστερα καὶ τὰ παιδιὰ τους, κουκουλιώνονται μὲ τὶς καπότες καὶ τὰ χοντρά μάλλινα σιγκούνια καὶ ξεκινοῦν. Κανεὶς δὲ βαστᾶ φανάρι. Καὶ ὁμως, μὲ ὄλο τὸ γλιστερὸ καὶ παγωμένο χιόνι ποὺ πέφτει, κανένας δὲ σκοντάφτει. Οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ εἶναι τώρα ἰσοπεδωμένοι καὶ χαλικοστρωμένοι. Τὸ γεφυράκι ἀπάνω ἀπὸ τὴν ρεματιά πάντα ἀνταμώνει τὶς δυὸ συνοικίες του καὶ τὰ λίγα φωτεινὰ φανάρια του, ἐδῶ κι ἐκεῖ στοὺς δρόμους, φέγγουν τοὺς χωριανούς ὡς τὴν ἐκκλησία.

«Χίλια χρόνια νὰ ζῆ, ποὺ μᾶς ἔκαμε αὐτὸ τὸ καλὸ στὸ χωριό » φωνάζει ἀρβανίτικα ὁ γερο-Τόγιας πηγαίνοντας μὲ τὴν γριά του στὴν ἐκκλησία.

— « Δίκιο ἔχεις, γερο-Τόγια » ἀπαντοῦν οἱ διαβάτες. « Ἄλλοτε γιὰ νὰ πᾶμε τὰ Χριστούγεννα στὴν ἐκκλησιά, τσακιζόμαστε » κι εὐλογοῦν καὶ αὐτοὶ τὸ Πέτρο Ἀνέζη.

§ 66. Τὸ σχέδιο ἀρχίζει νὰ πετυχαίνει.

1. Σὲ λίγο γεμίζει ἡ ἐκκλησία, καὶ κάτω τὸ ἀντρίκιο καὶ ὁ γυναικωνίτης ἀπάνω. Πατεῖς με, πατεῖς σε! Ὁ μεγάλος μεσαῖος πολυέλαιος, μὲ τὰ 24 κερὰ του, δῶρο τῶν χωριανῶν ἀπὸ τὴν Ἀμερική, εἶναι κατὰ φῶτος. Τὰ μανουάλια ἐμπρὸς στὸ εἶκο ἰστάσι φεγγοβολοῦν ἀπὸ τ' ἀμέτρητα μικρούτσικα κερὰκια, ποὺ ἀνίβει ὁ καθένας χωρικός.

2. Ὁ Παπασπύρος, φορώντας τὰ καλύτερα ἄμ...

φιά του, λιβανίζει με τὸ ἀσημένιο λιβανιστήρι τὸ ποιμνιό του γεμάτος χαρά, ἐνῶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης βάζει τὰ δυνατά του νὰ ψάλη πιὸ καλά, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ εὐχαριστήσῃ πολὺ.

Τὸ κατορθώνει γρήγορα καὶ εὐκο α· γιὰτὶ οἱ χωρικοὶ πρώτη φορὰ ἀκούοντας τόσο γλυκιὰ ψαλμωδία, παθαίνουν ὅ,τι καὶ ὁ Παπασπύρος τὴν πρώτη φορὰ. Ἀνοίγουν τὸ στόμα, καρφώνουν τὰ μάτια στὸ δάσκαλο καὶ τὸν ἀκοῦνε μουγκοί, πῶς φέλνει τὰ ὠραῖα τροπάρια τῆς ἀκολουθίας τῶν Χριστουγέννων.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης τὰ βλέπει αὐτά, κρυφογεῶ καὶ λέει μέσα του : « Καὶ ἀκόμη ποῦ εἴμαστε! »

3. Καὶ στ' ἀλήθεια! Ὅσο προχωρεῖ ἡ ἀκολουθία, τόσο περισσότερο ἐνθουσιάζονται οἱ χωρικοί, ἄντρες καὶ γυναῖκες, γέροι καὶ γριές.

Μὰ νά, σὲ λίγο ἀρχίζει ὁ δοξολογία, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ δασκάλου παύει ν' ἀκούεται. Ὡστόσο ὅμως ἀντὶ γιὰ μία, τώρα οἱ χωρικοὶ ἀκοῦν πολλές μαζὶ φωνές, μὰ ὄχι ἀντρίκειες, οὔτε ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος, παρά πότε ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ πότε ἀπὸ τ' ἀριστερά.

Πόσο σύμφωνες καὶ πόσο γλυκὲς βγαίνουν οἱ φωνές αὐτές ! Θαρρεῖς πῶς εἶναι μία μονάχα, δυναμωμένη ἀπὸ τὸν ἀντίλαλο.

Μὲ ἀπορία οἱ χωρικοὶ σηκώνονται στὰ δάχτυλα γιὰ νὰ ἰδοῦν καλύτερα, καὶ ρωτοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο ποιὸς φέλνει. Ὅταν ἐπιτέλους κατάλαβαν πῶς εἶναι τὰ παιδιὰ τους, τότε ἀρχίζουν νὰ λένε σιγὰ ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλο : « Μπά ! Αὐτὰ φέλνουν σὰν τοὺς μεγάλους ! Πότε κιόλας ! »

Παραξενεύονται, ἐνθουσιάζονται καὶ χαμαρώνουν ἀκούοντας τὰ παιδιὰ τους νὰ φέλνουν τόσο ὠραῖα,

καὶ δὲ βλέπουν τὸ δάσκαλο πού χα ούμενος κρυφογελαῖ, γιατί νιώθει πῶς τὸ σχέδιό του ἀρχίζει νὰ πετυχαίνει.

§ 67. Ὑστερα ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο.

1. Μὰ τί γίνεται τώρα κατὰ τὸ δεσποτικό, καὶ γυρίζουν κατὰ κεῖ τὰ μίλια οἱ χωρικοί ;

Ὁ δάσκαλος ὕστερ' ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο ἀνβαίνει τὰ σκαλοπάτια τοῦ δεσποτικοῦ καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς μιλῇ στὴ γλῶσσα τους, ἀρβανίτικα !

Ξαφνίζονται, μὰ δὲν προφταίνουν νὰ ρωτήσουν πότε ἔμαθε τ' ἀρβανίτικα καὶ τὰ μιλεῖ τόσο καλά. Μὲ τὰ πρῶτα λόγια του συνεπαίρνονται καὶ προσέχουν.

Ἄς ἀκούσωμε ὅμως κι ἐμεῖς, τί λέει ὁ Πέτρος Ἄνέξης :

2. « Πόσο θὰ χαίρεται καὶ πόσο θὰ εὐχαριστιέται αὐτὴν τὴ στιγμὴ ἀπὸ ἐκεῖ ψηλά, ἀπὸ τὸν οὐράνιο θρόνο του, ἐκεῖνος πού ἔπλασε ἐσᾶς, ἐμένα καὶ ὅλο τὸν κόσμο, βλέποντας συναγμένο ἐδῶ μέσα στὸ σπίτι του ὅλο τὸ χωριό ! « Κοίταξε, θὰ λὲν μέσα του, πόσο μὲ ἀγαποῦν καὶ μὲ σέβονται οἱ Καχοριζικιώτες ! Για νὰ τιμῆσουν σήμερα τὴ γέννηση τοῦ ἀγαπημένου παιδιοῦ μου, σηκώθηκαν μεσάνυχτα, χάλασαν τὸν ὕπνο καὶ τὴν ἡσυχία τους κι ἔτρεξαν ὅλοι ἐκεῖ στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ χωριοῦ, μεγάλοι καὶ μικροί, ἄντρες καὶ γυναῖκες. Ἀνάβουν κεριὰ καὶ προσκυνοῦν τὴν εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ μου, κι ἀκοῦνε μ' εὐλάβεια τὶς ψαλμωδίες πού ὁμορφα ψέλνουν τὰ παιδιὰ τους γιὰ μένα καὶ γιὰ τὸ παιδί μου.

» Πόσο χαίρομαι πού τοὺς βλέπῃ σήμερα ὅλους

Ο Πέτρος Ἀνέζης μιλεῖ ἀπὸ τὸ δεσποτικὸ στῆθε χωρικῶς (σελ 134),

νά λειτουργιοῦνται, ἀδερφωμένοι στὴν ἐκκλησία τους! Σήμερα εἶναι ἀληθινοὶ χριστιανοί. Ἡ εὐλογία μου ἄς εἶναι ἀπάνω τους καὶ ἀπάνω στὰ παιδιά τους! Ἄς ἔχουν ὑγεία καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ζῶα τους καὶ ἄς προκόβουν τὰ γεννήματα, οἱ ἐλιές καὶ τ' ἀμπέλια τους».

» Αὐτὰ θὰ λή, πιστεύω, αὐτὴ τὴ στιγμή ὁ Θεός, πού σᾶς βλέπει συγκεντρωμένους ἐδῶ μέσα στο σπίτι του.

» Πόσο ὁμως θὰ λυπᾶται, ὅταν κάθε Κυριακὴ καὶ κάθε γιορτὴ κοιτάζοντας ἀπὸ ἐκεῖ ψηλά, βλέπῃ ἀδειανὴ τὴν ἐκκλησία κι ἐσᾶς στὰ μαγαζιά, στὰ σπίτια ἢ στὰ κοπάδια! «Κοίταξε, θὰ λή τότε, χριστιανοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ Κακοριζικιώτες! Ἐγὼ γιὰ χάρη τῶν ἀνθρώπων ἔστειλα στὸν κόσμον τὸ μονάκριβο παιδί μου. Γεννήθηκε μέσα σ' ἓνα στάβλο, μεγάλωσε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς δίδαξε τὴν ἀληθινὴ θρησκεία, ἔπαθε, σταυρώθηκε, ἀπόθανε γιὰ χάρη τους καὶ τοὺς ἔδωσε τ' ὄνομά του· καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς νὰ μὴν καταδέχονται οὔτε μία φορὰ τὴν ἐβδμάδα νὰ μοῦ κάμουν μιὰ ἐπίσκεψη στο σπίτι μου καὶ ν' ανάψουν ἓνα κερὶ στὴν εἰκόνα μου καὶ στὴν εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ του! Προτιμοῦν ἀπὸ τὸ σπίτι μου τὸ μαγαζί! Καὶ ὁμως λέγονται χριστιανοί, κι ἔχουν τὴν ἀπαίτηση ἀπὸ μένα νὰ τοὺς χαρίζω ὑγεία, νὰ τοὺς φυλάγω τὰ ζῶα τους ἀπὸ ἀρρώστιας καὶ νὰ τοὺς δίνω καλὲς ἐσοδιὲς κάθε χρόνο».

» Εἶναι σωστὸ νὰ εὐεργετῶ τέτοιους ἀχάριστους ἀνθρώπους; Ἀνθρώπους πού δὲν πατοῦν τὸ πόδι τους στὴν ἐκκλησία, ἐγὼ δὲν τοὺς λογαριάζω γιὰ παιδιὰ μου».

3. Αὐτὰ λέει στοὺς χωρικοὺς ἀπὸ τὸ δεσποτικὸ

ὕστερα ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κατεβαίνει ὕστερα τὰ σκαλοπάτια του καὶ ξανάρχεται στὴ θέση του.

§ 68. Τὸ σχέδιο πετυχαίνει.

1. Συγκινημένοι οἱ χωρικοὶ παρακολουθοῦν τὸ δάσκαλο. Δὲ μιλοῦν κοιτάζονται μόνο ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο καὶ κουνοῦν τὰ κεφάλια, σὰ νὰ θέλουν νὰ εἰπτοῦν: « Ὅλα σωστά πού, μᾶς εἶπε ὁ δάσκαλος ».

Μὰ νά, μόλις τελειώσε ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀρχίζει πάλι ὁ δεξιὸς χορὸς τῶν μαθητῶν νὰ ψέλνῃ τὸ ερουβικό. Οἱ χωρικοὶ ξαφνίζονται πάλι, καὶ λησμονώντας τώρα τὸ δάσκαλο προσέχουν στὰ παιδιὰ τους.

Βγαίνουν σὲ λίγο τ' ἄγια καὶ ἀμέσως οἱ δύο χοροὶ ἀρχίζουν νὰ ψέλνουν τὰ λειτουργικά, πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά. Σὲ λίγο ἔρχεται καὶ ἡ σειρά τῶν « Σὲ ὑμνοῦμεν ».

Οἱ δύο χοροὶ τότε ἐνώνονται ἐμπρὸς στὴν ὠραία ἄνω γωνία, γονατίζουν καὶ ἀρχίζουν νὰ τὸ ψέλνουν. Τὰ ἄνω χεῖρ᾽ αὐτῶν βάζουν τὰ δυνατὰ τους νὰ τὸ ψάλουν γλυκῶς, γὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸ δάσκαλο, πού κοντοῦνται καὶ γονατιστὸς κι αὐτὸς τοὺς παρακολουθεῖ μὲ καρδιοχτύπι.

2. Οἱ χωρικοὶ πρώτη φορὰ βλέποντας αὐτὸ τὸ θέλημα καὶ ἀκούοντας νὰ ψέλνεται τόσο μελωδικὸς ὁ ἕκτος αὐτὸς, κάνουν τὸ ἴδιο. Γονατίζουν ὅλοι συγκινημένοι.

Ἐνθουσιάζεται τότε καὶ ὁ Παπασπύρος, καὶ μόλις τελειώνει ὁ ὕμνος, βγαίνει μπροστὰ στὴν ὠραία ἄνω γωνία καὶ μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια καὶ τὰ μάτια κατὰ τὸ οὐρανὸ λέει: « Φώτισε, Θεέ μου, ὅλους αὐτοὺς ».

τούς χωριανούς πού ἦρθαν στο σπίτι σου σήμερα, νὰ ἔρχονται κάθε Κυριακὴ ἔτσι πρόθυμα καὶ νὰ σ' εὐχαριστοῦν καθὼς τώρα ! »

— « Θὰ τὸ κάμουν, θὰ τὸ κάμουν ! » φωνάζει ἄρβανίτικα ὁ Πέτρος Ἀνέζης· καὶ σηκώνεται ὀρθιος μαζί με τὰ παιδιὰ.

— « Θὰ τὸ κάμωμε, ! θὰ τὸ κάμωμε ! » φωνάζουν ὅλοι με τὴν καρδιά τους.

3. Καὶ βαστοῦν τὸ λόγο τους. Τόσο ζωηρὰ τοὺς ἐντυπώθηκε στὴν ψυχὴ ὅ,τι εἶδαν, ὅ,τι ἄκουσαν καὶ νη τὴν ἡμέρα, πού ἀπὸ τότε δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὴ λειτουργία. « Πᾶμε νὰ καμαρώσωμε τὰ παιδιὰ μας. Πᾶμε ν' ἀκούσωμε τί θὰ μᾶς πῆ σήμερα ὁ δάσκαλος » λένε, μόλις ἀκούσουν τὰ πρῶτα χτυπήματα τῆς καμπάνας· καὶ τρέχουν ὅλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, γέροι καὶ γριές, ὅπως καὶ στὴν πρωινὴ ἐκείνη χριστουγεννιάτικη ἀκολουθία.

4. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, βλέποντας κάθε φορὰ τοὺς χωρικοὺς νὰ παρακολουθοῦν μ' εὐλάβεια τὴν λειτουργία, βρίσκει τὸν καιρὸ νὰ τοὺς μιλή· καὶ ἐξηγῶν τὸ εὐαγγέλιο, βρίσκει πάντοτε τὸν τρόπο ὅχι μόνο τοὺς συμβουλευῆ, παρὰ καὶ νὰ τοὺς σπρώχνη στοὺς ἀδελφούς καὶ στοὺς δίκιους· καὶ ἔτσι ἐκεῖνοι σιγὰ σιγὰ γίνονται καλύτεροι, παύουν τὶς κλεψιές καὶ τὶς ἄρπαγές, βλαστήμιες καὶ τὶς βαρβαρότητες, ἡμερώνουν καὶ ἀνθρωπίζονται.

5. Τὰ βλέπει ὅλα αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, καὶ βραβεύει τὰ χέρια ἀπὸ χαρὰ καὶ λέει μέσα του : « Ἄντις ἔχουν τὸ σχέδιό μου, πάλι στὰ παιδιὰ χρωστῶ » .

§ 69. « Ἦρθε ἡ δασκάλισσα ».

1. Τὸ σχολεῖο ἔχει τὶς διακοπὲς τῶν Χριστουγέννων. Δεκαπέντε ἡμέρες τώρα ξεκουράζονται τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὰ μαθήματα, ὅχι ὅμως καὶ ὁ δάσκαλός τους. Αὐτὸς ἔχει πολλὰς φροντίδες καὶ δὲ βρίσκει καιρὸ νὰ ξεκουραστῆ οὔτε στὶς διακοπές. Τὸ μυαλό του δουλεύει πάντοτε, καὶ δουλεύει γιὰ τὸ χωριό. Ὅλη του ἡ συλλογὴ εἶναι γι' αὐτό.

Τὶς ἡμέρες αὐτὲς μὲ τὰ χιόνια πῆγε κυνήγι. Οἱ φίλοι του τὸν ἀκολουθοῦν, ὁ καθένας μὲ τὸ τουφέκι καὶ μὲ τὸ σκυλί του· κι ἐνῶ ἐκεῖνοι κυνηγοῦν μπεκάτσες, κοτσύφια καὶ λαγούς, αὐτὸς σκοτώνει ἕνα λύκο, μὰ τί λύκο! ἕνα λύκαρο, καὶ δυὸ ἀλεποῦδες. « Γιὰ νὰ ἡσυχάσουν λίγο τὰ καημένα τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ » λέει στοὺς φίλους τους. Καὶ στὸ κυνήγι ἀκόμα συλλογίζεται τὸ χωριό του!

2. Δὲν εἶχαν τελειώσει ἀκόμη οἱ διακοπές, ὅταν ἕνα ἀπόβραδο εἶδοποίησαν τὸ δάσκαλο νὰ πάη στοῦ Παπασπύρου.

Μπαίνοντας στὴν αὐλόπορτα, τὸν ὑποδέχεται ἡ Κρυσταλλιῶ χαρούμενη. « Ἦρθε, κ. Ἀνέζη, ἡ δασκάλισσα. Κεὶ τί καλὴ πού εἶναι! »

Ἀλήθεια, ὁ ἐπιθεωρητὴς βάσταξε τὸ λόγο του. Μόλις ἔμαθε πὼς τελείωσε ἡ δευτέρη αἴθουσα τοῦ σχολείου, διώρισε τὴν ἐξαδέρφη τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, Δέσποινα Ἀνέζη, δασκάλισσα στὸ Κακορίζικο.

Νὰ τὴν τώρα, ἔφτασε καὶ καλωσορίζεται χαρούμενη ἀπὸ τὸν ἐξάδερφό της. Τὴ συνώδεψε ἕνας ψαράς, πατριώτης καὶ γείτονάς της, πού ἐρχόταν παρακι-

νημένος από τὸν Πέτρο Ἀνέζη, νὰ μείνη γιὰ πάντα στὸ χωριὸ καὶ νὰ κἀνη τὸν ψαρά.

3. Τί χαρὰ πού τὴν ἔχουν ὅλοι στὸ τραπέζι τοῦ Παπασπύρου ἀπόψε μὲ τὸν ἐρχομὸ τῆς δασκάλισσας!

Χαίρεται ἡ Κρυσταλλιῶ, γιὰτὶ συλλογίζεται πῶς τῶρα θὰ μάθη πολλὰ χειροτεχνήματα. Χαίρεται καὶ ὁ παππούς κι ἡ γιαγιά της, πού θὰ τὴν κρατήσουν στὸ σπίτι τους καὶ θὰ τὴ βάλουν στὴ θέση τῆς πεθαμένης θυγατέρας τους. Χαίρεται καὶ ἡ νέα δασκάλισσα, πού θὰ ἔχη τόσο καλὴ συντροφιά.

Περισσότερο ὅμως ἀπ' ὅλους ἐκεῖνο τὸ βράδυ χαίρεται ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Τώρα, λές μέσα του, πού θὰ ἔχω τέτοιο βοηθό, ἐλπίζω νὰ πετύχη πέρα πέρα τὸ ἔργο μου ».

Καὶ τότε εἶναι ἡ χαρὰ του, πού τσοῦγκρισε τὸ ποτήρι του μὲ τὸ ποτήρι τοῦ Παπασπύρου, καὶ πρώτη φορά στὴ ζωὴ του ἔβρεξε μὲ τὸ κρασί τὰ χεῖλη του! Μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ εὐχηθῆ κι αὐτὸς τὸ « καλῶς ὠρισες » στὴν ἐξαδέρφη του!

§ 70. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξηγεῖ στὴν ἐξαδέρφη του τὸ σκοπὸ τοῦ διορισμοῦ της.

1. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ στὸ σπίτι τοῦ Παπασπύρου ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν εἶπε τίποτε στὴν ἐξαδέρφη του. Τὴν ἄλλη ὅμως ἡμέρα στὸ σχολεῖο τῆς ἐξήγησε τὴν αἰτία τοῦ διορισμοῦ της.

2. « Δὲν ἤρθες ἐδῶ, Δέσποινα, τῆς εἶπε, νὰ διβάξης μόνο γράμματα. Αὐτὸ θὰ εἶναι δεύτερη δουλειὰ γιὰ σένα. Ἐδῶ ἤρθες γιὰ νὰ ξυπνήσης τίς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ. Γιὰτὶ πρέπει νὰ ξέρης πῶς καμιά γυναῖκα καὶ καμιά ἀπὸ τίς μεγάλες κοπέλες

τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ δὲν ξέρει γράμματα, οὔτε ράψιμο οὔτε κέντημα, καὶ καμιὰ δὲ μιλεῖ ἑλληνικά. Δὲ νιώθουν ἀκόμη οὔτε ἀπὸ μαγείρεμα οὔτε ἀπὸ πάστρα.

» Εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθουν ὅλα αὐτὰ ἀπὸ σένα, καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλα νὰ μιλοῦν ἑλληνικά. Δὲ θ' ἀξίζης τίποτε, ἂν δὲν κατορθώσης ὡς τὸ τέλος τοῦ χρόνου νὰ κάμης τὰ μεγάλα κορίτσια τοῦ χωριοῦ νὰ μιλοῦν μονο ἑλληνικά. Ἐγὼ σιγὰ σιγὰ τὸ κατὰ-φερα αὐτὸ στὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου.

» Γιὰ νὰ τὸ πετύχης κι ἐσύ, θὰ χρειαστῇ πρῶτα νὰ ἐνθουσιάσης τὰ κορίτσια, ὅπως ἐγὼ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ. Πρέπει νὰ σὲ ἀγαπήσουν σὰν ἀδερφή τους, καὶ τότε ὅλα τ' ἄλλα θὰ γίνουν μόνα τους.

» Βλέπεις, Δέσποινα, τὸ ἔργο σου εἶναι μεγάλο, εἶναι καὶ δύσκολο. Ἐλπίζω ὅμως πῶς θὰ τὸ τελειώσης, γιατί ξέρω πόσο ἐπίμονοι καὶ θεληματικοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς γενεᾶς μας. Ἐπειτα ἐγὼ θὰ εἶμαι πάντοτε κοντά σου, πρόθυμος νὰ σὲ βοηθῶ γιὰ νὰ πετύχη ὁ σκοπὸς μας ».

§ 71. Ἡ δασκάλισσα στὸ ἔργο της.

1. Ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ἐνίωσε τί ζητοῦσε ἀπὸ αὐτὴν ὁ ἐξάδερφός της, καὶ ἀμέσως ἔβαλε σὲ πρᾶξη τὸ σχέδιο τῆς δουλειᾶς της.

Καὶ νὰ την τώρα στὸ ἔργο! Ἀφοῦ στὶς ὥρες τοῦ σχολείου βοηθήσῃ τὸ συνεργάτη της στὴ διδασκαλία, ὅλο τὸν ἄλλο καιρὸ τὸν περνᾷ μὲ τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ, μικρὰ καὶ μεγάλα, μαθαίνοντάς τους χρήσιμα σπιτικά ἐρχόχειρα, νὰ πλέκουν δηλαδὴ κάλινες, νὰ μπαλώνουν καὶ νὰ ράβουν.

Στὸ ράψιμο τὰ βρίσκει κάπως σκοῦρα μὲ τίς

χωριατοπούλες. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Κρυσταλλιῶ καὶ ἓνα δυὸ ἄλλα κορίτσια, ὅλες οἱ ἄλλες μαθήτριές της δυσκολεύονται στὸ ἐργόχειρο αὐτό.

Μὰ νά, σὲ λίγες μέρες φτάνει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἄγορασμένη μὲ χρήματα τοῦ σχολικοῦ ταμείου, ἡ ραπτομηχανή τοῦ σχολείου, πού γιὰ μιὰ στιγμή γαζώνει καὶ τελειώνει ὀλόκληρη ποδιά. Τί θαῦμα! Βλέποντας αὐτὴ καὶ τὸ ἔργο της, οἱ μικρὲς μαθήτριες ἀρχίζουν νὰ παίρνουν σὲ καλὸ τὸ ράψιμο καὶ λίγο λίγο ν' ἀγαποῦν καὶ τὸ ἐργόχειρο αὐτό.

2. Ἡ ραπτομηχανή ὅμως ἐκείνη χρησιμεύει στὴ δασκάλισσα καὶ γι' ἄλλο, μεγαλύτερο δόλωμα· νὰ τραβήξῃ στὸ σχολεῖο ὅλες τὶς μεγάλες κοπέλες καὶ πολλὲς ἀπὸ τὶς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ. Γιατὶ ὅλες αὐτές, πού εἶχαν μεγάλη ἀνάγκη νὰ ράβουν τὰ φορέματα τῶν σπιτικῶν τους, ἅμα πληροφορήθηκαν ἅ τὸ τὶς ἀδερφές κι ἀπὸ τὰ κορίτσια τους, πὼς ἡ δασκάλισσα εἶναι πρόθυμη κάθε ἀπόγεμα νὰ τοὺς δείχνῃ πὼς νὰ ράβουν στὴ μηχανή, καὶ νὰ τοὺς ράβῃ ὅ,τι χρειάζονταν, ἀρχισαν νὰ ἔρχονται στὸ σχολεῖο καὶ νὰ γνωρίζονται μὲ τὴν «κυρὰ ντασκάλα»—ὅπως τὴν ἔλεγαν μὲ τὴν ἀρβανίτικη προφορὰ τους.

Δὲν περιμένουν πιά πότε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ χωριό τους, κάθε δυὸ τρεῖς μῆνες, ὁ ράφτης νὰ τοὺς ράψῃ. Ἡ δασκάλισσα εἶναι καλόβολη κι ἐπιτήδεια, ἡ μηχανή τοῦ σχολείου γρήγορη, καὶ οἱ δυὸ τους προφταίνουν ὅλες τὶς νοικοκυρὲς καὶ τὶς νοικοκυροπούλες. « Τί καταδεχτικὴ πού εἶναι! » λένε μεταξὺ τους « Δὲ μοιάζει μὲ τὶς ἄλλες, πού δὲν καταδέχονταν οὐτε νὰ μᾶς χαιρετήσουν! »

3. Μὰ μήπως τὶς ράβει μονάχα ἡ Δέσποινα Ἀ-

νέζη και τούς μαθαίνει νά μεταχειρίζονται τή ραπτομηχανή; Ἐκείνη τούς κάνει και τὸ γραμματικό. Γράφει πρόθυμα τὰ γράμματά τους γιὰ τούς δικούς των, πού ἔχουν στὸ στρατι και στὴν Ἀμερικὴ. Αὐτὴ τούς διαβάζει, και ἡ Κρυσταλλιὼ τούς ἐξηγεῖ και τὰ γράμματα πού παίρνουν ἀπὸ ἐκείνους.

4. Ἔτσι μέρα μετὴν ἡμέρα ἡ δευτέρα ἐκείνη αἴθουσα τοῦ σχολείου δένει πιὸ σφιχτὰ τὴ δασκάλισσα ὄχι μόνο μετὴς μαθήτριές της, παρά και μετὴς γυναῖκες και μετὴς μεγάλες κοπέλες τοῦ χωριοῦ.

Ὅλες εἶναι ἐνθουσιασμένες μαζί της και θέλουν νὰ τὴν εὐχαριστήσουν και νὰ τὴν ὑποχρεώσουν ὅπως μποροῦν.

§ 72. « Κάτι ψάρεψα και μετὴν ὑφαντικὴ! »

1. Τὸ σχέδιο τῆς δασκάλισσας ὀλοένα ξετυλίγεται και ὅσο ξετυλίγεται, τόσο πιὸ πολὺ μπερδεύει και δένει μαζί της πιὸ σφιχτὰ μετὴς κλωστὲς του ὄλο τὸ θηλυκὸ κόσμο τοῦ χωριοῦ.

Τὴ Λαμπρὴ στήθηκαν στὴν ἴδια αἴθουσα δύο μεγάλοι και καινούριοι ἀργαλειοί, ὁ ἓνας γιὰ μάλλινα και ὁ ἄλλος γιὰ μπαμπακερὰ πανιά, και ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ἄρχισε νὰ διδάσκη τὴν ὑφαντικὴ στὴς μαθήτριές της. Εἶπε ὅμως πὼς δέχεται νὰ κάμη τὸ ἴδιο και στὴς ἀδερφές και στὴς μητέρες τους. Ἐκείνες ἔτρεξαν γιὰ νὰ μὴ χάσουν τὴν εὐκαιρία, κι ἔτσι οἱ μαθήτριες τῆς ὑφαντικῆς πληθαίνουν μέρα μετὴν ἡμέρα.

Θέλουν ὄλες νὰ μάθουν, και νὰ μάθουν γρήγορα. Μὰ ἡ δασκάλισσα εἶναι μία και οἱ ἀργαλειοὶ δύο μονάχα. Ὡστόσο κάθε ἀπόγεμα πού μαζεύονται στὴ νέσ

αΐθουσα τοῦ σχολείου, κάτι καινούριο μαθαίνουν δλες.
Πότε πῶς νὰ πιάνουν καὶ πῶς νὰ πέτοῦν τὴ σαΐτα.
Πότε νὰ πατοῦν τὶς πατῆθρες· πότε νὰ περνοῦν τὶς
κλωστὲς ἀπὸ τὸ χτένι καὶ νὰ τὶς μπολιάζουν, ὅταν
κόβωνται· πότε νὰ μαζεύουν τὸ πανὶ στὸ ἀντὶ καὶ πό-
τε πῶς.....νὰ τραγουδοῦν ὑφαίνοντας.

2. *Α, στὸ τελευταῖο αὐτὸ μάθημα πόσο προσ-
έχει ἡ δασκάλισσά τους ! Κοιτάζει νὰ θυμηθῆ τὸ
καλύτερο τραγούδι τοῦ ἀργαλειοῦ ἀπὸ τὰ τόσα ποὺ
ξέρει. Ἐχει τὸ σκοπὸ της· τὸ χρειάζεται γιὰ δόλω-
μα, γιὰτὶ θέλει κάτι νὰ ψαρέψη ! Καὶ τὸ βρῆκε ψά-
χνοντας τόσες ἡμέρες· εἶναι « ἡ ὑφάντρα τοῦ χωριοῦ »:

3. Στ' ἀργαλειό της καθισμένη,
τὴ σαΐτα της πετᾶ,
τὸ ξυλόχτενο χτυπᾶ
μὲ δουλεύτρα παινεμένη.

Κι ὄλο, δώστου, κι ἀβγατίζει
ἄσπρα, κάτασπρα πανιά,
κι ἄλλα μ' ἄνθια, μὲ κλωνιά
καὶ μὲ τέχνη τὰ πλουμίζει.

Κι ἐτοιμάζει τὰ προικιά της
καὶ σωρεύει ρουχικά
καὶ στοιβάζει πανικά.
Μὲ χαρὰ της καὶ μὲ γειά της !

Στὸ χωριὸ τὴν ξέρουν ὄλοι
τὴν ὑφάντρα τὴν καλή,
γιὰτὶ σ' ἓνα της χαλὶ
ψιλοκέντησε τὴν Πόλη,

4. "Όταν ἡ δασκάλισσα ἀποτελείωσε τὸ τραγούδι, οἱ μεγάλες μαθήτριές της ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα· καὶ μερικες φώναζαν : « τί καλὸ τραγούδι! ».

Ἡ δασκάλισσα χαμογελώντας δέχτηκε νὰ τοὺς τὸ μάθη· καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἀπόγεμα ὅποιος προσπερνᾷ ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἀκούει νὰ τραγουδοῦν τὸ τραγούδι τοῦ ἀργαλειοῦ.

5. Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἀκολούθησαν καὶ ἄλλα τραγούδια, τῆς ἀνέμης, τῆς τάβλας καὶ τοῦ γάμου.

Δὲν πέρασε ἀπὸ τότε ἓνας μῆνας, καὶ τὸ χωριὸ βουίζει ἀπὸ ἑλληνικὰ τραγούδια. Νομίζεις πὼς βρίσκεσαι σ' ἑλληνόφωνο χωριό. « Κάνω ψάρεμα μὲ τὴν ὑφαντικὴ » λέει στὸν ἐξάδερφό της ἡ Δέσποινα Ἀνέζη εὐχαριστημένη. Κι ἐτοιμάζει τὸ ἄρμιδι της γιὰ μεγαλύτερα ψάρια...

§ 73. Ἡ ἑλληνοφωνία προοδεύει.

1. "Όταν ἡ Δέσποινα Ἀνέζη εἶδε πὼς μὲ τὰ τραγούδια γλυκάθηκαν οἱ κοπέλες καὶ οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, συλλογίστηκε νὰ βάλῃ σ' ἐνέργεια καὶ τὸ χορὸ. Γυμνάζει λοιπὸν πρῶτα τὶς μαθήτριες τοῦ σχολείου σ' ἓναν ἑλληνικὸ χορὸ· καὶ ἓνα ἀπόγεμα, τὴν ὥρα πού ἡ νέα αἴθουσα τοῦ σχολείου βούιζε ἀπὸ γυναίκειες ὀμιλίες, μιλημένες οἱ μαθήτριες ἀπὸ πρωτύτερα, σταίνουν ὅλες τὸ χορὸ.

2. Ἡ Κρυσταλλιῶ, πρώτη καὶ καλύτερη, σέρνοντας τὸ συρτό, ἀνεμίζει μὲ χάρη τὸ μαντίλι της, τραγουδεῖ καὶ λέει :

Πάνω στὴν τριανταφυλλιά
φτιάνει ἡ πέρδικα φωλιά.....

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ

10

Ἡ Κρυσταλλιά σέρνοντας τὸ χορὸ ἀνεμίζει μὲ χάρι
τὸ μαντήλι τῆς (σελ. 146).

Οἱ συμμαθήτριές της ξαναλένε καὶ αὐτὲς τὰ ἴδια λόγια καὶ τὴν ἀκολουθοῦν στὴ γύρα τοῦ χοροῦ, ὅλες μὲ τὸν ἴδιο χρόνο, μὲ τὰ ἴδια βήματα καὶ μὲ τὰ ἴδια τσακίσματα.

Καὶ τὸ τραγούδι ἐξακολουθεῖ :

Ἄναταράχτη ἢ πέρδικα
καὶ πέσαν τὰ τριαντάφυλλα.
Στεῖλαν καὶ τὰ μάσανε,
ροδόσταμο τὰ φτιάσανε
νὰ λούσουν νύφη καὶ γαμπρό,
πεθερὰ καὶ πεθερὸ
κι ὅλο τὸ συμπεθεριό .

3. Μὲ τὸ χορὸ ἀμέσως οἱ ἀργαλειοὶ σταματοῦν, κόβονται οἱ ὀμιλίες καὶ οἱ ματιὲς καρφώνονται στὰ κορίτσια ποὺ χορεύουν. Πῶς τὰ ζηλεύουν παντρεμένες καὶ ἀνύπαντρες! Ἄχ, νὰ μπορούσαν νὰ χόρευαν κι αὐτὲς ἔτσι! Ἄχ, νὰ ἤθελε ἡ δασκάλισσα νὰ τίς μάθῃ κι αὐτὲς νὰ χορεύουν ἔτσι !

Ἐκείνη, ποὺ ἐνίωσε τὴν ἐπιθυμία τους, ἀμέσως παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς καὶ τίς κολλᾷ στὴν οὐρὰ τοῦ χοροῦ. Τελευταία πιάνεται καὶ ἡ ἴδια καὶ τοὺς μιλεῖ καὶ τοὺς δίνει θάρρος καὶ τίς ὀδηγεῖ, πάντα μιλώντας ἐλληνικά, πῶς νὰ κάνουν τὰ βήματά τους καὶ πῶς νὰ προχωροῦν.....

4. Ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα ὅλες θέλουν νὰ μάθουν νὰ χορεύουν κι ὅλες ζητοῦν αὐτὸ γιὰ χάρη ἀπὸ τὴν καλή τους τὴ δασκάλισσα. Ἐκείνη τὸ δέχεται νὰ τίς μάθῃ ὅλους τοὺς χοροὺς ποὺ ξέρει, μὲ μιὰ συμφω-

νία, αὐτή: Ὅσο εἶναι μαζί, πάντοτε νά μιλοῦν ἑλληνικά.

Οἱ Κακοριζικιώτισσες ὄχι μόνο δίνουν τὸ λόγο τους, πὼς πάντα θὰ μιλοῦν ἑλληνικά μαζί της, παρὰ καὶ τὸν βαστοῦν· καὶ ὅσο μένουν στὸ σχολεῖο αὐτὸ γίνεται.

Βέβαια οὔτε ὅλες οὔτε ἀμέσως μποροῦν νά τὸ καταφέρουν, νά μιλήσουν καλὰ τῇ γλῶσσα μας. Πολ-λές φορές ἀνακατώνουν καὶ ἀρβανίτικα. Αὐτὸ ὅμως δὲν τῆς κακοφαίνεται τῆς δασκάλισσας. Ἴσα ἴσα βρῖσκει ἀφορμὴ, διορθώνοντας μὲ καλοσύνη καὶ χαμόγελο τὰ λάθη, νά τις κάνη νά μιλοῦν καλύτερα.

§ 74. Ἡ δασκάλισσα ἐξακολουθεῖ τὴν προσπάθειά της.

1. Ὄταν ἡ Δέσποινα Ἀνέζη εἶδε πὼς μὲ τοὺς καλοὺς της τρόπους, μὲ τὸ ράψιμο, τὸ γράψιμο, τὸν ἀργαλειό, μὲ τὰ τραγούδια καὶ τὸ χορὸ κατάρθωσε νά ἐνθουσιάσῃ τις μεγάλες κοπέλες καὶ πολλὰς ἀπὸ τις γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, εἶπε μὲ τὸ νοῦ της: «Καιρὸς εἶναι νά κάμω καὶ τὸ « σύνδεσμο ».

Τὴν ἴδια μέρα πού πῆρε τὴν ἀπόφαση αὐτή, κά-ποιο περιστατικὸ τῇ βοήθησε. Ἐκεῖ πού ἔδειχνε ἓνα χορὸ στὶς μεγάλες μαθήτριες, ἔρχεται μιὰ χωρική πού δὲν εἶχε πατήσει ὡς τότε στὸ σχολεῖο, ζητών-τας τὴν κόρη της κάτι νά τῆς παραγγεῖλῃ. Γιὰ νά κάμῃ αὐτό, ἔκοψε τὸ χορὸ, τῆς μίλησε ἀρβανίτικα καὶ ὅστερα ἔφυγε.

« Ὄφ ! » ἔκαμε τότε ἡ δασκάλισσα μπροστὰ σὲ ὅλες. « Πόσο μοῦ κακοφαίνεται, ὅταν ἀκούω ἑλλη-

νοπούλες νὰ μιλοῦν ξένη γλῶσσα! Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν εἶναι ἀδερφές μου παρὰ ξένες ».

— « Ἐγὼ δὲ θὰ ξαναμιλήσω ποτέ μου ἀρβανίτικα » φώναξε μιὰ ἀρραβωνιασμένη χωριατοπούλα.

— « Κι ἐγὼ τὸ ἴδιο » πετιέται ἄλλη νεόπαντρη.

— « Ὅποια λέει τέτοιο λόγο πρέπει καὶ νὰ τὸν βαστᾷ » λέει τότε ἡ δασκάλισσα. « καὶ ποιαὶ καταλαβαίνει πὼς μπορεῖ νὰ βαστάξῃ τέτοιο λόγο κι ἔχει εὐχαρίστηση, μπορεῖ νὰ γραφῇ ἀδερφή στὸ σύνδεσμό μου » προσθέτει.

Εἶναι περιττὸ νὰ εἰποῦμε πὼς ὅλες οἱ χωρικές, ὅσες ἦταν ἐκεῖ τὸ ἀπόγεμα, παντρεμένες καὶ ἀνύπαντρες, γράφηκαν στὸ σύνδεσμο τῆς δασκάλισσας· κι ἐπειδὴ καθεμιὰ ἦταν ὑποχρεωμένη ὄχι μόνο νὰ μιλῇ πάντα ἑλληνικά, μὰ καὶ νὰ κάμῃ μέλος τοῦ συνδέσμου καὶ ἄλλη μιὰ ἀκόμη, δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς, καὶ σιγὰ σιγὰ γράφηκαν στὸ σύνδεσμο ὅλες σχεδὸν οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γριές.

Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ ἕξι μῆνες ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τῆς δασκάλισσας ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τοῦ ἐξαδέρφου της, ν' ἀκούσῃ ἐπιτέλους νὰ μιλοῦν ἑλληνικά στὸ χωριό, πραγματοποιήθηκε. Δὲν εἶναι μόνο τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου· κοντὰ σ' αὐτὰ ὅλος ὁ θηλυκὸς κόσμος τοῦ χωριοῦ ἔχει παύσει ἀπὸ καιρὸ νὰ μιλῇ ἀρβανίτικα.

2. Μὰ καὶ ἄλλα, ἔτσι σπουδαῖα κατάρθωσε ἡ δασκάλισσα. Ἀφοῦ σχετίστηκε μὲ τὶς μητέρες τῶν μαθητῶν κι ἔμπαινε συχνὰ στὰ σπίτια τους, ἀρχισε ἐν τῷ τρόπῳ νὰ τὶς ὀδηγῇ πὼς νὰ μεταχειρίζονται πάντοτε τὸ σαποῦνι στὸ πλύσιμο τῶν ρούχων τους,

και τὸ ζεστὸ νερὸ στὸν καθαρισμὸ τῶν μωρῶν του
και πῶς νὰ καθαρίζουν και ν' ἀερίζουν τὶς κατοικί
ες, τὰ στρωσιῖδια και τὰ σκεπάσματά τους.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτὰ τὶς ὠδήγησε και στὴ μα
γειρικὴ. Ἀφοῦ συνεννοήθηκε πρῶτα μετὸν ἐξάδε
φό της ὥστε νὰ μεταχειρίζεται τὸ μαγειρείο του γι
αὐτὸν τὸ σκοπὸ, ἄρχισε κάθε Σάββατο ἀπόγεμα νὰ ἐτ
μάζη μετὰ τὰ μέλη τοῦ συνδέσμου τὸ φαγητὸ τοῦ ἐξ
δέρφου της.

Ἔτσι κάθε ἐβδομάδα οἱ φίλες της μαζί με
νέο χορὸ και μετὸ νέο τραγούδι, μάθαιναν νὰ μαγει
ρεύουν κι ἀπὸ ἓνα νέο φαγητό.

3. Κοντὰ στὰ μαθήματα αὐτὰ ἡ δασκάλισ
πρόσθεσε, τὴν ἀνοιξή και τὸ καλοκαίρι, τὴν πε
ποίηση τῶν λουλουδιῶν και τῶν λαχανικῶν. Ὅ
τὸ σπορεῖο τοῦ σχολικοῦ περιβολιοῦ ἔδωσε γιὰ ξα
φύτεμα νεόφυτα, μοίρασε στὰ παιδιὰ τοῦ σχολε
λογιῶν λογιῶν λουλούδια και λαχανικά. « Αὐτὰ ὅ
εἶπε, νὰ τὰ φυτέψετε σὲ μιὰ ἄκρη τῆς αὐλῆς σ
Σὲ δυὸ ἐβδομάδες θὰ περάσω νὰ τὰ ἰδῶ, και θὰ ἐ
τάσω ποιὸ ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ θὰ ἔχη τὸν καλύτε
βασιλικό. Αὐτὸν τὸ μῆνα θὰ δώσωμε στὸν Πα
σπύρο ἀπὸ τὸ δικό μας βασιλικό, νὰ μᾶς φωτ
στὸν ἀγιασμὸ τῆς πρωτομηνιάς ».

Ὅταν εἶδαν οἱ φιλενάδες τῆς δασκάλισσας τ
δέρφια τους και τὰ γειτονόπαιδα νὰ κάνουν στὰ
τια περιβόλια, ζήλεψαν και ζήτησαν και αὐτὲ
κάμουν τὸ ἴδιο. Ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ὄχι μόνο
μοίρασε ἀπ' ὅλα τὰ φυτὰ, παρά και τοὺς ἔδειξε
πῶς νὰ τὰ περιποιῶνται. « Ἔτσι θὰ ἐξανθρωπι

περισσότερο » ἔλεγε στήν Παπασπύραινα· κι ἔτριβε τὰ χέρια ἀπό τή χαρά της.

§ 75. Χρειάζονται συνεταιρισμοί.

1. Ὄταν ἦρθε ἡ δασκάλισσα στο χωριό και ἄρχισε τήν ἐργασία πού εἶδαμε, ὁ ἐξάδερφός της δέ σταύρωσε τὰ χέρια οὔτε περιορίστηκε στή δουλειά τοῦ σχολείου.

Βέβαια, ὅσα εἶχε κατορθώσει ὡς τότε ἦταν ἀρκετά. Ἐκεῖνος ὅμως συλλογίζεται πῶς στίς ἡμέρες του πρέπει νά εὐτυχήσῃ τὸ χωριό· και γι' αὐτὸ πρέπει νά γίνουν και ἄλλα ἀκόμη. Για νά γίνουν ὅμως αὐτά, χρειάζεται πάντα νά δουλεύῃ ὁ νοῦς και τῶν δύο ἐξαδέρφων, πού συμπονοῦν τὸ χωριό και ξέρουν τί τοῦ χρειάζεται ἀκόμη.

2. Οἱ δύο δάσκαλοι βλέπουν πῶς ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς κακομοιριάς του εἶναι ἡ μεγάλη φτώχεια του· και ἀλήθεια, ὅλοι οἱ χωρικοὶ εἶναι φτωχοί. Τὰ εἰσοδήματά τους εἶναι και λίγα, εἶναι και μικρά.

Ἀφότου οἱ κτηνοτρόφοι ἔκαψαν τὸ μεγάλο κοινοτικὸ δάσος, λιγόστεψαν πάρα πολὺ τὰ εἰσοδήματα ὄλων. Τοὺς ἔλειψε πρῶτα πρῶτα τὸ ταχτικὸ εἰσόδημα πού εἶχαν, ἀπὸ τὰ ξύλα και ἀπὸ τὰ κάρβουνα. Ἐπειτα, τὰ καρπερὰ τ' ἀμπέλια και τὰ παχιά χωράφια τους, μὲ τὰ συχνὰ παραχώματα ἀπὸ τὰ χαλίγια και ἀπὸ τὸν ἄμμο τῶν ρεματιῶν κατάντησαν φτωχὰ και ἄφορα· και ἐνῶ πουλοῦσαν ἄλλοτε και καλάμπόκι και μοῦστο ἀρκετὸ, τώρα μόλις κατορθώνουν νά οἰκονομοῦν τήν μπομπότα και τὸ κρασί τῆς χρονιάς.

Ἦστερα, μὲ τὰ στεκάμενα νερά τοῦ Μεγάλου βαρ-

κοῦ, τὸ βδέλλιασμα καὶ ὁ δάκος παρουσιάζονταν συχνά, κι ἔτσι ἐσόδιαζαν πολὺ λίγα ἀπὸ τὶς ἐλιές καὶ ἀπὸ τὰ γιδοπρόβατά τους.

3. Αὐτὰ ὅλα τὰ βλέπουν οἱ δύο δάσκαλοι καὶ σκέπτονται πῶς θὰ μπορούσαν νὰ λιγοστέψουν τὴ φτώχεια τοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ λιγοστέψουν τὴν κακομοιριά του. Ἐνα εἶναι τὸ γιατρικὸ πὺ βρῖσκουν ἀποτελεσματικὸ : Οἱ χωρικοὶ ν' ἀγοράζουν ὅ,τι τοὺς χρειάζεται καὶ νὰ πουλοῦν τὸ καθετὶ πὺ βγάζει τὸ χωριὸ συντροφικά. « Χρειάζονται δίχως ἄλλο συνεταιρισμοί, καὶ προμηθευτικοὶ καὶ παραγωγικοὶ » λέει κάθε φορὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κλείνοντας τὴ συζήτηση.

— « Νὰ γίνουν, Πέτρο, κι ἐγὼ εἶμαι σύμφωνη μὲ τὴ γνώμη σου » τοῦ ἀπαντᾷ ἡ ἑξαδέρφη του.

— « Μὰ οἱ συνεταιρισμοὶ δὲ θὰ γίνουν μόνοι τους, Δέσποινα, οὔτε ἀπὸ τὸ Ζαβόπουλο. Ἀνάγκη, καθὼς βλέπω, νὰ καταπιαστοῦμε καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα, καὶ νὰ τὸ καταπιαστοῦμε μὲ τὰ σωστά μας » λέει κοιτάζοντας στοχαστικὰ τὴ συνεργάτισσά του ὁ Πέτρος.

— « Σύμφωνη καὶ σ' αὐτό » τοῦ ἀπαντᾷ ἐκείνη.

§ 76. Οἱ ἀγουλάδες καὶ τὸ σχέδιο τοῦ δασκάλου.

1. Ὄταν ἀποφασίστηκε αὐτὸ ἀπὸ τοὺς δύο δασκάλους, ἄρχισε ὁ Πέτρος Ἀνέζης νὰ ἐξηγῆ στοὺς χωρικοὺς πόσο θὰ ὠφελιοῦνταν, ἂν ἤθελαν νὰ ἐνωθοῦν ὅλοι σ' ἓνα μεγάλο συνεταιρισμὸ, γιὰ νὰ πουλοῦν μαζεμένα ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ χωριοῦ τους. « Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, τοὺς ἔλεγε, θὰ κερδίζετε διπλά καὶ τρίδιπλα ἀπ' ὅσα κερδίζετε τώρα » καὶ τοὺς

ἐξηγεῖ πῶς θὰ γινόταν αὐτὸ τὸ θαῦμα καὶ πῶς θὰ λειτουργοῦσε ὁ συνεταιρισμός.

Οἱ χωρικοὶ ὁμως, μὴν ἔχοντας ἐμπιστοσύνη ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, κουνοῦν τὸ κεφάλι καὶ ἀπαντοῦν : « Δὲ γίνονται αὐτὰ τὰ πράματα ἐδῶ, κύρ δάσκαλε ! » Ἄλλοι πάλι λένε : « Τί λές, δάσκαλε ; νὰ ἐμπιστευτῶ ἐγὼ τὴν περιουσία μου σὲ ἄλλον ! Τρελὸς εἶμαι ; θὰ μοῦ τὴν κλέψῃ, θὰ μοῦ τὴν καταχραστῇ. Ποτέ μου δὲ θὰ κάμω τέτοια ἀνοησία ».

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ὁμως καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀπελπίζεται. « Ἄν καταφέρω νὰ τοὺς δείξω πόσο μεγάλα εἶναι τὰ κέρδη τους ἀπὸ ἓνα τέτοιο συνεταιρισμό, ἔλεγε στὴν ἐξαδέρφη του, θὰ τοὺς πείσω ».

Ζητοῦσε λοιπὸν νὰ βρῆ κατάλληλη περίσταση γιὰ νὰ δείξῃ αὐτὸ στοὺς χωρικοὺς, καὶ γιὰ καλὴ τύχη τοῦ χωριοῦ τὴ βρῆκε γρήγορα.

Ἦταν Κυριακὴ. Εἶχε τελειώσει ἡ λειτουργία καὶ οἱ χωρικοὶ εἶχαν σκορπιστῆ στὰ μαγαζιά. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀντὶ νὰ πάρῃ τὸν καφέ στὸ σπίτι μὲ τοὺς φίλους του, τράβηξε στὸ μαγαζὶ τοῦ Γιουρούκου.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ δύο ξένοι μπῆκαν καὶ κάθισαν στὸ ἴδιο μαγαζὶ. Ἦταν γυρολόγοι μικρέμποροι γνωστοί, γιατί περνοῦσαν ταχτικά ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ ἀγόραζαν τ' αὐγά καὶ τίς κότες του. Κάθισαν καὶ αὐτοὶ νὰ πιοῦν. Κάποιος τότε μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος τοὺς ρώτησε ἀρβανίτικα : « καὶ πόσα τὰ βάλατε σήμερα ; »

— « Σήμερα θὰ δώσωμε τέσσερα λεπτά γιὰ τὸ καθένα. Ἀκριβήναν, βλέπεις, λίγο στὴν Ἀθήνα, τὰ ἀκριβήναμε κι ἐμεῖς ἓνα λεπτό » ἀπάντησε ὁ ἓνας. « Τι νὰ κάμωμε, πολεμοῦμε νὰ βγάλωμε τὸ φωμί μας.

Μισὸ λεπτὸ ἂν κερδίσωμε ἀπὸ τὸ κάθε αὐγὸ, εὐχαριστημένοι εἴμαστε » πρόσθεσε ὁ ἄλλος παραπο-
νιάρικα.

3. Στὸ μυαλὸ τοῦ Πέτρου Ἐνέζη, μόλις ἄκουσε αὐτά, ἄστραψε ἡ σκέψη : « Νὰ ἡ περίστασις ποῦ ζη-
τοῦσα ! Μοῦ τὴ δείχνουν οἱ αὐγουλάδες ».

« Τί θὰ λέγατε, κύριοι » λέει στοὺς χωρικούς, μόλις ἔφυγαν ἐκεῖνοι, « ἂν σᾶς ἔδινε κανεὶς δέκα λεπτά τὸ κάθε αὐγὸ ὡς τὴ Λαμπρῆ ; »

— « Μᾶς περιπαίζεις, δάσκαλε ; Εἶμαι πενήντα χρονῶν καὶ δὲ θυμοῦμαι ὡς τώρα καμιὰ φορὰ στὸ χωριὸ νὰ ἔχη πουληθῆ αὐγὸ δέκα λεπτά. Ποῦ εἶναι αὐτὸς ποῦ δίνει τόσα ; Δεῖξε τον ! » ἀπάντησε κάποιος ἀπὸ ἓνα γειτονικὸ τραπέζι.

— « Λοιπὸν, κύριοι, ἐγὼ ἀγοράζω δλα τ' αὐγὰ τοῦ χωριοῦ ὡς τὴ Λαμπρῆ πρὸς δέκα λεπτά τὸ ἓνα μὲ τὴ συμφωνία ὅμως, ὅλοι οἱ χωριανοὶ νὰ ὑπογράψουν, πῶς δὲ θὰ πουλήσουν αὐτὸν τὸν καιρὸ οὗτ' ἓνα αὐγὸ σὲ ἄλλον ἀπὸ μένα ».

— « Ὅσο γι' αὐτό, μὴ φοβᾶσαι » εἶπε ἓνας. « Ποθὰ βρεθῆ ἔμπορος νὰ δώσῃ τέτοια τιμὴ ; »

— « Λοιπὸν σύμφωνοι ; » ξαναρώτησε ὁ δάσκαλος.

— « Καὶ πῶς θὰ πληρωνόμαστε ; » ρώτησαν πολλοὶ.

— « Καθημερινὰ καὶ στὸ χέρι ! » ἀπάντησε Πέτρος Ἐνέζης γελώντας.

4. Τὴν ἴδια μέρα ὡς τὸ βράδυ, ἀφοῦ συνεννοήθηκαν μεταξύ τους οἱ χωρικοί, ὑπόγραψαν τὸ συμφωνητικὸ τῆς δουλειᾶς, ὅλοι μαζί καὶ ὁ δάσκαλος.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Πέτρος Ἐνέζης ταχυδρομικὸν γράμμα του στὴν Ἀθήνα, καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες ἔπαιρνε ἀπάντησιν ποῦ ἔλεγε, πῶς κάποιοι μεγαλέ-

ορος αὐγῶν δέχεται ν' ἀγοράζη τ' αὐγά τοῦ χωριοῦ, σα καὶ νὰ εἶναι, πρὸς δεκατρία λεπτὰ τὸ ἓνα, φτάνει τὸ παραδίνονται κάθε δεύτερη μέρα στὴν Πλαγιά καλὰ συσκευασμένα. Τὰ χρήματα πάντοτε μετρητά.

5. Μόλις πῆρε τὴν ἀπάντηση ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μέσως μίσθωσε μὲ ἱκανοποιητικὸ ἡμερομίσθιο ἓναν τὸ πούς νέους τοῦ χωριοῦ μὲ τρία καλὰ ζῶα.

Ὁ νέος αὐτός, ἀφοῦ μὲ χρήματα τοῦ δασκάλου ἀγόραζε ὅλα τ' αὐγά πού τοῦ ἔφερναν σπίτι του μὲ καὶ λεπτὰ τὸ ἓνα, τὰ συσκεύαζε κατάλληλα σὲ μεγάλες κόφες, καὶ φέρνοντάς τα κάθε δεύτερη μέρα στὴν Πλαγιά, τὰ παράδινε στὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ γαλεμπόρου καὶ ἔπαιρνε τὴν ἀξία τους. Ὑστερα ἀρίζοντας πίσω στὸ χωριό, ἔδινε λογαριασμὸ στὸ δασκάλο καὶ σημείωση ταχτική, πόσα αὐγά ἀγόραζε κάθε μέρα ἀπὸ τὸν κάθε χωρικό.

§ 77. Οἱ πρῶτοι κοινοτικοὶ συνεταιρισμοί.

1. Ὄταν τελείωσε ὁ πρῶτος μῆνας, ὁ Πέτρος Ἀνέζης προσκάλεσε στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου τοὺς ἀρχαίους του, μαζί μὲ αὐτούς καὶ τὸν Παπασπύρο, καὶ εἶπε :

« Ἐσεῖς, πουλώντας σ' ἐμένα τ' αὐγά σας πρὸς ἕνα λεπτὰ τὸ ἓνα, νομίζατε πὼς τάχα ἐγὼ ἔχω ζημιωθῆ ὡς τώρα, δὲν ξέρω πόσα. Ἐγὼ ὅμως σᾶς βεβαιώνω πὼς ὄχι μόνο δὲ ζημιώθηκα, παρὰ κι ἔχω κερδίσει μέσα σ' ἓνα μῆνα χίλιες πεντακόσιες δραχμές. καὶ ὁ λογαριασμὸς γιὰ νὰ πιστέψετε! » καὶ τοὺς ἔγρησε μὲ τὸ νῆ καὶ μὲ τὸ σῖγμα πὼς βγῆκε τό- μὲγάλο κέρδος ἀπάνω σὲ τόσο λίγο καιρό. Ὑστερα πρόσθεσε : « Τὸ κέρδος αὐτὸ κοντὰ στὸ ἄλλο πού

είχατε, πουλώντας τ' αὐγά σας σὲ τρίδιπλη τιμὴ, θὰ ἦταν δικό σας καὶ ὁ καθένας σήμερα θὰ μοιραζόταν ἀκόμη ποιὸς δέκα πέντε, ποιὸς εἴκοσι καὶ ποιὸς περὶσσότερες δραχμῆς, κατὰ τ' αὐγά πού μοῦ ἔχει πουλήσει ὅλον τὸ μῆνα. Ἐσεῖς ὁμως μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχετε ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια μου οὔτε καὶ μεταξὺ σας, τὸ χάσατε αὐτὸ τὸ κέρδος. Τὸ ἀφήσατε σ' ἐμένα ! Μὰ κι ἐγὼ δὲ θὰ τὸ κρατήσω, γιατί δὲν ἤρθα στὸ χωριὸ σας γιὰ νὰ κάμω τὸν αὐγουλά. Τὰ χρήματα αὐτὰ εἶναι δικὰ σας καὶ θὰ μείνουν γιὰ ὅλους σας, γιὰ ὅλη τὴν κοινότητα τοῦ χωριοῦ σας. Πορεὶ εσρεξὸ ! Μπορεὶ μιὰ μέρα νὰ χρησιμέψουν γιὰ κανένα καλὸ σκοπό, σὰ τὰ χρήματα ἀπὸ τὰ βδελλιασμένα γιδοπρόβατά σας. Ἄς μείνουν λοιπὸν γιὰ τὴν ὥρα στὰ χέρια τοῦ Παπασπύρου. Ἀργότερα θὰ ἰδοῦμε πού θὰ τὰ χρησιμοποιοῦμε » καὶ λέγοντας αὐτά, παράδωσε στὰ χέρια τοῦ Παπασπύρου ἓνα χιλιάρικο κι ἓνα πεντακοσάρικο. Ὑστερα ἐξακολούθησε : « Ὅσο γιὰ τὴν δουλειὰ πού ἀρχίσαμε, ἀν θέλετε, ἐξακολουθοῦμε καὶ τὸ δεύτερο μῆνα, ὅπως συμφωνήσαμε. Ἄν πάλι θέλετε ὅλο τὸ κέρδος νὰ εἶναι δικό σας, τότε.....»

— « Τί πρέπει νὰ κάμωμε, δάσκαλε ; Πῆτε μας φώναξαν πολλοὶ ἀνυπόμονα.

— « Ἐκεῖνο πού σᾶς πρότεινα τόσες φορές καὶ δὲν τὸ δεχτήκατε : νὰ συντροφέψετε ! »

— « Νὰ τὸ κάμωμε, νὰ κάμωμε ἀμέσως ὅ,τι μὲν θέλετε » εἶπαν ὅλοι.

2. Αὐτὸ ζητοῦσε καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Τὴν ἴδια μέρα ἴδρυσε δύο παραγωγικούς συνεταιρισμούς, ἓνα γιὰ τὸ πούλημα τῶν αὐγῶν, καὶ τὸ

ἄλλο γιὰ τὸ πούλημα τῶν κτηνοτροφικῶν προτόντων τοῦ χωριοῦ.

Γιὰ τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς συνεταιρισμοὺς ὑποχρέωσε τὰ μέλη καὶ διάλεξαν μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ πέντε πρόσωπα. Τὰ καθήκοντα τοῦ γραμματικοῦ καὶ στὸν ἓνα καὶ στὸν ἄλλο δέχτηκε νὰ τὰ ἐκτελεῖ ὁ ἴδιος χωρὶς καμιά πληρωμὴ.

3. Μὲ τοὺς συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς βλέπουν τώρα ὀλοφάνερα οἱ χωρικοὶ πῶς τὰ κέρδη τους μεγαλώνουν, καὶ τὸ μεγάλωμα αὐτὸ τὸ χρωστοῦν στὸ δάσκαλο πού τοὺς ἀνοίξε τὰ μάτια. Τὸν εὐλογοῦν λοιπὸν ὅπου σταθοῦν κι ὅπου βρεθοῦν, καὶ τὸν ἀκοῦνε πρόθυμα σὲ ὅ,τι τοὺς πῆ.

Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν τοὺς πρότεινε ἀργότερα νὰ συντροφέψουν πάλι, γιὰ νὰ προμηθευτοῦν μὲ τὴν ὥρα τους θεικὸ χαλκὸ γιὰ τὸ ράντισμα τῶν ἀμπελιῶν, καὶ νὰ στείλουν νὰ φέρουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα εἰδικὸ τεχνίτη γιὰ νὰ διορθώσῃ τὰ κρασιά τους πού ἄρχισαν νὰ κβῶνται, δέχτηκαν πρόθυμα καὶ τὰ δύο.

§ 78. Συνεταιρισμὸς καταστροφῆς.

1. Ἐνῶ ἔτσι νύχτα μέρα κοπιᾶζουν οἱ δύο δάσκαλοι γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ, οἱ προσωπικοὶ τους ἐθροὶ δὲν παύουν νὰ σκέπτονται πῶς νὰ τοὺς διώξουν π' αὐτό. Εἶναι αὐτοὶ ὅλοι ὅλοι τέσσερεις : ὁ πάρεμος ὁ δικολάβος καὶ οἱ δύο μπακάληδες. Ὁ φθόνος, τὸ πείσμα καὶ τὸ συμφέρον συντρόφεψαν αὐτὴν τὴν ἰδέαν καὶ σπρώχνουν τέσσερεις ἀνθρώπους νὰ ἐξολοθίσουν τοὺς δασκάλους.

Γι' αὐτὸ κι ἐκεῖνοι πού νιώθουν τοὺς σκοπούς των καὶ πού δὲν τοὺς φοβοῦνται, γελώντας λένε με-

ταξύ τους : « Ὅπως τὸ χωριὸ ἔκαμε τοὺς συνεταιρισμούς του, ἔτσι καὶ οἱ φίλοι μας ἔκαμαν τὸ « συνεταιρισμὸ τῆς καταστροφῆς μας ».

2. Μὰ γιατί αὐτοὶ οἱ τέσσερεις Καχοριζικιώτες θέλουν νὰ καταστρέψουν τοὺς δασκάλους τοῦ χωριοῦ ;

Ὁ πάρεδρος δὲ χωνεύει διόλου τὸ δάσκαλο. Βλέπει πὼς ὅσες φορές τὰ ἔβαλε μαζί του, πάντα βγῆκε νικημένος. Νιώθει ἀκόμη πὼς μέρα μετὰ τὴν ἡμέρα λιγοστεύει ἢ παλιά του ὑπόληψη καὶ μεγαλώνει ἡ θέση τοῦ δασκάλου. Τώρα πιά κανένας δὲν προσέχει στὰ λόγια του, οὔτε σηκώνεται ἀπὸ τὸ κάθισμά του, καθὼς πρῶτα, νὰ τοῦ τὸ προσφέρῃ. Τὸ ἐναντίο ὅσες φορές μπῆ ὁ δάσκαλος στὸ μαγαζί, ἀμέσως οἱ καθισμένοι τοῦ προσηκῶνται καὶ ὁ καθένας θέλει νὰ τοῦ δώσῃ τὸ δικό του κάθισμα.

Μὰ καὶ τῆ δασκάλισσα δὲν τὴ χωνεύει ὁ κύρ πάρεδρος. « Ἀκοῦς ἐκεῖ, λέει στὴ γυναῖκα του, νὰ μὴ μὲ φοβᾶται καὶ νὰ μὴ μοῦ στείλῃ οὔτε ἓνα ζευγάρι παντοῦφλες κεντημένες ! »

3. Ὁ Ζαβόπουλος πάλι ἔχει πολλές ἀφορμὲς καὶ αὐτὸς γιὰ νὰ μὴ συμπαθῆ καὶ τὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλο.

Βλέπει πὼς ἀφότου αὐτοὶ πάτησαν τὸ πόδι τους στὸ χωριό, ἄρχισαν νὰ λιγοστεύουν τὰ εἰσοδήματα καὶ ἡ ὑπόληψή του. Λίγο λίγο ἔπαυσαν οἱ χωρικοὶ νὰ τρέχουν σ' αὐτόν, γιὰ νὰ τοὺς γράφῃ τὰ γράμματά τους ἢ καμιὰ ἀναφορὰ ἢ κανένα συμφωνητικό. Ὅλοι καὶ ὅλες τρέχουν στὸ δάσκαλο καὶ τῆ δασκάλισσα. Ἐτσι χάνει τόσα καὶ τόσα δίδραχμα καὶ τάληρα καὶ χιλιάδικες μπουκάλες κάθε μέρα.

Ἐπειτα, ἀφότου ἄρχισε τὶς ὀμιλίες του ὁ δάσκαλος στὴν ἐκκλησία, βλέπει μὲ λύπη ὁ δικολός.

βος πώς λίγοι τρέχουν σ' αὐτὸν γιὰ καταγγελίες καὶ ἀγωγές. Ἀλλὰ καὶ οἱ ζωοκλοπὲς καὶ οἱ καβγάδες λιγότεψαν στὸ χωριό, καὶ πολλὰ μικρομαλώματα ποὺ εἶχαν μεταξύ τους οἱ χωρικοί, τοὺς τὰ λύνει τώρα ὁ παπὰς ἢ ὁ δάσκαλος, χωρὶς ν' ἀναγκάζονται νὰ τρέχουν στὸ εἰρηνοδικεῖο καὶ νὰ πληρώνουν δικηγορικὰ στὸ Ζαβόπουλο.

4. Οἱ δύο μπακάληδες πάλι ἔχουν σπουδαίους λόγους νὰ ἐχθρεύονται τοὺς δασκάλους. Πιστεύουν πὼς ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἤρθαν, δὲν κάνουν ἄλλο παρὰ νὰ τοὺς ζημιώνουν. Βλέπουν πὼς μὲ τὸ νὰ τραβήξῃ ὁ δάσκαλος τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὰ μαγαζιά τους στὸ σχολεῖο καὶ ἡ δασκάλισσα τίς μεγάλες κοπέλες, τοὺς πῆραν τοὺς καλύτερους πελάτες τους. Οἱ νέοι δὲν πίνουν πιά οὔτε χαρτοπαίζουν στὰ μαγαζιά· καὶ εἰ κοπέλες ψωνίζουν κουβαρίστρες, νήματα καὶ βελόνες ἀπὸ τὸ μαθητικὸ συνεταιρισμό.

Ἐπειτα, μὲ τὸ νὰ κερδίζουν τώρα οἱ χωρικοὶ μὲ τοὺς συνεταιρισμοὺς περισσότερα δὲν ψωνίζουν πιά ἀπὸ τὰ μαγαζιά τους μὲ πίστωση· κι ἔτσι οἱ μπακάληδες δὲ βρίσκουν εὐκαιρία, καθὼς πρῶτα, νὰ φουσκώνουν τοὺς λογαριασμοὺς των. Μὰ καὶ πὼς ἐξ αἰτίας τῶν δασκάλων δὲν μποροῦν νὰ τρυγοῦν καθημερινὰ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, καὶ πὼς διώρθωσαν οἱ χωρικοὶ τὰ κομμένα κρασιά τους καὶ δὲν ἀγόρασαν ἀπ' αὐτοὺς τὸ θεικὸ χαλκὸ, καὶ αὐτὰ εἶναι σπουδαῖες ἀφορμὲς νὰ τοὺς ἀντιπαθῆσουν.

5. Σ' αὐτοὺς τοὺς φανεροὺς ἐχθροὺς τῶν δασκάλων προστέθητε τελευταῖα καὶ πέμπτος, ὁ ἐνωμοτάρχης Καραμπίνιας. Καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι διόλου εὐχαριστημένος μὲ τοὺς δασκάλους. Βλέπει πὼς ἐξ αἰ-

τίας τοῦ Πέτρου Ἀνέζη λιγότεψαν οἱ ἀλληλοκαταγγε-
γελίες καὶ τὰ εἰκοσιπεντάρικα καὶ τ' ἄλλα φιλοδωρή-
ματα ποῦ ἔπαιρνε. « Ἄν πᾶμε ἔτσι, συλλογίζεται
θα μείνω μονάχα μὲ τὶς 45.80 τὸ μῆνα, μὲ τὸ μισθό
μου· καὶ τότε πῶς θὰ ζήσω ; »

6. Βέβαια ἡ ψυχὴ τοῦ συνεταιρισμοῦ αὐτοῦ εἶναι
ὁ Ζαβόπουλος, μὰ καὶ ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἄλλους
συντρόφους δὲ μένει πίσω στὸ νὰ σοφιστῇ τῇ χει-
ρότερη κατηγορία γιὰ τὸ δάσκαλο καὶ τῇ δασκάλισ-
σα, γιὰ νὰ πετύχη ὁ σκοπὸς τους· κι ἐνῶ στὴν ἀρχὴ
περιορίζονταν νὰ συκοφαντοῦν τοὺς δυὸ κρυφὰ στοῦ
χωριανούς, ἀργότερα, ἅμα εἶδαν πῶς αὐτοὶ δὲν τοὺς
πιστεῦουν καὶ οἱ δάσκαλοι δὲν τοὺς προσέχουν, ἀρχι-
σαν ν' ἀπλώνουν τὶς συκοφαντίες καὶ παραπέρα ἀπὸ
τὸ χωριό.

§ 79. Δαγκάνουν πέτρες ποῦ τσακίζουν δόντια.

1. Καὶ νὰ τί σοφίζονται. Μιὰ καὶ δυὸ καταγγέλ-
λουν τὸ δάσκαλο, πῶς τάχα μπερδεύεται στὰ πολιτικὰ
κι ἔτσι κάνει ἄνω κάτω τὸ χωριό.

Τὴν καταγγελία τὴ στέλνουν στὸ βουλευτὴ τοῦ
τόπου· ὑπογράφουν οἱ πέντε, μὰ βάζουν καὶ ἕκατὶ
ἄλλες ὑπογραφές τῶν χωριανῶν τους, χωρὶς νὰ τοὺς
ρωτήσουν !

2. Ὁ βουλευτὴς πιστεῦει πῶς εἶναι ἀληθινές
ὑπογραφές καὶ οἱ κατηγορίες τῆς καταγγελίας, καὶ
ζητεῖ ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ νὰ τιμωρήσῃ τὸ δάσκαλο.

Ὁ ὑπουργὸς ὁμως, ὅταν διάβησε τὴν ἐκθεση τῆς
ἐπιθεωρητῆ γιὰ τὸ δάσκαλο τοῦ Κακορίζικου, ἄν
νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τοῦ ἔστειλε τὴν εὐαρέσκειά τ

προστάζοντας νὰ τοιχοκολληθῆ τὸ ἔγγραφο τοῦ στὸ κεντρικώτερο μέρος τοῦ χωριοῦ.

Ἐπὶ πῆρε ὁ ἀστυνομικὸς σταθμάρχης ἀπὸ τὸ νομάρχην τῆ διαταγὴ νὰ τοιχοκολληθῆ τὴν εὐαρέσκεια τοῦ ὑπουργοῦ γιὰ τὸ δάσκαλο, ἀναψε ἀπὸ τὸ θυμὸ του. Ἀμέσως προσκαλεῖ στὸ σταθμὸ τοὺς ἄλλους συντρόφους του, καὶ διαβάζοντας τὸ ἔγγραφο τοὺς λέει: « Μὲ τίς καταγγελίες τοῦ κυρ Χρίστου ἀπὸ ἐδῶ δὲ βγαίνει τίποτε. Ἴσια ἴσια, ἀντὶ νὰ διώξωμε ἀπὸ τὸ χωριὸ τὸ δάσκαλο, τὸν ἐστερεώσαμε πιὸ καλὰ με τὴν εὐαρέσκεια πού πῆρε. Ὁ κυρ Χρῖστος δὲν ξέρει ἀπὸ τέτοιες δουλειές. Αὐτὲς δὲ χρειάζονται πένες καὶ χαρτιά· χρειάζονται σχέδιο στρατηγικὸ καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ πράματα μονάχα ἐμεῖς οἱ στρατιωτικοὶ νιώθομε...

Ἀκοῦστε λοιπὸν τί πρέπει νὰ γίνῃ, γιὰ νὰ τελειώνωμε μιὰ γιὰ πάντα μὲ τὸ φίλο μας » καὶ πλησιάζοντας τὸ σκαμνὶ κοντὰ στοὺς συντρόφους του, ἀρχίζει χαμηλόφωνα νὰ ξετυλίγῃ μὲ τὰ λόγια ὀλόκληρο σχέδιο πού μὲ αὐτὸ θὰ κατῶρθωνε νὰ χῶσῃ στὴ φυλακὴ τὸν Πέτρο Ἀνέζη. « Ὅσο γιὰ τὴν δασκάλισσα, αὐτὴ θὰ φύγῃ μόνη της ὕστερὰ ἀπ' αὐτό » πρόσθεσε τελευταῖα.

2. Οἱ σύντροφοὶ τοῦ ἀκούοντας αὐτὰ θαύμασαν τὴν ἐξυπνάδα του. Ὁ πάρεδρος μάλιστα τοῦ ἐσφιξε τὸ χέρι καὶ εἶπε : « Σοῦ ἀξίζουν τὰ γαλόνια πού φορεῖς, κυρ νομάρχην ! Κανένας ἀπὸ μᾶς δὲν μποροῦσε νὰ συλλογιστῆ τέτοιο πράμα. Μπράβο σου ! »

Ὅλοι ἔμειναν σύμφωνοι νὰ βάλουν ἀμέσως σὲ πράξῃ τὸ σχέδιο αὐτό. Καὶ τοσο πιστεύουν πὼς θὰ πετύχῃ, ὥστε φεύγοντας γιὰ τὸ σπίτι, ἀκούστηκαν νὰ λένε μεταξύ τους : « Ἐτσι μόνον θὰ μπορέ-

σωμε νά τούς ξεφορτωθοῦμε καί τούς δυό ἀπό τὸ χωριό ! »

§ 80. Τὰ παιδιὰ στήν ἐξοχή.

1. Ὁ μικρὸς κάμπος τοῦ χωριοῦ καί τὰ γύρω βουνχλάκια του μοσκομυρίζουν καταπράσινα. Στὸν κάμπο οἱ ἀγριοβιολέτες καί τὸ χαμομήλι, στίς πλαγιές τὸ θυμάρι καί ἡ ρίγανη. Οἱ παπαροῦνες, χιλιάδες ἀμέτρητες, βάφουν τὸ λιβάδι καί στολίζουν τὰ χλωρὰ σπαρτὰ τῶν χωραφιῶν· τὸ χαμομήλι στρωμα. Οἱ γριές, ἐδῶ κι ἐκεῖ σκυμμένες, κορφολογοῦν γιὰ τὸ χειμῶνα τὸ χαμομήλι· νά λούσουν τὸ κεφάλι, νά πιοῦν ζεστό. Τὰ λιγοστὰ δέντρα τοῦ χωριοῦ, φουντωμένα καί ἰσκιωμένα, σηκώνουν τὸ ἀναστημά τους κατληπράσινο. Δροσοῦλα μαγιάτικη καί χαρὰ Θεοῦ !

2. Τὰ παιδιὰ πρῶι πρῶι μὲ τούς δασκάλους μαζί βγαίνουν ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου τραγουδώντας :

Καλῶς τονε τὸ Μάη, τὸ χρυσομάη !

Μὲ τ' ἄνθη στολισμένος ἦρθε· πάλι.

Τραγουδοῦν τὸ Μάη γύρω· στὰ κλαδιά.....

Θὰ πᾶνε ἐκδρομὴ στήν « Κρύα βρύση », μιὰ δμορφη τοποθεσία κοντὰ στὸ μεγάλο δάσος, τὸ Μαυρόλογκο, ὡς μιὰ ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐκεῖ θὰ γιορτάσουν τὴν πρωτομαγιά καί θὰ περάσουν ὅλη τὴν ἡμέρα. Γι' αὐτὸ πᾶνε πρῶι, καί γι' αὐτὸ χαίρονται καί τραγουδοῦν μὲ τόση ὄρεξη τὸ Μάη. Ἀντιλαλοῦν τὰ στενὰ δρομάκια τοῦ χωριοῦ καί παραπέρα οἱ πλαγιές τῶν βουνῶν τὰ τραγούδια τῶν παιδιῶν. Νομίζεις

πώς ἀπ' ὅπου περνοῦν τὰ παιδιὰ σκορποῦν παντοῦ τὴ ζωὴ.

Προχωροῦν ὀλοένα ἀνηφορίζοντας. Στὸ πέρασμά τους τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ γυρίζουν τὸ κεφάλι τους καὶ κοιτάζουν συμπαθητικὰ τὰ παιδιὰ, καὶ σὰ νὰ τ' ἀνάγνωρίζουν, μουγκρίζουν τὰ βόδια, χλιμιντροῦν τ' ἄλογα καὶ τὰ μουλάρια, καὶ φωνάζουν τὰ γαῖδουράκια.

3. Σὲ λίγο ὅμως παύουν τὰ τραγούδια. Τί νὰ τρέχη τάχα ; Κάποιος μαθητής, καθὼς τραγουδοῦσε, ἔβαλε τὸ χέρι στὸ ταγάρι του, καὶ ἅμα ἔπιασε τὸ φρέσκο τυρί, τοῦ κινήθηκε ἡ ὄρεξη. Στὴν ἀρχὴ τὸ τσίμπησε, ὕστερα δὲ βάσταξε, ἄρχισε νὰ τρώη μὲ τὸ ψωμί. Ἦταν τόσο νόστιμο ! Ἀμέσως ἄφησε τὸ τραγούδι. Τὸν ἐνίωσε ὁ πλαγινός του, ζήλεψε καὶ ἄρχισε κι αὐτὸς νὰ κἀνὴ τὸ ἴδιο, κόβοντας τὸ τραγούδι. Καὶ νὰ τον τώρα· κάθε λίγο χώνει τὸ χέρι στὸ ταγάρι του καὶ βγάζοντας ἀπὸ μέσα τὰ φρέσκα κρεμμυδάκια, τὶς ἐλιές καὶ τὸ ψωμί, τὰ τρώει !

Δὲν περνοῦν λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ τὰ ἑκατὸν τριάντα παιδιὰ παίρνουν τὸ πρόγευμά τους περπατώντας !

Βλέποντας αὐτὸ οἱ δάσκαλοι τους, θέλησαν νὰ τὰ ἐμποδίσουν, μὰ ἦταν ἀργά . Αὐτὰ εἶχαν φάει κιόλας !

« Συγχώρεσέ τους, Πέτρο, εἶπε γελώντας ἡ ἐξαδέρφη του. Δὲ φταῖνε τὰ παιδιὰ, παρὰ ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆς ἐξοχῆς, πὺ κεντᾶ καὶ τὴ δική μας ὄρεξη ! »

4. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ πρόγευμα τὰ παιδιὰ ἀρχίζουν πάλι τὰ γέλια, τ' ἀστεῖα καὶ τὰ τραγούδια τους. Λογαριάζουν τί ὠραῖα πὺ θὰ περάσουν, ὅταν φτάσουν ἐκεῖ στὴν Κρύα βρύση . **Θ**ὰ παίξουν, θὰ χορέψουν, θὰ πηδήσουν καὶ κουρασμένα θὰ ξαπλωθοῦν

στο καταπράσινο χαλί, πού τούς ἔχει στρωμένο ἡ φύση· καὶ ὅταν ψηθοῦν τὰ πέντε κατσίκια, πού ἔχουν ἀγοράσει μὲ τὶς οἰκονομίες τοῦ συνεταιρισμοῦ τους, ἂ, τότε θὰ στρωθοῦν στὸ φαγὶ καὶ θὰ φᾶνε, θὰ φᾶνε ὥσπου νὰ χορτάσουν ! Ἔτσι θὰ χαροῦν τὴν ἐξοχὴ καὶ ἡ ἐξοχὴ αὐτὰ ! Ἔνα — δύο, ἔνα — δύο !

Καλῶς τονε τὸ Μάη, τὸ χρυσομάη !....

§ 81. Τὸ ἀπροσδόκητο καλὸ τῆς Κρύας βρύσης.

1. Ἡ Κρύα βρύση ποτὲ ἄλλοτε δὲ θυμᾶται τέτοια εὐτυχία σὰν τὴ σημερινή, τόσα χρόνια πού χύνει τὸ κρυστάλλινο νερό της.

Καὶ τί δὲν ἄκουσε, καὶ τί δὲν εἶδε ὅλη ἐκείνη τὴν ἡμέρα ! Τί συντροφιά ἦταν ἐκείνη ! Ἐκατὸν τριάντα παιδιὰ τοῦ σχολείου νὰ τὴν τριγυρίζουν, νὰ τὴν τρυγουδοῦν, νὰ κάθωνται κοντὰ της, νὰ τὴ χαιδεύουν βουτώντας τὰ χέρια τους, νὰ πίνουν τὸ νερό της, καὶ τέλος νὰ τὴν ἀνθοστολίσουν σὰ νύφη !

Ἄχ, νὰ εἶχε πάντα τέτοια συντροφιά ! Μὰ πού νὰ τὴ βρῆ ἐκεῖ στὴν ἐρημιὰ πού βρίσκεται ! Ὑστερα, μήπως εἶναι πάντοτε πρωτομαγιά ;....

2. Τὸ ἀπόγεμα ὥστόσο ὅλα τὰ παιδιὰ παράτησαν τὴν ὁμορφὴ βρυσούλα καὶ σκορπίστηκαν ἐδῶ κι ἐκεῖ, γιὰ νὰ μαζέψουν ἀγριολούλουδα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ δάσους. Θέλουν νὰ φτιάσουν μᾶηδες, νὰ τούς κρεμάσουν ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ τους γιὰ τὴν καλὴ χρονιά. Πολλὰ ἀνηφορίζουν στὶς βουνοπλαγιές, ἄλλα χώνονται στὸ γειτονικὸ Μαυρόλογο. Τὸ καθένα στολίζει ὅσο μπορεῖ καλύτερα τὸ μᾶη του, καὶ κρατώντας τον ὕστερα στὸ κεφάλι, γυ-

ρίζει στην Κρύα βρύση, για να το δείξη στη δασκά-
λισσά του.

Ἄντηχοῦν οἱ γύρω βουνοπλαγιές καὶ ὁ Μαυρό-
λογκος ἀπὸ τὸ θόρυβο καὶ τὶς παιδιάτικες φωνές.

Οἱ δύο δάσκαλοι, εὐτυχισμένοι γιὰ τὴ χαρὰ τῶν
μαθητῶν τους, κάθονται κάτω ἀπὸ ἓνα θεόρατο πεῦκο
καὶ καμαρώνουν τὰ παιγνίδια καὶ τὶς φωνές τους.

Περισσότερο ὁμως ἀπ' αὐτοὺς φαίνεται εὐτυχι-
σμένη ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἡ Κρύα Βρύση, ποὺ κυλών-
τας τὸ γάργαρο νερὸ της φαίνεται σὰ νὰ λέη μὲ τὸ
κελάρυσμά της : « Ποῦ νὰ φανταστῶ σήμερα τέτοια
εὐτυχία ! Ποῦ νὰ τὴ φανταστῶ ! »

§ 82. « Κρίμα μας καὶ μπράβο τους ! »

1. Μὰ τί τρέχει τώρα καὶ κόβουν ἔτοι ἀπότομα
τὴν ὀμιλία τους οἱ δύο δάσκαλοι; Σηκώνονται ἔρθιοι
καὶ σοβαροί, σὰ νὰ πρόκειται ν' ἀκούσουν κάτι σπου-
δαῖο.

Ἔχει παρουσιαστῆ ἔμπρός τους ἡ διοικητικὴ
ἐπιτροπὴ τῆς κοινότητος τοῦ σχολείου τους, δηλαδὴ
ἡ Κρυσταλλιῶ Λιούμπη, πρόεδρος, ὁ Παρασκευᾶς
Πάντος, ἀντιπρόεδρος, καὶ ὁ Νίκος Ζέζας, ταμίας.
Ἐρχονται σταλμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα, ἀπ' ὅλα
δηλαδὴ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ποὺ συναγμένα λίγο
παρὰ πέρα κοιτάζουν κατὰ τὸ μέρος τῶν δασκάλων
τους καὶ θέλουν κάτι νὰ τοὺς ποῦν.

2. Μιλεῖ ἡ πρόεδρος καὶ λέει αὐτὰ : « Ἐρχόμα-
στε σταλμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα τοῦ σχολείου μας,
νὰ σᾶς ρωτήσωμε, ἂν θὰ τῆς ἐπιτρέψετε νὰ κάμη
ἓνα καλὸ στό χωριό » .

— «Νὰ τὸ ἀκούσωμε πρῶτα » ἀπαντοῦν οἱ δάσκαλοι χαμογελώντας.

— « Ὁ ταμίας μας ἀπὸ ἐδῶ πρότεινε, καὶ ὅλοσ τὴν κοινότητα τὸ δεχτήκαμε, μ' ἕξοδα τοῦ μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ μὲ τὴ συνεργασίαν ὅλων τῶν μαθητῶν νὰ φέρωμε τὸ νερὸ τῆς Κρύας Βρύσης ὡς τὸ Μεριά τοῦ χωριοῦ. Ἔτσι πού αὐτὴ χύνει τὸ νερὸ τῆς τώρα μέσα στὶς ρεματιῆς τοῦ Μαυρόλογκου, πάει ὅλο χαμένο· δὲν πιάνει διόλου τόπο. Τὸ χωριὸ μας ὅμως, ὅπως ξέρετε, ἔκτος ἀπὸ τὸ λιγοστὸ νερὸ τῆς πηγῆς μας δὲν ἔχει ἄλλο. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχει κανένα ποτιστικὸ χωράφι. Ἄν κατορθώσωμε νὰ φέρωμε ὡς τὸ Μεριά τὸ ἄφθονο νερὸ τῆς βρύσης αὐτῆς, πολλὰ ἀπὸ τὰ ξερικὰ χωράφια τοῦ χωριοῦ θὰ γίνουν εὐκολα ποτιστικὰ καὶ τὸ χωριὸ θὰ ὠφεληθῆ. Μᾶς ἐπιτρέπετε λοιπὸν νὰ καταπιαστοῦμε ἡμεῖς αὐτὸ τὸ ἔργο; Λογαριάζομε πῶς θὰ τὸ καταφέρωμε. Ἐνα μικρὸ ἀλλάκι θὰ χρειαστῆ μονάχα νὰ σκάψωμε ὡς μιὰ ὥρα δρόμο. Ἄν ἀρχίσωμε ἀπὸ τὴν ἐρχόμενη Κυριακὴ, θὰ εἶναι τελειωμένη, πιστεύομε, ἢ δουλειὰ ὡς τὶς ἕξι-τάσεις».

3. Ὅταν ἀκουσαν αὐτὰ οἱ δάσκαλοι, κοιτάχτηκαν στὰ μάτια, καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ψιθύρισε : « Τὰ βλέπεις, Δέσποινα; Τὰ παιδιὰ θὰ μᾶς περάσουν ».

Ἐπειτα προσκαλεῖ καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ κοντὰ του καὶ τοὺς λέει : « Σᾶς συγχαίρομε καὶ οἱ δύο μας ὄλους καὶ πιὸ πολὺ τὸ Νίκο Ζέζα, πού πρωτοσυλλογίστηκε τὸ καλὸ. Ἡ δουλειὰ πού ἀποφασίσατε δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκολὴ, ὅσο νομίζετε. Νὰ τὴν ἀρχίσετε ὅμως, γιατί πιστεύομε πῶς θὰ σᾶς βοηθήσουν ».

και τὰ μεγάλα ἀδέρφια σας. Ὡστόσο μπράβο σας, παιδιά ! Μπράβο τῆς κοινότητάς σας ! »

— « Ζήτη τοῦ χωριοῦ μας ! » ἀποκρίθηκαν τὰ παιδιά και διαλύθηκαν.

4. Δὲν πέρασαν πολλές ἡμέρες και ἡ ἀπόφαση αὐτὴ ἄρχισε νὰ πραγματοποιηῖται. Τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, μὲ τὴ βοήθεια τῶν παλμκαριῶν τοῦ χωριοῦ και μὲ τίς ὁδηγίες τῶν δασκάλων τους, ἄρχισαν νὰ σκάβουν τὸ μικρὸ αὐλάκι. Δουλεύοντας κάθε Κυριακὴ και γιορτὴ και ὅλο τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης, πού ἄργεῖ τὸ σχολεῖο, κατώρθωσαν σιγὰ σιγὰ ὡς τίς ἐξετάσεις νὰ τὸ ἀποτελειώσουν.

Ὅταν τὸ ἀπόγευμα τῆς τρίτης Κυριακῆς τοῦ Ἰουνίου οἱ χωριανοί, εἰδοποιημένοι ἀπὸ τὰ παιδιά τους, συγκεντρώθηκαν στὸ Μεριὰ και εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους νὰ κατηφορίζουν ἀπὸ τὰ ψηλῶματα τοῦ χωριοῦ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, και μαζὶ μὲ αὐτὰ νὰ κατεβαίνῃ γρήγορο και κελαρυστὸ ἓνα αὐλάκι νερό, ἄλλαξαν ἀπὸ χαρὰ.

Τότε ἀκούστηκε κι ὁ μπαρμπα-Γουλής, ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας, νὰ λέῃ σ' ἓνα διπλανὸ και συνουμῆλικό του Κακοριζικιώτη, κουνώντας τὸ κεφάλι :
« Τὸ κατάλαβες, κὺρ Στάμο, πὼς δὲν ἀξίζομε τίποτε ; Ἰόσοι γέροι και τόσοι ἄντρες μέσα στὸ χωριό, και κανεῖς μας νὰ μὴν μπορέση τόσο χρόνια τώρα νὰ συλλογιστῇ ἓνα πρᾶμα, πού πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ και ἀπὸ τὰ χέρια τῶν μικρῶν παιδιῶν μας ! Κρῖμα μας και μπράβο τους ! »

§ 83. Ὅποιος σκάβει ἄλλου λάκκο πέφτει ὁ ἴδιος.

1. Τὴ στιγμὴ πού τὴν ἡμέρα τῆς πρωτομαγιάς τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου ἔφευγαν χαρούμενα γιὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν δασκάλων τους, ἔφτανε στὴν Κρύα βρύση, ἰδρωμένος καὶ λαχανιασμένος, ὁ Προυσιώτης, ὁ μοναδικὸς χωροφύλακας τοῦ Κακορίζικου. Φτάνοντας χαιρέτησε στρατιωτικὰ τοὺς δασκάλους καὶ ζήτησε νὰ μιλήσῃ ἰδιαίτερα στὸν κ. Ἀνέζην.

« Τί τρέχει, Τάσο ; » τὸν ἐρωτᾷ γνώριμα ἐκεῖνος.

— « Σοβαρὰ πράματα, κύρ δάσκαλε. Οἱ δυὸ μπακάληδες τοῦ χωριοῦ, ὁ πάρεδρος, ὁ δικηγόρος καὶ ὁ προϊστάμενός μου, πιάστηκαν ψὲς τὸ βράδυ μὲ λαθρεμπόρια, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς καταδιώξεως ζητεῖ καὶ σᾶς, νὰ σᾶς ἀνακρίνῃ. Εἶναι ἀνάγκη, μοῦ παράγγειλε νὰ σᾶς πῶ, νὰ κατεβῆτε γρήγορα γιὰ νὰ πάρῃ καὶ τὴ δική σας τὴν κατάθεση, πρὶν φύγῃ ».

Ἀκούοντας τὴν εἶδηση αὐτὴ ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν μπόρεσε νὰ βασταχτῆ καὶ εἶπε : « Αὐτοὶ λοιπὸν ἦταν οἱ λαθρέμποροι τοῦ γυαλοῦ μας ; Ὅλος ὁ συνεταιρισμὸς τῆς καταστροφῆς μου ! Τί φοβερό ! »

Ἐπειτα, ἀφοῦ εἶπε ὅσα εἶχαν γίνει στὴν ἐξαδέρφη του καὶ τὴν παρακάλεσε νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ ὅταν θὰ γύριζαν τὰ παιδιὰ, τὴν ἀποχαιρέτησε καὶ ἄρχισε νὰ κατηφορίζῃ κατὰ τὸ χωριὸ μαζὶ μὲ τὸ χωροφύλακα.

2. Προχωρώντας πληροφορήθηκε ἀπὸ τὸ συνοδὸ του καὶ ἄλλα, πρὸ πολλὰ, γιὰ τὴν ὑπόθεσιν : πὼς δηλαδὴ πρῶτὴ πρῶτὴ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δέκα πέντε χωροφύλακες καὶ πέντε τελωνοφύλακες μ' ἓνα μοί-

ραρχο κι έναν υπάξιωματικό του ναυτικού είχαν φέρει στο χωριό δεμένους τους τέσσερεις Κακοριζικιώτες, τόν προϊστάμενό του και πέντε έξι ναυτικούς, και αφού απομάκρυναν από τὸ σταθμὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ Καραμπίνια, ἄρχισαν νὰ τοὺς ἀνακρίνουν· πὼς ἔκτος ἀπ' αὐτοὺς ἀνάκριναν και ἄλλους χωρικούς, τὸν Παπασπύρο και τὸν ψαρά τοῦ χωριοῦ, τὸν μπαρμπα-Κώστα· πὼς ἔκαμαν ἔρευνα στὰ σπίτια κχι τὰ μαγαζιά τῶν δυὸ μπακάληδων και ἀνακάλυψαν και ἄλλα λαθρεμπόρια ἔκτος ἀπ' ὅσα τοὺς ἔπιασαν νὰ βγάζουν ἀπὸ τὸ καΐκι τὴ νύχτα· και τελευταῖα πὼς ἀνοίξαν κι ἔψαξαν και τὸ σπίτι τὸ δικό του, μὰ δὲ βρῆκαν τίποτε.

Ὅταν ἄκουσε τὴν τελευταία πληροφορία ὁ Πέτρος Ἀνέζης, γέλασε και χωρὶς νὰ ταραχτῆ διόλου, εἶπε στὸ χωροφύλακα : «Θὰ μὲ πῆραν κι ἐμένα ἴσως γιὰ λαθρέμπορο. Δὲν εἶναι ἔτσι, Τάσο ; »

— « Ὁχι, κύρ δάσκαλε, παρὰ γιὰτὶ ἐπιμέναν πολὺ και ὁ Ζαβόπουλος και ὁ προϊστάμενός μου » ἀπάντησε ὁ χωροφύλακας.

— « Θὰ θέλησαν νὰ μὲ μπλέξουν, φαίνεται » εἶπε μέσα του ὁ Πέτρος Ἀνέζης, συλλογισμένος.

3. Ὅσιερ' ἀπὸ λίγη ὥρα φτάνοντας ὁ δάσκαλος στὸ χωριό, παρουσιάστηκε στὸν ἀρχηγὸ τῆς καταδιώξεως. Ἐκεῖνος χαιρετώντας τον τοῦ εἶπε :

« Ἀφοῦ σᾶς εὐχαριστήσω, κ. Ἀνέζη, γιὰ τίς πολὺτιμες πληροφορίες πὺ μᾶς δώσετε και πὺ βγῆκαν ὅλες ἀληθινές, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μᾶς συγχωρέσετε πρῶτα πὺ παραβιάσαμε τὴν κατοικία σας, κι ὕστερὰ γιὰτὶ σᾶς χαλάσαμε τὴ σημερινή σας διασκέδαση και σᾶς φέραμε ἐδῶ. Νομίσαμε πὼς ἦταν ἀ-

νάγκη νά κάμωμε και τὸ ἓνα και τὸ ἄλλο, γιὰ νά κλείσωμε μιὰ γιὰ πάντα τὰ στόματα τῶν ἐχθρῶν σας » .

— « Καὶ ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ ἐχθροί μου, ποῦ δὲν τοὺς ξέρω ἐγώ ; Μοῦ ἐπιτρέπετε νά ἐρωτήσω ; »

— « Οἱ δυὸ μπακάληδες τοῦ χωριοῦ, ὁ πάρεδρος, ὁ δικολάβος Ζαβοπουλος, και ὁ προκομμένος ὁ ὑποσταθμάρχης τοῦ χωριοῦ σας Καραμπίνιας. Οἱ φίλοι σας αὐτοὶ ποῦ λέτε, κ. Ἀνέζη, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ τοὺς πιάσαμε χτὲς τὸ βράδου, δὲν ἔπαυσαν νά καταγγέλλουν ἐσᾶς γιὰ λαθρέμπορο. Νὰ λένε δηλαδὴ ὅλοι τοὺς μ' ἓνα στόμα, πὼς ἐσεῖς εἶχετε προετοιμάσει τὸ χτεσινοβραδινὸ λαθρεμπόριο τοῦ τσιγαρόχαρτου και θὰ κατεβαίνατε νά τὸ παραλάβετε· πὼς ἔχετε κρυμμένο στὴν κατοικία σας και ἄλλο τσιγαρόχαρτο, και πὼς τάχα αὐτοὶ μέλις τὰ πληροφορήθηκαν ὅλα αὐτά, θέλησαν νά κάμουν τὸ χρέος τους, νά σᾶς πιάσουν μετὰ λαθραῖα και νά σᾶς παραδώσουν στὴν ἀρχή. Γιὰ κακὴ τους τύχη ὁμως και γιὰ καλὴ δική σας ἢ κακοήθεια ἀποδείχτηκε εὐκολα..... »

— « Εἶναι ἀλήθεια, κ. μοίραρχε, εἶπε ὁ δάσκαλος, πὼς θὰ κατέβαινα χτὲς τὸ βράδου γιὰ νά ψαρέψω, μὰ ὄχι βέβαια τσιγαρόχαρτο λαθραῖο »· και γέλασε. « Εἶχα συνεννοηθῆ μάλιστα και μετὸν ψαρά τοῦ χωριοῦ, τὸν πατριώτη μου μπαρμπα-Κώστα. Τὴ στιγμὴ ὁμως ποῦ ξεκίνησα, θυμῆθηκα πὼς ἔπρεπε νά σηκωθῶ πρῶτὶ γιὰ τὴ σημερινὴ ἐκδρομὴ τοῦ σχολείου μου, κι ἔτσι ἄφησα τὸ ψάρεμα γι' ἄλλοτε » .

— « Ἄ, τῶρα ἐξηγῶ τὴν ἐπιμονή τους ν' ἀνακρίνω αὐτὸν τὸν ψαρά, εἶπε ὁ μοίραρχος. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ ψαράς κατὰθεσε, ὅτι εἶχατε συμφωνήσει

νά κατεβῆτε φές τὸ βράδυ γιὰ νὰ ψαρέψετε μαζί του· ἐπίσης εἶναι ἀλήθεια, πὼς βρήκαμε καὶ ἓνα δέμα μὲ τσιγαρόχαρτα πίσω ἀπὸ τὴν κατοικία σας. Ἀπὸ τὸ μέρος ὅμοιος πού τὸ βρήκαμε, φαινόταν πὼς εἶχε πεταχτῆ ἀπὸ ξένα χέρια. Ἐπειτα, ἐνῶ δὲ βρήκαμε τίποτε πού νὰ σᾶς ἐνοχοποιῆ μέσα στὸ σπίτι σας, στὰ δυὸ μπακάλικά, ἐκτὸς ἀπὸ ἀρκετὲς λαθρεμπορικὲς κάσες μὲ πετρέλαιο, ἀνακαλύψαμε καὶ ἄλλα πολλὰ δέματα ἀπὸ τὸ ἴδιο τσιγαρόχαρτο. Τότε—δηλαδὴ λίγο πρὶν νὰ ἔρθετε ἐδῶ τώρα—ἄμα οἱ ἐχθροὶ σας εἶδαν πὼς ὅλες οἱ συκοφαντίες τους ἀποδείχτηκαν ψεύτικες καὶ ὅλα φώναζαν μόνον τους πὼς αὐτοὶ κι ὄχι ἐσεῖς εἴστε οἱ λαθρέμποροι, ἀναγκάστηκαν νὰ τὰ ὁμολογήσουν ὅλα· ἔτσι ὁ ἐρχομὸς σας ἐδῶ δὲν ἔχει κανένα λόγο πιά » .

4. Ὄταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ρώτησε :
« Χωρὶς νὰ θέλω νὰ φανῶ ἀδιάκριτος, μπορῶ νὰ μάθω, κ. μίραρχε, τί εἶπαν γιὰ μένα ; »

— « Ὁ πάρεδρος στὴν ἀρχή, ἀργότερα καὶ ὁ δικολάβος, νομίζοντας πὼς ἔτσι θὰ ἐλαφρώσουν τὴ θέση τους, ὁμολόγησαν πὼς τὸ χτεσινοβραδινὸ τὸ λαθρεμπόριο τὸ ἔκαμαν ἐπίτηδες γιὰ νὰ μπλέξουν ἐσᾶς, ὥστε μὲ τὸ μπλέξιμο αὐτὸ νὰ κατορθώσουν νὰ σᾶς διώξουν ἀπὸ τὸ χωριό, γιὰτὶ δὲ σᾶς χωνεύουν. Τὸ σχέδιο τοῦς τὸ κατάστρωσε, λέει, ὁ προκομμένος ὁ ὑποσταθμάρχης, πού βάλαμε ἐδῶ γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ χωριοῦ, ἔτσι δά : Ἀφοῦ πληροφορηθοῦν πότε θὰ κατεβαίνετε μιὰ βραδιά στὸ γιαλὸ γιὰ ψάρεμα, νὰ τοποθετήσουν ἓνα σακὶ μὲ λαθραῖο τσιγαρόχαρτο σὲ τέτοιο μέρος τοῦ δρόμου, ὅπου ἐσεῖς γυρίζοντας ἀπὸ τὸ ψάρεμα θὰ σκοντάβατε ἀπάνω του. Τὴ στιγμή ἐκεί-

νη θὰ πετιόνταν ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα, ἄπυ θὰ ἦταν κρυμμένοι, οἱ φίλοι σας, θὰ σᾶς ἔπιαναν καὶ μὲ τὸ σακὶ στὸν ὄμο θὰ σᾶς ὠδηγοῦσαν δεμένο στὸν ὑποσταθμὸ. Γιὰ νὰ σᾶς ἐνοχοποιήσουν περισσότερο, θὰ πετοῦσαν κι ἓνα δύο δέματα τσιγαρόχαρτο πίσω ἀπὸ τὸ σπῆτι σας.

» Γιὰ κακὴ τους ὁμως τύχη, πρῶτα πρῶτα ἐσεῖς δὲν κατεβήκατε στὸ γιαλὸ. Ἐπειτα τοὺς εἰδοποίησαν ἀπὸ τὸ καῖκι οἱ σύντροφοί τους, οἱ ἄλλοι λαθρέμποροι οἱ ναυτικοί, πὼς ἦταν μεγάλη ἀνάγκη νὰ ἔβγαζαν τὸ λαθρεμπόριο χτὲς τὸ βράδυ. Ἔτσι, φυλάγοντας ἓνας συνάδελφός μου, ὑπαξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ, μὲ μιὰ βενζινάκατο, ἔπιασε κατὰ τὰ μεσάνυχτα τὸ καῖκι μὲ τὸ λαθρεμπόριο. Ἐγὼ πάλι, φυλάγοντας μὲ τοὺς ἄντρες μου στὴ στεριά, πιάσαμε καὶ τοὺς πέντε φίλους κάτω στὸ γιαλὸ τοῦ χωριοῦ νὰ περιμένουν ἀνυπόμονα τὸ καῖκι. Στὸ δρόμο πού ἐρχόμαστε, βρήκαμε πεταμένο καὶ τὸ σακὶ μὲ τὸ τσιγαρόχαρτο.

» Καθὼς βλέπετε, κ. Ἀνέζη, τὸ σχέδιο τῆς καταστροφῆς σας, καταστρωμένο ἀπὸ στρατιωτικὸ, ἦταν στρατηγικὸ. Δυστυχῶς ὁμως γιὰ τὸ σχεδιαστὴ θὰ τοῦ στοιχίσῃ ἀκριβὰ. Ὡστόσο καὶ πάλι σᾶς εὐχαριστοῦμε καὶ νὰ μᾶς συμπαθᾶτε πού σᾶς ἐνωχλήσαμε.»

5. Ὄταν λίγο ἀργότερα ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξιστοροῦσε τὰ παραπάνω στὴν ἐξαδέρφη του, τὸν Παπασπύρο καὶ τὴν Παπασπύραινα, ὁ ἱερέας κουνώντας τὸ κεφάλι, ἀκούστηκε στὰ τελευταῖα νὰ μουρμουρίζει ἓνα κομμάτι τοῦ ψαλμοῦ : « Λάκκον ὄρυξαν καὶ ἐμπεσοῦνται... »

§ 84. Οἱ δάσκαλοι κάνουν πάλι τὸ χρέος τους.

1. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ἀρχηγὸς τῆς καταδιώξεως πρόσταξε νὰ φέρουν μπροστά του ὄλους τοὺς ἐνόχους, πού ὡς τότε τοὺς κρατοῦσαν ἀπομονωμένους, καὶ νὰ τοὺς οδηγήσουν σιδεροδεμένους στὴν Ἀθήνα.

Τὴ στιγμὴ πού ἔφτασε ὁ Ζαβοπουλος καὶ ἀντίκρισε τὸν ὑποδεκανέα Καραμπίνια, δὲ βάσταξε καὶ μπροστά στοῦ μοίραρχο τοῦ εἶπε μὲ παράπονο : « Τὰ δικά μου τὰ σχέδια, κ. ἐνωμοτάρχη, ἀν δὲν πετύχαιναν, δὲ μᾶς ὠδηγοῦσαν καὶ στὴ φυλακὴ. Μὲ τὸ δικό σου, τὸ στρατηγικὸ σχέδιο, τὰ καταφέραμε νὰ πᾶμε ἀπὸ φρέσκο ».

Ἀναστέναζε ὁ Καραμπίνιας καὶ δὲν εἶπε τίποτε. Θυμήθηκε τὴν οἰκογένειά του πού θ' ἄφηνε στοὺς πέντε δρόμους· θυμήθηκε καὶ τὰ γαλόνια του πού θὰ ἔχανε, καὶ δάκρυσε μετανιωμένος.

2. Ἄς φοβᾶται ὅμως ὁ Καραμπίνιας, μήπως μείνη στοὺς πέντε δρόμους ἢ οἰκογένειά του. Τὰ δυὸ ξαδέρφια, οἱ Ἀνέζηδες, εἶναι στὸ χωριὸ καὶ δὲ θ' ἀφήσουν τὴν οἰκογένεια τοῦ ἐχθροῦ τους νὰ πεινάσῃ. Ὡσπου νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ φυλακὴ ὁ Καραμπίνιας, νομίζουν πὼς ἔχουν καθῆκον νὰ φροντίσουν γι' αὐτὴ, καὶ φροντίζουν.

Πείθοντας τὴ σχολικὴ ἐπιτροπὴ διορίζουν τὴ γυναῖκα τοῦ Καραμπίνια ἐπιστάτρια τοῦ σχολείου. Ὁ δάσκαλος παίρνει ψυχογιὸ τὸ Νάσο καὶ ἡ δασκάλισσα ψυχοκόρη ἓνα ἀπὸ τὰ κορίτσια του. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης στέλνει καθημερινὰ στὸ σπῆτι τοῦ Καραμπίνια ἀπὸ τὰ κυνήγια, ἀπὸ τὰ λα-

χανικά και από τ' άλλα τρόφιμα πού τοῦ περισσεύουν.

3. Μὰ καί στοὺς κατηγορούμενους προσπάθησαν νὰ κάμουν τὸ καλὸ οἱ δύο δάσκαλοι. Στὴ δίκη πού ἔγινε ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ, προσκάλεσαν καὶ αὐτοὺς μάρτυρες. Ἐκεῖνοι, ἀφοῦ εἶπαν ὅ,τι γνώριζαν γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ λαθρεμπορίου, ζήτησαν τὴν ἐπιείκεια τῶν δικαστῶν γι' αὐτούς. Ἐντύπωση μάλιστα ἔκαμε ἡ μαρτυρία τῆς δασκάλισσας, πού εἶπε αὐτά :

« Γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ λαθρεμπορίου δὲ γνωρίζω τίποτε. Ὅσο γιὰ τὸ μπλέξιμο πού προσπάθησαν νὰ κάμουν τοῦ ἐξαδέρφου μου, τὸ πιστεύω, γιατί ἔνιωθα πῶς καὶ οἱ πέντε κατηγορούμενοι δὲν τὸν ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι. Ἐγὼ οὖν δὲν τοὺς θεωρῶ ἔνοχους γι' αὐτὸ τους τὸ ἀδίκημα. Ἐνοχοὶ πραγματικοὶ εἶναι ὅσοι ἄφησαν τὸ Καχορίζικο τόσα χρόνια τώρα νὰ σαπίζη μέσα στὴν κακομοιριά καὶ τὴν ἀγγραμματοσύνη. Ὑστερα ἀπὸ τέτοια σαπίλα πού ἦταν στὸ χωριὸ αὐτό, πῶς νὰ μὴ φυτρώσουν τέτοια μανιτάρια ;

» Ἄν βλέπατε, κ. πρόεδρε, σὲ ποιά κακομοιριά ἦταν βουτηγμένο τὸ ἄτυχο αὐτὸ χωριό, δὲ θ' ἀπορούσατε πῶς βρίσκονται γονεῖς νὰ σκέπτονται ἔτσι καὶ νὰ θέλουν νὰ καταστρέψουν τὸ δάσκαλο τῶν παιδιῶν τους. Ὁ ἀπορούσατε μονάχα πῶς βρέθηκαν τόσοι λίγοι μόνο.

» Ἐδῶσε ὁμῶς ὁ Θεὸς καὶ ἡ κακομοιριά ἐκείνη κοντεῦει ἐξαφανιστῆ ἀπὸ τὸ Καχορίζικο· κι ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ λείψῃ καὶ ἡ ἀγγραμματοσύνη του σὲ λίγα χρόνια, γι' αὐτὸν τὸ λόγο δὲν πρέπει νὰ φοβούμαστε πῶς θὰ μπορέσουν νὰ ξαναφυτρώσουν ἄλλα τέτοια μανιτάρια, πού νὰ βλάψουν κανέναν ἄλλο,

ὅπως θέλησαν νὰ κάμουν στὸν ἐξαδέρφό μου οἱ κατηγορούμενοι » .

4. Τὸ δικαστήριο συγκινήθηκε ἀπὸ τὴ μαρτυρία αὐτὴ καὶ τοὺς τιμώρησε μονάχα γιὰ τὸ λαθρεμπόριο μὲ δύο χρόνια φυλάκιση.

§ 85. Τὸ χωριὸ πάει μπροστά.

1. Ὑστερα ἀπὸ τὴ δίκη τὸ ἔργο τῶν δασκάλων ἐγινε εὐκολώτερο. Ὅλοι τοὺς θαυμάζουν τώρα καὶ ὅλοι τοὺς σέβονται στὸ χωριό.

Ἡ ἐκτίμησις αὐτὴ τοὺς δυναμώνει τὴ θέλησιν νὰ προχωρήσουν παραπέρα. Γιατὶ πρέπει τόσα καὶ τόσα νὰ γίνουν ἀκόμη στὸ Κακορίζικο.

2. Σὲ λίγες μέρες ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀφοῦ συνεννοήθηκε πρῶτα μὲ τὴν ἐξαδέρφη του, πείθει τοὺς χωρικοὺς νὰ κάμουν καὶ « συνεταιρισμὸ προμηθευτικὸ », πού νὰ προμηθεύη στὰ μέλη του ὅλα τὰ εἶδη τοῦ παντοπωλείου. Σ' αὐτὸ τὸν εὐκόλυνε ὅχι μόνον τὸ κλείσιμο τῶν μαγαζιῶν τοῦ χωριοῦ ὅταν φυλακίστηκαν οἱ δύο μπακάληδες, μὰ καὶ ἓνα ἄλλο, ὅτι οἱ οἰκογένειες τοῦ Γιουρούκου καὶ τοῦ Λιόλιου ἤθελαν νὰ πουλήσουν τὰ ἐμπορεύματα τῶν μαγαζιῶν τους.

Ὁ δάσκαλος τότε βλέποντας πῶς εἶναι κατάλληλη ἢ εὐκαιρία, πείθει τοὺς χωρικοὺς, ἀφοῦ πληρώσουν ἀπὸ ἓνα εἰκοσιπεντάριον ὁ καθένας, πρῶτα ν' ἀγοράσουν συντροφικὰ ὅλα τὰ ἐμπορεύματα τῶν δυὸ μαγαζιῶν, καὶ ὕστερα ν' ἀγοράζουν ὑποχρεωτικὰ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ παντοπωλείου ἀπὸ τὸ πρατήριο τοῦ συνεταιρισμοῦ τους.

Ὁ Πάνος Γκολέμης, ὁ πιὸ γραμματισμένος ἀπὸ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ, διωρίστηκε διευθυντὴς τοῦ πρα-

τήριου πού στήθηκε στο ένα από τὰ δυὸ μαγαζιά. Τὸ ἄλλο τὸ ἔκαμαν καφενεῖο, συνεταιρικό καὶ αὐτό, ὅπου ὁ καθένας χωρικός μ' ἓνα εἰκοσιπεντάρικο πού ἔδινε, εἶχε τὸ δικαίωμα ὅλον τὸ χρόνο νὰ πίνη ἀπὸ ἓναν καφέ ἢ νὰ παίρνη ἀπὸ ἓνα λουκούμι τὴν ἡμέρα καὶ νὰ μαθαίνη τὰ νέα ἀπὸ τὶς εφημερίδες. Τὰ ποτὰ καὶ τὰ χαρτιά ἀπαγορεύονταν.

3. Στὸ τέλος τοῦ Μαΐου, πρὶν ἀκόμη γίνῃ ἡ δίκη, εἶχε βρέξει. Ἡ βροχὴ αὐτὸν τὸ μῆνα βλάπτει πολὺ σὲ ὅλα, καὶ πιὸ πολὺ στ' ἀμπέλια.

Τότε οἱ δυὸ δάσκαλοι πείθουν τοὺς χωρικούς νὰ προμηθευτοῦν συνεταιρικά πέντε ἕξι ψεκαστῆρες, καὶ βοηθώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο νὰ ραντίσουν μιὰ δυὸ φορές τ' ἀμπέλια τους μὲ θεικὸ χαλκὸ, γιὰ νὰ τὰ προφυλάξουν ἀπὸ τὸν περονόσπορο. Οἱ χωρικοὶ τοὺς ἀκοῦνε προμηθεύονται τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὑλικά, ραντίζουν τ' ἀμπέλια καὶ ἔτσι γλιτώνουν τὴν ἐσοδιά τῆς χρονιάς.

Ὅταν μπῆκε πάλι ὁ Ἰούνιος καὶ τὰ μελίτσια πύκνωσαν, οἱ δάσκαλοι πείθουν τοὺς ἴδιους χωρικούς ν' ἀγοράσουν ὁ καθένας ἀπὸ δύο τρεῖς κυψέλες καὶ νὰ τὶς στήσουν στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ τους. Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ αὐτοὶ γιὰ τὸ σχολεῖο τους.

Λίγο ἀργότερα ὁ προμηθευτικὸς συνεταιρισμὸς μὲ τὴν παρακίνηση τοῦ Πέτρου Ἀνέζη ἀγόρασε καὶ δύο πιεστήρια γιὰ νὰ πιέζουν τὰ σταφύλια, καὶ μιὰ μηχανὴ γιὰ νὰ καθαρίζουν τὸ καλαμπόκι.

Ἔτσι δὲν περνᾷ μέρα καὶ ἐβδομάδα πού νὰ μὴ γίνῃ καὶ ἓνα καλὸ στὸ χωριό. Παντοῦ οἱ δάσκαλοι διευθύνουν, καὶ βλέπεις ἔργα καὶ ὄχι λόγια. Τώρα πιά στὸ χωριό αὐτό, μὲ τὸ κινίνο καὶ τὶς κουνου-

πιέρες και πιό πολὺ μὲ τὸ στράγγισμα τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ, δὲ βλέπεις χλομιασμένα πρόσωπα οὔτε ἀκοῦς θέρμες. Τὸ μαγικὸ χέρι τοῦ Πέτρου Ἄνέζη τὶς χτύπησε κατακέφαλα και τὶς ξερίζωσε μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ χωριό.

§ 86. Στὴ θάλασσα !

1. Εἶναι Ἰούλιος. Τὸ σχολεῖο ἔχει διακοπές. Τὰ παιδιὰ βοηθοῦν στὸ θέρο και στὸ ἀλώνισμα, μὰ πάντοτε μένει ἀνοιχτὴ ἡ αὐλὴ και μιὰ αἴθουσα τοῦ σχολείου.

Τὸ περιβόλι του θέλει περιποίηση. Θέλει ταχτικὸ πότισμα και σκάλισμα. Ἐκεῖνα τὸ ξέρουν και γι' αὐτὸ ἔρχονται μὲ τὴ σειρά πέντε ἕξι κάθε ἀπόγευμα και φροντίζουν τὸ περιβόλι.

Μὰ και πολλὲς ἀπὸ τὶς κοπέλες και τὶς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ ἔχουν ἀνάγκη νὰ βλέπουν τὴ φιλεναδα τους, τὴ δασκάλισσα, γιὰ νὰ μὴν ξεχνοῦν τοὺς χοροὺς και τὰ τραγούδια ποὺ εἶχαν μάθει ὡς τότε, και γιὰ νὰ τοὺς εὐκολύνῃ στὴν ἀλληλογραφία μὲ τοὺς ξενιτεμένους τους.

Και οἱ φίλοι ὅμως τοῦ δασκάλου, οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, θέλουν νὰ τὸν βλέπουν στὸ μέρος ἐκεῖνο, γιὰτι ἐκεῖ βρίσκει πολλὲς εὐκαιρίες νὰ τοὺς πῆ διάφορες ἱστορίες και νὰ τοὺς διδάξῃ κάτι χρήσιμο.

2. Μὰ και γι' ἄλλο λόγο ἡ αὐλὴ τοῦ σχολείου πρέπει νὰ μένη ἀνοιχτὴ και στίς διακοπές ἀκόμη. Ἐκεῖ πρέπει νὰ μαζεύωνται κάθε πρωὶ τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ, μικρὰ και μεγάλα, και κάθε ἀπόγευμα ὅλα τ' ἀγόρια, γιὰ νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ κεῖ μαζεμένα κάτω στὸ γιαλὸ νὰ παίρνουν τὸ λουτρό τους.

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ

Αὐτὸ γίνεται ταχτικὰ ὄλο τὸ καλοκαίρι.

Καὶ βλέπεις καθε πρωί, πρὶν νὰ βγῆ ἀκόμη ὁ ἥλιος, πλημμυρισμένο τὸ γιालὸ ἀπὸ κορίτσια. Ἔχουν στῆ μέση τῆ δασοκάλισσά τους, καὶ ἀρχίζουν νὰ βουτουῦν στὸ νερὸ σὰ βατράχια. Προσπαθοῦν νὰ μάθουν κολύμπι· ἐκείνη προφταίνει παντοῦ. Ἐδῶ δείχνει σὲ μιὰ φίλη της, πῶς νὰ κρατῆ τὸ κορμὶ καὶ νὰ κουνᾷ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια της· παραπέρα δίνει θάρρος σὲ μιὰ μαθήτρια νὰ κάνη βουτιές, καὶ πάντοτε μιλώνοντας ἑλληνικά, ἔχει τὸ νοῦ της νὰ γίνεται τὸ ἴδιο σὲ ὅλη τῆ συντροφιά. Γελᾷ ἢ ἀκρογιαλιὰ μὲ τὰ παιγνίδια τους, γελοῦν καὶ χαίρονται καὶ τὰ κορίτσια μὲ τὶς ὀμορφιές της.

3. Κάθε ἀπόβραδο πάλι, χαλασμοὺς Κυρίου! Κατεβαίνουν τὰ κατσίκια τοῦ χωριοῦ· ὁ Γουλῆς, ὁ Γκανάς, ὁ Ζέζας, ὁ Πάντος, ὅλα τ' ἀγόρια τοῦ σχολείου καὶ οἱ νέοι, πού ἀπὸ χαρὰ πηδοῦν σὰν κατσίκια ἀπὸ βράχο σὲ βράχο. Μιὰ βουτουῦν καὶ μιὰ βγαίνουν!

Τὸ τί γίνεται στὸ περιγιάλι ἐκείνη τὴν ὥρα, δὲ λέγεται. Τί φωνές, τί γέλια, τί καθό! Βοῦίζει ὁ γιालὸς καὶ ὁ ἀντίλαλος διαλαλεῖ τὴν εὐτυχία τους.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, λουσμένος, κοιτάται στὴν ἀμμουδιὰ ἀπὸνω στὰ καθαρὰ χαλίκια της. Ἐσκουράζεται καὶ χαίρεται γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν μαθητῶν καὶ τῶν φίλων του. Ἡ ψυχὴ του γεμάτη χαρὰ· εἶναι καὶ αὐτὸς ἓνα παιδί, ὅμοιο μὲ τ' ἄλλα. Γι' αὐτὸ μὲ λαχτάρα περιμένει κάθε μέρα τὴν ὥρα αὐτῆ· καὶ ὅταν πῆ: «ἔμπρὸς παιδιὰ, στῆ θάλασσα», μαζί μὲ τὰ παιδιὰ ἀναγαλλιάζει καὶ αὐτὸς καὶ προχωρεῖ ὄλος χαρὰ.

4. Ὅταν εἶδαν οἱ δάσκαλοι πῶς μὲ τὰ θαλασσινὰ

λουτρά τοῦ καλοκαιριοῦ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ ἀγάπησαν τὸ νερό, ἔκαμαν λουτρά καὶ μέσα στὸ σχολεῖο.

Σὲ δυὸ γωνιές τοῦ σχολικοῦ αὐλόγυρου μὲ τὶς χίλιες πεντακόσιες δραχμὲς ποὺ εἶχαν περισσέψει ἀπὸ τὰ κέρδη τῶν αὐγῶν, ἔστησαν δυὸ παράγκες ξύλινες, μιὰ γιὰ τ' ἀγόρια καὶ μιὰ γιὰ τὰ κορίτσια.

Στὶς παράγκες αὐτὲς ἔρχεται μὲ ἰδιαίτερο σωλῆνα τὸ νερὸ τῆς βρύσης τοῦ σχολείου καὶ χύνεται ἀπὸ ψηλὰ μὲ κάτι τρύπια μεγάλα χωνιά. Ἐκεῖ μέσα μὲ τὸ γάργαρο καὶ κρῦο ἐκεῖνο νερὸ λούζονται γρήγορα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου.

§ 87. Ἡ φήμη καὶ τὰ φτερά της.

1. Πότε πότε τὰ δυὸ ἑξαδέρφια κατεβαίνουν στὴ γειτονικὴ κωμόπολη ἀπὸ ἐκεῖ παίρνουν κάποτε τὸ σιδηρόδρομο καὶ πᾶνε στὴν Ἀθήνα. Ὅπου ὅμως κι ἂν πεγαίνουν, πάντοτε νομίζουν καλύτερο τὸ Κακορίζικο. Τόσο συνήθισαν μὲ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ καὶ τόσο τὸ ἀγάπησαν, ποὺ δὲν τοὺς κάνουν καμιὰ ἐντύπωση οἱ ὀμορφιὲς καὶ οἱ διασκοδάσεις τῆς πρωτεύουσας. Τὸς φαίνεται μάλιστα πὼς κουράζονται ἀπὸ τὴ μεγάλη κίνηση καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ της: «Χωριό μας καὶ πάλι χωριό μας» λένε. Μία μέρα λείπουν, καὶ ὁ νοῦς τους πάντα στρέφεται ἐκεῖ· στενοχωριοῦνται ἂν περάσῃ καὶ μιὰ μέρα, χωρὶς νὰ κάμουν κάτι γιὰ τὸ χωριό. Καὶ νὰ τους, πάλι πίσω στὸ ἀγαπημένο τους Κακορίζικο, πάλι ἀνάμεσα στ' ἀγαπημένα τους παιδιὰ. Ἐκεῖ βρίσκουν τὴν εὐτυχία τῆς ζωῆς τους.

2. Ὄταν οἱ δάσκαλοι τῶν ἄλλων χωριῶν τοὺς ρωτοῦν γιὰ τὴν ἐργασία τοῦ σχολείου τους: «Κάτι

γίνεται καὶ στὸ χωριό μας, μὰ ὄχι καὶ μεγάλα πράματα » λένε μονάχα· καὶ ἀμέσως ἀλλάζουν μὲ τρόπο τὴν ὁμιλία.

Καὶ ὁμως, ἂν σωπαίνουν αὐτοί, τὸ ἔργο τους γίνεται γνωστό· γιατί τὸ καλὸ δὲν μπορεῖ νὰ κρυφτῆ πολὺν καιρὸ. Θὰ περάσῃ τὰ σύνορά του καὶ θὰ τὸ μάθουν παραπέρα. Ἡ φήμη μὲ τὰ φτερά της τὸ φέρνει παντοῦ· καὶ τὸ καλὸ ποὺ γίνεται στὸ Κακορίζικο εἶναι μεγάλο, φαίνεται. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ φήμη τὸ διαλαλεῖ μακριά.

3. Ὁ ἐπιθεωρητής, ὅπου πάη καὶ ὅπου σταθῆ, δὲν ξεχνᾷ νὰ μιλῆ γιὰ τοὺς δυὸ «ἐξαιρετικούς» δασκάλους ποὺ ἔχει στὸ χειρότερο χωριὸ τῆς περιφέρειάς του, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐργασία τους.

Οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, γράφοντας στοὺς συγγενεῖς τους στὴν Ἀμερική, πάντοτε ἀναφέρουν τὰ ἔργα τῶν δυὸ δασκάλων. Ἐκεῖνοι πάλι μαθαίνοντας αὐτά, δὲν παύουν νὰ γράφουν στὸν Πέτρο Ἀνέζη καὶ νὰ τὸν συγχαίρωνται καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦν γιὰ ὅ,τι κάνει αὐτὸς καὶ ἡ ἐξαδέρφη του γιὰ τὸ χωριὸ τους, καὶ νὰ τὸν ρωτοῦν, πῶς θὰ μπορούσαν νὰ βοηθήσουν καὶ αὐτοὶ στὸ ἔργο τους ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ βρίσκονται.

Παίρνοντας τὰ γράμματά τους ὁ Πέτρος Ἀνέζης, δὲν κουράζεται νὰ τοὺς ἀπαντᾷ : « Προσπαθήστε, γράφει σὲ πολλοὺς, νὰ πολιτιστῆτε, ὅσο μπορεῖτε πιὸ πολὺ σ' αὐτὸν τὸν πολιτισμένο τόπο ποὺ βρίσκεστε. Ἀφοῦ δὲν εἴχατε τὴν εὐτυχία, ὅταν ἦσατε μικροί, νὰ μάθετε γράμματα ἐδῶ στὴν πατρίδα σας, φροντίστε νὰ μάθετε τώρα αὐτοῦ, ἄς εἰστε καὶ μεγάλοι. Ὅταν γυρίσετε μὲ τὸ καλὸ στὸ χωριὸ σας,

δὲν πρέπει νὰ ξεχωρίζετε ἀπὸ τοὺς χωριανούς σας γιατί θὰ ἔχετε δολάρια, χρυσὰ δόντια καὶ χοντρές ἀλυσίδες στὰ ρολόγια σας, παρὰ γιατί θὰ εἴστε γραμματισμένοι καὶ πολιτισμένοι.

» Ἄπ' ὅσα κερδίζετε αὐτοῦ νὰ οἰκονομῆτε ὅσο μπορεῖτε πὶο πολλὰ, καὶ νὰ τοποθετῆτε τὶς οἰκονομίες σας στὴν Ἐθνικὴ τράπεζα. Μιὰ μέρα θὰ τὶς χρειαστῆ ἡ πατρίδα σας· καὶ τότε δανείζοντάς της τὶς οἰκονομίες σας, θὰ προσφέρετε σ' αὐτὴν τὴ μεγαλύτερη βοήθεια ».

4. Ἔτσι οἱ δύο δάσκαλοι γίνονται γνωστοὶ καὶ πέρα ἀπὸ τὸ ταπεινὸ χωριό τους. Ἡ φήμη ἔχει, βλέπετε, φτερά καὶ τὸ καλὸ δὲν κρύβεται.

§ 88. Ἔτσι πετυχαίνουν ἕνα ἕνα τοὺς σκοπούς τους.

1. Τὸ καλοκαίρι πέρασε, ὁ τρύγος τελείωσε· οἱ μοῦστοι τώρα βράζουν μὲ τὸ ρετσίμι μέσχα στὰ καλοπλυμένα βαρέλια. Οἱ χωρικοὶ θὰ κῆμουν φέτος καλὸ κρασί, γιατί ὕστερα ἀπὸ τὸ περσινὸ πάθημα ἄκουσαν τώρα τὶς συμβουλές τῶν δασκάλων καὶ ἔχουν καθαρίσει τὰ βαρέλια στὴν ἐντέλεια, πρῶτα κάτω στὸ γιαλὸ μὲ τὸ θαλασσινὸ νερὸ καὶ ὕστερα μὲ τὴν ποτάσα ἀπάνω στὸ χωριό. Καὶ τὸ κρασί φέτος δὲ θὰ ξινίση.

Τώρα ἀνοιξε καὶ τὸ σχολεῖο. Ξαναγράφηκαν ὅλοι ὅσοι εἶχαν φοιτήσει, πέρσι, ἤρθαν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ὡς τότε δὲν εἶχαν πατήσει τὸ πόδι τους σὲ σχολεῖο. Ἔτσι, χωρὶς νὰ καταγγείλουν κανένα πατέρα οἱ δάσκαλοι, παρὰ μόνον μὲ τὸ καλὸ φέρσιμό τους ὑποχρέωσαν ὅλους νὰ στείλουν τὰ παιδιὰ τους στὸ σχολεῖο. Δὲ θὰ βρεθοῦν πιά ἀγράμματοι στὸ χωριό.

2. Οἱ πρῶτες βροχές ἄρχισαν. Ἡ γῆ, ἀφοῦ ρούφη-
ξε ἀχόρταγα νερό, εἶναι κατάλληλη γιά ὄργωμα.

Μ' ὄλο πού οἱ Κακοριζικιῶτες δέν εἶναι συστη-
ματικοὶ γεωργοί, αὐτὴν τὴ χρονιά δείχνουν διάθεση νά
δουλέψουν τὴ γῆ. Οἱ δάσκαλοι πολὺ κοπίασαν νά τοὺς
πείσουν νά τὸ κάμουν. Τὰ χωράφια τοῦ χωριοῦ εἶναι
φτωχά, μὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης τοὺς ἔφερε στοὺς συνε-
ταιρισμὸ λιπάσματα, ἔτοιμο δηλαδὴ φουσκὶ καμωμένο
σ' ἐργαστάσια, πού πλουτίζει καὶ δυναμώνει τὴ γῆ
καλύτερα ἀπὸ τὴ φυσικὴ κοπριά· καὶ τὸ σπόρο πού
θα σπείρουν, ἐπιμέναν κι οἱ δάσκαλοι νά τὸν ἀπολυ-
μάνουν πρῶτα μὲ θεικὸ χαλκὸ.

Καὶ βλέπεις μιὰ συνεριὰ τώρα στ' ὄργωμα. Τὰ βό-
δια καὶ τὰ μουλάρια τεντώνουν τὸ λαιμὸ καὶ ἐξο-
δεύουν τὴ δύναμή τους. Τὸ ὑνὶ βυθίζεται βαθιὰ στὴ
γῆ καὶ ἀστράφτει στοὺν ἥλιο. Οἱ ζευγολάτες γυρίζουν
κουρασμένοι, μὰ καὶ πρόσχαροι. Φέτος θὰ ἔχουν σι-
τάρια στοὺς χωριό.

3. Τοὺς ἦρθε καὶ ὁ νομογεωπόνος ὕστερ' ἀπὸ πρόσ-
κληση τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, μὰ καὶ μὲ τὴ θέληση
τοῦ χωριοῦ. Ἦρθε νά ὀδηγήσῃ τοὺς χωριανοὺς στοὺς
κλάδεμα τῶν ἐλιῶν. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ τοὺς ἔκαμε
μερικὰ μαθηματα γιά τίς πιὸ συχνές ἀρρώστιες τῶν
δέντρων αὐτῶν καὶ τοὺς ὠδήγησε πῶς ν' ἀποφεύ-
γουν τὸ τάγκιασμα τοῦ λαδιοῦ.

Οἱ χωρικοὶ βλέποντας πῶς δέν εἶναι καὶ πολὺ
δύσκολα πράματα ὅσα τοὺς συμβούλεψε ὁ νομογεω-
πόνος, χαίρονται γιὰτὶ λογαριάζουν : « Λάδι χωρὶς
ταγκίλα, ἔχει στοὺς τέταρτο μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ τὸ
ταγκό » .

4. Σ' ὄλα αὐτὰ ὁμοίως πόσες δυσκολίες δὲ βρίσκουν

οἱ δάσκαλοι ! Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς, πεισμα-
τάρηδες ἀκόμη, δὲ θέλουν ν' ἀκολουθήσουν τίς συμβου-
λές τους. Οἱ γέροι μάλιστα δὲ θέλουν καὶ νὰ τίς ἀ-
κούσουν. « Τώρα στὰ γεράματα θὰ μᾶς μάθετε ἐσεῖς
καινούρια γράμματα ; Ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μας στὴ
γῆ, κι ἂν ἦταν σωστά, θὰ τὰ ξέραμε κι ἐμεῖς »· αὐτὰ
τοὺς λένε πάντα.

Ἐκεῖνοι ὅμως ἐξηγοῦν, παρακαλοῦν καὶ κάποτε
φοβερρίζουν, λέγοντας : « Θὰ φύγωμε ἀπὸ τὸ χωριό
σας καὶ κάμετε ὅ,τι θέλετε ! »

Ἔτσι πετυχαίνουν ἕναν ἕνα ὅλους τοὺς σκοπούς
τους.

§ 89. « Πρέπει ν' ἀποχτήσωμε δάσος »

1. Ὅ,τι καὶ ἂν κάμη ὁ Πέτρος Ἀνέζης, δὲν τὸν
ἱκανοποιεῖ πάντοτε κυνηγᾷ κάτι καλύτερο, κάτι σπου-
δαιότερο. Στὸ νοῦ του ἕνα ἕνα ὀριμάζουν τὰ σχέδιά
του, καὶ ἀφοῦ τὰ συζητήσῃ μὲ τὴν ἐξαδέρφη του,
μ' ἐπίμονη προσπάθεια φροντίζει νὰ τὰ πραγματο-
ποιήσῃ.

Εἶναι πολλὰ χρόνια τώρα ποὺ τὸ χωριὸ δὲν ἔχει
δάσος· κι ἕνα χωριὸ δίχως δάσος μοιάζει ἄνθρωπο
δίχως πνευμόνια. Γι' αὐτὸ τὸ Κακορίζικο πρέπει νὰ
ἀποχτήσῃ δάσος καὶ νὰ τὸ ἀποχτήσῃ γρήγορα, γιὰ
νὰ μπορῇ ν' ἀναπνέῃ.

Στὸ μυαλὸ τῶν δασκάλων ἐπίμονη στριφογυρίζει
ἀπὸ καιρὸ ἡ ἰδέα αὐτή, μὰ οἱ χωρικοὶ δὲ θέλουν νὰ
ἀκούσουν.

Εἶναι ἡ τρίτη χρονιά ποὺ διδάσκουν στὸ χωριὸ
καὶ τὸ φυτώριο τοῦ σχολείου — τὸ θυμάστε ; — εἶναι
ἕτοιμο. Πάνω κάτω εἴκοσι χιλιάδες δεντράκια.

2. "Όπου σταθοῦν κι ὅπου βρεθοῦν, ἐξηγοῦν οἱ δάσκαλοι τὴν ἐπιθυμία τους αὐτῆ. Σήμερα Κυριακὴ ὕστερ' ἀπὸ τὴ λειτουργία ἔχουν μαζεμένους τοὺς χωρικούς στὸ νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς μιλοῦν πάλι γιὰ τὸ δάσος. Δασκαλεμένοι ἀπὸ πρωτύτερα, στέκουν ἐκεῖ καὶ οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ τοῦ σχολείου: « Ἔχομε στὸ σχολεῖο εἴκοσι χιλιάδες δεντράκια γιὰ φύτεμα » ἀρχίζει νὰ λέη ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Πρέπει νὰ τὰ φυτέψωμε σὲ ὅλο τὸ μέρος ποὺ ἀπαγορεύτηκε ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο νὰ βόσκουν τὰ ζῶα. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ ντύσωμε τὰ γύρω γυμνά βουναλάκια τοῦ χωριοῦ καὶ νὰ κάμωμε δάσος. Χρειάζεται νὰ σκάψωμε εἴκοσι χιλιάδες λακκάκια. Θὰ δουλέψωμε ὅλοι καὶ θὰ τὰ κάμωμε. Εἴμαστε ὡς πεντακόσιοι στὸ χωριό, ποὺ μποροῦμε καὶ σκάβωμε. Ἄμα σκάψωμε ἀπὸ σαράντα λακκάκια ὁ καθένας μας, τὸ ἔργο τελειώνει. Ἄν ἀφῆστε δυὸ μέρες μονάχα τὶς δουλειές σας, τελείωσε! Τὰ σαράντα λακκάκια θὰ εἶναι ἀνοιχτά. Ὅσο γιὰ τὸ φύτεμα, τὸ παίρνουν ἀπάνω τους τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου ».

3. « Καὶ πότε θὰ γίνη αὐτὸ τὸ δάσος ; » ρώτησε κάποιος. « Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ κέρδος μας ; ».

— « Τὸ κέρδος ποὺ θὰ ἔχη τὸ χωριὸ ἀπὸ τὸ δάσος τῶν γύρω βουνῶν του, θ' ἀργήσῃ νὰ φανῆ, μὰ σὲ κάμποσα χρόνια θὰ εἶναι μεγάλο » ἀπάντησε ἡ δασκάλισσα.

Κάποιος κτηνοτρόφος τότε, ἀκούοντας πῶς πρέπει νὰ φυτέψουν ὅλα τὰ γύρω βουνά, φώναξε : « Τί λές αὐτοῦ, κυρὰ δασκάλα ! Νὰ γεμίσωμε μὲ δέντρα τὰ καλοκαιρινὰ λιβάδια μας ; Ἐμεῖς τρομάξαμε μὲ τὸ τσεκούρι καὶ μὲ τὴ φωτιά νὰ τὰ καθαρίσωμε, καὶ τοῦ

λόγου σου πάλι θέλεις νὰ μᾶς τὰ γεμίσης μὲ παλιό-
δεντρα ; »

— « Μὰ ἡ βοσκὴ ἀπαγορεύτηκε, κι ἐσεῖς δὲν ἔχετε
νὰ κερδίσετε τίποτε, μιὰ καὶ τὰ ζῶα σας δὲν μπο-
ροῦν νὰ βοσκήσουν στὰ μέρη αὐτά. Τὸ μόνο πού θὰ
κάμετε εἶναι ν' ἀργοπορήσετε τὸ ξαναδάσωμα » ἀ-
παντᾷ ἐκείνη.

4. — « Καλά, ἀπὸ τίς μυγδαλιές, τίς ἀχλαδιές
καὶ τίς βερικοκιές πού μᾶς παρακινήσατε καὶ φυτέ-
ψαμε, καταλαβαίνομε πὼς θ' ἀρχίσωμε νὰ παίρνωμε
σ' ἓνα δυὸ χρόνια εἰσόδημα, καὶ νὰ τρῶμε ἀπὸ
κανένα φρούτο. Μὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ δάσος πού θὰ φυτέ-
ψωμε φέτος, πότε θὰ προφτάσωμε ἐμεῖς νὰ ἰδοῦμε
καμιὰ προκοπὴ ; Μήτε τὰ παιδιὰ μας δὲν πιστεύω
νὰ προφτάσουν νὰ πάρουν ἀπ' αὐτὸ κανένα ξύλο.
Νὰ δουλέψωμε λοιπὸν ἐμεῖς γιὰ τὰ ἐγγόνια μας ; Δὲ
μᾶς ἀφήνετε, λέω ἐγώ » εἶπε κάποιος ἄλλος.

— « Βέβαια τὸ δάσος θ' ἀργήσῃ νὰ σᾶς δώσῃ τὰ
ξύλα του· ἀλλὰ δὲ θὰ περάσουν τρία τέσσερα χρόνια
ἀπὸ σήμερα, ἂν τὸ φυτέψωμε φέτος, καὶ θ' ἀρχίσῃ
νὰ σᾶς πληρώνῃ, μὲ τόκο μάλιστα, τὸ καλὸ πού θὰ
τοῦ κάμετε » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Πῶς θὰ μᾶς πληρώσῃ ; » ρώτησαν πολλοί,
μόλις ἄκουσαν γιὰ πληρωμὴ.

5. — « Νὰ πῶς » ἀπάντησαν οἱ δάσκαλοι· καὶ
ἄρχισαν τότε, πότε ὁ ἓνας καὶ πότε ὁ ἄλλος, νὰ
τοὺς ἐξηγοῦν ὅλες τίς ὠφέλειες πού θὰ ἔχῃ τὸ χωριὸ
ἀπὸ τὸ δάσος. Πῶς δηλαδὴ θὰ καθαρίζει τὸν ἀέρα,
θὰ ἐμποδίζει τὰ χαλίκια καὶ τὸ ἄμμο, θὰ κοπρίζει
ἀνέξοδα καὶ κηχτικά τὰ χωράφια καὶ τ' ἀμπέλια καὶ
θ' ἀναβρῦσουν καινούριες πηγές, πού μὲ τ' ἄφθονα

νερά τους θά κάμουν ποτιστικά πολλά χωράφια, ξε-
ρικά ως τότε· κι έκλεισαν τήν όμιλία τους έτσι :

« Πρέπει νά δουλέψετε δυό ήμέρες μόνο, για
ν' αφήσετε στα παιδιά σας έδω μιá μεγάλη κληρο-
νομιά, πού θά σ'αs ευλογούν γι' αύτή σέ όλη τους τή
ζωή. Πρέπει τά χαμβούνια αύτά κι εκείνες εκεί οι
πλαγιές νά ξαναδασωθοούν. "Έτσι στους δύστυχους και-
ρους τών παιδιών σας τó δάσος θά είναι παρηγοριά.
"Αν χαλάσουν τ' άμπέλια, και άν καοούν τά σπαρτά
τους μιá χρονιά, δέ θά χαθῆ ή ξυλεία μήτε τ' άλλα
καλά του δάσους. Νά η κληρονομιά πού θ' αφήσετε
στα παιδιά σας ».

6. Τά τελευταία λόγια τών δασκάλων έπιασαν
τόπο και οι πιό έπίμονοι άλλαξαν γνώμη. Τήν άλλη
έβδομάδα όλοι, άντρες, γυναίκες και παιδιά, ρίχτη-
καν στή δουλειά. Τά γύρω κορφοβούνια και οι πλα-
γιές του χωριού γέμισαν από λακκάκια· ύστερα έρ-
χισε τó φύτεμα. Σέ τρεις ήμέρες ἦταν όλα τε-
λειωμένα. Οι είκοσι χιλιάδες δεντράκια του σχολι-
κού φυτώριου, πού τόσο καιρό πυκνά φυτεμένα και
στενοχωρεμένα ζητούσαν ν' άραιώσουν, σηκώνουν τώ-
ρα τά κορμάκια τους άριά άριά.

Τό θαύμα έγινε. "Υστερα από λίγα χρόνια με-
γαλώνοντας τά δεντράκια αύτά θ' αρχίσουν νά χύ-
νουν γύρω τους σπόρους τους. "Ο άνεμος και τά νερά
της βροχής θά παρασέρνουν παραπέρα πολλους από
αυτούς· και ή γῆ πού θά τους κρύβη στον κόρφο της,
θά ξαναδίνη άλλα μικρά δεντράκια· κι όταν ό Γουλης
ό Τάσος μεγαλώση, τó δάσος του χωριού του θά είναι
πυκνό και μεγάλο. Τότε θά λήη με περηφάνεια :

α Στις μέρες μου φυτεύτηκε τó δάσος αύτό, κι έγώ

κουβάλησα πολλά δεντράκια ἀπὸ τὸ φυτώριο τοῦ σχολείου μας καὶ πολλὰ σταμνιά νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση τοῦ χωριοῦ.....»

§ 90. Θὰ ἔπρεπε νὰ κατεβοῦν στὴ θάλασσα.

1. Μὲ τὸ ξαναδάσωμα τοῦ χωριοῦ οἱ δυὸ δάσκαλοι δὲ σταμάτησαν τοὺς εὐγενικοὺς ἀγῶνες τους. Ἴσως τῶρα τοὺς ἐξακολουθοῦν μὲ περισσότερη ὄρεξη, βλέποντας πῶς πάντοτε πετυχαίνουν καὶ πῶς τὸ χωριὸ προκόβει χρόνο μὲ τὸ χρόνο περισσότερο.

Τώρα πιά δὲν ἔμεινε καρποφόρο δέντρο πού νὰ μὴν ἔχη μπολιαστῆ. Σὲ λίγα χρόνια τὸ χωριὸ θὰ βγαζὴ ἄφθονα μῆλα, ἀχλάδια, σῦκα καὶ περισσότερα μύγδαλα ἀφράτα· καὶ τὸ μπόλιασμα αὐτὸ βέβαια δὲν ἔγινε χωρὶς παρακίνηση καὶ χωρὶς διδασκαλία.

Τόσα χρόνια τώρα οἱ χωρικοὶ κάνουν λάδι· ποτὲ ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲ συλλογίστηκαν νὰ βροῦν τὸν τρόπο νὰ τὸ βγάλουν γρήγορα καὶ χωρὶς νὰ ταγκιάζῃ. Παρακινήμενοι τώρα ἀπὸ τοὺς δασκάλους ἔστησαν κοντὰ στὴν παραλία τοῦ χωριοῦ συνεταιρικό ἐλαιοτριβεῖο τέλειο, καὶ τὸ λάδι τους βγαίνει τώρα καθαρὸ, χωρὶς ταγκίλα· καὶ τὸ σπουδαιότερο, δὲ χάνεται διόλου ἐδῶ κι ἐκεῖ, ὅπως πρῶτα.

Μαζὶ μὲ τὸ φαγώσιμο αὐτὸ λάδι οἱ μηχανές τοῦ ἐλαιοτριβεῖου βγαζοῦν καὶ τὸ λάδι τῶν κουκουτσιῶν, πού χρησιμεύει γιὰ τὴ σαπωνοποιία.

Ἀκόμη ἔχτισαν καὶ συνεταιρικό ἀλευρόμυλο. Δὲ χάνουν τώρα πιά τὸν κκερὸ τους, τρέχοντας στὰ γύρω χωριά μὲ τὰ μουλάρια φορτωμένα, ν' ἀλέσουν μισὸ σακὶ ἄλεσμα στὸν ἓνα καὶ στὸν ἄλλο πανάρχαιο νερόμυλο.

2. Ἐξι χρόνια πέρασαν ὅπου τότε πού ἦρθαν οἱ δάσκαλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἔχουν κομποδέματα. Ἄλλοτε ἦταν χρεωμένοι, τώρα ἔχουν καταθέσεις στὴν τράπεζα ἀπάνω ἀπὸ διακόσιες χιλιάδες.

Τώρα οἱ Κακοριζικιώτες βγάζουν ἀρκετὰ καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ ἀπὸ τὴ γῆ τους. Τώρα ὅλοι δουλεύουν καλύτερα, γιατί καλοτρῶνε καὶ ἔλειψαν ἀπὸ τὸ χωριὸ οἱ θέρμες. Μὲ τέτοιους συμβουλους πολεμοῦν ἀποτελεσματικὰ κάθε ἀρρώστια, πού θὰ παρουσιαστῇ εἴτε στὰ ζῶα εἴτε στ' ἀμπέλια, εἴτε στὰ δέντρα τους εἴτε καὶ τοὺς ἴδιους. Ἐπειτα μὲ τοὺς παραγωγικοὺς συνεταιρισμοὺς πουλοῦν σὲ διπλὴ καὶ τρίδιπλη τιμὴ τὰ προϊόντα τους καὶ μὲ τοὺς προμηθευτικοὺς συνεταιρισμοὺς οἰκονομοῦν πολλὰ κάθε χρόνο.

Νά γιατί τώρα, ἂν καὶ τρῶνε καὶ ντύνονται καλύτερα· ἂν καὶ ξεδεύουν κάθε τόσο γιὰ νὰ κάμουν ἀνθρωπινὴ τὴν κατοικία τους—πότε ἀνοίγοντας σ' αὐτὴ κανένα παράθυρο, πότε χωρίζοντας τὸ στάβλο τῶν ζώων ἀπὸ τὴ δική τους κατοικία, πότε πατώνοντας ἢ ταβανώνοντας τὴν κάμαρά τους— νά γιατί καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔξοδα πού κάνουν, ἔχουν οἱ Κακοριζιώτες τώρα περισσεύματα καὶ καταθέσεις στὴν τράπεζα· νά γιατί δὲ ζητοῦν, ὅπως ἄλλοτε, βοήθεια ἀπὸ τοὺς ξενιτεμένους τους καὶ γιατί κόπηκε ἡ μετανάστευση ἀπὸ τὸ χωριό.

3. Τὰ βλέπει ὅλα αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μὰ δὲν τοῦ φαίνονται ἀρκετὰ. Βλέπει πῶς ὅλη ἡ περιοχὴ τοῦ χωριοῦ εἶναι μικρὴ γιὰ διακόσιες τριάντα οἰκογένειες, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς τρέφῃ πάντοτε ἄνετα : « Ἄν ἔρθουν, λέει μιλώντας μὲ τὴν ἑξαδέρφη του, δυὸ χρονιὲς κακές, ἢ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, στὸ χωριό, πάλι

θά ξαναπεινάσουν, καθὼς πρῶτα, οἱ χωρικοὶ μας καὶ θά πέσουν στὴν πρώτη κακομοιριά τους. Πρέπει νὰ βρεθοῦν καινούρια εἰσοδήματα. Ἡ γῆ του ὅμως δὲν μπορεῖ πιά τίποτε ἄλλο νὰ δώσῃ στοὺς κατοίκους του ».

— « Καὶ τί λές νὰ γίνῃ, Πέτρο ; » ρωτᾷ ἡ ἐξαδέρφη του.

— « Νὰ ἡ θάλασσα, Δέσποινα, δυὸ βήματα μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς θά μποροῦσαν νὰ γίνουν θαλασσινοὶ καὶ νὰ βροῦν νέες πηγές πλούτου. Μήπως τόσοι Ἕλληνες δὲ ζοῦν ἀπὸ τὴ θάλασσα ; Για νὰ ἐξασφαλίσουν ζωὴ ἀνθρωπινώτερη οἱ Κακοριζικιώτες νομίζω πὼς θά ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ κατεβοῦν πρὸς τὰ ἐκεῖ » λέει ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κοιτάζοντας κατὰ τὴ θάλασσα.

§ 91. «Νὰ δεθοῦν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο ! »

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἔχει μέρες τώρα, πού μ' ἕνα δνεῖρο κοιμᾶται καὶ ξυπνᾷ : Πῶς οἱ χωρικοὶ νὰ κατεβοῦν στὴ θάλασσα.

« Για νὰ κατορθωθῇ αὐτό, λέει στὴν ἐξαδέρφη του, θά ἔπρεπε νὰ χτιστῆ νέο χωριὸ ἐκεῖ πού ἦταν καὶ πρῶτα. Ἔτσι ὄχι μόνο θά μποροῦσαν οἱ χωρικοὶ ν' ἀποκτήσουν ὑγιεινότερες κατοικίες, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίσουν καλύτερα τὴ θάλασσα, νὰ ἴδουν τὰ καλὰ καὶ τίς ὁμορφιές της καὶ νὰ τὴν ἀγαπήσουν· καὶ τὸ σπουδαιότερο, νὰ συνδεθοῦν μεταξὺ τους πιὸ στενά »· καὶ τῆς ἐξηγεῖ πῶς θά γινόταν τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ καλὰ μὲ τὸ κατέβασμα τοῦ χωριοῦ στὴ θάλασσα.

Ἐκείνη πείθεται καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀρχίζει τὸ νέο ἀγῶνα.

2. Καὶ νά ! Ὑστερα ἀπὸ λίγες μέρες φτάνει στὸ

χωριό ὁ μηχανικός, κι ἀρχίζει νά μελετᾷ τὸν τόπο, νά κάνη τὸν προϋπολογισμό καὶ νά καταστρώνη τὸ σχέδιο τοῦ νέου χωριοῦ. Διακόσια τριάντα ἀγροτικὰ σπίτια κοντὰ στὴν παραλία· στὴν πλατεῖα τὸ σχολεῖο καὶ ἡ ἐκκλησία· δύο φούρνοι, ἓνα καφενεῖο, δύο πρατήρια, ἓνα κοινοτικὸ κατάστημα, ὁ ἀστυνομικὸς σταθμὸς καὶ τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ.

Γράφει, σβήνει, λογαριάζει ὁ μηχανικός καὶ στὸ τέλος βρίσκει τὸ τί θὰ κοστίσουν ὅλα αὐτά : ἓνα ἑκατομμύριο καὶ μισό. "Αν ὅμως μεταχειριστοῦν τὰ ὑλικά τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ καὶ δουλέψουν καὶ οἱ ἴδιοι χωρικοί, τὰ ἔξοδα θὰ κατεβοῦν πολύ. Θὰ φτάσουν τίς ὀχτακόσιες χιλιάδες.

3. Τ' ἀκούει ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ συλλογίζεται : « Οἱ Κακοριζικιωῖτες τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν στὴν τράπεζα πενήντα χιλιάδες δολάρια· μπορεῖ νὰ τὰ δανείσουν στοὺς πατριῶτες τους. Οἱ χωρικοὶ ἐδῶ ἔχουν ἄλλες διακόσιες χιλιάδες δραχμές. Τί μένει ἀκόμη ; Χρειαζόνται ἄλλες τρακόσιες πενήντα ὡς τετρακόσιες χιλιάδες δραχμές. Εἶναι δυνατὸ νὰ βρεθῆ αὐτὸ τὸ χρῆμα ; Εἶναι καὶ παραεῖναι, φτάνει νὰ παρουσιαστῆ ἐκεῖνος πού θὰ ἐγγυηθῆ. Καὶ ποῖος εἶναι καλύτερος ἐγγυητῆς ἀπὸ τοὺς ἴδιους πού θὰ χτίσουν, ἅμα ὁ ἓνας ἐγγυηθῆ γιὰ τὸν ἄλλο ; Αὐτὸ θὰ ἦταν σωτήριο γιὰ τὸ χωριό. Γιατὶ ἔτσι οἱ Κακοριζικιωῖτες θ' ἀρχίζουν νὰ ἐνδιαφέρονται ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο. Μόνο μὲ αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον θὰ πῆγαινε μπροστὰ τὸ νέο χωριό.....Καὶ νὰ μὴν ἦταν ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὸ τὸ δάνειο, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνη μόνον γι' αὐτὸν τὸ λόγο : « Νὰ δεθοῦν οἱ Κακοριζικιωῖτες ὁ ἓνας τὸν ἄλλο ».

§ 92 Ὅ,τι εἰπῆ γίνεται.

1. Οἱ ἐνέργειες τοῦ δασκάλου ἔφτασαν στοὺς ὑπουργεῖο· ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων καὶ αὐτὸς τὸν βοηθεῖ. Ἡ Ἐθνικὴ τράπεζα δέχεται τὴν πρότασή του, νὰ δανείσῃ τὸ χωριὸ τετρακόσιες χιλιάδες δραχμές, μὲ τὴ συμφωνία νὰ ἐγγυηθῆ ὅλο τὸ χωριὸ καὶ νὰ δώσῃ ὑποθήκη τὰ κτήματά του. Μὰ καὶ οἱ ξενιτεμένοι τῆς Ἀμερικῆς φάνηκαν πρόθυμοι νὰ δώσουν στὴν κοινότητα τῆς πατρίδας τους δάνειο ὅλες τῖς καταθέσεις τους στὴν τράπεζα χωρὶς ἄλλη ὑποθήκη, παρὰ μὲ τὴν ἐγγύηση ὅλων τῶν χωριανῶν.

2. Ὅταν ἐγίνε καὶ αὐτό, τότε οἱ δύο δάσκαλοι πρωτοέκαμαν λόγους στοὺς χωρικοὺς γιὰ νὰ κατεβοῦν στὴ θάλασσα. Καὶ μ' ὅλο πὺ αὐτὸ ἦταν δυσκολώτερο καὶ ἀπὸ τὸ ξαναδάσωμα καὶ ἀπ' ὅλα ὅσα εἶχαν γίνεω ὡς τότε, δὲ δυσκολεύτηκαν νὰ τοὺς πείσουν νὰ δεχτοῦν τὴν πρότασή τους.

Στὰ ἕξι αὐτὰ χρόνια πὺ πέρασαν, ἀφότου πρωτοῦ ἦρθαν στοὺς Κακορίζικο, ἔλειψαν ἕνας ἕνας ὅλοι οἱ γέροντες τοῦ χωριοῦ. Ἐπειτα ὅσοι ὡς τότε ἔφεραν ἐμπόδια στὰ σχέδιά τους ἀπὸ ἀμάθεια, κατάλαβαν τὴν καλή τους θέληση καὶ σωπαίνουν. Τὰ πρωτυτερινὰ ὡστόσο παλικάρια τοῦ χωριοῦ εἶναι τώρα νηικοκυραῖοι, ἕνας κι ἕνας, καὶ πάντα σέβονται καὶ ἀκοῦν τὸν Πέτρο Ἀνέζη σὰν πχτέρα τους. Μὰ καὶ τὰ κορίτσια πὺ ἔβγαλαν τὸν καιρὸ αὐτὸ τὸ σχολεῖο καὶ εἶναι ἄλλα παντρεμένα καὶ ἄλλα ἀρραβωνιασμένα, μὲ τὴν ἐκτίμηση πὺ ἔχουν στὴ δασκάλισσά τους, παρακινοῦν τοὺς δικούς τους σὲ ὅ,τι τοὺς μιλήσῃ ἐκεῖνη.

3. Ἐκτὸς ὅ,ως ἀπὸ αὐτά, πάει, ἐξαφανίστηκε

καὶ ὁ δικολάβος, ὁ κύρ Χρίστος Ζαβόπουλος, ποῦ πάντοτε γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ ἀνακάτευε ὄλο τὸ χωριὸ καὶ πολεμοῦσε τὰ σχέδια τῶν δασκάλων. Τώρα πιά δὲν κατοικεῖ στὸ Κακορίζικο. "Ὅταν βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ, κατάλαβε πὼς ἔπρεπε νὰ φύγη. «Μακριὰ ἀπὸ τὸν Ἀνέζη, εἶπε· ὅσο εἶναι αὐτὸς ἐδῶ δὲν μπορεῖ νὰ κάμη τίποτε». Ἔφυγε καὶ δὲν ξαναγύρισε. Ποιὸς ξέρει, σὲ ποιὸ χωριὸ ρουφᾷ τώρα σὰ βδέλλα τὸν ἰδρῶτα ἄλλων χωρικῶν !

4. Μὰ καὶ ὁ Καραμπίνιας ὁ ἐνωμοτάρχης δὲν εἶναι πιά στὸ χωριό, γιὰ ν' ἀντισταθῆ στὸ σχέδιο τῶν δασκάλων. Ἵστερ' ἀπὸ τὴ φυλάκισή του ἦρθε μιὰ βραδιά, πῆρε τὴν οἰκογένειά του καὶ ἔφυγε.

"Ὅσο γιὰ τοὺς δύο μπακάληδες, καὶ αὐτοὶ κατάλαβαν τὸ συμφέρον τους καὶ σώπασαν. Ἐνας ἀπόμεινε ἀδιόρθωτος, ὁ Γκίκας Ζέζας, ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ ἄλλοτε.

Αὐτὸς δὲ θέλει νὰ διδαχτῆ τίποτε ἀπὸ τὸ πάθημά του. Τὸν κυβερνᾷ ἀκόμη τὸ πείσμα καὶ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς του. Γι' αὐτὸ καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὴ φυλάκισή του ἐξακολουθεῖ νὰ συκοφαντῆ καὶ νὰ κατηγορῆ τὸ καθετὶ ποῦ λένε καὶ κάνουν οἱ δάσκαλοι τοῦ χωριοῦ. Μὰ ποιὸς τὸν ἀκούει ! Ἐπειτα δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ἔπαθε ἀποπληξία· ἀμίλητος καὶ παράλυτος δὲν μπορεῖ πιά νὰ βλάψῃ.

5. Οἱ Κακοριζικιῶτες καταλαβαίνουν τώρα καλύτερα τὴν καλοσύνη τῶν δασκάλων τους καὶ δὲν ἀντιμιλοῦν σὲ ὅ,τι τοὺς λένε.

"Ἔτσι μιὰ Κυριακὴ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1909, συναγμένοι στὴν ἐκκλησίᾳ τους, ἀποφασίζουν νὰ χτίσουν νέο χωριὸ κοντὰ στὴ θάλασσα. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης μὲ

τῆ θέλησὶ τούς παίρνει ἀπάνω του τὸ ἔργο καὶ ὀρίζεται διευθυντῆς ὅλης τῆς δουλειᾶς.

§ 93. Τὸ χωριὸ ἀλλάζει θέση.

1. Πρῶτα πρῶτα δένει ὅλους τοὺς χωρικοὺς μὲ τὸν πιστωτικὸ συνεταιρισμὸ πού κάνει. "Ἐτσι μὲ τὴν ἀλληλεγγύη ὅλων τοὺς καὶ μὲ τὴν ὑποθήκη τῶν κτημάτων κατορθώνει νὰ δανειστῆ τὸ χωριὸ ὅπῃ τὴν Ἐθνικὴ τράπεζα τὶς τετρακόσιες χιλιάδες δραχμές.

Ἡ συμφωνία ἦταν νὰ πληρωθῆ τὸ δάνειο σὲ εἰκοσι χρόνια ἀπὸ τὸν πιστωτικὸ συνεταιρισμὸ, πού θα ἔδινε κάθε χρόνο στὴν τράπεζα ἐκτὸς ἀπὸ τὸν τόκο κι ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ κεφάλαιο· καὶ μόνο ὅταν πληρωθῆ ὅλο τὸ ποσό, τότε θὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν ὑποθήκη τὰ κτήματα τῶν χωριανῶν.

Παρόμοια συμφωνία ἔγινε καὶ μὲ τοὺς ξενιτεμένους τῆς Ἀμερικῆς. "Ἐτσι δανείστηκε ὁ ἴδιος συνεταιρισμὸς ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλες πενήντα χιλιάδες δολάρια καὶ τὶς ἰδιαίτερες καταθέσεις τοῦ καθενὸς χωριανοῦ στὴν τράπεζα.

2. Ἀφοῦ ἐξασφάλισε ὁ Πέτρος Ἀνέζης τὰ χρήματα, ἔρχεται ἔπειτα σὲ συμφωνία μὲ μιὰ μεγάλη ἐργοληπτικὴ ἐταιρεία, ν' ἀναλάβη αὐτὴ σὲ ὠρισμένη τιμὴ νὰ χτίσῃ τὸ νέο χωριὸ σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιο τοῦ μηχανικοῦ· ὁ συνεταιρισμὸς ὅμως νὰ τῆς δώσῃ τὰ ὕλικά καὶ νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν κάθε χωρικό, μεγάλο καὶ μικρό, ἀρσενικὸ καὶ ἠηλυκὸ, νὰ ἐργάζεται χάρισμα τῆ μισῆς μέρας, ὅσπου νὰ τελειώσῃ τὸ ἔργο.

Τότε παραγγέλλει ν' ἀρχίσουν οἱ ἐτοιμασίαι· καὶ ὁ συνεταιρισμὸς ἔχοντας τὸ χρῆμα, ἀρχίζει πρῶτα ἀπὸ τὸ νερό. Μ' ἓνα μακρὸ σιδερένιο σωλῆνα φέρονε ὅλο τὸ

Ε 705 3859
1927

194

νερό από τις δυο βρύσες του χωριού κάτω στην παραλία. Σβήνουν ύστερα σε μεγάλους λάκκους τὸν ἀσβέστη, κουβαλοῦν πέτρες καὶ ἄμμο καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται για ἓνα τέτοιο ἔργο.

3. Στὴν ἀρχὴ τῆς μεγάλης σαρακοστῆς ἀρχίζει ἡ δουλειά. Φτάνουν οἱ χτίστες, οἱ μαραγκοὶ καὶ οἱ ἐπιστάτες. Σχεδιάζονται καὶ χωρίζονται τὰ τετράγωνα πού θὰ χτιστοῦν τὰ σπίτ'α, σημαδεύονται οἱ πλατεῖες καὶ οἱ δρόμοι, καὶ ἀνοίγονται τὰ θεμέλια τοῦ πρώτου σπιτιοῦ. Ὁ Παπασπύρος κάνει τὸν ἀγιασμό, ραντίζει τὰ θεμέλια καὶ εὐχεται καλὸ τελειωμό.

Ὅλο τὸ χωριὸ δίνει χέρι στὴ δουλειά. Μισὴ μέρα δουλεύει ὁ καθένας μὲ τὴν οἰκογένεια καὶ μὲ τὰ ζῶα του.

Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολεῖου, μαιρασμένα σὲ δυὸ ὁμάδες, βοηθοῦν καὶ αὐτὰ ὅταν εὐκαιροῦν.

Κάρα πᾶνε ἄδεια, κάρα γυρίζουν γεμάτα· περισσότερο ἀπὸ ἓκατὸ τεχνῖτες δουλεύουν. Οἱ χωρικοὶ κουβαλοῦν πέτρες, ἄμμο, ἀσβέστη, λάσπη καὶ ὅ,τι χρειαστῆ, καὶ ἀνάμεσα σὲ ὅλους αὐτοὺς οἱ δύο δάσκαλοι ὅταν εὐκαιροῦν ἀπὸ τὸ σχολεῖο, βοηθοῦν ὀδηγώντας, συμβουλεύοντας καὶ δουλεύοντας καὶ αὐτοί : « Ἔτσι, γιὰ νὰ μὴ μένη κανένας παραπονεμένος » λέει γελώντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

4. Ἡ τοιχοποιία τελείωσε μὲ τὸ καλό. Τώρα χρειάζεται ξυλεία, πάτερα καὶ σανίδια χοντρά, γιὰ νὰ γίνουν οἱ σκεπές. Τέτοια ξυλεία, παλιὰ μὰ γερὴ, ἔχουν τὰ σπίτια τοῦ παλιοῦ χωριοῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ γκρεμιστοῦν αὐτά, γιὰ νὰ δώσουν τὴν ξυλεία τους στὸ νέο χωριό.

Οἱ γέροι Κακοριζικιωῖτες στέκουν δακρυσμένοι. Στρέφει ὁ νοῦς τους στὰ περασμένα. Δίκιο ἔχουν.

Χαλᾶ ὁ δικός τους κόσμος καὶ γκρεμίζεται, γιὰ νὰ ὑψωθῆ ἄλλος καινούριος, ὁ κόσμος τῶν νέων, ποὺ χαρούμενοι δώστου καὶ χαλοῦν τὰ πατρικά τους χαμόσπιτα.

Ἔνα δυὸ μῆνες—εἶναι καὶ καλοκαιρία—θὰ κοιμηθῆ τὸ χωριὸ στὸ ξάστερο, κάτω ἀπὸ πρόχειρες καλύβες καὶ σκηνές. Μονάχα τὸ σχολεῖο καὶ ἡ ἐκκλησία θὰ μείνουν ὅπως εἶναι.

Στὸ τοῦ τέλος Μαῦτου ὅλα τὰ νέα σπίτια σκεπάστηκαν, κανεὶς ὅμως δὲν μπαίνει μέσα, γιὰτὶ εἶναι ἀκόμη οἱ τοῖχοι ὑγροί. Ἐπειτα κανεὶς δὲν ξέρει καὶ ποιὸ θὰ εἶναι τὸ σπίτι του· θὰ τὸ μάθουν μὲ τὸν κλῆρο.

5. Ἔνα πέταλο γύρω στὸ μικρὸ λιμανάκι τοῦ γιαιλοῦ. Ἔτσι βλέπει κανεὶς τὸ νέο χωριὸ ἀπὸ τὸ βουνό. Μεγάλα τετράγωνα σὲ δρόμους ἴσιους καὶ πλατιούς. Στὴ μέση ἀφήνεται ἓνα τετράγωνο μεγάλο ἄχτιστα. Εἶναι ἡ κεντρικὴ πλατεῖα, ὅπου σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιο θὰ χτιστῆ τὸ σχολεῖο καὶ ἡ ἐκκλησία.

Ἐνας πλατὺς καὶ ἴσιος δρόμος, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ θάλασσα, χωρίζει τὸ νέο χωριὸ σὲ δύο συνοικίες. Στὸ κέντρο τῆς καθεμιᾶς ὑψώνεται ὁ καπνοδόχος ἑνὸς φούρνου, καὶ κοντὰ του ἓνα πρατήριο, ἓνα μικρὸ κρεοπωλεῖο καὶ ψαράδικο μαζί, καὶ μιὰ βρύση μαρμαροχτισμένη. Στὴ μέση τῆς κεντρικῆς πλατείας ἄλλη ὅμοια βρύση, καὶ κάτω στὴν προκουμαία ἄλλη.

Ἀπὸ τὰ ψηλῶματα τοῦ παλιοῦ χωριοῦ φαίνεται κάτω τὸ νέο σὰ ζωγραφιά. Τί θὰ γίνῃ ἅμα δεντροφυτευτῆ ! Πανόραμα !

6. Ὁ νέος συνοικισμὸς ἔχει τριῶν εἰδῶν σπίτια. μὲ τρία, μὲ δύο καὶ μ' ἓνα δωμάτιο. Τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ σπίτια ἔχει τὸν αὐλόγυρο, τὸ μαγειρεῖο, τὴν

αποθήκη και χωριστό στάβλο, χτισμένο μακριά από τὰ δωμάτια. Ἐννοεῖται πῶς τὰ μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν και μεγαλύτερη τιμή.

Εἶναι ὄλα ἰσόγεια, γιὰ νὰ μπῆς ὁμως στὸ καθένα ἀνεβαίνεις δυὸ τρία σκαλοπάτια. Τὰ δωμάτιά τους εἶναι ψηλά, ἀπλόχωρα, πατωμένα, ταβανωμένα και μὲ μεγάλα παράθυρα, γιὰ νὰ μπαίνει ὁ ἥλιος.

Ὅταν τελείωσαν ὄλα, ἔγινε και ἡ μοιρασιά. Μὲ κλῆρο και σύμφωνα μὲ τὴ δῆλωσή του κάθε χωρικός πῆρε τὸ σπιτάκι του χωρὶς παράπονο. Στὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δυὸ δασκάλους δόθηκε μὲ κλῆρο και σύμφωνα μὲ τὴ δῆλωσή του ἀπὸ ἓνα σπιτάκι, γιατί και αὐτοὶ πῆραν μέρος στὸν πιστωτικὸ συνεταιρισμὸ.

§ 94. Τὸ Κακορίζικο ἀλλάζει και ὄνομα.

1. Κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου, τὰ σπίτια εἶχαν στεγνώσει. Τότε δόθηκε ἡ ἄδεια νὰ μποῦν οἱ νοικοκυραῖοι.

Πρὶν μποῦν, ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια. Τὴν Κυριακή, ἅμα τελείωσε ἡ λειτουργία, ὁ Παπασπύρος μὲ τοὺς δασκάλους, τὸ χορὸ τῶν μαθητῶν και τοὺς χωριανούς, ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τοῦ παλιοῦ χωριοῦ μὲ ὠραῖες ψαλμωδίες. Τὰ ἑξαφτέρυγα μπροστά, σὲ δυὸ μακριές σειρές τὰ παιδιά τοῦ σχολείου και πίσω ὁ παπάς, ντυμένος στὰ χρυσά του και βασιτώντας τὸ σταυρὸ και τὸ ἀσημένιο θυμιατὸ, ποὺ βγάζει εὐωδιαστοὺς καπνούς. Οἱ χωρικοὶ ξεσκούφωτοι, ἀκολουθοῦν μ' εὐλάβεια. Κατεβαίνουν στὸ νέο χωριό, κατεβαίνοντας ὁμως γυρίζουν κάπου κάπου και ρίχνουν ματιές στὰ χαλάσματα.

2. Στὴ μέση τῆς κεντρικῆς πλατείας τοῦ νέου χω-

ριοῦ εἶναι στημένη πρόχειρη ἐξέδρα γιὰ τὸν ἁγιασμό. Ὁ Παπασπύρος, λάμποντας ἀπο χαρά, πρρακαλεῖ μὲ τίς εὐχές του γιὰ τὴν υἰεία καὶ γιὰ τὴν εἰρήνη τῶν κατοίκων, γιὰ ὄσους κοπιᾶζουν γιὰ τὸ χωριὸ καὶ ψελ-
λουν στὴν ἐκκλησία. Σὲ κάθε παράκλησή του κουνᾷ τὸ λιβανιστήρι καὶ λιβανίζει. Τὰ παιδιὰ ἀπαντοῦν στὰ λόγια του με τὸ « Κύριε, ἐλέησον! »

Τέλος φτάνει ἡ στιγμή πού πρέπει νὰ μνημονέ-
ψη καὶ τ' ὄνομα τοῦ νέου χωριοῦ. Τότε γυρίζει κατὰ τὸ δάσκαλο, πού στέκει δίπλα του καὶ τὸν βοθηεῖ στὸν ἁγιασμό, καὶ τοῦ λέει : « Χάρισε, κουμπάρε, τὸ ὄνομα τοῦ νέου μας χωριοῦ ».

— « Καλορίζικο » φωνάζει αὐτὸς δυνατά, καὶ ἡ φωνή του κόβεται ἀπὸ συγκίνηση.

— « Νὰ μᾶς ζήση τὸ χωριὸ καὶ τ' ὄνομά του ! » φωνάζουν μερικοί.

— « Καὶ ὁ κουμπάρος του μαζί » ἀλαλάζουν ὄλοι.....

3. Τελειώνοντας τὸν ἁγιασμό ὁ Παπασπύρος ἄρ-
χισε νὰ γυρίξῃ μὲ τὴν ἁγιαστούρα του ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι καὶ ν' ἀγιάξῃ τὸ χωριὸ. Ἄν περνοῦσε κανεὶς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὰ καινούρια χωριατόσπιτα, θὰ εβλεπε νὰ καῖνε ὄλες οἱ καντήλες ἐμπρὸς στὰ εἰκονοστάσιά τους καὶ νὰ φέγγουν χαρούμενα τὰ σο-
βαρὰ πρόσωπα τῶν ἁγίων τους.

4. Μὰ τὰ ἐγκαίνια δὲ σταμάτησαν ὡς ἐδῶ. Τὴ θρη-
σκευτικὴ τελετὴ ἀκολούθησε καὶ γλέντι δυνατό. Ψύ-
θησαν ἄρνια, κουβαλήθησαν κρασιά, τὰ ὄργανα λά-
λησαν καὶ ὄλες κι ὄλοι τραγούδησαν καὶ χόρεψαν ἔ-
τσι, γιὰ τὸ καλορίζικο, καθὼς ἔλεγαν.

Ποιὸς τὴ χάρη τους καὶ ποιὸς τὴ χαρά τους!

§ 95. Ἡ μεγάλη ἀπόφαση τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.

1. Οἱ Καλοριζικιῶτες πέρασαν στὰ καινούρια σπίτια τους, μὰ τὸ Καλορίζικο δὲν εἶναι τελειωμένο. Μένουν ἀκόμη ἀτέλειωτες κάμποσες οἰκοδομές του : ἡ ἐκκλησία, τὸ σχολεῖο, τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ, τὸ φαρμακεῖο καὶ τὸ κοινοτικὸ κατάστημα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνουν καὶ αὐτά, γιὰ νὰ λέγεται τελειωμένο τὸ χωριό.

Καὶ αὐτὰ ὅμως μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ τελειώσουν. Οἱ δάσκαλοι τοῦ Καλορίζικου οὔτε ἔφυγαν ἀπὸ τὸ χωριό οὔτε ἔπαυσαν νὰ ἐνδιαφέρονται γι' αὐτό. Εἶναι ἐκεῖ καὶ ἀγωνίζονται ν' ἀποτελειώσουν τὸ ἔργο ποὺ ἄρχισαν.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης πείθει τῶρα τοὺς Καλοριζικιῶτες τῆς Ἀμερικῆς νὰ ξοδέψουν γιὰ νὰ χτιστῇ ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ ὑπουργεῖο τῆς παιδείας δέχεται νὰ χτίσῃ τὸ νέο σχολεῖο.

Οἱ ἐργασίες γιὰ τὸ χτίσιμό τους ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ὅλοι ἐλπίζουν ὡς τὸ ἐρχόμενο Πάσχα νὰ εἶναι ἀποτελειωμένα.

Οἱ ξενιτεμένοι γράφουν πῶς ἐπιστρέφοντας τὴ Λαμπρὴ γιὰ νὰ ἰδοῦν τοὺς δικούς τους καὶ νὰ χαροῦν τὸ νέο χωριό, θὰ ἤθελαν νὰ προσευχηθοῦν στὴ νέα ἐκκλησία καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ὕστερα ἀπὸ τόσα ποὺ ἔχουν κάμει ἐκεῖνοι γιὰ τὸ χωριό, θέλει νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ. Οὔτε στιγμὴ λοιπὸν δὲν ξεκουράζεται. «Εἶναι ἀνάγκη νὰ δουλέψωμε. Πρέπει ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ σχολεῖο νὰ τελειώσουν γρήγορα » λέει κάθε λίγο στοὺς χωρικούς.

Ἡ δουλειὰ προχωρεῖ. Σὲ ἑξι μῆνες φάνηκε ὁ τροῦ-

λος καὶ ὑψώθηκε τὸ καμπαναριό. Κρεμάστηκε ἡ καμπάνα καὶ στάθηκε τὸ ρολόγι, σταλμένο καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ὄχι μόνον γιὰ νὰ δείχνη, παρὰ καὶ νὰ χτυπᾷ τις ὥρες. Ἀπάνω στὸν τροῦλο στήνεται κατὰ χρυσὸς μεγάλος σταυρός, ποὺ λαμπεῖ ἀπὸ μακριὰ στὰ καράβια.

3. Δὲ μένει τώρα παρὰ νὰ χτιστῇ τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ καὶ τὸ κοινοτικὸ κατάστημα. Λεῖπουν τὰ χρήματα, μὰ ὁ γιατρός ποὺ συμφώνησε νὰ ἔρθη, δέχεται νὰ χτίσῃ μὲ δικά του τὴν κατοικία του καὶ τὸ φαρμακεῖο, φτάνει νὰ τοῦ παραχωρηθῇ τὸ οἰκόπεδο. Τὸ χωριὸ τοῦ τὸ παραχωρεῖ καὶ ἀρχίζει τὸ χτίσιμο.

Ὅσο γιὰ τὸ κοινοτικὸ κατάστημα, ἀποφασίζουν νὰ τὸ χτίσουν οἱ χωριανοί, μόνον τους αὐτὴν τὴν φορά, χωρὶς τὴν ἐνέργεια τοῦ δασκάλου τους, μὲ τὴ γενικὴ συνδρομὴ.

Μαθαίνοντας αὐτὸ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, χαίρεται καὶ λέει μέσα του : « Τέλος πάντων οἱ χωριανοί μου ἀρχίζουν νὰ παίρνουν πρωτοβουλία γιὰ τίς ἀνάγκες τοῦ χωριοῦ, καὶ νὰ ἐνεργοῦν καὶ μόνον τους γιὰ ὅσα ἐνδιαφέρουν τὴν κοινότητα. Αὐτὸ εἶναι πρόδος. Γιὰ αὐτὸ δὲ θ' ἀνακατευτῶ διόλου στὴν οἰκοδομὴ αὐτῆ. Εἶμαι περίεργος νὰ ἰδῶ, πῶς θὰ τὰ κχτφεροῦν ὡς τὸ τέλος » .

4. Τὸ τέλος τοῦ ἔργου αὐτοῦ βρῆκε τὸν Πέτρο Ἀνέζη μὲ μιὰ μεγάλη ἀπόφαση, ποὺ τὴν πρωτοεῖπε στὴν ἐξαδέρφη του : Δε θὰ φύγῃ πιά ἀπὸ τὸ Καλορίζικο ! Ἔχει σκοπὸ νὰ πάρῃ γυναῖκα ἀπὸ τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ, καὶ τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶναι ἡ Κρυσταλλιῶ, χαριτωμένη τώρα καὶ σεμνὴ κοπέλα. Αὐτὴ διάλεξε γιὰ σύντροφό του.

Ὁ Παπασπύρος ἀκούοντας τὴν αἴτησίν του, μὲ δάκρυα στὰ μάτια τοὺς εὐλογεῖ, ἢ πρεσβυτέρα του κλαίει ἀπὸ χαρὰ, ἐνῶ ἡ Κρυσταλλιώ κατεβάζει τὸ κεφάλι καὶ δὲ μιλεῖ. Κρυφοχαίρεται γιὰ τὴν τύχη της, νὰ γίνῃ σύντροφος τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου.

Καλά τους στέφανα !

§ 96. « Ἄν εἶχαν τέτοιους δασκάλους ὅλα τὰ σχολεῖα μας ! »

1. Τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας ἐκκλησίας ἔγιναν, καὶ τὸ νέο σχολεῖο περιμένει τὸν ἐπιθεωρητὴ νὰ τὸ παραλάβῃ. Ὁ γιατρὸς πέρασε στὸ σπίτι του. Τὸ φαρμακεῖο λειτουργεῖ. Τὸ κοινοτικὸ κητάστημα ἔτοιμο καὶ ἐπιπλωμένο.

Ὅλα καινούρια στὸ Κηλορίζικο καὶ ὅλα γελαστά, ὅπως καὶ τὰ πρόσωπα τῶν χωριανῶν.

Ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς νὰ φανταστῇ τέτοια εὐτυχία ! Νὰ κατοικοῦν σὲ καινούρια σπίτια, νὰ λειτουργοῦντι σὲ καινούρια ἐκκλησία, νὰ εἶναι καὶ Ἀπρίλιος—Θεοῦ χαρὰ—καὶ νὰ περιμένουν τοὺς δικούς τους ἀπὸ τὴν Ἀμερική.

2. Τέτοια Λαμπρὴ δὲν τὴν ξανάειδαν ποτὲ τους οἱ Κηλορίζικιώτες.

Πέρασε ἡ ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου μὲ χοροὺς καὶ μὲ διασκεδάσεις. Ξημερώνει ἡ Κυριακὴ τοῦ Ὁωμᾶ. Τὰ τηλεγραφήματα ἔρχονται τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο· ἔρχονται οἱ ξενιτεμένοι ! Καὶ μόνο αὐτό ; Σήμερα θὰ στεφανωθῇ ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ, καὶ ἡ ἀγαπημένη ἐγγονὴ τοῦ παπᾶ θὰ γίνῃ νύφη ! Ξέρεις τί θὰ εἰπῇ, ἀπὸ τὴ μιὰ νὰ ἔρχεται ὁ ἀδερφός σου, τὸ παιδί σου, ὁ πητέρας σου ἀπὸ τὰ ξένα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη

νά στεφανώνεται ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ τὴν ἑγγονή τοῦ παπαῦ, πού ἔχει βαφτίσει μὲ τὰ χέρια του ὄλο τὸ χωριό ;

“Ὅλοι ἔχουν ξετρελαθῆ σήμερα καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ ὄλους τὰ παιδιὰ. Δῆτε τα, πῶς τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ, ὅπου μποροῦν νὰ βροῦν καὶ νὰ μαζέψουν τὰ πιὸ ἁμορφα λουλούδια !

Κοιτάξετε μὲ τί προσοχὴ τὰ φέρνουν καὶ τὰ παραδίνουν στὰ χέρια τῆς δασκάλισσας, γιὰ νὰ φτιάσῃ τὸ μπουκέτο τῆς νύφης ! Καὶ κουβαλοῦν, καὶ κουβαλοῦν ἀπὸ τὸ πρωί ! Μ’ ἀντὶ νὰ κάμῃ ἓνα μπουκέτο, ἐκείνη ἀνθοστόλισε ὁλόκληρο τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ !

Στοῦ Παπασπύρου οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ, στολίζουν τὴ νύφη καὶ ταχτοποιοῦν τὴν προίκα. Τέτοια γιορτὴ μία φορὰ γίνεται στὴ ζωὴ τῶν κοριτσιῶν.

3. “Ὅσοι πάλι περιμένουν τοὺς ξενιτεμένους, ἔχουν ἄλλες χαρὲς καὶ ἄλλες ἔννοιες. Ἐκεῖ σφάζονται μανάρια, φυλαγμένα ἀπὸ μῆνες, κι ἐτοιμάζονται πίτες καὶ γλυκά.

Μὰ καὶ οἱ βοσκοὶ βρίσκονται σὲ κίνηση. Ἀφοῦ διάλεξαν τὰ πιὸ παχιὰ ἀρνιά, νὰ τὰ δωρήσουν στὸν εὐεργέτη τους γιὰ τὸ γάμο του, τοῦ τὰ φέρνουν στὸ σπίτι του μὲ τὰ βιολιά.

Ἡ δασκάλισσα μαζὶ μὲ τὴν ἑξαδέρφη της, τὴν ἀδερφή τοῦ Πέτρου, πού ἤρθε αὐτὲς τίς ἡμέρες ἀπὸ τὸ νησι ἐπίτηδες, γιὰ νὰ χαιρετήσῃ τὰ σιέφανα τοῦ ἀδερφοῦ της, τρέχει μιὰ στῆς νύφης καὶ μιὰ στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι, φροντίζοντας γιὰ ὄλα.

4. Μόνο ὁ γαμπρὸς δὲ φροντίζει γιὰ τίποτε. “Ὅλα τὰ ἔχει ἐτοιμα, γιὰ νὰ καλοδεχτῆ στὸ ἰδιόχρητο σπιτάκι του τὸ νέο σύντροφο τῆς ζωῆς του.

Κάποια συγκίνηση μόνο τὸν κρατεῖ. Δὲν ξέρει πῶς θὰ βρῆ ὁ ἐπιθεωρητής, πού θὰ εἶναι καὶ κουμπάρος, τὸ νέο ἔργο του. Ἔχει ὀλόκληρο χρόνο νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ σχολεῖο του.

Μὰ νά, λίγο ὕστερ' ἀπὸ τὸ μεσημέρι φτάνει καὶ ἐκεῖνος. Τὸν συνοδεύουν μερικοὶ φίλοι τοῦ γαμπροῦ, πού βγῆκαν νὰ τὸν καλοδεχτοῦν.

Καβάλα σὲ μαντιλωμένο μουλάρι κρατεῖ στὰ γόνατά του τὰ δῶρα : ἓνα κουτί μὲ τὰ στέφανα κι ἓνα ἄλλο μὲ τὶς νυφιάτικες λαμπάδες.

Ὁ Πέτρος Ἄνέζης τὸν δέχεται συγκινημένος. Ἐκεῖνος δὲν ἀναγνωρίζει τὸ χωριό. Τὸ ἀντικρίζει ἀπὸ μακριὰ ἔαφνιασμένος, τὸ βλέπει ἀπὸ κοντὰ μὲ θαυμασμό. Δὲ βρίσκει λόγια ἐπαινετικά γιὰ τοὺς δασκάλους του καὶ κάθε λίγο ψιθυρίζει : « Ἄν εἶχαν βλα τὰ σχολεῖα τέτοιους δασκάλους, ἡ πατρίδα μας θὰ ἦταν ἀλλιῶτικη » .

§ 97. Ὁ γυρισμὸς στὴν πατρίδα.

1. Τὸ ἀπόγεμα ὅλοι στὴν προκυμαία, μικροὶ καὶ μεγάλοι. Δὲ σηκώνουν τὰ μάτια ἀπὸ τὴ θάλασσα. Πατέρες καὶ μητέρες, γέροι καὶ γριές μὲ τὰ ραβδιά στὰ χέρια, ἀδερφές ὁμορφοντυμένες καὶ καλοχτενισμένες, καὶ μικρὰ παιδιὰ, σὰν τὸν ἄμμο τῆς θάλασσας !

Στὸ συνεταιρικὸ καφενεῖο, γύρω σ' ἓνα κομπὸ τραπεζάκι, κάθονται καὶ μιλοῦν ὁ Παπασπύρος, ὁ γιατρός, ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ κ. Στάμος Κέντρος, ὁ ἐπιθεωρητής καὶ οἱ δάσκαλοι.

2. Ἀπὸ μακριὰ ἀρχίζει κάτι νὰ μαυρίζῃ στὸν ὀρίζοντα. Ἡ θάλασσα γαληνημένη καθρεφτίζει τοὺς ἀν-

θρώπους στην ἀκρογιαλιά, καὶ ἀκίνητη, θαρρεῖς, κάποιους περιμένει καὶ αὐτή.

Τὸ μαυράδι ἐκεῖνο ὅσο πάει καὶ μεγαλώνει. Νά, τώρα ἀφήνει μαύρους καπνούς ! Οἱ καρδιές ὄλων σφίγγονται.

Τώρα πιά φαίνεται ὀλόκληρο. Νά ὁ καπνοδόχος του ! Νά καὶ τὰ χρώματά του : μαῦρο καὶ κόκκινο ! Ἡ σημαία ξεδιπλώνεται πότε πότε στὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου. Κόσμος πολὺς φαίνεται συναγμένος στὴν πλώρη καὶ πολλοὶ κοιτάζουν κατὰ τὸ χωριὸ μὲ τὰ κιάλια. Δὲν ἀκούοντι οἱ φωνές τοῦ χωριοῦ ὡς τὸ καράβι, μὰ οἱ καρδιές τῶν χωριανῶν χτυποῦν τὸν ἴδιο παλμὸ τῶν ξενιτεμένων.

Τώρα σφυρίζει τὸ βαποράκι, καὶ σφυρίζει ἀδιάκοπα. Μὰ καὶ στὸ καμπαναριὸ τοῦ χωριοῦ χαιρετᾷ ἡ καμπάνα ἀδιάκοπα, σὰ νὰ λέη : « Καλῶς ὤριστε, καλοτάξιδα πουλιά ».

3. Οἱ γριές κλαῖνε, οἱ γέροι σκουπίζουν τὰ ζαρωμένα ματόφυλλά τους, οἱ μάνες σειοῦν τὰ μαντίλια καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἀλαλάζουν.

Ὅσο πάει καὶ πλησιάζει τὸ ἀτμόπλοιο στὸ λιμανάκι. Μὰ κι ἐκεῖ ἀπάνω πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιβάτες του κλαῖνε. Ἡ ξενιτιὰ ἔδειρε τὰ παιδιὰ, τὰ λύπησε, τὰ κούρασε. Στὴν πατρίδα θὰ τὰ λησμονήσουν ὅλα.

§ 98. « Δὲν ξέρω ποιὸν νὰ καλοτυχίσω πιὸ πολὺ ».

1. Οἱ λίγες βάρκες τοῦ χωριοῦ ζώνουν σελίγο τὸ πλοῖο. Εἶναι μέσα τους οἱ γονεῖς καὶ τ' ἀδέρφια τῶν ξενιτεμένων.

Φωνάζουν μὲ τὰ ὀνόματα τοὺς δικούς τους, χωρὶς ν' ἀναγνωρίζουν κανένα. Ἐχουν ἀλλάξει καὶ κα-

νείς τους δὲ μοιάζει μὲ τὰ χωριατόπαιδα πού ἔφυγαν μιὰ φορά.

Τώρα ὅλοι εἶναι κύριοι, καλοξυρισμένοι, καλοντυμένοι καὶ κομποί. Κατεβαίνουν τὴ σκάλα· οἱ βάρκες μισοβουλιάζουν ἀπὸ τὸ βάρος : « Κώστα, παιδί μου, ἐδῶ εἶμαι ! » φωνάζει μὲ λαχτάρα ἡ Συμπάρινα.

« Ἐδῶ, ἐδῶ, Σταμάτη μου ! » λέει καὶ ἡ κυρὰ Στάθινα κι ἀπλώνει τὰ χέρια της.

Σὲ λίγο ἀποβιβάζονται στὴν προκουμαῖα. Χαλασμός κόσμου ! Ὅλοι μιλοῦν καὶ φωνάζουν, φιλιοῦνται καὶ ἀγκαλιάζονται.

Ὁ Παπασπύρος εὐλογεῖ : « Καλῶς ὤριστε, παιδιά μου, μὲ τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναχγίας »· κι ἀπλώνει τὸ χέρι του, πού τὸ φιλοῦν ὅλοι.

2. Οἱ ξενιτεμένοι μιλοῦν στοὺς χωριανούς των ἀρβανίτικα, μὰ ἐκεῖνοι τοὺς ἀπαντοῦν ἑλληνικά. Σταυροκοπιοῦνται τότε πολλοὶ γι' αὐτό. Ἕνας μάλιστα δὲ βαστιέται καὶ λέει : « Ἄν μᾶς ἔλεγε κχνεῖς, ὅσα βλέπομε καὶ ἀκοῦμε σήμερα, δὲ θὰ τὰ πιστεύαμε ».

— « Ὅ,τι βλέπετε αὐτὴν τὴ στιγμή, καὶ ὅσα ἄλλα θὰ ἰδῆτε ἀκόμη στὸ χωριό μας, ὅλα τὰ χρωστοῦμε σ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς δασκάλους μας, στὴν κ. Δέσποινα Ἀνέζη καὶ στὸν κ. Πέτρο Ἀνέζη, τὸ σημερινὸ γαμπρὸ » ἀπαντᾷ ὁ πάρεδρος κ. Κέντρος· καὶ συσταίνει τοὺς δασκάλους στοὺς ξένους.

— « Τοὺς εὐχαριστοῦμε καὶ τοὺς συχαίρομε » φωνάζουν τότε ὅλοι καὶ σφίγγουν θερμὰ τὰ χέρια τους.

§ 99. Μὲ τὰ στέφανα καὶ τὰ βραβεῖα.

1. Ἀπὸ τὴν παραλία ὁδηγοῦν τοὺς ξένους στὸ σπῖτι τῆς νύφης, γιὰ νὰ τὴ συνοδέψουν ὅλοι στὴν ἐκκλησία. Ἐμπρὸς τὰ βιολιά καὶ πίσω ὅλο τὸ χωριό, συνοδεύουν τὸ γαμπρό, μὲ τὸ τραγούδι.

Χαρὰ στὴν κόκκινη μηλιά, χαρὰ στὸ παλικάρι, χαρὰ πού τὸ χρυσόμηλο θ' ἀπλώσῃ καὶ θὰ πάρῃ.

2. Σὲ λίγο φτάνουν στὸ σπῖτι τῆς νύφης. Ὁ Παπασπύρος μὲ τὴν πρεσβυτέρα του, λάμποντας ἀπὸ χαρὰ, δέχονται δακρυσμένοι τὸν κόσμο. Τὰ λαλούμενα παίζουν καὶ ἡ νύφη καμαρωτὴ βγαίνει στὴν ἐξώπορτα, ἀκουμπώντας στὸ χέρι τοῦ παπποῦ της.

Φτάνουν στὴν ἐκκλησία. Ἐκεῖ ὁ Παπασπύρος βάζει τὴ νύφη στ' ἀριστερὰ τοῦ γαμπροῦ καὶ πάει στὸ ἱερὸ νὰ ντυθῇ. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν ἀδερφή καὶ τὴν ἐξαδέρφη, νύφη καὶ γαμπρὸς λάμπουν ἀπὸ χαρὰ, λεβεντιά καὶ ὁμορφιά. Δὲ μένει μάτι πού νὰ μὴν τοὺς καμαρώσῃ.

Ὁ Παπασπύρος, ντυμένος τὰ χρυσά του ἄμφια, μαζί μὲ τὸν Παπαμάρκο, τὸν ἱερέα τῆς Μακρυράχης, διαβάζουν τώρα μεγαλόφωνα τίς εὐχές. Ψάλλουν τὸ « Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα καὶ τιμὴ, στεφάνωσον αὐτούς », καὶ ἀλλάζουν τὰ στέφανα.

3. Σὲ λίγο τελειώνει ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου. Ὁ ἐπιθεωρητὴς, σὰν κουμπάρος, πρῶτος θ' ἀσπαζόταν τὰ στέφανα καὶ τοὺς νιόνυμφους. Τὴν ὥρα αὐτὴ, βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του δυὸ ἔγγραφα κι ἓνα μικρὸ κουτάκι, καὶ λέει στοὺς καλεσμένους :

« Κύριοι. Ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας, πού παρακολούθησε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ἔργο τῶν δασκάλων τοῦ

χωριοῦ σας, μοῦ ἀνάθεσε νὰ μεταδώσω στή Δέσποινα Ἀνέζη τὴν εὐαρέσκειά του, καὶ νὰ κρεμάσω στὸ στῆθος τοῦ Πέτρου Ἀνέζη αὐτὸ τὸ παράσημο, ποῦ στεφανώνει τοὺς λόπους του ». Λέγοντας αὐτὰ παραδίνει οτὴ δασκάλισσα τὸ ἔγγραφο τοῦ ὑπουργοῦ καὶ καρφώνει στὸ στῆθος τοῦ δασκάλου ἓνα μικρὸ ἀσημένιο σταυρὸ, τὸ σταυρὸ τοῦ Σωτῆρος. Ὑστερα ἀσπάζεται τὰ στέφανα καὶ συγχαίρει τοὺς νιόνυφους.

« Τους ἀξίζουσ, τοὺς ἀξίζουσ καὶ τοὺς δυό ! » φωνάζει ὁλος ὁ κόσμος· καὶ μὲ τὴ σειρά περνοῦν ἔμπρός τους καὶ τοὺς συγχαίρονται.

Τελευταῖα περνοῦν καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου. Θέλουν καὶ αὐτὰ ν' ἀσπαστοῦν τὰ στέφανα καὶ νὰ συγχαροῦν τοὺς δασκάλους. Μὰ δὲ φτάνουν, καὶ ἀντὶ νὰ δώση, δέχεται τὸ καθένα ἀπὸ τοὺς νιόνυφους καὶ τὴ δασκάλισσα ἀπὸ ἓνα θερμο φιλί.

§ 100. «Οἱ Καλοριζικιώτες στὸν εὐεργέτη τους».

1. Τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰ φιλιὰ τελειώνουν καὶ ὁ γαμπρὸς ὀδηγώντας τὴν ὁμορφη νυφούλα βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Ἡ Παπασπύραινα ἐπιμένει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς νιόνυφους στὸ σπίτι της, γιὰ νὰ γίνῃ ἐκεῖ ἡ χαρά. Ὁ πάρεδρος ὁμως φωνάζει : « Στὸ γιαλό, στὸ γιαλό τραβᾶτε ! » καὶ ἡ συνοδεία τραβᾶ γιὰ τὸ λιμάνι. Ὁ γαμπρὸς, ἡ νύφη, ὁ Παπασπύρος, ἡ πρεσβυτέρα του καὶ οἱ γυναῖκες ἀποροῦν γι' αὐτὸ, ἀκολουθοῦν ὁμως τὸν πάρεδρο καὶ τοὺς ἄντρες ποῦ χαμογελώντας προχωροῦν κητὰ τὸ κοινοτικὸ κατάστημα.

Στὸ δρόμο τὰ λαλούμενα παίζουσ, καὶ ὁ κόσμος ποῦ ἀκολουθεῖ τραγουδεῖ καὶ λέει :

Νύφη μου, ξάστερο νερό και ξέλαμπρο φεγγάρι,
τὸ ταίρι σου εἶναι ζηλευτὸ κι ὄμορφο παλικάρι.
Στὸ σπίτι τὸ πεθερικό, στὴ γειτονιά ὀποῦρθε
σάν κυπαρίσσι νὰ σταθῆς, σάν πρίνος νὰ ριζώσης,
καὶ σὰ μηλιά, γλυκομηλιά, ν' ἀνθίσης, νὰ καρπίσης,
καὶ γιούς ἐννιά ν' ἀξιωθῆς καὶ μιὰ γλυκομηλίτσα.

2. Τέλος φτάνουν ἐμπρὸς στὸ κοινοτικὸ κατάστημα.
Ὁρθάνοιχτες οἱ πόρτες τοῦ περιμένουν τὸ σπιτο-
νοικοκύρη.

Πλησιάζοντας στὴν πόρτα οἱ νιόνυφοι ραντίζον-
ται μὲ ρύζι, « γιὰ νὰ ριζώσουν ». Μπαίνοντας ἔπειτα
πατοῦν ἀπάνω σὲ χοντρὸ σίδερο, « γιὰ νάβαι σιδε-
ρένιοι », καὶ τέλος σηκώνοντας τὰ μάτια στὸ ἀνώφλι
τῆς ἐξώπορτας δια αἴζουν μὲ μεγάλα φρεσκογραμ-
μένα γράμματα : « Οἱ Καλοριζικιῶτες στὸν εὐεργέ-
τη τους ».

§ 101. « Θὰ φύγωμε ».

1. Ὡς τὸ ἄλλο μεσημέρι κράτησε ἡ χαρά. Ποῦ νὰ
κοιμηθῆ κανεὶς ἐκείνη τὴ νύχτα μὲ τέτοια διπλὴ χαρὰ
ποῦ ἔχει τὸ χωριό ! Ὅλοι θέλουν νὰ διασκεδάσουν,
ὅπως ποτὲ ἄλλοτε.

Μεταφέρνουν λοιπὸν στὸ κοινοτικὸ κατάστημα τὰ
σφαχτὰ καὶ τὰ πουλερικά τους, τὰ φαγητὰ καὶ τὰ γλυ-
κά, τὶς πίτες καὶ τὰ κρασιά τους, καὶ ὅλοι μαζί, ἀδελ-
φωμένοι, διασκεδάζουν στὸν αὐλόγυρο τοῦ νέου σπιτιοῦ
τοῦ γαμπροῦ.

Ἡ ρετσίνα τρέχει σάν ποτάμι. Ὁ χορὸς καὶ τὸ τρα-
γούδι εἶναι στὶς δόξες τους ! Οἱ ξενιτεμένοι θυμοῦνται

τὰ περασμένα καὶ σέρνουν τὸ χορὸ τῆς πατρίδας τους.

Οἱ δικοὶ τους τοὺς καμαρώνουν καὶ κολλοῦν τάληρα στὰ μέτωπα τῶν βιολιντζήδων.

Χορεύουν οἱ μεγάλες κοπέλες καὶ τότε πέφτουν σὰ βροχὴ τὰ « κολλήματα » ἀπὸ τ' ἀδέρφια καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρραβωνιαστικούς των.

Χορεύουν τελευταῖα καὶ τὰ πνιδιὰ τοῦ σχολείου καὶ δείχνουν ὅλη τὴν τέχνη τους σιὸ συρτὸ καὶ στὸν μπάλο, σιὸν πεντοζάλη καὶ στὸν κλαματιανί. Ἀναγαλλιάζουν οἱ ξενιτεμένοι καὶ κολλοῦν δολάρια καὶ καμαρώνουν οἱ δάσκαλοι· καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ διασκεδάζουν ὡς τὸ μεσημέρι τῆς Δευτέρας.

2. Τῆ χαρὰ ἐκεῖνη ἀκολουθοῦν ἄλλες. Δὲν πέρασε μιὰ ἐβδομάδα καὶ ἀρραβωνιάζεται ἡ δασκάλισσα μὲ τὸν πρόεδρο τοῦ συλλόγου τῶν Καλοριζικιωτῶν τοῦ Σικάγου, Κωστή Κάρπο. Τρεῖς ἄλλοι, ξενιτεμένοι καὶ ἀπὸ καιρὸ ἀρραβωνιασμένοι, παντρεύονται ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο καὶ δὲν περνᾷ ἐβδομάδα ποὺ νὰ μὴν ἔχη τὸ χωριὸ ἀρραβῶνα καὶ διασκέδαση. Ἔτσι πέρασε ὁ καιρὸς ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιο ὡς τὰ τέλη Ἰουλίου.

3. Στις ἀρχὲς Αὐγούστου ἀρχισαν οἱ ξενιτεμένοι νὰ ἐτοιμάζονται γιὰ νὰ ξαναγυρίσουν στὴν Ἀμερική, ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Κωστή Κάρπο. Ἐκεῖνος θὰ κάμῃ σὲ λίγο τὸ γάμο του καὶ λογαριάζει νὰ ἐγκατασταθῆ γιὰ παντὰ στὸ Καλορίζικο. Οἱ ἄλλοι θέλουν νὰ ξαναγυρίσουν : « Θὰ φύγωμε, δάσκαλε ! Θὰ πᾶμε πίσω στὴν Ἀμερική, νὰ ξαναπιάσωμε τίς δουλειές μας. Ἡ πατρίδα μας εἶναι μικρὴ· οὔτε ἐμπόριο τῆς προκοπῆς μποροῦμε ἐδῶ νὰ κάμωμε οὔτε καμιὰ βιομηχανία. Δὲν ἔχομε, βλέπεις, συγκοινωνία, καὶ οἱ πρῶ-

τες ύλες λείπουν ἀπὸ τὸν τόπο μας. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τοπος φτωχὸς καὶ οἱ πατριῶτες μας πολὺ πίσω. Ἄν μείνωμε ἐδῶ, πρέπει νὰ πάρωμε στὸ χέρι τὸ ἀλέτρι ἢ τὴν ἀγκλίτσα. Ἄν ἐγκατασταθοῦμε πάλι σὲ καμιά πόλη, σὲ λίγο θὰ φᾶμε ὅσα μὲ τόσο κόπο μιζέψαμε. Εἴμαστε πολὺ πίσω ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, κ. Ἀνέζη »

§ 102. Ἀλλάζουν γνώμη.

1. Στὸν Πέτρο Ἀνέζη τὰ λόγια αὐτὰ ἔκαμαν ἐντύπωση πικρὴ. Στενοχωρήθηκε γιὰ τὶς ιδέες τους. Ἐβρισκε ὁμῶς φυσικὸ νὰ σκέπτονται ἔτσι, ἀφοῦ δὲ γνώριζαν διόλου τὴν Ἑλλάδα, μιὰ κι ἔφυγαν τόσο μικροὶ κι ἔλειπαν τόσα χρόνια ἀπ' αὐτὴ : « Εἶναι ἀφώτιστοι » εἶπε μέσα του. « Γι' αὐτὸ ἔχουν τέτοιες ιδέες. Ἄν φωτιστοῦν, μπορεῖ ν' ἀλλάξουν ἀπόφαση » κι ἐπιχειρεῖ νὰ τοὺς φωτίσῃ.

Πρῶτα πρῶτα τοὺς ἐξηγεῖ πῶς καὶ στὸ Καλορίζικο ἀκόμη θὰ μπορούσαν νὰ ζήσουν ἀρκετοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, ἄλλοι μὲ τὸ ἐμπόριο τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων τοῦ χωριοῦ, ἄλλοι μὲ τὴ βιομηχανικὴ ἐκμετάλλευση καὶ ἄλλοι μὲ ἐπιχειρήσεις ναυτικές. Ὑστερα τοὺς ἀποδείχνει πῶς πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς θὰ μπορούσαν νὰ ζήσουν εὐνοησιμένοι καὶ παραπέρα ἀπὸ τὸ χωριό τους : « Τὸ Καλορίζικο, τοὺς λέει, δὲν εἶναι ὅλη ἡ Ἑλλάδα. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μέρη τῆς ποὺ διψοῦν ἀπὸ ἐπιχειρηματίες καὶ ἀπὸ κεφαλαια. Ἄν ξέρατε τὴν Ἑλλάδα, δὲ θὰ εἴχατε τόσο μικρὴ ιδέα γι' αὐτὴν ».

— « Καὶ πῶς νὰ τὴ γνωρίσωμε ; » ρώτησε ἓνας.

— « Νὰ πῶς » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Αὐτὸν τὸ μῆνα θὰ κάμω τὸ ταξίδι τοῦ γάμου μου. Ἄν

μέ συντροφεύατε σ' αὐτό, θά μπορούσατε πολὺ εὐκολα νὰ γνωρίσετε τὴν Ἑλλάδα ».

2. — « Ἄς δεχτοῦμε, ἀντιμίλησε κάποιος ἀπὸ τοὺς ξενιτεμένους, πὼς κι ἐδῶ καὶ σὲ ἄλλο κανένα μέρος ἑλληνικὸ θά μπορούσαμε νὰ βροῦμε ὅλοι μας δουλειῆς πού νὰ μᾶς φέρνουν ἱκανοποιητικὰ κέρδη. Τί νὰ τὰ κάμω ἐγὼ αὐτὰ τὰ κέρδη, ὅταν δὲ θά μπορῶ νὰ ἔχω τὴ συγκοινωνία μου, τὶς ταχτικὲς ἐκδρομὲς μου, τὴν καλοπεράσή μου, τὸ θέατρό μου, τὸν κινηματογράφο μου καὶ ὅλα τ' ἄλλα ἀγαθὰ, πού εἶχα καὶ θά ἔχω στὴν Ἀμερικὴ ; Ποῦ νὰ βρῆ κανεὶς ἐδῶ ὅλα αὐτὰ ; »

— « Μά, φίλε μου, ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, ἂν ἐγκατασταθῆτε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες ἑλληνικὲς πόλεις, θά μπορῆτε νὰ ἔχετε πολὺ εὐκολα ὅσα μοῦ ἀναφέρατε πρωτύτερα.

» Μὰ καὶ ἂν δὲν εἶναι ὅλα αὐτὰ τόσο πλούσια ἐδῶ ὅσο στὴν Ἀμερικὴ, αὐτὸ δὲν εἶναι λόγος νὰ σᾶς κάμη ν' ἀφήσετε τὴν πατρίδα σας καὶ νὰ ζήσετε γιὰ πάντῃ στὴ ξενιτιά. Ἰσια ἴσια, ὅσοι Ἕλληνες ξέρουν ἀπὸ πολιτισμὸ, ἔχουν ὑποχρέωση μένοντας στὴν Ἑλλάδα ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ ν' ἀποχτήσουν καὶ ἄλλοι ἀδερφοὶ μας ὅσα ἔχουν οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι.

» Μήπως νομίζετε πὼς ὁ πολιτισμὸς θά πέση στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ; Ἄν ἐγὼ δὲν ἐρχόμουν στὸ χωριὸ σας—τὸ θυμάστε;—καὶ δὲν ἤθελα νὰ μείνω σ' αὐτὸ τόσα χρόνια μὲ τὴν ἐξαδέρφη μου, καὶ δὲν ἀγωνιζόμαστε οἱ δυὸ μας ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸ γιὰ νὰ πολιτίσωμε ὅσο μπορούσαμε τοὺς πατριῶτες σας, πιστεύετε πὼς θά βρίσκατε ἔτοι τὸ χωριὸ σας ;

Ἄφοῦ» ἐμεῖς, δύο ἄνθρωποι ξένοι, πού δὲν εἶχα

με κανένα δεσμό με τὸ χωριό σας, κάμαμε ὅ,τι εἶδατε, δὲν ἔχετε τὴν ὑποχρέωση κι ἐσεῖς, τόσο καὶ τόσο στενάδεμένοι με τὸ χωριό σας, νὰ κάμετε κάτι παραπάνω ἀπὸ μᾶς ; Νὰ μείνετε ἐδῶ στὸν τόπο σας καὶ με τὰ κεφάλαιά σας καὶ με ὅσα εἶδατε καὶ ξέρετε, νὰ βοηθήσετε νὰ σηκωθῆ λίγο παραπάνω ἢ πατρίδα ;

» Δὲ νομίζετε πῶς ἔχετε κι ἐσεῖς χρέος νὰ γίνῃ ἡ ζωὴ σας ὑπόδειγμα στὴ ζωὴ τῶν χωριανῶν σας, καὶ οἱ εὐγενικοὶ τρόποι σας νὰ διδάξουν, καὶ τὰ χρήματά σας νὰ δώσουν ἐργασία καὶ τροφή σὲ ἄλλα ἀδέρφια σας ; »

— « Ὅχι, δὲ θὰ φύγω γιὰ τὴν Ἀμερική ! Θὰ ζήσω καὶ θὰ πεθάνω ἐδῶ σιὸν τόπο μου » εἶπε τότε ὁ γιὸς τοῦ πάρεδρου, ὁ Βαγγέλης Κέντρος.

— « Τὸ ἴδιο κι ἐμεῖς » εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι με μιὰ φωνή. « Θὰ σᾶς παρακαλέσωμε μόνο, κ. Ἀνέζη, νὰ κάμωμε μιὰ ὥρα γρηγορώτερα τὸ ταξίδι ποὺ εἴπαμε » .

— « Σᾶς τὸ ὑπόσχομαι καὶ σᾶς συγχαίρω » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος συγκινημένος ἀπὸ εὐχαρίστηση.

§ 103. Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ.

1. Δεκαπενταύγουστος ! Τὴν ἡμέρα ζέστη καὶ τὸ βράδυ ὄλο ὁμορφιά καὶ δροσιά ἢ ἀκρογιαλιά τοῦ Καλορίζικου. Δὲν ἔχει φεγγάρι αὐτὴν τὴ βραδιά, μὰ εἶναι ὁμορφότερα χωρὶς αὐτό. Τ' ἄστρα λαμπυρίζουν τρεμοσβήνοντας. Στὴ μέση τ' οὐρανοῦ ἀπὸ τὸ βοριὰ πρὸς τὸ νοτιὰ φαίνεται ἓνας μακρὺς δρόμος, σὰ νὰ εἶναι στρωμένος με διαμαντόσκονη. Εἶναι ὁ γαλαξίας, ποὺ αὐτὸν τὸ μῆνα, ὅταν λείπη τὸ φεγγάρι, ἔχει μοναδικὴ μεγαλοπρέπεια.

2. Ἡ προκυμαία εἶναι γεμάτη κόσμο. Εἶναι αὐτοὶ πού θὰ ταξιδέψουν μὲ τὸ δάσκαλο καὶ περιμένουν τὸ βαποράκι. Ὁ ἕνας μὲ τὴν νιόπαντρη γυναῖκα του, ὁ ἄλλος μὲ τὴν ἀρραβωνιαστικιά του, ἕνας τρίτος μὲ τὴν ἀδερφή του. Γελαστοὶ μιλοῦν καὶ ἀστειεύονται, καθισμένοι ἔξω ἀπὸ τὸ συνεταιρικό καφενεῖο, καὶ περιμένουν τὸ βαπόρι. Μαζί τους καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Κατάντικρυ, στὴν εἴσοδο τοῦ μικροῦ λιμανιοῦ, κοκκινίζει τὸ μικρὸ φῶς ἐνὸς κόκκινου φαναριοῦ. Τὸ ἔχουν στήσει οἱ Καλοριζικιῶτες μὲ τὴ συμβουλή τῶν δασκάλων τους, γιὰ τὰ μικροκάραβα πού μπαίνουν νύχτα στὸ λιμανάκι τους.

3. Ἐξαφνα ἕνας ἀπὸ τοὺς ξενιτεμένους τῆς συντροφιάς, μόλις ἀντίκρισε τὸ κόκκινο φανάρι, ἀκούστηκε νὰ λέη : « Νομίζω, πῶς ἡ πρώτη μας δουλειά. ὅταν ἐγκατασταθοῦμε στὸ χωριό μας, εἶναι νὰ φροντίσωμε στὴ θέση τοῦ φαναριοῦ νὰ χτιοτῆ ἕνας φάρος ».

— « Βέβαια, βέβαια » εἶπαν καὶ ἄλλοι.

— « Τί θὰ πῆ φάρος; » ρωτᾷ τότε ὁ πάρεδρος Στάμος Κέντρος.

Ὁ γιός του, καθισμένος πλάγι, τοῦ ἐξήγησε πῶς εἶναι πύργος ψηλὸς καὶ σιερεός, μ' ἕνα πολὺ μεγάλο φανάρι ἀπάνω στὴν κορυφή του, γιὰ νὰ φωτίζει ὅσους μὲ τὰ καράβια τους ταξιδεύουν τὴ νύχτα.

Ὁ γερο-πάρεδρος, ὅταν ἄκουσε αὐτά, κούνησε τὸ κεφάλι, γύρισε κατὰ τὸ δάσκαλο καὶ χτυπώντας του χαϊδευτικά τὸν ὤμο, λέει : « Ὅσο ἔχομε σιὸ Καλοριζικο τέτοιο δυνατὸ φανάρι, δὲ χρειαζόμαστε ἄλλο. Αὐτὸς εἶναι ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ μας, πού καὶ τὴ στεριά καὶ τὴ θάλασσά μας θὰ φωτίζει πάντα ».

4.— « Νὰ μᾶς ζήση ὁ δάσκαλός μας, ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ μας ! » φώναζαν τότε ὅλοι.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν πρόφτασε νὰ εὐχαριστήσῃ. Δυνατὸ σφύριγμα ἀκούστηκε καὶ στὸ στόμα τοῦ λιμανιοῦ φάνηκαν φῶτα κι ἓνα ψηλὸ κατάρτι. Ὅλοι γύρισαν τὰ μάτια, γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸ βαποράκι ποὺ ἔμπαινε στὸ λιμένα, καὶ δὲν παρατήρησαν δυὸ δάκρυα ποὺ κατέβαιναν στὰ μάγουλα τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.....

§ 104 . «Τί θὰ ἦταν ἡ πατρίδα μας !»

1. Εἴκοσι μέρες ταξίδι ! Ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, πότε μὲ τὸ βαπόρι καὶ πότε μὲ τὸ σιδηρόδρομο. Οἱ ξενητεμένοι μὲ ὄδηγὸ τὸν Πέτρο Ἀνέζη, γύρισαν ὅλη σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα τοῦ καιροῦ ἐκείνου.

Πῆγαν στὴν Πάτρα, στὴν Καλαμάτα, στὸ Ναύπλιο, στὴν Τρίπολη, στὴν Κόρινθο, στὴν Ἀθήνα καὶ στὸν Πειραιᾶ. Ἦρθαν καὶ στὸ Βόλο καὶ μὲ τὸ θεσσαλικὸ σιδηρόδρομο γύρισαν ὅλην τὴ Θεσσαλία. Γνώρισαν καὶ τὴ Χαλκίδα, τὴ Σύρα, τὴ Ζάκυνθο, τὸ Ἀργοστόλι καὶ τὴν Κέρκυρα.

Εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους τὸ ἐμπόριο, τὴ ναυτικὴ δύναμη, τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ λιμάνια τῆς πατρίδας τους. Εἶδαν κάθε πρόδοσόν της. Φωτίστηκαν τόσο, ποὺ ἦταν ἀδύνατο πιά κάθε τους ἀντιθετὴ γνώμη νὰ σταθῇ.

« Μά τὴν ἀλήθεια » εἶπε ἓνας ἀπὸ τοὺς συνταξιδιώτες ὅταν γύριζαν, « δὲ φανταζόμουν, πὼς ἡ Ἑλλάδα μπορούσε νὰ ἔχη τέτοια ὠραῖα μέρη, τέτοιο ἐμπόριο, τέτοια βιομηχανία ».

— « Ἀλήθεια, ἀλήθεια » πρόσθεσαν καὶ ἄλλοι· καὶ ὅλοι μὲ θαυμασμὸ μιλοῦσαν γιὰ ὅσα εἶχαν δεῖ.

Ἡ ἀπόφαση τότε ἦρθε μόνη της : Θὰ μείνουν ὀριστικὰ στὴν Ἑλλάδα.

2. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν εἶχε λόγια νὰ παραστήσῃ τὴ χαρὰ του. « Εἶναι εὐτύχημα, μεγάλο εὐτύχημα γιὰ τὸν τόπο μας, ἔλεγε στὸ γιατρό. Ἄν ὄλοι οἱ μετανάστες μας ἔκαναν ὅ,τι ἀποφάσισαν νὰ κάμουν οἱ χωριανοὶ μας, καὶ γυρίζοντας στὴν Ἑλλάδα ἔφεραν μαζί μὲ τὴ περιουσία τους καὶ τὸν πολιτισμὸ ἀπὸ τὰ ξένα, τί θὰ ἦταν ἡ πατρίδα μας ! »

§ 105. Ἐμπρὸς πάντοτε.

1. Τὰ χρόνια περνοῦν ἓνα ἓνα. Ἡ Ἑλλάδα ἀλλοῦ προοδεύει, ἀλλοῦ μένει στάσιμη καὶ ἀλλοῦ χειροτερεύει. Μόνο τὸ Καλορίζικο πάει πάντοτε μπροστὰ καὶ προκόβει.

Στὸ χωριὸ αὐτὸ βασιλεύει ἀπὸ καιρὸ τώρα ἡ ὀμόνοια. Ἀγαπημένοι καὶ μονοιάσμενοι οἱ χωρικοὶ δουλεύουν, πλουτίζουν καὶ πολιτίζονται.

2. Τώρα δὲν εἶναι μονάχα ἡ στεριά· εἶναι καὶ ἡ θάλασσα. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χωριανούς ἀπὸ καιρὸ ἔχουν ριχτῆ μὲ ὄρεξη στὴ θάλασσα. Οἱ ψαράδες πλήθυναν, καὶ στὰ δυὸ βαποράκια τῆς κοινότητος οἱ περισσότεροὶ ναῦτες εἶναι Καλορίζικιῶτες.

Τὰ καπνὰ προοδεύουν· καὶ τί καπνὰ ! Τῆς καλύτερης ποιότητος. Κάθε χρονιά οἱ καπνέμποροι τρέχουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα σιὸ Καλορίζικο κι ἀγοράζουν ὅλη τὴν ἔσοδιά του.

Ἐχει καὶ ἄφθονα φρούτα καὶ νόστιμα λαχανικά τὸ Καλορίζικο τώρα. Οἱ συνειρητισμοὶ του πλουτίζουν καὶ τὸ δάσος ὅσο πάει καὶ φουντώνει. Τώρα πιά οἱ χωρικοὶ ἔχουν σρκετὴ ξυλεῖα καὶ νὰ πουλοῦν καὶ νὰ

καΐνε. Μὰ καὶ τὸ οἶνοποιεῖό τους καὶ τὸ μεγάλο τυροκομεῖο, πὺ ἔκαμαν οἱ Ἀμερικάνοι καὶ βγάξει ὠραῖα τυριά καὶ βούτυρα, πᾶνε μπροστά. "Ὅλοι εὐχαριστημένοι, ὅλοι χαρούμενοι.

Τὰ χρέη τοῦ πιστωτικοῦ συνεταιρισμοῦ τους χρόνον μὲ τὸ χρόνο λιγοστεύουν. Ἔτσι πὺ τοὺς ἔχει δέσει ὅλους μὲ τὴν ἀλληλεγγύη ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀναγκάζονται ὄχι μόνον νὰ πληρώνουν κάθε φορά τὴν ὠρισμένη δόση του ὁ καθένας, μὰ καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται νὰ κάμουν τὸ ἴδιο ὅλοι οἱ χωριανοί. Ἀπὸ τὸ χωριὸ οὔτε ἓνας δὲ φεύγει πιά γιὰ τὴν Ἀμερική.

3. Οἱ ἀρρώστιες λιγότεψαν, οἱ θέρμες οὔτε ξαναφάνηκαν, καὶ τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ εἶναι τὸ μικρότερο ἀπὸ ὅλα τὰ νεκροταφεῖα τῆς Ἑλλάδας.

Ὁ κύρ Γιάννης ὁ ἀγωγιάτης, ὅσες φορές περνᾷ μὲ ἀγῶγι ἀπὸ τὸ Καλορίζικο καὶ θέλει νὰ ξευχτίση, ἀφοβα πιά δένει τὰ μουλάρια του στὸ στάβλο καὶ δὲν ἀναγκάζεται ν' ἀγρυπνῆ, μαθὼς ἄλλοτε, κοντὰ τους ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ζωοκλοπῆς. Στὸ Καλορίζικο δὲν ὑπάρχουν πιά ζωοκλέφτες.

Ἄλλὰ καὶ ὁ δρόμος πὺ φέρνει σ' αὐτὸ, ἔγινε δρόμος ἀμαξωτός. Ἐνώθηκε μὲ τὸ μεγάλο δρόμο, πὺ φέρνει στὴν Ἀθήνα. Τὰ ζῶα δὲν κακοπαθοῦν πιά νὰ φτάσουν στὸ χωριὸ. Γιὰ νὰ γίνῃ ὅμως ἓνας τέτοιος δρόμος, δούλεψαν ὅλοι καὶ ὁ δάσκαλος μαζί.

4. Βλέπει ὁ ἀγωγιάτης τὰ τωρινὰ καὶ θυμᾶται τὰ περασμένα: « Μπράβο του αὐτοῦ τοῦ δασκάλου, λέει. Ὁ Θεὸς χίλια καλὰ νὰ τοῦ δίνῃ! Ἔσωσε κι ἐμένα καὶ τὰ μουλάρια μου. Τέτοιοι ἄνθρωποι νὰ ζοῦνε!»

Καλὰ λέει πάντα, ὅπου βρεθῆ κι ὅπου σταθῆ, πῶς αὐτὸς ἔφερε πρώτη φορά τὸν Πέτρο Ἀνέζη στὸ χω-

ριό· καὶ τοὺς Καλοριζικιῶτες : « Ἐγὼ σᾶς τὸν ἔφερα !
Τὸ ποδαρικό μου ἦταν τυχερό » .

§ 106. Δοξασμένοι καιροί !

1. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἔχει τώρα οἰκογένεια δυὸ
χαριτωμένα παιδάκια : τὸ Λενιώ, γιὰ νὰ θυμίζῃ τὴ
μάννα του, καὶ τὸ Σπύρο, γιὰ νὰ θυμίζῃ τὸν πεθερό του.

Οἱ φροντίδες του τώρα μεγάλωσαν, αὐτὸς ὁμοίως
βρίσκει τὸν τρόπο νὰ μοιράζῃ τὴν ἀγάπη πού ἔχει στὴν
οἰκογένειά του, στὸ σχολεῖο καὶ στὸ χωριό, τὸ ἀγαπη-
μένο του τὸ Καλοριζικό. Γιατὶ ὅλα κι ὅλα ! Τὸ φῶς
πού ὡς τώρα φωτίζει τὸ χωριὸ αὐτό, δὲν πρέπει νὰ
λιγοστεψῇ· καὶ ἀγωνίζεται μαζί μὲ τὴν ἑξαδέρφη του
καὶ κοπιάζουν γι' αὐτό.

2. Ἐτσι εὐτυχισμένους βρῆκε τοὺς δασκάλους τοῦ
Καλοριζικοῦ ἡ ἐπιστράτευση τοῦ 1912. Ὅταν διά-
βασε ὁ Πέτρος Ἀνέζης στὸ συνεταιρικό καφενεῖο τὸ
διάταγμα πού προσκαλοῦσε δέκκ ἡλικίες, πήδησε
ἀπὸ χαρά. Ὁ ἴδιος ἔτρεξε καὶ μὲ τὰ χέρια του χτύπη-
σε τὴν καμπάνα τῆς ἐκκλησίας. Οἱ χωρικοὶ ἀπορώντας
ἔτρεξαν στὴν κεντρικὴ πλατεῖα : « Τί τρέχει καὶ
χτυπᾷ ἡ καμπάνα τέτοια ὥρα ; » ρωτᾷ ὁ ἓνας τὸν
ἄλλο. Σὲ λίγο γέμισε ἡ πλατεῖα.

Τότε βλέπουν ὅλοι νὰ προβάλλῃ ἀνάμεσά τους χα-
ρούμενος ὁ « φάρος τοῦ χωριοῦ », ὁ Πέτρος Ἀνέ-
ζης. Στὸ προσωπὸ του διαβάζουν πῶς συμβαίνει κάτι
πολὺ σπουδαῖο, μὰ καὶ πολὺ εὐχάριστο. Εκκεῖνος ὁμοίως
δὲν ἤρθε ἐκεῖ, γιὰ νὰ τοὺς πῇ τὸ νέο μοναχά. Προσκά-
λεσε τοὺς Καλοριζικιῶτες, γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ ἀπὸ τῆ
φωτιά πού φλογίζει τὰ στήθια του· καὶ τὸ κατορθώνει.

Ἀνάβει καὶ καίει πέρα πέρα τοὺς χωριανοὺς μὲ τὰ φλογερά του λόγια. Τοὺς ἐξηγεῖ πῶς ὁ πόλεμος αὐτὸς γίνεται γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν σκληρωμένοι ἀδερφοί μας, καὶ τοὺς κάνει ὄλους, πατέρες, μητέρες, ἀδερφές, καὶ πιδὸ παλὺ τοὺς ἐφένδρους, νὰ φωνάζουν : « ζήτω ὁ πόλεμος ! » καὶ ὅλοι μαζί νὰ τραγουδοῦν τὸν ἔθνικὸ μας ὕμνο :

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή.
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
τοῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.....

3. Τὸ ἀπόγεμα τῆς τρίτης ἡμέρας 112 παλικάρια, ἑφεδροὶ καὶ ἐθελοντές—ὅλοι ὅσοι μποροῦσαν νὰ κρατοῦν τουφέκι—μὲ τὴ σημαία τοῦ σχολείου καὶ γιὰ ἀρχηγὸ τὸ δάσκαλο, ντυμένο τὴ στολὴ τοῦ ἑφედρου ἀνθυπολοχαγοῦ, περιμένουν στὴν προκυμαία τὸ βαποράκι ποὺ θὰ τοὺς φέρη στὸν Πειραιᾶ.

Μάνες, γυναῖκες, ἀδερφές τριγυρίζουν τὰ παλικάρια· κάτι ἔχουν ἀκόμη νὰ τοὺς ποῦν, καὶ θυμοῦνται ποὺ ἄφησαν. Κοντὰ σ' αὐτὲς ἡ Κρυσταλλιώ καὶ ἡ δασκάλισσα Δέσποινα Καρπου, μὲ τὸ μωρὸ στὴν ἀγκυλιά της καθεμιά, ξεπροβοδοῦν μὲ καρδιοχτύπι τοὺς ἄντρες τους : « Τάχα θὰ τὸν ξαναῖδῶ ; » λέει μέσα της ἡ καθεμια, μὰ δὲν τολμᾷ νὰ τὸ φανερώσῃ.

Ὁ Παπασπύρος μὲ τὸ σταυρὸ στὸ χέρι φωνάζει : « Στὴν εὐχὴ μου. Στὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, παιδιὰ μου ! Κοιταξετε καλὰ μὴν ντροπιάσετε τὸν ἀρχηγό σας ! »

— « Τ' ὀρκιζόμαστε. Ζήτω ἡ Ἑλλάδα ! » ἀπαν-

τοῦν ἐκεῖνοι· ἐνῶ αὐτοὶ ποὺ τοὺς ξεπροβοδοῦν, προσθέτουν : « Ὠρα σας καλή, παιδιά! καὶ ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκη νὰ μᾶς γράψετε τὸ πρῶτο γράμμα σας! »

— « Ναί, σᾶς τὸ ὑποσχόμαστε ἰ » ἀπαντοῦν.

§ 107. Μιά φορά κανεὶς πεθαίνει !

1. Σὲ λίγο τὸ καράβι φιάνει καὶ οἱ βάρκες πλησιάζουν στὴν ἀποβάθρα. Τότε ὅλα τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ποὺ ξεπροβοδοῦν κι αὐτὰ τοὺς ἐφέδρους, σ' ἕνα νεῦμα τοῦ δασκάλου τοὺς ἀρχίζουν νὰ τραγουδοῦν αὐτὸ τὸ τραγούδι :

Μιά φορά κανεὶς πεθαίνει !

Μὲ τὴν αὐγὴ κι ἡ θάλασσα μενεξεδένια.
λάμπει, καὶ μὲ τὸ φῶς τὰ πάντα ξανανιώνει.
Νά, ἡ ἀνοιξὴ γυρίζει ! Νά, τὸ χελιδόνι
στὸν Παρθενῶνα ξαναχτίζει τὴ φωλιά του !
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεῖα εἶναι ἡ δαφνὴ.....Μιά φορά κανεὶς πεθαίνει.

Τὸ ἀνάκρασμα τ' ἀκοῦτε τῆς ἀρχαίας Πυθίας ;
« Νίκη στῶν ἡμιθέων τὰ ἐγγόνια ! » Ἀπὸ τὴν Κρήτη
ὡς τῆς Σαλονίκης τ' ἀκρογιάλια ξανανθίζουν .
αἰώνιες οἱ ἐλιές. Μὲ τ' ἄρματα στὰ χέρια
ἐμπρός ! Τὰ ὕψη τῶν βουνῶν ἄς ἀνεβοῦμε,
τῆς Σαλαμῖνας τοὺς ἀντίλαλους ξυπνώντας.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεῖα εἶναι ἡ δάφνη... Μιά φορά κανεὶς πεθαίνει.

Τὸ μακρᾶθῶνιο πεζοπορο ἀκολουθώντας,
κι ἂν πέσωμε, τὸ χρέος μας ἔχομε κάμει.
Καὶ μὲ τὸ αἷμα τοῦ προγόνου μας Λεωίδα
τὸ αἷμα μας, θριάμβων αἷμα, ταιριασμένο
θὰ πορφυρώσῃ τὸν καρπο τὸν κοραλλένιο,
καὶ τὸ σταφύλι τὸ κρεμάμενο στὸ κλῆμα.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεῖα εἶναι ἡ δάφνη... Μιά φορά κινεῖς πεθαίνει.

Τῆς ἱστορίας μᾶς φέγγουν τρεῖς χιλιάδες χρόνοι...
Ὅρθοι! Ὁ φοῖνικας ξαναγεννιέται ἀπὸ τὴ στάχτη.
Στὶς ἀμμουδιές τῆς Μέκας διῶξε το, ἦλιε,
τὸ μισοφέγγυρο! Μακριὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸ μας!
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεῖα εἶναι ἡ δάφνη... Μιά φορά κανεῖς πεθαίνει.

§ 108. Παντοῦ πρῶτοι μὲ τὸ δάσκαλό τους.

1. Φτάνοντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης μὲ τοὺς ἐπιστράτους στὴν Ἀθήνα, ζήτησε μιὰ χάρη ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του: Νὰ τὸν τοποθετήσουν μαζὶ μὲ τὰ « παιδιὰ του »: « Τ' ἀνάθρεψα, τὰ δίδαξα καὶ δὲν τ' ἄφησα ὡς τώρα ἀπὸ κοντά μου· θὰ ἤθελα καὶ τώρα νὰ τὰ ἔχω μαζὶ μου, γιὰ νὰ βλέπω πῶς θὰ πολεμοῦν καὶ πῶς θὰ πεθαίνουν γιὰ τὴν κντρίδα τους » εἶπε.

Τοῦ γίνεται τὸ θέλημά του· καὶ 92 ἀπὸ τοὺς 112 ἐφένδρους τοῦ χωριοῦ κατατάσσονται στὸ λόχο τοῦ δασκάλου τους· οἱ ἄλλοι 20 πηγαίνουν ἐθελοντὲς στὰ ἔμπεδα. Μὰ κι ἐκεῖνοι καὶ αὐτοὶ δείχνουν πῶς εἶχαν ὅλοι δάσκαλο τὸν Πέτρο Ἀνέζη. Βαστοῦν τὸ λόγο τους· καὶ τὸ δάσκαλό τους δὲν ντροπιάζουν καὶ τὴν

πατρίδα τους τιμοῦν καὶ ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκη γράφουν στοὺς δικούς των τὸ πρῶτο γράμμα·

2. Ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος παίρνει καὶ ὁ πάρεδρος τοῦ Καλορίζικου ἓνα σύντομο γράμμα ἀπὸ τὸ διοικητῆ τοῦ τάγματος, ὅπου εἶναι καταταγμένοι οἱ ἑφεδροὶ τοῦ χωριοῦ. Εἶναι τὸ ἀκόλουθο :

Θεσσαλονίκη 28 Ὀκτωβρίου 1912

Κύριε πάρεδρε,

Ἄν ὅλα τὰ τάγματα τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἶχαν τοὺς στρατιῶτες ποὺ ἔχει ὁ τέταρτος λόχος τοῦ δικοῦ μου τάγματος, ὅπου ὑπηρετοῦν τὰ λιοντάρια τοῦ χωριοῦ σας καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς καὶ δάσκαλός σας, κ. Πέτρος Ἀνέζης, πολὺ γρήγορα θὰ διώχναμε ὡς τῆ Μέκα τὸ μισοφέγγαρο.

Συγχαίρω ὅλο τὸ χωριό σας καὶ σᾶς χαιρετῶ

Βελισαρίου,
ταγματάρχης.

3. Γιὰ νὰ γράφη τέτοιο γράμμα ἓνας ταγματάρχης γιὰ τοὺς ἑφεδρους τοῦ Καλορίζικου, βέβαια κατὶ θὰ ξέρη.

Καὶ ἤξερε πολλὰ ὁ ταγματάρχης Βελισαρίου γιὰ τὸ τάγμα του. Εἶδε τοὺς στρατιῶτες του, πῶς μέσα στο χαλάζι ἐκεῖνο ἀπὸ τίς σφαῖρες καὶ τίς ὀβίδες στὰ στενά τοῦ Σαραντόπορου, ἔχοντας ὀδηγὸ τὸν ἀνθυπολοχαγὸ Πέτρο Ἀνέζη, ἔβγαζαν μὲ τῆ λόγχη στὰ ὄπλα ἀπὸ τὰ χαρσκάμια τοὺς Τούρκους. Τοὺς εἶδε καὶ στὴ μάχη τῶν Γενιτσῶν, πῶς βρεμένοι ὡς τὸ κόκαλο, χωμένοι ὡς τὸ γόνυτο στὰ νερὰ τοῦ κάμπου

ἀψηφώντας βροχή, κρύο, σφαῖρες καὶ ὀβίδες, ὠρμούσαν πρόθυμα καὶ γελαστά, ὅπου τοὺς ἔστελνε ὁ ταγματάρχης τους· κι ἔμαθε πῶς ἀπὸ τὸ λόχο τοῦ Πέτρου Ἀνέζη πρωτοβγήκε τὸ πολεμικὸ ξεφώνημα «ἀέρα, ἀέρα».

Ἦξερε ἀκόμη πόσοι πληγωμένοι ἀπὸ τὸ τάγμα του βρίσκονται στὰ χειρουργεῖα καὶ στὰ νοσοκομεῖα καὶ πόσοι ὡς τώρα ἔχουν σκοτωθῆ· καὶ ἀκούει καθημερινὰ τὸ λοχαγὸ τοῦ τετάρτου λόχου τοῦ τάγματός του, δταν τοῦ δίνει τὴν ἀναφορὰ τῆς ἡμέρας, νὰ τοῦ λέη :

« Πάντοτε σὲ ὄλα πρῶτοι οἱ Καλοριζικιῶτες καὶ ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀξιωματικούς μου πρῶτος ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Πέτρος Ἀνέζης ».

§ 109. « Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα! »

1. Μὰ δὲ σταμάτησαν ὡς τῆ Θεσσαλονίκη οἱ ἔφεδροι τοῦ Καλοριζικου, οὔτε ὁ δάσκαλός τους κουράστηκε ὡς ἐκεῖ. Στὴ μέση τοῦ χειμῶνα, μάχεται τώρα μὲ τὸ λόχο του στὸ Μπιζάνι. Κακοπαθεῖ, κρυώνει, ξεπαγιάζει, μὰ ἐκεῖ. Δὲ σαλεύει ἀπὸ τὴ θέση του ὥσπου μιὰ ἡμέρα μὲ τὸ λόχο του κυριεύει τὴ φοβερὴ τὴν Τσούκα καὶ ἀνοίγει στὸ στράτευμα τὸ δρόμο γιὰ τὰ Γιάννινα.

Μαζὶ ὅμως μὲ τὴν τούρκικη σημαία ποὺ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ χέρια ἑνὸς σημαιοφόρου, παίρνει κατάσηθα καὶ μιὰ σφαῖρα, καὶ πέφτει βαριά πληγωμένος, σφίγγοντας ἀκόμη στὰ χέρια του τὸ πολῦτιμο λάφυρο.

2 Πῶς βρέθηκε στο νοσοκομεῖο μέσα στὰ Γιάννινα, δὲ θυμᾶται διόλου ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Θυμᾶται μόνο πῶς εἶδε νὰ τὸν σηκώνουν ἀπὸ χάμω ὁ Τάσος Γουλῆς καὶ ὁ Πάνος Γκολέμης.

Αὐτὸ μόνο τοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ ποὺ ἰώρα, ζα-

Αισμένος από τους πόνους και από τον πυρετό κείτεται στο κρεβάτι του νοσοκομείου έτοιμοθάνατος.

Ώστόσο νιώθει τὸ τί γίνεται γύρω του. Ἀκούει νὰ τραγουδοῦν και νὰ χορεύουν ἔξω ἀπὸ τὸ θάλαμό του, και αἰσθάνεται στὰ πρόσωπα τῶν νοσοκόμων τὴ χαρὰ και τὸν ἐνθουσιασμό.

Ἀκούει πέρα τὰ κανόνια νὰ διαλαλοῦν χαρμόσυνα, σὰ σὲ τελετῆ. « Κάτι εὐχάριστο θὰ εἶναι » λέει μέσα του και τὸ πρόσωπό του ξαστερώνει και τὰ χεῖλη του χαμογελοῦν. Ἡ καρδιά του, ἀδυνατισμένη ἀπὸ τὸ αἷμα ποὺ τῆς χύθηκε, χτυπᾷ γρήγορα και ἡ ἀναπνοή του σφίγγει. Νομίζεις πὼς θὰ ξεφυχήση. Μιλεῖ κομμένα λ' για. Ζηρεῖ νὰ ἰδῆ ἀπὸ τὸ πρᾶθυρο τοῦ νοσοκομείου μὲ τὰ μάτια του αὐτοὺς ποὺ τραγουδοῦν και χορεύουν.

Οἱ νοσοκόμοι τοῦ τὸ ἀπαγορεύουν, οἱ γιατροὶ ὁμως τὸ ἐπιτρέπουν. Τὸν ἔχουν ξεγραμμένο. « Τί πειράζει, λένε, νὰ πεθάνη εὐχαριστημένος! »

Πέντε ἔξι νοσοκόμοι τὸν ἀνχοσηκῶνουν τότε μὲ τὸ κρεβάτι, και κρατώντῃς τὸν ἔτσι κοντὰ στὸ πρᾶθυρο ποὺ βλέπει σὲ μιὰ μεγάλη πλατεῖα, τὸν τοποθετοῦν ὥστε νὰ βλέπη καλὰ τὸ τί γίνεται ἔξω.

Ρίχνει τότε τὰ μάτια του διψασμένα ὁ Πέτρο, Ἀνέζης και βλέπει κάτι ποὺ δὲ θὰ τὸ λησμονήση ποτέ του.

3 Βλέπει νὰ χορεύουν πολῖτες μὲ φεσάκια κόκκινη, σὰν παπαροῦνες, και χορεύοντας ἀκούει νὰ τραγουδοῦν :

Τὰπήραμε τὰ Γιάννενα· μάτια πολλὰ τὸ λένε.
Ματια πολλὰ τὸ λένε, ὅπου γελοῦν και κλαῖνε...

« Ἄ, τὰ πῆραμε λοιπὸν τὰ Γιάννινα, καὶ δὲ μοῦ τὸ λέτε ; » φωνάζει μέλις ἄκουσε τὶς πρῶτες λέξεις τοῦ τραγουδιοῦ· καὶ κάνει νὰ σηκωθῆ ἀπάνω ἀπὸ τὸ στρῶμα του, τρελὸς ἀπὸ χαρὰ· μὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς νοσοκόμους, πού βλέποντας τὴν ἐξαψή τοῦ θέλουν νὰ τὸν μεταφέρουν στὸ θάλαμο. Ἐκεῖνος ὅμως παρακαλεῖ νὰ τὸν ἀφήσουν ἀκόμη λίγο, νὰ παρακαλουθήσῃ τὸ χορὸ.

Τοῦ κάνουν καὶ αὐτὴν τὴ χάρη, μὰ καλύτερα νὰ μὴ τοῦ τὴν ἔκαναν. Γιατὶ μόλις ἄρχισε νὰ προχωρῆ ὁ πρῶτος τοῦ χοροῦ κατὰ τὸ παράθυρο, οἱ νοσοκόμοι καὶ οἱ γιατροί, πού ἦταν δίπλα στὸν πληγωμένο, τὸν ἀκοῦν νὰ ξεφωνῆ χαρούμενα : « Αὐτὰ εἶναι τὰ παιδιὰ μου, ὅλοι Καλοριζικιῶτες. Νά ὁ Ζουμῆς ὁ Νίκος, νά ὁ Στάθης ὁ Βρανάς, νά κι ὁ Γκολέμης, καὶ ὁ Γουλῆς!... Ἄχ, Θεέ μου, τί εὐτυχία! Τὰ πῆραμε τὰ Γιάννινα, καὶ σ' αὐτὸ βοήθησαν καὶ τὰ παιδιὰ μου. Τί εὐτυχία ». Λέγοντες ὅμως αὐτὰ πέφτει λιπόθυμος.

6 Οἱ γιατροὶ τώρα ἀπελπίζονται· ὁ Θεὸς ὅμως λυπήθηκε τὰ παιδιὰ καὶ τὴ γυναῖκα του· καὶ ἀφοῦ πάλεψε μὲ τὸ θάνατο ἀρκετὲς ἡμέρες κι ἔμεινε τρεῖς μῆνες στὸ νοσοκομεῖο, γιατρεύτηκε ἐπιτέλους ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Πέτρος Ἀνέζης.

§ 110. Σὲ ἄλλες δόξες.

1 Ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν πρόφτασε καλὰ καλὰ νὰ πάρῃ ἀναπνοὴ ἀπὸ τὴ μεγάλη του ἀρρώστια, καὶ ἡ πληγὴ του εἶναι ἀκόμη νωπὴ.

Τὴν ἡμέρα πού εἰοιμαζόταν γιὰ τὸ χωριὸ μὲ ἀναρρωτικὴν ἄδεια, μαθαίνει τὸ κήρυγμα τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου.

Αὐτὸ τοῦ σβήνει τὴ λαχτάρα που ἔχει νὰ ἰδῇ τὰ παιδιὰ του. Ἀπὸ τὴν Πρέβεζα ἀντὶ γιὰ τὸ Καλορίζικο, τραβᾷ ἴσως γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη. Ἐλεῖ φτάνοντας παρακαλεῖ νὰ σταλῇ πάλι στὸ τόγμα του, πού βρίσκεται στὸ μέτωπο, μέσα στὴ φωτιά.

Ξαναβρίσκει ἐκεῖ τὰ παιδιὰ του ἔξω ἀπὸ τὸ Κιλκίς νὰ παλεύουν στῆθος μὲ στῆθος μὲ τοὺς Βουλγάρους. Αὐτὰ βλέποντας πλάι τους μὲ τὸ περίστροφο στὸ χέρι τὸ δάσκαλό τους, πού τόσοι μῆνες τὸν εἶχαν χαμένο, ξαφνίζονται, ξαναπέρνουν θάρρος καὶ ὁρμοῦν στὸ τελευταῖο βουλγαρικὸ χαράκιωμα.

Φεύγουν οἱ Βούλγαροι στρατιῶτες κατατρομαγμένοι καὶ δίνουν στὸ λόχο τοῦ Πέτρου Ἀνέζη τὴν τιμὴ νὰ μπῆ πρῶτος πάλι στὸ ἐρειπωμένο ἐκεῖνο ὄχυρό, πού κάπνιζε ἀκόμη.

Ξεψυχώντας ὁμως καποιος ἀπὸ τοὺς ἐτοιμοθάνατους Βουλγάρους ἀξιωματικούς, ἀδειάζει τὴ στερνὴ σφχίρα τοῦ ὄπλου του στὸν ἀρχηγὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λόχου. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης πέφτει χάρῳ πληγωμένος στὴ δεξιὰ ὤμοπλάτη.

2. Στὸ νοσοκομεῖο τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ἀμέσως μεταφέρθηκε, χαροπαλεὺει πάλι. Στὸ κρεβάτι ξυπνώντας ἀπὸ τὸ λήθαργο, ἀντικρίζει κρεμασμένο τὸν πολεμικὸ σταυρό, τὸ βραβεῖο τῆς παληκαριᾶς του. Σὲ δυὸ ἐβδομάδες ἀρχίζει νὰ καλυτερεύη. Θυμᾶται τὴ γυναίκα καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ θέλει νὰ τοὺς γράψῃ, μὰ τὸ χέρι του δὲν τὸν ἀκούει. Ἀκόμη εἶναι δεμενο καὶ πονεῖ. Δὲν μπορεῖ νὰ γράψῃ οὔτε δυὸ λέξεις. Γι' αὐτὸ θλίβεται τὸ καλὸ παλικάρι.

Μιὰ ἀδερφὴ νοσοκόμα πού τὸν περιποιεῖται, βλέποντας τὰ δάκρυά του, θέλει νὰ τὸν εὐκολύνῃ. Πλησι-

άζει στο κρεβάτι τοῦ πληγωμένου ἓνα τραπέζι, φέρνει ὅ,τι χρειάζεται για γράψιμο, καὶ τὸν παρακινεῖ νὰ τῆς ὑπαγορέψῃ ὅ,τι θέλει.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης τὴν εὐχαριστεῖ καὶ τῆς ὑπαγορεύει γράμμα στὴ γυναῖκα του. Στὸ γράμμα αὐτὸ κρύβει τὸ νέο κίνδυνο καὶ μόνο ἀγωνίζεται νὰ παρηγορήσῃ αὐτὴν καὶ τὰ πθερικά του, ποὺ γερασμένοι τώρα καὶ μὲ τὸ καλοχτύπι ὅλη μέρα, δὲν ξέρουν για ποιὸν νὰ φροντίσουν πιὸ πολὺ, για τὴν ἐγγονὴ ἢ για τὰ δισέγγονά τους.

§ 111. Τὸ Κιλκίς.

Ἵστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ γράμμα ὁ Πέτρος Ἀνέζης ὑπαγόρευε στὴν ἀδερφή ἓνα τραγούδι, τὸ μοναδικὸ τραγούδι ποὺ ἔκαμε στὴ ζωὴ του. Τὴν ἴδια μέρα ἤξεραν τὸ τραγούδι αὐτὸ ὅλοι στὸ νοσοκομεῖο, καὶ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα παίρνει ὕστερα φτερά καὶ γίνεται γνωστὸ σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Νά, τὸ τραγούδι αὐτὸ τοῦ Πέτρου Ἀνέζη :

Δυὸ μέρες τώρα πολεμοῦν, δυὸ νύχτες χύνουν αἷμα.
κι ἀκόμα στέκει ὁ Βούλγαρος καὶ τ' ἄρματα δὲ δίνει.
Περνάει ἡ πρώτη, σφίγγονται καρδιές καὶ λαχταροῦνε.
Περνάει κι ἡ δεύτερη νυχτιά, κι ὁ πόλεμος δὲν παύει.
Ἐρχεται ἡ τρίτη κι ἡ στερνή, μᾶς χαιρετᾷ ἡ Νίκη
Φεύγουν καὶ πᾶν οἱ Βούλγαροι, μὰ ἡ Δόξα παραστέκει,
καὶ μιὰ τηράει τὸ Κιλκίς καὶ μιὰ τὰ παλικάρια.

§ 112. «Εἶχε χάρη στὸ Θεὸ τὸ Καλορίζικο».

1. Εἶναι τέλος Σεπτεμβρίου τοῦ 1913, ποὺ ὁ Πέτρος Ἀνέζης παίρνει τὸ ἐξιτήριό του ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο καὶ τὸ ἀπολυτήριο ἀπὸ τὸ στρατό.

Μέ δυὸ πληγῆς στὸ κορμί, μ' ἓνα γαλόνι παραπάνω στὸ πηλῆκιο καὶ μὲ τὸν πολεμικὸ σταυρὸ στὸ στῆθος ξαναγυρίζει τώρα στὸ Καλορίζικο.

Τὰ παλικάρια του, ὅσα γλίτωσαν ἀπὸ τὶς ἐχθρικές σφαῖρες, ἔχουν γυρίσει ἀπὸ μέρες. Ἐκεῖνος μένει τελευταῖος. Πάντοτε πρῶτος, ἐδῶ ὁμως τελευταῖος !

2. Καὶ πῶς τὸν περιμένουν ὅλοι στὸ χωριό ! Λεῖπει ἓνα ὀλόκληρο χρόνο. Δὲν εἶναι μόνο ἡ γυναῖκα του καὶ τὰ πεθερικά του ποὺ τὸν λαχταροῦν καὶ δὲ βλέπουν τὴν ὥρα, πότε νὰ τὸν ξαναἰδοῦν. Κοντὰ σ' αὐτοὺς πόθησε καὶ ὅλο τὸ χωριὸ ν' ἀντικρίση τὴ λεβέντικη μορφή του καὶ ν' ἀκούση τὶς ὁδηγίες καὶ τὶς συμβουλές του.

3. Ἄς λείπη ὁμως τόσον καιρὸ ἀπὸ τὸ Καλορίζικο ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Ὁ φάρος δὲν ἔσβησε. Τὸν κρατεῖ πάντοτε ἀναμμένο καὶ φωτεινὸ ἡ συνεργάτισσά του, ἡ δασκάλισσα.

Ἐκεῖνη παίρνει σὲ ὅλα τὴ θέση τοῦ ἐξαδέρφου της καὶ τὸν ἀναπληρώνει στὸ σχολεῖο.

Ἄν τὸ Καλορίζικο ἔχασε προσωρινὰ τὸν πατέρα του, κοντὰ του παραστέκει ἄξια μητέρα ποὺ τὸ φροντίζει γιὰ ἔλα· νὰ μαθαίνουν καὶ τὰ παιδιὰ του γράμματα, μὰ καὶ νὰ προκόβουν καὶ ὅλες τῆς κοινότητάς του οἱ ὑποθέσεις.

Εἶναι δύσκολα γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας τὰ χρόνια αὐτὰ καὶ πρέπει ὁ καθένας μας, ποὺ δὲν ἀγωνίζεται ἐκεῖ στὸ μέτωπο μὲ τοὺς ἐχθροὺς της, νὰ δουλεύη διπλά καὶ τριδίπλα τώρα ὅπου βρεθῆ γιὰ τὴν εὐτυχίᾳ τῆς πατρίδας.

Τὸ νιώθει ἡ δασκάλισσα τοῦ Καλορίζικου κα ἰδου-

ναμώνει καὶ αὐτὴ τῶρα τίς προσπάθειές της. Δὲ φροντίζει μόνο γιὰ τὸ σχολεῖο καὶ γιὰ τὸ χωριό της. Θυμᾶται πῶς ἐκεῖ πέρα στὸ μέτωπο μαζί μὲ τὸν ἄντρα της πολεμοῦν καὶ ἄλλα ἑλληνόπαιδα, πού κρυώνουν, γιὰτὶ χάλασαν οἱ κάλτσες καὶ οἱ φανέλες τους. Καὶ μαζεύοντας τίς γυναῖκες καὶ τίς μεγάλες κοπέλες τοῦ χωριοῦ, τίς ὑποχρεώνει νὰ νυχτερεύουν μαζί της καὶ νὰ πλέκουν μάλλινα ἐσώρουχα, καὶ τίς πείθει νὰ ράβουν καὶ νὰ στέλνουν ταχτικά ἀσπρόρουχα γιὰ τοὺς πολεμιστές. Μαθαίνοντας ἔπειτα πὺς θανάτους πολλῶν παλικαριῶν τοῦ χωριοῦ, τρέχει στὰ σπίτια τους καὶ κλαίει μὲ τοὺς δικούς των καὶ τοὺς παρηγορεῖ καὶ τοὺς ἀλαφρώνει τὸν πόνο τους.

4. Τὰ μαθαίνει αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τὰ γράμματα τῆς γυναίκας του καὶ χαίρεται. καὶ μονολογώντας λέει πολλές φορές : «Εἶχε χάρη στὸ Θεὸ τὸ Καλορίζικο, πὺ πέτυχε τέτοια δασκάλισσα!»

§ 113. «Κάτι ἔδωσε καὶ τὸ χωριό μας γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας».

1. Σήμερα ἔχει σχόλη τὸ Καλορίζικο. "Οχι πῶς εἶναι Κυριακὴ ἢ καμιὰ γιορτὴ, μὰ γιὰτὶ σήμερα γυρίζει ὁ δάσκαλός του ἀπὸ τὸ μέτωπο καὶ πρέπει ὅλοι νὰ τὸν καλοδεχτοῦν. Γι' αὐτὸ ἀφήνοντας σήμερα τίς δουλειές τους οἱ Καλορίζικιῶτες, περιμένουν κοντὰ στὸ λιμάνι νὰ προβάλη, σὰν καὶ πρῶτα, λαμπρόφωτος ὁ «φάρος τοῦ χωριοῦ».

Ἀνυπομονοῦν, γιὰτὶ τὸ βαποράκι δὲν ἔφτασε ἀκόμη στὴν ὄρισμαμένη ὥρα του. Καὶ ὅταν ὕστερα ἀπὸ λίγο, χλομὸς ἀκόμη, μὰ πάντα λεβέντης, πατῆ ὁ Πέτρος.

Ἐνέζης τὰ σκαλοπάτια τῆς ἀποβάθρας, ἕνα δυνατὸ καλῶς τὸν καπειάνιο μας, καλῶς τὸ δάσκαλό μας ἵν' βγαίνει ἀπὸ χίλια στόματα μαζί.

2. Τὸ πλῆθος ξετρελαμένο ἀπὸ χαρὰ, χύνεται ἀπάνω του. Ὅλοι ζητοῦν νὰ τὸν ἀγκαλιάσουν, νὰ τοῦ σφίξουν τὸ χέρι, νὰ τὸν ἀσπαστοῦν.

Συγκινημένος ὁ Πέτρος Ἐνέζης προφταίνει νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ γέρου πεθεροῦ του, ν' ἀσπαστῇ τὴν πεθερὰ καὶ τὴ γυναῖκα του, νὰ σφίξῃ στὴν ἀγκαλιὰ καὶ νὰ φιλήσῃ τὰ δυὸ παιδιὰ του, κι ὕστερα νὰ σφίξῃ ἕνα ἕνα τὰ χέρια τῶν χωριανῶν του.

3. Ἐνα μόνο ἀγαπημένο πρόσωπο δὲν μπορεῖ νὰ διακρίνῃ ἀκόμη μέσα στὴν ὄχλοβόη καὶ τὸ πανδαιμόνιο ἐκεῖνο : τὴν ἐξαδέρφη του Δέσποινα Κάρπου. Τὴν ἀναζητεῖ, μὰ δὲν τὴ βλέπει. Ἐπιτέλους τὴν ἀναγνωρίζει κάπου, λίγο παραπέρα, κοντὰ στὸν ἄντρα της, πὺ πληγωμένος στηριζόταν ἀκόμη σὲ δεκανίκια.

Τρέχει, τοὺς χαιρετᾷ καὶ σφίγγοντας τὰ χέρια τους, λέει : « Ἀκριβὰ πολὺ κόστισαν οἱ πόλεμοι στὸ Καλορίζικο, Κώστα ».

— « Ἐπιασαν ἔμως τόπο, Πέτρο. Γιατὶ κάτι ἔδωσε μοῦ φαίνεται, καὶ τὸ χωριό μας γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας καὶ αὐτό, γιατί τόσα χρόνια εἶχε τέτοιους φωτεινοὺς ὁδηγούς ».

Ἡ γυναῖκα του γέρνοντας τὸ κεφάλι, εὐχαρίστησε τὸν ἄντρα της γιὰ τὰ λόγια του αὐτά. Ὁ Πέτρος Ἐνέζης δὲν πρόφτασε. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη πλησίασαν κοντὰ του, γιὰ νὰ τὸν καλωσορίσουν, τὰ παιδιὰ...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

§	1.	"Ένα ζῶο πολύτιμο γιὰ τὸν τόπο μας.....	σελ.	3
§	2.	Ποιὸς ὁ καθαλάρης καὶ ποῦ πάει.....	»	6
§	3.	Τὸ χωριό του.....	»	8
§	4.	Τί μαθαίνει ὁ Πέτρος Ἀνέζης γιὰ τὸ χωριό.....	»	9
§	5.	Πῶς ζοῦσαν οἱ Κακορίζικιοῦτες.....	»	12
§	6.	Καὶ ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὸ χωριό.....	»	14
§	7.	Φτάνουν στὸ Κακορίζικο.....	»	17
§	8.	Πῶς καλοδέχονται τὸ νέο δάσκαλο.....	»	18
§	9.	Ὁ Πέτρος Ἀνέζης τὸν ἐσπερινό.....	»	20
§	10.	«Πᾶμε τώρα στὸ φτωχικό μου».....	»	22
§	11.	«Βρίσκονται καὶ ἄνθρωποι στὸ Κακορίζικο».....	»	24
§	12.	Ὁ ἀγωγιάτης ξενοχτᾶ κοντὰ στὰ ζῶα του.....	»	27
§	13.	Νὰ μείνη ἢ νὰ φύγη ;	»	28
§	14.	Κάτι ποῦ δίνει θάρρος στὸν Πέτρο Ἀνέζη.....	»	30
§	15.	Τὸ ἐπεισόδιο τοῦ μαγαζιοῦ.....	»	31
§	16.	Πάντοτε πρῶτος.....	»	34
§	17.	Κατὰ τὸ χωριό καὶ τὸ σχολεῖο	»	35
§	18.	Τὸ σχολεῖο ἀνοίγει.....	»	38
§	19.	Ἔτσι ὁ βοῦρκος τῆς βρύσης μεγαλώνει.....	»	40
§	20.	«Καλὸς δάσκαλος, καλὸς!».....	»	42
§	21.	«Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα».....	»	44
§	22.	«Κάτι μπορεῖ νὰ γίνη μὲ αὐτοὺς τοὺς νέους».....	»	46
§	23.	«Καλὴ βρύση τώρα».....	»	49
§	24.	Οἱ δυὸ βρύσες τοῦ χωριοῦ.....	»	52
§	25.	«Μὲ αὐτὴ τὴν ἀρρώστια πολλὰ θὰ διορθωθοῦν»	»	53
§	26.	Ἡ φωτεινὴ ἐλπίδα.....	»	54
§	27.	Ἡ θλίψη ποῦ δυναμώνει τὴν ἀπόφαση.....	»	56
§	28.	«Νὰ εἶχαμε καὶ μεις ἓνα τέτοιο σπίτι!».....	»	58
§	29.	«Θὰ συγυρίσω καλύτερα ἀκόμη τὸ νοικοκυριό μου»	»	59
§	30.	Πῶς πρέπει νὰ τρεφόμαστε καλὰ καὶ γιατί.....	»	61
§	31.	Μιὰ πληγὴ Φαραῶ τῆς πατρίδας μας.....	»	63

§ 32.	Ἡ ρίζα τῶν πυρετῶν.....	σελ. 66
§ 33.	Κάτι σπουδαῖο ἐξηγεῖ ὁ Πάνος... ..	> 68
§ 34.	«Νά το, νά το τὸ κουνούπι!».....	> 69
§ 35.	«Καὶ τὸ δίστομο;»... ..	> 71
§ 36.	Πῶς θὰ μπορούσαν νὰ ξεριζωθοῦν τὰ δυὸ κακά	> 74
§ 37.	Μὲ τὰ κοπάδια.....	> 77
§ 38.	Μὲ τοὺς κτηνοτρόφους.....	> 79
§ 39.	Πείσματα καὶ ἀπαιτήσεις.....	> 81
§ 40.	«Πολλὰ μᾶς γυρεύεις, δάσκαλε».....	> 83
§ 41.	«Καὶ τὸ θέλομε καὶ τὸ ἀποφασίζομε».....	> 85
§ 42.	Πάλι θυμωμένος ὁ πάρεδρος.....	> 87
§ 43.	Μὲ τὴν ἀγκλίτσα στὸ χέρι.....	> 89
§ 44.	Ὁ Ζαβόπουλος εὐχαριστημένος	> 90
§ 45.	Ὁ πρῶτος συνεταιρισμός	> 92
§ 46.	Οἰ ζητεῖ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς..	> 94
§ 47.	Ἀντιλογίαι	> 98
§ 48.	Ἐνα σχέδιο τοῦ δασκάλου ποὺ πετυχαίνει....	> 100
§ 49.	Πανηγύρι δουλειᾶς.....	> 102
§ 50.	Ἔρχεται ὁ ἐπιθεωρητής.....	> 104
§ 51.	«Ἦρθα γιατί σᾶς κατάγγειλαν».....	> 106
§ 52.	«Ἀξίζει νὰ μὲ καταγγέλλουν».....	> 108
§ 53.	Τὸ ἑσπερινὸ καὶ τὸ νυχτερινὸ μάθημα.....	> 109
§ 54.	Ὁ Παπασπύρος στὸ τραπέζι τοῦ δασκάλου..	> 110
§ 55.	Τὸ μάθημα ποὺ δίνει ὁ ἐπιθεωρητής.....	> 113
§ 56.	«Αὐτὸς θ' ἄλλοξε καὶ τῶν Ἀμερικάνων τὴ γνώμη»	> 116
§ 57.	«Θὰ πολεμήσω καὶ αὐτὴ τὴ βδέλλα!».....	> 117
§ 58.	«Μόνο τ' ἀγόρια δὲν εἶναι ἀρκετὴ βοήθεια»..	> 119
§ 59.	Χρειαζέται καὶ δασκάλισσα.....	> 120
§ 60.	Οἱ Κακοριζικιώτες πληρώνονται γιὰ τὸν κόπο τους	> 122
§ 61.	Νέες φροντίδες τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.....	> 124
§ 62.	Σωστὸ μελισσοκόφινο πάλι τὸ χωριό.....	> 125
§ 63.	Ἄλλα κοινοτικὰ ἔργα.....	> 127
§ 64.	Τί ἄλλο κατορθώνει ὡς τὰ Χριστούγεννα....	> 129
§ 65.	Ὅλοι στὴν ἐκκλησία.....	> 130
§ 66.	Τὸ σχέδιο ἀρχίζει νὰ πετυχαίνη.....	> 132
§ 67.	Ἰστερα ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο.....	> 134

§	68.	Τὸ σχέδιο πετυχαίνει.....	σελ. 137
§	69.	«Ἦρθε ἡ δασκάλισσα».....	» 139
§	70.	Ὁ Π. Ἀνέξης ἐξηγεῖ στὴν ἐξαδέρφη του τὸ σκοπὸ τοῦ διορισμοῦ της.....	» 140
§	71.	Ἡ δασκάλισσα στὸ ἔργο της.....	» 141
§	72.	«Κάτι φάρεφα καὶ μὲ τὴν ὕφαντικὴ!».....	» 143
§	73.	Ἡ ἐλληνοφωνία προοδεύει.....	» 145
§	74.	Ἡ δασκάλισσα ἐξοικολουθεῖ τὴν προσπάθειά της.....	» 148
§	75.	Χρειαζονται συνεταιρισμοὶ.....	» 151
§	76.	Οἱ ἀγουλάδες καὶ τὸ σχέδιο τοῦ δασκάλου....	» 152
§	77.	Οἱ πρῶτοι κοινοτικοὶ συνεταιρισμοί.....	» 155
§	78.	Συνεταιρισμὸς καταστροφῆς.....	» 157
§	79.	Δαγκάνουν πέτρες ποὺ τσακίζουν δόντια.....	» 160
§	80.	Τὰ παιδιὰ στὴν ἐξοχή.....	» 162
§	81.	Τὸ ἀπροσδόκητο κκλὸ τῆς Κρύας βρύσης.....	» 164
§	82.	«Κρῖμα μας καὶ μπράβο τους!».....	» 165
§	83.	Ὅποιοι σκάθει ἄλλου λάκκο πέφτει ὁ ἴδιος....	» 168
§	84.	Οἱ δάσκαλοι κάνουν πάλι τὸ χρέος τους.....	» 173
§	85.	Τὸ χωριὸ πάει μπροστά.....	» 175
§	86.	Στὴ θάλασσα!.....	» 177
§	87.	Ἡ φήμη καὶ τὰ φτερά της.....	» 179
§	88.	Ἔτσι πετυχαίνουν ἕνα ἕνα τοὺς σκοποὺς τους..	» 181
§	89.	«Πρέπει ν' ἀποχτήσωμε δάσος».....	» 183
§	90.	Θὰ ἔπρεπε νὰ κατεθοῦν στὴ θάλασσα.....	» 187
§	91.	«Νὰ δεθοῦν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο!».....	» 189
§	92.	Ὅτι εἰπῆ γίνεται.....	» 191
§	93.	Τὸ χωριὸ ἀλλάζει θέση.....	» 193
§	94.	Τὸ Κακορίζικο ἀλλάζει καὶ ὄνομα.....	» 196
§	95.	Ἡ μεγάλη ἀπόφαση τοῦ Πέτρου Ἀνέξη.....	» 198
§	96.	Ἄν εἶχαν τέτοιους δασκάλους ὄλα τὰ σχολεῖα μας!	» 200
§	97.	Ὁ γυρισμὸς στὴν πατρίδα.....	» 202
§	98.	«Δὲν ξέρω ποιὸν νὰ καλοτυχίσω πρὸ πολὺ.....	» 203
§	99.	Μὲ τὰ στέφανα καὶ τὰ θραβεῖα.....	» 205
§	100.	«Οἱ Καλορίζικιῶτες στὸν εὐεργέτη τους».....	» 206
§	101.	«Θὰ φύγωμε».....	» 207
§	102.	Ἀλλάζουν γνώμη.....	» 209

§ 103.	Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ.....	σελ. 211
§ 104.	«Τί θὰ ἦταν ἡ πατρίδα μας!».....	> 213
§ 105.	Ἐμπρὸς πάντοτε.....	> 214
§ 106.	Δοῦρασμένοι καιροί.....	> 216
§ 107.	Μιὰ φορὰ κανεῖς πεθαίνει.....	> 218
§ 108.	Παντοῦ πρῶτοι μὲ τὸ δάσκαλό τους.....	> 219
§ 109.	«Τὰ πήραμε τὰ Γιάννενα!».....	> 221
§ 110.	Σὲ ἄλλες δόξες.....	> 223
§ 111.	Τὸ Κιλκίς.....	> 225
§ 112.	«Εἶχε χάρη στὸ Θεὸ τὸ Καλορίζικο».....	> 225
§ 113.	«Κάτι ἔδωσε καὶ τὸ χωριό μας γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας».....	> 227

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1.	Τὸ χωριό μου (Γ. Δροσίνη)	σελ. 8
2.	Οἱ δυὸ θρύσες τοῦ χωριοῦ (Πολ. Παπαχριστοδοῦλου)	> 52
3.	Στὴ δουλειά (Πολ. Παπαχριστοδοῦλου).....	> 103
4.	Τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀργαλειοῦ (Περ. Παπαχριστοδοῦλου)	> 144
5.	Ἀναταράχτ' ἢ πέρδικα (Δημοτικό)	> 147
6.	«Νύφη μου, ξάστερο νερό» (Δημοτικό)	> 207
7.	Μιὰ φορὰ κανεῖς πεθαίνει (τοῦ Φρ. Μιστράλ, μετὰ- φραση Κ. Παλάμα).....	> 218
8.	Τὸ Κιλκίς (Περικλ. Παπαχριστοδοῦλου)	> 225

Οἱ ὀλοσέλιδες εἰκόνες στὸ κείμενο καὶ στὸ ἐξώφυλλο εἶναι πρωτότυπες ἀπὸ τὸν Ἑλληνα καλλιτέχνη κ. Π. Ροῦμπο.

10

1	0	1	0	1
30	22	18	69	9
25	16	20	9	3
25	19	31	3	
12	8	10		
10	34			
11	10			

1000000000

6 4 1 1 1 1

20	1
10	30
6	20
14	35

πρωτη
Βουλη
Βουλη
...

11

✕

Γονία

Γονία

Γονία

ωωω

ωωωωω

ωωωωω

ωωωω

